

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogické a školní psychologie

Název: Bilance přátelství: Věčné rysy?

Diplomová práce

Jméno: Andrea Poppová

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Miloš Kučera CSc.

Praha 2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Bilance Přátelství: věčné rysy?“ napsala samostatně s použitím uvedené literatury a získaného materiálu od respondentů. /

V Praze dne 10. prosince 2008

Andrea Poppová
Andrea Poppová

Děkuji panu Doc. PhDr. Miloši Kučerovi za odborné vedení práce a za rady, které mi při psaní poskytl.

Zároveň souhlasím s tím, aby byla tato práce využita ke studijním účelům.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Pasport vzorku a popis použitých výzkumných metod.....	8
2. 1. Pasport vzorku.....	8
2. 1. 1. – Tabulka vzájemných vztahů mezi respondenty a mojí osobou.....	9
2. 2. Metody výzkumu	10
2. 2. 1. Rozhovory	10
3. Vymezení pojmu přátelství	12
4. Kódovaný rozhovor a rozhovory ostatní.....	13
4.1. Rozhovory - ženy	14
4. 1. 1. Marie – 71 let	14
4. 1. 2. Anna P. – 60 let.....	24
4. 1. 3. Květoslava – 60 let.....	29
4. 1. 4. Anna – 65 let	34
4. 1. 5. Hana – 61 let	43
4. 1. 6. Jana – 56 let.....	48
4. 1. 7. Božena - (61 let).....	53
4.2. Rozhovory – muži	59
4. 2. 1. Jaroslav – 60 let.....	59
4. 2. 2. Václav – 76 let	62
4. 2. 3. Lád'a - (64 let)	67
4. 2. 4. Zdeněk – 56let.....	71
4. 2. 5. Jirka – 67 let.....	80
4. 3. Rozhovory - šestnáctiletí.....	87
4. 3. 1. Eva – 16 let	87
4. 3. 2. Helena – 16 let	93
4. 3. 3. David – 16 let.....	98
5. Pojmová mapa.....	101
5.1. Deskripce pojmové mapy.....	105
5.1.1. Podmínky přátelství	105
5.1.2. Podoba přátelství.....	106
5.1.3. Okolnosti přátelství.....	107
5. 1. 4. Osud přátelství	107
5. 2. Interpretace pojmové mapy a její empirické zpracování	108
5. 2. 1. Pozitivní podmínky přátelství, vlastnosti přítele.....	108
5. 2. 2. Podoba přátelství.....	113
5. 2. 3. Okolnosti přátelství	120
5. 2. 4. Osud přátelství	121
5. 3. Resumé pojmové mapy	122
6. Aristoteles a jeho pojetí přátelství.....	124
6. 1. Druhy přátelství.....	124
6. 2. Přátelství dle druhu společenství.....	125
6. 3. Počet přátel.....	126
6. 4. Malé srovnání druhů přátelství	126
6. 5. Malé shrnutí Aristotelova pojetí	126
6. 6. Pojmová mapa dle pojmů Aristotela.....	127
6.7. Deskripce a interpretace pojmové mapy dle Aristotela	132
6.7.1. Druhy přátelství.....	132
6. 7. 2. Vlastnosti přítele	134
6. 7. 3. Okolnosti přátelství.....	134

6. 7. 4. Důvody zrušení přátelství	135
6. 7. 5. Přátelství dle ústavy	135
6. 7. 6. Počet přátel.....	135
6. 7. 7. Situace pro přátelství.....	135
6. 7. 8. Účastníci přátelství.....	136
7. Srovnání pojmových map – Aristotelovy a vlastní.....	137
7.1. Téma rovnosti a nerovnosti.....	137
7. 2. Příbuzenské přátelství	138
7.3. Přátelství mezi mužem a ženou.....	138
7. 4. Fyzická blízkost přátel	139
7. 5. Důvody zrušení přátelství	140
7.6. Počet důvěrných přátel.....	140
7. 7. Situace pro přátelství a ochota pomoci	141
7.8. Důvěra.....	141
7.9. Účastníci přátelství.....	142
7. 10. Vlastnosti přítele	142
7.11. Svornost, druhy přátelství, přátelství dle ústavy....	143
8. Resumé srovnání Aristotelova pojetí přátelství a pojetí přátelství respondenty	144
9. Závěr	145
10. Abstrakt.....	146
10.1. Abstrakt - česky	147
10.2. Abstrakt - english.....	149
11. Použitá literatura	151

1.Úvod

Diplomová práce pojednává o přátelství, jeho bilanci a věčných rysech přátelství. Přátelství je téma, které mě zajímalo a o kterém jsem chtěla psát, i z toho důvodu, že se v přeneseném významu týká každého jedince v podstatě od narození.

Přátelské vztahy jsou důležitým zdrojem emoční podpory a porozumění jeden druhému. Jedná se o hlubší vztah, přátelství je charakterizované vzájemností a intimitou, což zahrnuje důvěru, potřebu blízkého člověka, sdílení, ale je také nutné pro pozitivní hodnocení a přijetí sebe navzájem.

Přátelství je z těchto důvodů jistě pro život jedince důležité, setkává se s ním téměř každý člověk, proto mě mimo jiné zajímalo, jak ho různí lidé různě vnímají a zda ho nevnímají naopak shodně.

Také mě zajímalo, jak na jednotlivé otázky týkající se přátelství budou lidé odpovídat, jaké budou jejich reakce.

Prvotním cílem práce tedy bylo sesbírat co nejvíce informací o přátelství, a to z pohledu osob starších, tj. kolem šedesáti let i teprve osob „náctiletých“. Postupem času se téma díky sebraným datům začalo vyvíjet. Informace jsem získávala formou rozhovorů.

Sebraná data budou zaznamenána pomocí tzv. pojmové mapy, kde budou všechna přehledně zapsána a budou ukázány souvislosti mezi jednotlivými daty a poznatky. Informace z pojmové mapy budou následně popsány a poté interpretovány a prokládány úryvky z rozhovorů s respondenty pro důkaznost dat. Jako shrnutí první pojmové mapy vlastní bude následovat její resumé.

Jelikož poznatky o přátelství z rozhovorů s respondenty je zajímavé sledovat a porovnávat, bude sloužit k porovnání Aristotelovo pojetí přátelství, které je již mnoho let vyřčeno a proto mě bude zajímat, zda je platné i pro dnešní dobu a zda najdu společná témata přátelství podle Aristotela a podle zkušeností respondentů. Proto po studiu Aristotelova pojetí zaznamenám jeho důležité pojmy opět do pojmové mapy, kterou následně budu porovnávat s mapu vlastní. Před vyhotovením pojmové mapy přátelství od Aristotela bude seznámení s jeho názory na přátelství.

Dokáže toto srovnání odpovědět na to, zda je bilance a rysy přátelství věčné?

Ačkoliv se práce bude opírat i o pojetí filozofa Aristotela, nadále činí základ práce sebraná data od respondentů, s kterými jsem provedla rozhovor na téma přátelství.

Okolo tématu přátelství se ukázalo jako hlavní několik otázek.

V rozhovorech se opakoval názor, že přátelství je pro život důležité, že je to něco jiného než pouhé kamarádství (tento názor sdíleli všichni dotazovaní, ale někteří se lišili v chápání pojmů, pro některé bylo naopak kamarádství „něco víc“ než pouhé přátelství). Ať už tyto dva pojmy chápal jedinec jakkoliv, popis zůstával stejný. Přátelství (kamarádství) je pro život velmi důležité, člověk se necítí sám, přítel (kamarád) je kdykoliv ochoten pomoci, poradit, podpořit..., s přítelem sdílíme své vnitřní pocity, vkládáme v něj důvěru apod.

Co to vlastně je to přátelství či kamarádství? Je v těchto dvou pojmech vůbec nějaký rozdíl? Pokud ano, jaký? Jak lze pojem přátelství vlastně charakterizovat?

Někteří dotazovaní vnímají tyto pojmy stejně, jiní je rozlišují. Vyskytly se názory, že přátelství je hlubší než kamarádství, nebo naopak, že hlubší je vedle přátelství právě kamarádství. Ať se to nazývalo jakkoliv, ve většině případech se charakteristika toho „hlubšího“ vztahu nelišila.

Další otázkou a tématem bylo to, kdy se vlastně poprvé člověk setká s tím pravým přítelem či kamarádem. Odpovědi byly různé, někteří jej potkali již na prvním stupni základní školy, jiní naopak až v zaměstnání. Je vůbec možné uchovat tento vztah po takovou dobu? Od základní či mateřské školy až po dospělost či stáří?

A jak je na tom přátelství mezi mužem a ženou? Existuje vůbec? Opět byly odpovědi a zkušenosti různé. Někdo takové přátelství dokonce zažil a někdo v něj nevěří, podle některých nemůže vůbec existovat.

A co přátelství mezi manželi či partnery? Není právě toto partnerství nejsilnějším přátelstvím v životě? Nebo právě to, že se jedná o životního partnera, vylučuje mít s ním přátelský vztah?

A jaká je vlastně náplň toho přátelského života, jak spolu tráví přátelé čas, co to přátelství ovlivňuje, jaké jsou jeho okolnosti a podmínky? Jak vlastně vznikne takové přátelství?

Položeno je několik zásadních otázek, na které se celá práce snaží najít odpověď dle získaných informací z provedených rozhovorů. Pro upřesnění jsou vymezeny ještě jednou základní otázky: „Co vlastně je to tolik známé přátelství či kamarádství? V jakém životním období může vzniknout silné a hluboké přátelství či kamarádství? Existuje čisté přátelství mezi mužem a ženou? Může přítele nahradit životní partner? Jaké jsou podmínky, okolnosti a podoby přátelství? A co vlastně náplň přátelství? Je vždy stejná?“

2. Pasport vzorku a popis použitých výzkumných metod

2. 1. Pasport vzorku

Materiál pro diplomovou práci byl získáván od lidí mužského i ženského pohlaví různého věku, všichni dotazovaní žijí v krajském městě.

Kvůli ochraně dat neuvádím celá jména včetně příjmení, ale pouze jména křestní. Zeměpisná místa uvádím pravá, s uvedením křestního jména i místa všichni dotazovaní souhlasili.

Všichni dotazovaní byli s mojí osobou nějakým způsobem spjati, ať už to byli mí příbuzní, známí a nebo jen známí mých příbuzných, důležité je to, že všichni i z tohoto důvodu byli ochotni zodpovědět mé otázky. Někteří dotazovaní byli sami mezi sebou spojeni, někdy se jednalo o manžele či partnery, sestřenice a jindy zase o babičku s vnučkou. Vzájemné spojení mezi mnou a respondenty či mezi jimi samotnými bylo ku prospěchu věci.

Rozhovor mi poskytlo celkem 15 osob. Z toho 7 žen ve věku 56 – 71 let, byly to Anna (65 let, v důchodu, bývalá operátorka), Anna P. (60 let, dámská krejčová), Hana (61 let, pracovnice ČČK), Marie (71 let, v důchodu, bývalá zdravotní sestra), Jana (56 let, sanitářka v nemocnici), Květoslava (60 let, v důchodu, bývalá učitelka), Božena (60 let, v důchodu, bývalá pracovnice v tiskárně).

Dále 5 mužů, byli to Zdeněk (56 let, v invalidním důchodu, pracuje s tiskovinami), Láďa (64 let, v důchodu, bývalý dělník), Jirka (67 let, v důchodu, pracuje jako vrátný), Jaroslav (60 let, pracuje na řízení letového provozu), Václav (76 let, po smrti, bývalý svářeč). Dalšími dotazovanými byli 3 studenti, dvě dívky, Helena (16 let, studentka obchodní akademie), Eva (16 let, studentka pedagogického lycea) a David (17 let, student odborného učiliště s maturitou).

2. 1. 1. – Tabulka vzájemných vztahů mezi respondenty a mojí osobou

	Já	Anna	Anna P.	Božena	Láďa	Marie	Jirka	Václav	Květoslava	Jaroslav	Jana	Zdeněk	Hana	Eva	Helena	David
Já		má babička	Kolegyně mé matky	Teta	Strejda	Kamarádka mé babičky	Otec kolegyně	Kolega mého strejdy	Matka mé kamarádky	Otec mé kamarádky	tchýně	tchán	známá	Vnučka Marie	Přítelkyně mého bratrance	Syn kam uráží
Anna	Její vnučka			sestřenice	Manžel její sestřenice	kamarádka									Přítelkyně jejího vnuka	
Anna P.							kolega									
Božena	Vnučka sestřenice	sestřenice			manžel	známá										
Láďa		Sestřenice manželky		manželka		Známá										
Marie	Vnučka kamarádky	kamarádka		známá	známý									Vnučka		
Jirka			Kolegyně													
Václav																
Květoslava										Manžel						
Jaroslav								Manželka								
Jana												Manžel				
Zdeněk											Manželka					
Hana																
Eva						babička									Bývalá kamarádka	
Helena		Babička přítele												Bývalá kamarádka		
David	kamarádka otce															

2. 2. Metody výzkumu

Práce vychází z údajů získaných jednou výzkumnou metodou, a to rozhovorem. V rozhovorech s respondenty jsem se zaměřila na tato témata: vlastní popis pojmu přátelství či kamarádství, na jejich případnou rozdílnost, existenci přátelství mezi mužem a ženou, doba vzniku přátelství, zrada či smrt přítele, přátelství mezi manželi, důvody konce přátelství, přátelství mezi příbuznými, zásadní vlastnosti přítele.

Ve finále však ze všech sebraných dat vyplynula i další témata, na která jsem se primárně nezaměřila, ale díky nim se v práci podařily odhalit další souvislosti týkajících se interakce přátel. Informace získané od respondentů jsem se snažila analyzovat, interpretovat a porovnat mezi sebou.

Pro ochranu osobních údajů nejsou použita příjmení dotazujících, ale jen jejich křestní jména, pokud mluví o určitém místě, městě apod., uvádím správný název. Správná křestní jména i názvy měst jsou uvedena se souhlasem všech respondentů.

2. 2. 1. Rozhovory

Rozhovory byly provedeny s osobami mě nějakým způsobem blízkými. Většina dotazovaných byla v nějakém vztahu sama k sobě, všichni pak mají určitý vztah k mé osobě, i to přispělo k hladkému průběhu rozhovorů. Tabulku vzájemných vztahů mezi respondenty a vztahů mé osoby k nim uvádím výše.

Dotazovaných bylo celkem patnáct, sedm žen ve věku 56 – 71 let, z toho v současné době šest z nich je v důchodu, jedna pracuje jako sanitářka v nemocnici, z těchto žen má jedna vystudovanou vysokou školu pedagogickou (celý život učila), ostatní měli střední školu či školu učňovskou.

Mužů bylo pět, z toho jeden důchodce, dva pracující důchodci, jeden v invalidním důchodu a jeden pracuje na řízení letového provozu, ani jeden nemá VŠ, všichni vystudovali střední školu či učební obor. Dalšími respondenty byly dvě dívky ve věku 16 let, obě studují střední školu (obchodní akademie a pedagogické lyceum) a jeden mladík ve věku 17 let, který studuje střední odborné učiliště s maturitou.

Respondentům jsem položila několik základních otázek, u všech rozhovorů se většina z nich opakovala. Témata otázek již byla popsána výše. Těm, kteří byli ochotni více povídat, jsem pokládala doplňující otázky. Doslovné rozhovory s dotazovanými budou uvedeny v přílohách, stejně jako soubor základních otázek, které jsem jim pokládala. Rozhovory budou analyzovány a ve formě citace budou části rozhovorů využity v celé práci jako příklady, snad

i jako důkazy, k daným tématům.

Každý rozhovor obsahuje ihned v úvodu krátké seznámení s daným respondentem, jedná se především o informace o zaměstnání, o rodině, původu a případně i o zdravotním stavu.

Rozhovor byl vždy individuální, nikdo jiný mu nebyl přítomen, možná i proto se někteří dotazovaní rozpovídali i o pro ně intimních záležitostech.

3. Vymezení pojmu přátelství

Než přejdu k samotnému zpracování rozhovorů, je dobré krátce nastínit, co to vlastně přátelství je, ačkoliv jeho vymezení či definice bude určována samotnými respondenty v ukázkách z rozhovorů a výsledku pojmové mapy.

Dle literatury je přátelství - hlubší reciproční vztah, který je charakteristický vzájemností a intimitou (zahrnuje důvěru, potřebu blízkosti a sdílení prožitků), pozitivním hodnocením a bezpodmínečným přijetím, (Langmeier, 1998) •

Z hlubšího porozumění vyplývá schopnost vytvořit oboustranně uspokojující vztah.

Intimita zahrnuje důvěru v přítele, z které vyplývá možnost svěřit se mu se svými problémy a očekávat oporu či pomoc. Intimita znamená také výlučnost, přátelé se k sobě chovají jinak než k ostatním, přítel má určitá privilegia oproti ostatním.

Existence blízkého přítele přispívá k osobní vyrovnanosti, posiluje sebevědomí a sebejistotu.

Přátelstvím je mezi lidmi obecně myšlen vztah většinou dvou jedinců, kteří si jsou něčím blízcí, které něco společného spojuje. Takoví přátelé spolu tráví volný čas, který naplňují návštěvami společnosti, kina, divadla, povídáním a především také svěřováním problémů a jejich následným řešením. Dobří přátelé, kamarádi bývají opravdu často jen dva lidé, protože i když tito jedinci mohou patřit do nějaké party kamarádů, užší vztah pocítují jen oni, ať už z jakéhokoliv důvodu. Mezi dvěma jedinci se potom jedná o svým způsobem privilegovaný vztah, kdy mají dva přátelé pro sebe daná privilegia proti ostatním, jeden druhého pozitivně diskriminuje a je vždy něčím víc proti ostatním z party kamarádů.

Často se také říká, že přítel je jedincovo "druhé já", to znamená, že je stejný - stejný v zásadních vlastnostech, názorech, postojích, ale i v zájmech apod. Je tedy možné, aby byl přítel jiný než druhý jedinec? Aby byly mezi nimi rozdíly? Určitě ano, pokud si budou oba jedinci sympatičtí, budou se shodovat v opravdu důležitých životních postojích, pak není podstatné, jestli mají i společné zájmy a tráví volný čas jen spolu. Potom se oba jedinci vzájemně doplňují a obohacují o nové poznatky.

Přátelství bývá ve většině případů mezi dvěma jedinci stejného pohlaví. Možná je to dáno i tím, že mají společné zájmy či problémy, vyplývající z toho stejného pohlaví. Pokud se vyskytuje i přátelství mezi mužem a ženou, je méně časté a někdy se stává, že je přátelský vztah udržován z jedné strany z důvodu možného prospěchu, z naděje očekávání milostného vztahu.

4. Kódovaný rozhovor a rozhovory ostatní

Než přejdu k samotné interpretaci rozhovorů a pojmové mapě, na příkladu ukážu, jakým způsobem jsem kódovala rozhovory, to znamená, jak jsem určovala důležitá témata přátelství. Poté přijdou na řadu ostatní rozhovory s respondenty, aby byla vytvořena představa o odpovědích a vůbec o stylu vedení rozhovoru a z toho vyplývajících témat. Dále na řadě bude pojmová mapa, která se snaží ukázat právě ta podstatná témata a otázky v přátelství, jak se spolu prolínají, co s čím souvisí apod.

Všechny rozhovory byly kódované pro vlastní potřebu, zde takto opoznámkovaný rozhovor uvádím jen jeden pro ukázkou: aby bylo vidět, jakým způsobem jsem data získala.

Kódovaný rozhovor je s paní Marií (71 let), rozhovory s ostatními respondenty následují již bez kódu.

Z kódovaných rozhovorů vyplývají pozdější pojmy a témata důležitá pro práci a její zpracování.

U kódovaného rozhovoru uvádím na levé straně samotný rozhovor přesně tak, jak probíhal a na pravé straně jeho kódování. V úvodu každého rozhovoru vždy uvádím krátké seznámení s jedincem, základní informace o jeho zaměstnání, rodině a případně zdravotním stavu. V rozhovoru uvádím jen počáteční písmeno jména a pro mou osobu ukazovací zájmeno já.

4.1. Rozhovory - ženy

4.1.1. Marie – 71 let

Pochází z Podbrdská z velké rodiny, z pěti sourozenců. Bydleli s babičkou, rodiči a sourozenci v jedné místnosti. Studovala zdravotní školu na Kladně, byla zde na internátě. Později se na Kladně vdala a měla dva syny. Mezitím pracovala v Karlových Varech jako zdravotní sestra.

M. – Z Karlových Varů žádný přátelství nemám, ale udržuju pořád jako takovej přátelskej styk a stýkám se s kamarádkou, s kterou jsem chodila v tom 42. roce do školy.

Já – Takže se znáte od nějakých sedmi let?

M. – Ještě dřív, říkám, to byla malá vesnice, tam jsme se znali všichni. Pár dětí tam bylo, jako tak nějak všechno dohromady a ta moje kamarádka, se jmenuje tedy Anuš taky. Chodily jsme do obecní školy, to byla dvoutřídka.

Já – Viděly jste se ve škole a pak i mimo školu?

M. – Jo, mimo školu jsme byly venku, protože jsme musely dělat, musely jsme pracovat, musely jsme pást husy, trávu sbírat, krmit králíky, takže jsme všechno...

Já – Takže tohle všechno jste dělaly společně.

M. – Tohle všechno jsme dělaly společně. No a dětský hry že jo, to bylo jako... ohníčky a takovýhle.

Já – A vy jste se teda kamarádily do té doby, než jste odešla na Kladno? Ale pořád jste byly v kontaktu.

M. – Pořád jsme byly v kontaktu, jo, to jako, i když pak už jsme se vdaly, tak jsme se navštěvovaly. Stejně jsme se vdávaly, máme stejně obě dvě syny a stejně jsme i ovdověly, stejnej rok.

Já – A jaká byla frekvence toho navštěvování. Vy jste jezdila za ní a ona sem za vámi?

M. – My jsme jezdili na tu zahradu, která je tedy kus od Příbrami, 20 km, ona jezdila, protože pocházíme ze stejnej vesnice, tak jezdila tam za rodičema, já sem tam měla rodiče. No, tak to jsme se viděly taky třikrát čtyřikrát do měsíce.

- kamarádka od narození, stejné místo bydliště

- kamarádi z vesnice, Anna nejbližší v rámci vesnické a školní party (stejně jméno jako u pozdější kamarádky)

- společná práce a hry

- stálý kontakt, společný osud s kamarádkou od narození (stejně bydliště, stejně se vdávali, stejně staré děti...)

- kontakt 3-4 krát do měsíce, měli společné místo, místo dětství

I když už pak jsme měly děti, takže jako...ten styk jako byl dobrej no.

Já – A je nepřetržitě do dneška.

M. – A je ...obě jako jsme už vdovy a stýkáme se spolu a to je jediná...jediná taková...takový pouto mezi náma, že jako jsme spolu vyrůstaly.

Já – Takže to vás sblíží do dneška.

M. – To nás do dneška... protože se vzpomíná, v našem věku už se vzpomíná na mládí a na to jaký...a kritizujeme dnešní dobu a srovnáváme to, probíráme celej ten život tak nějak.

Já – A v čem myslíte, že teda tkví to vaše přátelství, že vám to vydrželo? Je to i téma společnýma vzpomínkama.

M. – A že jsme spolu vyrůstaly a byly jsme tak nějak semknutý, jo. Obě jsme pocházely z chudý rodiny, jich bylo taky pět, já pocházím taky z pěti dětí, že jo, takže jako a nebylo to nějaký, že by se jeden na druhým povyšoval nebo tohle to a nikdy jsme si nějak neubližovaly nebo něco takovýho.

Já – A znaly jste se i rodiny navzájem? Vy jste znala její rodiče a ona vaše?

M. – No, my jsme měli malý hospodářství, takže jako jsme museli fohle to, takže mi pomáhala, abysme se zase mohly stýkat, byly venku. Takže jako to byl denní styk. A pak jsme chodily každéj den, když jsme chodily do školy, tak jsme chodily pěšky 3 km tam a nazpátek, to v tý době nejezdil žádný autobus nebo něco. Takže my jsme ráno vrazily v sedm hodin a než jsme došly do školy, takže to jsme...

Já – A to vás všechno sblížovalo.

M. – To nás všechno tak nějak, tydlety vzpomínky a tohle to, to je jedno s druhým.

Já – A v budoucnu, vy jste znala jejího manžela a ona i vašeho? I děti se znaly?

M. – Jelikož to byli kluci, jsou oboje kluci, každéj měl jiný zájmy, tak se jako znali, ale jako aby se nějak ty synové moji...Ale znali jsme se vzájemně, já jsem znala jejího muže dobře, ona znala mýho muže dobře. Takže i teď, když se sejdeme, přes léto se každéj měsíc sejdeme aspoň dvakrát třikrát a přes zimu, jelikož já jsem až tady, tak to jako je menší, no. Pořád jako tak nějak jak to jde, no.

- vzájemné pouto, společné dětství a vzpomínky

- kritika doby, srovnání, probírání života, opět vzpomínky

- opět společný osud, rovnost mezi oběma

- denní úzký kontakt

- později spojení přes vzpomínky

- vzájemně se znaly i s manželem té druhé, i nyní úzký kontakt – 2-3krát za zimu, v létě častěji

Já – A jiný kamarádky jste měla? Během školy, zdrávky, během manželství...

M. – Ano, měla jsem, měly jsme. Když jsem chodila sem na Kladno do té školy, jsem měla kamarádku tady odsad' z Rozdělova, po ty tři roky, takže jako jsem chodila tam k nim, když jsme směly z internátu. To jsme musely nahlásit, kam jdeme a večerka byla v šest hodin, tak jsme se musely vrátit. Takže to, s tou Jindrou tedy tady jsme se kamarádily, protože jsme bydlely v tom internátě, to byla taková doba, že i ty všichni kladenský museli bydleť na internátě. Takže ona pocházela odsad' z Rozdělova a i tak musela být na internátě. Takže vždycky když jsme měly čas a volno, tak jsme šly sem k nim, tady jsem znala její rodiče, její sestru. Jelikož pak jsme se vdaly, tak ona se odstěhovala daleko tamhle do pohraničí, takže s ní jako styk žádný nemam. A z mládí? S dalšíma ze vsi, tak to jsme se kamarádily, tam bylo nejvíc kluků, protože tam...to je malá vesnice, tam bylo hodně kluků, my jsme se kamarádily pak s klukama, protože to byly potyčky. Takže jako s klukama.

Já – Tak jste se tam všichni kamarádili.

M. – Všichni dohromady no.

Já – Nehledě na věk.

M. – Ne, to jsme byli, ~~ten 37. ročník to nás bylo~~, to nás chodilo do té jednotřídky jenom čtyři. Pak byly další lavice, tam byla třeba zase jiná třída. První třída, to jsem se zrovna začala učit ještě němčinu, kalamáře, lavice dřevěný, že jo. Kalamáře v dírách, nosila jsem dlouhý copy, kluci zlobili, tak nám copy máčeli do inkoustu. Ale to bylo všechno tak nějak rozumně, nevím no. Dneska když na to vzpomínáme, když se scházíme takhle ze školy, z té Hostouňský, tak že si člověk vzpomene, co se dělalo, ale nebylo to v žádným zlým úmyslu, nikdy nikomu...bylo to jako taková legrace, jinak jako... nemůžu říct.

Já – V čem se lišilo přátelství s Annou z vašeho dětství a s tou Jindrou ze zdrávky?

M. – No, čím se lišilo. Bylo zkrátka...pocházela odsad' z Rozdělova, že jo a i když jako jsme si nikdy nic neudělaly, nebo něco takovýho, ale jelikož...oni byly dvě a měli velkostatek, byli dost

- kamarádka z internátu, společné studium a místo ubytování, vyslána rodiči, sama bez rodičů, povinnosti
- návštěvy, znala i její rodiče
- kamarádka se odstěhovala, vdala a od té doby nejsou v kontaktu
- z dětství vedle kamarádky Anny, společní kamarádi z vesnice – hry, potyčky
- legrace s klukama, žádné zlé úmysly, jen potyčky
- rozdíl mezi Jindrou – z internátu a Annou z dětství
- Jindra – pocházela z bohaté rodiny

zámožný, tak jsem kolikrát vycejtila, třeba to, že já pocházím jako z jiný třídy, bych řekla, jako to že jsem, že jsme neměli žádný peníze nebo něco, takže jako občas jsem cejtla, že to není to, co bylo u nás na tý vsi. To asi..ale i když jako nebyla zlá, ale přece jenom, to byl statkář tady odsad' a už to bylo jiný, i ten přístup jejich rodičů byl jinej, člověk vycejtil jako, ty jsi chudák. Takže jako jsme tak asi mezi...

Já – Ale v tu dobu jste ji brala jako dobrou kamarádku.

M. – Jo, v tu dobu jo. Ale od školy, když jsme vyšly ze školy v tom 55. roce, tak jsme se viděly asi dvakrát. Zanevřela tady vůbec na Kladno, odstěhovala se až do Ústí, nenavštěvuje ani svou rodinu nejbližší a i když jsme měli sraz ze školy, ze zdravotní, tak nepřišla.

Já – Hm, takže tuto část úplně vypustila.

M. – To úplně vypustila a jako žádný zájem nebo tohle to, protože my jsme ...máme srazy ze školy každé rok teďko, nikdy, nikdy na ten sraz nepřišla. Takže jako to padlo. A udržuju spíš jako ten styk s tou Anuš, ta co je na tý Příbrami a to je jako, můžeme si říct všechno intimní, bližší...

Já – Takže to je ten člověk, kterému všechno svěříte, nejbližší?

M. – To jako je nejlepší. Ale nejlepší přítel a co člověk může v těchhle letech říct, je manžel. Byl, byl manžel, protože to si člověk tak nějak žil a všechno moh říct. Já jsem měla muže moc hodnýho, nepil, nekouřil, hodnej mužskej, za ženskýmá nechodil, takže jako, já měla manželství moc hezký, takže veškery intimnosti a takový vždycky člověk ještě řekne...

Já – Víc ještě tomu manželovi. To jste mě navedla, vaše manželství trvalo dlouhou dobu...

M. – 42 let, když táta zemřel, no a měla jsem manželství, když to tak porovnávám opravdu, opravdu jako pěkný. Vydařilo se, to nemůžu říct a je to zase na zájmu tý druhý osoby, aby jeden druhým, třeba jenom nějakou maličkost, ale uměli si to v klidu říct. A důležitý je ctít ho, ctít jeden druhýho a umět odpouštět, není jako mít hned vrtuli a kdesi cosi, ale porozumět a domluvit se.

- vycítila, že není jako ona
- majetková nerovnost

- přístup rodičů jiný, cítila se nesvá

- konec přátelství Jindřiným odstěhováním

- nejbližší kamarádství s Annou z dětství

- nejlepším přítelem byl manžel, vlastnosti manžela, proč on byl ten přítel největší

- ctít jeden druhého, porozumění, komunikace – důležité pro partnerství
- důvody, proč byl manžel i kamarádem

<p>Já – Takže to manželství se teda z tý počáteční lásky, která je založena i na fyzickou vyvine teda v přátelství.</p> <p>M. – V přátelství.</p> <p>Já – Aby to manželství mohlo fungovat, tak tam musí tohle vzniknout.</p> <p>M. – Musí vzniknout tohle to a musí jeden druhého ctít. Není... vždycky je všude, jak se říká „není kostelíčka, aby tam nebylo kázáníčka“, to se říká a je to svatá pravda, ale musím ctít, nemůžu říkat, ty jsi blbej nebo tohle to, to už ho nectím, to už ho urážím. A jako to, ani muj muž, říkám, jako byl moc hodnej, tohle jako nesnášel a nikdy v životě, nikdy v životě jsme se spolu nehádali. Nikdy v životě jsme se spolu nehádali, všechno v klidu jsme nějak prožívali, takže jako ta ztráta byla veliká.</p> <p>Já – To jste přišla vlastně o velikého přítele.</p> <p>M. – To asi tak jako babička (<i>respondent Anna</i>).</p> <p>Já – Babička no.</p> <p>M. – Co jí znám, tak Jenda byl taky vždycky hodnej, slušnej a tohle to.</p> <p>Já – Tak to jsme narazili na vaši další kamarádku, kterou jste získala, když jste se sem nastěhovali.</p> <p>M. – Když jsme se nastěhovali se, že jo, pak nějaký rok, než jsem to tady okoukla. A jelikož máme tak přibližně stejně starý děti, no tak jsme chodily tady na procházku do lesa. Odpoledne jsme přišly z práce, takže to jsem tady získala pak tady další.</p> <p>Já – Takže jste se seznámily tím, že jste bydly blízko sebe...</p> <p>M. – Blízko sebe a měly jsme stejně děti, takže to nás tak nějak sblížilo, tady s terna) jsem se nějak sžila, to považuju jako, Anuš Bohuš to byly, Bohuš byla tedy a Anuš (<i>respondent Anna</i>) to jsou opravdu dobrý holky a jako nemůžu nic říct.</p> <p>Já – A tady to přátelství s Annou a Bohuš, která teda už zemřela, tak spočívalo v čem, v čem bylo jiný než s tou Annou z dětství. Jak byste to popsala a jak moc hluboký bylo.</p> <p>M. – Bylo dost hluboký, protože jsme jezdily, s Bohuš jsme byly na horách, chodily jsme společně tancovat, jo.</p> <p>Já – Takže jste se znali všichni společně, i s manžely.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zásady manželství, z manželství – přátelství - ztráta nejbližšího přítele – manžela - seznámení s Annou, kamarádkou z Kladna, společný osud, blízké bydliště - kamarádky Bohuš a Anuš (Anna) z Kladna, děti je sblížily - společné zážitky
--	--

M. – Ano, protože to jsou jako takový vzpomínky, kdy jako ta Bohuš měla taky dvě děti, syna s dcerou, taky tak stejně starý, že jsme se sblížovaly, i když jsme děti vodily do školky, pak do školy, jo. Takže i ty společný zábavy, nikdy nebyla žádná závist. Jak Jenda tak Pepík (*manželé Anuš a Bohuš*), byli manželé, byli slušní, jo to jako nebyli žádný, aby to bylo nějaký křiváctví nebo něco takovýho, takže jako si myslím. No, nebylo to v něčem jiným. Je tady takovej vztah, že zkrátka teď tady, když člověk přišel do lesa, děti dorůstaly a byl tady a viděly jsme se třeba denně, tak to bylo zase něco jinýho než třeba s tou Anuš z tý Příbrami, kterou tedy jsem viděla jednou za měsíc, nebo za 14 dní tohle to a tady jsme si mohly popovídat, pokračet a zase jsme věděly co o okolí tady je, takže člověk se tak nějak sblížil a měl si s kým popovídat.

Já – Takže se může říct, že v tomhle období bylo bližší přátelství tady s těma dvěma než s tou Annou z Příbrami? Že to bylo daný tou vzdáleností?

M. – Tou vzdál..., je to možný jako tohle to, ale říkam, že jsme se tady víc vídávaly, že to bylo bliž, že jsme se tady víc vídaly, že jo. Protože jak přišlo zimní období, tak jsme chodily na ty plesy, že jo, no a v zimě jsme i hrály tady karty, takže jako to, jsme se nějak sblížily a věděly jsme i o práci, já jsem věděla o práci jejich, oni věděly o práci mé. Tak se to tady všechno probíralo, pak se probíraly starosti s dětma, dospívání jo a tohle to.

Já – A mohla byste porovnat Anuš a Bohuš? Byly na stejný úrovni pro vás jako dvě kamarádky? Nebo jste je brala trochu jinak.

M. – No já nevím, jak bych to popsala, Anuš byla, Anuš je taková upřímnější a Bohuš jako dost jako to v sobě tajila a jenom když pak už jí bylo občas jako opravdu úzko, taK se svěřila. Kdežto Anuš bych řekla, že byla, je taková upřímnější a vyhoví, pomohla, když může tak pomohla. Já jsem znala i Anuš dědečka, ne jejího tátu, babičku, tedy maminku, jsem znala, takže jsme tam i chodili k Anuš. A když děda byl nemocnej, jako Anuš tatínek, takže jako já jsem tam mu chodila pomoct.

Já – No, to mi říkala babička.

- popis přátelství s Anuš a Bohuš – bez závisti, přátelení i s jejich muži

- důležitost fyzické blízkosti, denní kontakt – proto větší sblížení

- společné zábavy, svěřování

- porovnání kamarádek – Anuš upřímnější než Bohuš, bylo to víc citové

- vzájemná pomoc

M. – Takže jako to, to bylo takový spíš, spíš s Anuš takový víc citový, protože nějak, říkám, Anuš byla... taková upřímnější. A Bohuš ta to v sobě všechno tajila, nebyla... a ta to všechno v sobě tajila a taky tím steskem asi tak nějak, velmi mladá umřela, tak nějak, protože zemřela, bylo jí necelých asi 56 let.

Já – A zasáhlo vas to hodně? Byla to jediná kamarádka, která vám zemřela?

M. – Tahle a pak za půl roku zemřel její manžel, takže jako ta rodina úplně zmizela. O dětech jejich už moc toho nevíme, ty se rozprchly, no a... ještě se tady tak..., nejvíc se tady stýkám teďko s Anuš, co jsem tady přes zimu.

Já – Takže s tou se stýkáte od vašich 25 let, pak vás Anuš navštěvovala i s vnoučaty...

M. – Ano, pak tady chodila s vnoučatama.

Já – Takže jste byly v častém kontaktu.

M. – Tak jako jo, vždyť jsme se viděly, bydlíme v jedné ulici, Bohuš bydlela tady za náma, takže jako, žádný problémy nebyly.

Tak ten život nějak utek, no.

Já – A věříte, že existuje čistý přátelství mezi mužem a ženou?

M. – Já to nemůžu nějak posoudit, protože to jako, nevim no, já to neposoudím. Protože já si myslím, přátelství, přátelství jo, ale nikdy aby nebyl nějak, aby nedošlo k intimním vztahům. Můžou se pozdravit, popovídat, zatancovat, ale vždycky dát pryč ruce.

Já – Takže úplně čistý přátelství myslíte není? Aby bylo tak hluboký jako mezi stejným pohlavím? Že to pak přeroste v něco víc?

M. – Já si fakt myslím, že ne, aby to nepřerostlo v nějaký intimnosti nebo tak.

Já – Víím, že máte dva syny, dceru ne, ale může u vás fungovat to, že vy a vaše děti jste i kamarádi? Víím, že s dcerou by to bylo asi jiný, že jo.

M. – Jo, jelikož mám tedy sestry a ta má dcery, takže jako ten přístup dcera-matka je z mého hlediska něco jiného, než syn a matka, protože ta dcera se tí matce svěřila s intimními věcmi, kdežto kluci nikdy nepřišli, já mám fňhle to a takovýhle problémy, to nikdy nepřišli. Mám hodný neříkám, mám hodný syny, když řeknu, tak udělej, ale aby se svěřili mně třeba, že mají třeba problémy v práci, nebo problémů

- smrt Bohuš

- nyní se nejvíc stýká s Anuš z Kladna, později ji navštěvovala i s vnoučaty
- znají se cca 40 let
- téměř denní kontakt s Anuš a Bohuš i díky stejnému osudu v životě – vdané, malé děti...

- přátelství mezi mužem a ženou asi neexistuje, strach, aby to nepřerostlo v „intimitu“

- o synech jako o kamarádech mluvit nemůže

<p>s manželkou, to se nesvěřej. Když to vidím třeba u ty moji sestry, která má dvě dcery, tak ten přístup těch děvčat je k tý mámě upřímnější. Tady to ty kluci všechno tutlají, je to něco jinýho. S nevěstama vycházím taky dobře, neříkám že ne, ale žádná nepřijde, já tohle to a tohle to, není to dcera, Něco jinýho je syn a něco jinýho je dcera. To vidím třeba i, když vidím jak třeba k Anuš jdou dcery všechny a já když tady je vidím, tak jednou za čas, ráno mamí ahoj, ahoj a to je všechno a to je člověku kolikrát i líto. No ale nemůžu, musím brát to, že je to rodina a rodina má držet pohromadě. Takže jako se do jejich věcí nepletu. To si všechno vyřešej samy, co si udělaj.</p> <p>Já – A vy jste se jim někdy svěřila? Nebo to vůbec nejde?</p> <p>M. – Ne, to jako ne, to nejde, to jako abych nějaký bolesti, to jsem nikdy, ani s nevěstama ani se synama, ale jako vycházíme velice dobře, nehádáme se, to jako chraň Bůh, z mýho hlediska.</p> <p>Já – A když vám zemřel manžel, byl někdo, kdo vám hodně pomoh, s kým jste se v tu dobu sblížila?</p> <p>M. – Já jsem se nejvíc svěřovala Anuš.</p> <p>Já – <u>V ty Příbrami?</u></p> <p>M. – Ne, tady. A protože na ty Příbrami, manžel zemřel v červenci a to bylo daleko. A jelikož jsme tady byli tak nějak vždycky, nejvíc, když jsem zjistila, že manžel je tak nemocnej, tak jsem šla, komu jsem to tady řekla, tak to byla Anuš. Upřímně řečeno, byla to ona.</p> <p>Já – A jak dlouho jste teda vdovou?</p> <p>M. – Jedenáctej rok. Takže mě bylo 60.</p> <p>Já – Takže babička ovdověla skoro v ten samej věk, jako vy, bylo jí něco přes 60.</p> <p>M. – A říkám, jako mě překvapilo, když Jenda (<i>manžel Anny</i>) zemřel, to jako jsem...já ho tady vidím chodit, chodil pomalu, ale chodil, byl veselej a nebyl zlej a nebyl ani zákeřnej. Takže jako tohle to.</p> <p>Já - A myslím si, že babička se s tím do dneška nevyrovnala a nikdy asi ani...</p> <p>M. – Ale jako ono to nejde, vyrovnat se, ale já jsem měla to manželství opravdu dobrý, hodnýho muže a s tím se člověk ne, nevyrovná. A i když už je to 11. rok, to nejde.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vztah matka – dcera je něco jiného než matka – syn, je to upřímnější - Anuš má dcery, rozdíl ve vztazích v rodině Anuš a Marie - nikdy se synům ani snachám nesvěřovala - po smrti manžela byla oporou především Anuš - opět společný osud, ovdověly téměř ve stejném věku - vzpomíná na manžela Anuš - nelze se vyrovnat se smrtí manžela, který byl pro nejbližším člověkem - vysvětluje, proč se se smrtí manžela nelze vyrovnat
---	--

Protože ty bližší věci, když přišli jsme z práce, povídali jsme si, tohle to a tohle a takhle a takhle.

Já – To jsou takový situace, kdy vám nejmí chybí, že jo.

M. – Přijde ten člověk, tady se zavře. Ale Anuš má při tom všem to štěstí, že tady všechny, dcery i vnoučata tam choděj.

Já – To je pravda, no, že tam všichni často chodíme.

M. – To má veliký štěstí a že má nějaký cíl a ví, tohle to půjdu udělat a tam, já si tady uklidím, co tady víc můžu dělat a pak nemám co na práci. A to je takový stresový, proto radši ujíždím tam, tam jsem venku na zahradě, v lese, u lesa tam jsem deset metrů a takže jako...

Já – Aspoň má člověk co dělat, že jo.

M. – Nějakou činnost tam provádím, sázím brambory a takový, co jinýho.

~~Já – Takže během vašeho života, byste mohla říct, že vaším nejbližším člověkem, byl váš manžel, to jste říkala a ty dvě kamarádky, obě Anny? A berete je na stejný úrovni, nebo každou trochu jinak.~~

M. – Obě dvě Anny, já si myslím, že tak jako... stejně. Ale Anuš, tadyhle, jelikož jsem tady už víc, než v tý vsi, takže jako tý...ta poradí, pomůže, udělá, může, udělá. Tam jako Anuš, ta je zase, je to už dál a přes tu zimu se nevidíme, jo, takže i ta dálka jako tohle to, ale myslím si, že jako, že upřímný jsou obě dvě, jo.

Já – Když o tom takhle mluvíte, čím myslíte, že se vyznačuje teda přítel? Abyste ho měla za přítele a věřila jste tomu člověku.

M. – Já si myslím, že by jako lidi měli jeden druhého ctít, jeden druhého respektovat a ne poroučet, ale respektovat, poradit, pomoci, stačí dobré slovo, stačí dobré slovo a jako to je nade všechno. Já jsem teď byla opravdu zas moc nemocná, byla jsem v nemocnici dvakrát a nejlepší lék je dobré slovo. Porovnávala jsem ošetření v Praze na Homolce, porovnávala jsem ošetření v Kladně. A došla jsem k tomu, že víc jako když se promluví a řekne se milý slovo, i když si člověk může... Stačí dobré slovo a jenom si popovídat chvíli, na to není čas, ty moji nemaj čas. Když říkám, porovnávám, když já jsem se vdala, že jo,

- říká, že Anuš má štěstí, že má oporu v dcerách a vnoučatech, ona je v podstatě sama

- únik na chalupu, kde se zaměstná

- obě Anny jsou pro Marii nejbližší kamarádky, ale Anuš z Kladna je momentálně blíž, je to dáno místem bydliště, ve vsi u Anny je méně, tím je to dáno

- přítel by měl dle Marie ctít toho druhého, respektovat se vzájemně, nejdůležitější je dobré slovo, rada, pomoc

- opět zdůrazňuje, že nejdůležitější je dobré slovo

rodiče byli taky tamhle daleko, taky jsme neměli čas, všechno je to takovej kolotoč a běh života.

Já – Ještě teda úplně na závěr, vnímáte rozdíl mezi slovy přátelství a kamarádství?

M. – No, kamarádství je něco jinýho a přátelství taky.

Já – A jak byste to vysvětlila?

M. – Protože přátelé můžeme bejt, ale nějaký takový bližší věci už tomu příteli tak neřeknu jako tý kamarádce, který jako se znám už delší dobu a věřím jim, nikdy mě třeba nezklamaly, ale přátelství, no to můžeme, přátelství z práce, když jsme byli všichni pohromadě, to jsme se nějak...ale jako nějaký intimnosti to jako, nebo trápení, to nebylo.

Jako důvěra, nemůže všechno říct každému, něco si každej člověk tady pro sebe sám nechá. Ne veřejně, ne příteli a tohle to. Je kamarádka, s kterou se opravdu člověk, s přítelem se pozdravím a tu kamarádku sem pozvu na kafe a tohle to. Jeden k druhýmu no.

- přátelství je z práce apod., kamarádství je o důvěře, o intimitě apod., přátelům se člověk nesvěří, jen se pozdraví, ale kamaráda, „toho pozve na kafe“

4. 1. 2. Anna P. – 60 let

Anna je vdaná, s mužem je 45 let, má jednu dceru a jednu vnučku. Je vyučená dámskou krejčovou.

Asi od šesti let vyrůstala u babičky s dědou. Rodiče byli rozvedeni. Vychovávali jí sestry maminky, její tety. Má jednoho bratra (65 let), vyrůstal u matky, ten jí vyčítal, že Anna se má u babičky lépe. Na bratrovi taky hodně lpěla.

Že nevyrůstala u maminky ji vždycky mrzelo, nechtěla k ní, až když poznala budoucího manžela.

Maminka byla pro ni vždycky nejmilejší, měly kamarádský vztah.

Já – Na jakou svojí kamarádku nebo kamaráda si vzpomínáte z dětství? Ze základní školy, školky...

A. – No, já jsem měla, ze školky jsem měla, jednu takovou, ona to byla dcera ředitele ze základní školy a byla, nějaká Hanička to byla a musela chodit do školy sem do Libušína, bydlela jsem u mámy, to jsem byla ještě malá.

Já – A s tou Haničkou to bylo, ještě když jste bydlela u maminky.

A. – No, to jsem bydlela u mámy, ona byla taková moje první kamarádka.

Já – A jak dlouho jste se bavili?

A. – Já jsem se tam odtud brzy odstěhovala, tak takový vždycky o prázdniny a nebo tak...já nevím, tak děti do školky. Asi tak rok dva.

Já – A bylo vám tak pět let a bavili jste se tak jeden nebo dva roky. A to bylo takový dětský kamarádství, že jo.

A. – No, hráli jsme si s panenkami a tak.

Já – A potom další nějaký kamarádství? Třeba už na té základní škole?

A. – Já jsem měla, já jsem tak nějak vyloženě kamarádku neměla, já jsem se odstěhovala sem k babičce a pak sem neměla jako žádnou kamarádku, takovou spíš na ulici byly holky, asi pět holek jsme se kamarádili dohromady.

Já – A vy jste byli stejně starý?

A. – No, oni...jedna byla stará jako já a tamty byly všechny o rok mladší.

Já – To jste se kamarádili jenom na té ulici?

A. – No, občas jsme se třeba jedna vzali, jak to holky dělají, s jednou jsem se kamarádila třeba víc a pak zase s tou druhou a jako žádný takový vyloženě.

Já – A můžete tady z těch holek třeba jednu vybrat, s kterou jste kamarádila víc? A jak vypadalo to kamarádství, že jste byli jenom v té partě nebo jste se třeba ve dvou svěřovali?

A. – Já nevím, my jsme bejvali takový docela upřímný, no spíš to bylo takový to dětský, no, nějaký to svěřování ani ne.

Já – A to vám bylo kolik let?

A. – No, od té první třídy tak do té, pak do té devítky. Pak už jsme se moc nekamarádili, protože vlastně jsme se trochu jako roztrhali, no.

Já – A to mělo jaký důvod?

A. – No, protože oni byli mladší, my jsme byli starší, jedna se šla učit, já jsem jela na intr, takže pak už jsme se moc nestýkali. Já jsem si pak i namluvila v těch patnácti Jardu (*manžel*). No tak jsem spíš chodila s ním a na ten intr a...

Já – A na tom intru jste měla někoho? Nějakou kamarádku?

A. – No, tam jsem měla kamarádku, nějakou Lidušku.

Já – A to bylo jaký to kamarádství?

A. – No, tam jsme si všechno povídali, ona byla taky z rozvedeného manželství, no tak jako, tak mi furt vyprávěla o svejkch.

Já – Takže to bylo vzájemný?

A. – No, to jo.

Já – A nevydrželo vám to i po tom intru?

A. – Tam jsme skončili, ona byla z Kolína, pak jsme si ještě párkrát napsali a pak ona se vdala a nějak to měla takový jako komplikovanější, tak potom už jako přestala i psát a ani jsme se nenavštívili. Ale jednou jsem jí viděla v novinách.

Já – Jo?

A. – No, nějakou soutěž tam měla. Viděla jsem jí tam a pak jsem myslela, že třeba bych nějak tu adresu znovu získala, protože určitě měla jinou. No jo. Jinak tak nějak kamarádky všechny dohromady, nás bylo asi deset na pokoji, takže jsme taky tak nějak dohromady. Taky jsme byli každá odjinud, že jo, takže...

Já – To hrálo taky svojí roli, že jo.

A. – No a já jsem pak už měla taky toho Jardu (*manžel*), takže spíš jsem táhla za tím Jardou, než za holkama.

Já – A potom pozdějš, když jste nastoupila do zaměstnání? Nebo jste třeba získala nějaký kamarády přes manžela?

A. – No tak on chodil do cvičení, tak tam jako byla celá ta parta a nejvíc jsme kamarádili teda s tím synem pani Š., no a pak ještě asi dva kluci a pak, no já nevím, to jsme měli takovou bandu.

Já – A bylo tam třeba takový kamarádství jako jste měla s tou Liduškou?

A. – To ne, to už ne. Takový obecný, to už spíš s Jardou jsem se svěřovala, to jsme si řekli všechno jako, ale tak jako...

Já – Takže vám mohl třeba i vynahradit tu kamarádku?

A. – Určitě, určitě.

Já – A potom teda v tom zaměstnání? Získala jste nějakou novou kamarádku?

A. – No já jsem přišla do kolektivu, když jsem se vyučila, tak tam byly ženský všechny ve věku má mámy, takže spíš to byly takový maminy a těm jsem teda vykecala všechno, s těma jsem se i radila a všechno možný. No a pak postupem doby zase jak oni ubejvaly, tak zase přicházely ty mladší holky a s těma jsem si tak nějak taky všechno řekla, co jsem potřebovala.

Já – A považovala jste je opravdu za kamarádky?

A. – No tak kamarádky, spíš v rámci toho zaměstnání.

Já – Nestýkali jste se mimo práci?

A. – No, to jsme se nestýkali, já jsem měla toho Jardu, tak prostě...Jarda byla Jarda, tak s tím to jako...

Já – Takže vám to stačilo v té práci a neměla jste potřebu mimo zaměstnání se stýkat?

A. – Ne.

Já – A dneska máte nějakou kamarádku?

A. – No tu tvoji maminu, no tak já tady vykecám taky všechno.

Já – A všem?

A. – Všem, no někdy si třeba dám spíš pozor na Ivanku, ale většinou...nejvíc si povídám s vaší mámou, no takže...

Já – A to je dneska vaše jediná kamarádka? I když jenom v zaměstnání?

A. – No.

Já – Nebo máte i jinou?

A. – Nemam.

Já – Takže jenom Jitku teda?

A. – Hm. Já jsem to s tím tátou vzala prostě tak nějak na fest a ...my jsme měli pak sem tam během toho manželství třeba, když se oženili kluci, tak jsme byli i třeba na dovolený, nebo takhle jo, ale že bysme jako, nějak jako víc k sobě, spíš jenom jako, jako kamarádi no. My

s manželem a další manželé, no. Šárka ta se potom taky vdala, tak jsme byli i s tím jejím manželem.

Já – A to byli teda společný známý?

A. – No, to byli takový společný známý, no.

Já – A někoho v rodině byste mohla nazvat svým kamarádem?

A. – Spíš mámu, to bylo asi tím, že jsem s ní nebyla, takže já jsem jí vlastně všechno psala a všechno jsem jí říkala, ale takhle jako kamarádku, spíš jsem to brala tak nějak, naši byli takový starší, v té době jako dost konzervativní a s těma se jako úplně o všem taky mluvit nedalo.

Já – A když byste měla říct nějakou osobu během vašeho života, tak byl někdo, kdo byl pro vás nejbližší kamarád?

Ā. – No, ještě jsem měla Soňu, s tou jsem byla snad nejdýl na té dílně, s tou jsem teda se jako bavila taky dost, dost jsme si taky řekli, jsme si postěžovali, co ty naši mužský a to a děti jsme měli tak nějak stejně starý s tou Soňou.

Já – A dalo by se porovnat to kamarádství? Co jste měla s tou Liduškou, Jitkou, se Soňou...

A. – No, já když někomu věřím, tak jako...nebo když je mi někdo sympatickej, tak mu prostě věřím a klidně mu to jako řeknu a když mě trochu zklame, tak potom už se jako trochu brzdím, no.

Já – A když jste teď na to narazila, zklamala vás někdy nějaká kamarádka, že jste jí přestala důvěřovat.

A. – No, důvěřovat, no naštvála mě jednou jedna, to byla z devítky, jsem měla kamarádku, pak se vdala, já jsem měla...ona měla už asi tři děti a oni furt dělali děti jenom, a přišla, že prostě chce půjčit na potrat, jako peníze. No tak tenkrát jsem nebyla zas tak movitá, tak jsem jí půjčila a ona mi to do dneška nevrátila. Tak to mě teda jako namíchla, tak od té doby jsem se s ní nebavila.

Já – Takže to bylo takový zklamání pro vás?

A. – Hm.

Já – A říkala jste jí to někdy? Mluvila jste s ní o tom, proč vám to nevrátila a tak?

A. – Já jsem, ona se pak se mnou ani nikdy nesešla, protože já jsem třeba přes maminku, protože jsme se taky docela dost kamarádili v té devátý třídě a maminka říkala, proč už jako k nám nechodíš a to a proč se s ní jako nekamarádím a tak ona mi přinesla asi půlku a říkala, že mi to donese a od té doby nic, no. Kdyby řekla, nemam, dám ti to třeba za pět let, tak je mi to jedno, ale přišlo mi to takový blbý, no.

Já – No, to vám věřím. Když jste mluvila o svém manželovi, vy jste spolu už přes 40 let...

A. – 45 let, no.

Já - ...můžete říct, jak se proměnilo to vaše manželství? Na začátku bylo určitě založený na něčem jiným, než je teď.

A. – No, my jsme byli zabraný do sebe dost no, řekla bych do takovejch pětatřiceti to šlo a pak už se člověk tak nějak, ono je to i takovej zvyk trochu to manželství, ale když máte děti, je to takový, furt to funguje, když to funguje, tak to jde.

Já – A vaše manželství je teda teď spíš ze zvyku?

A. – To není ani zvyk, to už není taková ta láska, to zamilování, to je takovýho něco, no prostě, já nevím.

Já – Může to být třeba i kamarádství? Že vám nahrazuje i kamarádku?

A. – Asi i to, no, asi je to možný, že i to, určitě to není taková ta zamilovanost jako z kraje, že jo. Ono je to asi i na povaze, já jsem taková spíš klidnější, spíš ustoupim, on měl taky svoje koníčky, no mě to tak nějak vyhovovalo, občas taky zlobil, ale tak nějak bych řekla v mezích, vždycky se rád vracel domu, aspoň si to myslím teda, aspoň to říkal teda.

Já – Určitě, když jste pořád spolu. A věříte na čistý přátelství mezi mužem a ženou? Kde ani z jedny strany není naděje na bližší vztah?

A. – Tak to nevím, ale myslím si, že by to mohlo bejt.
Já – A nemáte s tím zkušenost?
A. – Zkušenost s tím moc nemám, tak nějak. Protože většinou vždycky si lidi najdou nějaký ty partnery a pokud mají ty své partnery, no tak se potom můžou tak nějak spolu kamarádit.
Já – A myslíte si, že byste mohla mít kamaráda, kterýho byste brala tak jako jste brala tu svojí kamarádku? Ohledně svěřování, důvěry apod.
A. – Já nevím no, v mém případě asi ne, já jsem spíš k těm holkám tíhla než k těm mužskejm.
Já – A myslíte si, že v kamarádství hraje velkou roli vrstevnictví?
A. – Já si myslím, že to nehraje roli, já jsem třeba taky měla ráda ženský a byly starý jako máma, a nebo jsme se kamarádili s B., to byli taky lidi vlastně ve věku našich rodičů a s těma jsme taky kamarádili jeden čas a myslím si, že to není jako potřeba.
Já – A na čem si myslíte, že je to kamarádství založený?
A. – Já si myslím, když tě někdo poslouchá, nikde to nepovídá, vid', no tak ...někdy i poradí, nebo tě jenom vyslechne.
Já – A myslíte si, že je rozdíl mezi přátelstvím a kamarádstvím? Nebo to vnímáte stejně?
A. – Já bych řekla, že je to skoro stejný.
Já – Takže v tom nevidíte rozdíl?
A. – Asi moc ne.
Já – A kdo to je podle vás kamarád, přítel. Jaký by měl mít vlastnosti?
A. – Já nevím, asi upřímná...žádný podrazy, já nevím no, to je dost těžký vyjmenovat.
Já – Nějak vlastněma slovy.
A. – Za bukem tě nepomlouvá, když se jí něco nelíbí, tak ti to řekne, i když tě to namíchne na chvíli.
Já – Takže ta upřímnost je asi nejdůležitější.
A. – Já nevím no.
Já – Jak myslíte no, ty vlastnosti jaký by měl mít asi.
A. – Ono to taky musí z toho člověk vyzařovat, že jo, takový nějaký sympatie, nebo...
Já – A proč si myslíte, že ty kamarádství, který jste měla, tak během určitý doby skončily?
A. – Protože jsme se třeba pak každá rodina, nebo každej ten člověk začne mít třeba jiný zájmy, jinou práci, rozdělíš se, pak přijdeš domu, zas máš jiný starosti a není na to prostě tak nějak čas. Nebo bydlej třeba úplně někde jinde, těžko se tam třeba dostáváš.
Já – A dneska máte někoho, s kým se stýkáte i mimo zaměstnání? Mimo manžela?
A. – No, jedině příbuzný, no.
Já – A můžete z těch příbuzných nazvat někoho vaším kamarádem?
A. – No, já bych řekla, že mám bratrancovou manželku, to je taková, bych řekla, vrba.
Já – A s tou se stýkáte nějak často?
A. – No, taky moc ne, jenom, když máme nějaký svátek, nebo když nás to najednou někdy napadne, popadne, tak se navštívíme.
Já – A jak často?
A. – No tak jednou za dva měsíce.
Já – A ona je odtud?
A. – Ona je taky ze Švermova.
Já – A nemáte tu potřebu, když bydlíte blízko sebe, se vidět nějak častěj, stačí vám to takhle jednou za čas.
A. – Stačí no.
Já – A s vaší dcerou jste někdy měla kamarádskej vztah?
A. – No, ona je takovej zvláštní tvor, asi ne, nevím no, asi to neumím no, ona je takovej zvláštní pavouk, no. Ale jako ne že by jako mě snad, bysme se neměli rádi, to snad ne, ale...je taková zvláštní, nevím, kolikrát o tom taky přemejšlim. Jako třeba vy s mámou, to jako já vůbec neznám, ona třeba přijde, jenom tak se tam ochomejtně, dřív jako jo, dřív když byla

doma, tak třeba přišla a najednou se rozpovídala a teďko ne, nevim. Asi to taky nemá, potřebu nemá. No, ona k nám sice chodí, ale přijde jenom, protože má bagány zašněrovaný, tak se nechce zouvat, tak stojí jenom na verandě, nebo na dvorku, zaťuká na okno, já přijdu do chodby, tam si to řeknem a zas jde, to je takový zvláštní no.

Já – Takže to není takový, že by se vám svěřila, že by chtěla poradit a tak.

A. – No, když měla velkej problém s tím prvním manželem, tak jako to jo, to jako přišla, ale teďko jako žádný problémy asi nemá. Ona jako když se jí zeptám jako na takový nějaký věci, tak to ona mi jako řekne, ale sama od sebe se jako nikdy nerozpovídá, nerada poslouchá a když bych jí chtěla třeba jako něco, ne vytknout, třeba jenom poradit, tak ona že to nebude poslouchat, prostě nechce no.

Já – A zemřel vám během života nějaký kamarád, kamarádka, u kterýho vás to hodně zasáhlo?

A. – No, kamarád, zatím zaplat' pán Bůh tak nějak ne, no. Ale umřel třeba svědek, kterej nám byl na svatbě, to byl kamarád ze cvičení Jardovýho, to byl mlad'ounkej, když umřel, ale jinak takhle jako nevim.

4. 1. 3. Květoslava – 60 let

Květoslava vyrůstala na Kladně, vystudovala vysokou školu pedagogickou.

Je vdaná za Jaroslava (z rozhovoru), má syna a dceru a dvě vnučky. Nyní je v důchodu, s manželem často cestují a žijí sportovním aktivním životem.

Já – Na jakou první kamarádku si vzpomínáte? Ze školky, ze školy.

K. – Tak já jsem vyrůstala v takové čtvrti, kde byli hlavně kluci jako kamarádi. Takže moje vlastně taková první kamarádka byla asi tak v pěti letech, se tam přistěhovala holčička, která přestože byla asi o rok mladší než já, tak byla taková strašně dominantní, takže jako si mě docela podrobovala a poroučela mi. No a jako byla...u ní jsem poprvé poznala takovou tu holčičí faleš, že něco slíbila, nesplnila samozřejmě. Takže když jsem jí potom měla možnost srovnávat s těma klukama, tak jsem si jako říkala, zlatý kluci, protože my jsme si třeba vynadali jeden den a druhý den už jsme to ani nevěděli, už jsme byli to. Kdežto ona se jako různě urážela a jako byla taková panovačná, když nebylo po jejím, tak prostě to bylo špatně, jo, takže tohle to asi tak v těch pěti letech.

Já – A jak dlouho vám to vydrželo?

K. – Ona se pak zase odstěhovala, ona tam bydlela krátce a pak se zase odstěhovala, pak už...jako dneska už bych jí asi zřejmě nepoznala.

Já – Takže jen takhle krátce. A jinak ty kluci? A považovala jste je za kamarády stejně jako tu holčičku? Na stejné úrovni? Nevadilo, že to byli kluci?

K. – Ne, vůbec, naopak. Naopak jsem si jich docela vážila, protože oni mě brali do všelijakých těch her, který jsou teda jenom pro kluky a neposmívali se mi. Takže třeba mě postavili do branky, když jsme hráli hokej, fotbal, jo, ale jinak jako docela dobří, pak zase jsme tam sáňkovali, lyžovali, to bylo jako normální, koulovali jsme se.

Já – Takže jste byli jako taková parta?

K. – Ano, ano, byli jsme v podstatě děti ze dvou ze tří ulic.

Já – A věkový rozdíl tam asi byly, že jo.

K. – A malý, malý, v podstatě ty kluci většinou byli buď o rok mladší nebo o rok starší.

Já – Takže věkově blízko celkem.

K. – No

Já – A dál potom na tý základce, v tom období, kdy už to vydrží v podstatě i na pořad.

K. – Ano, ano, tak v podstatě dá se říci, že já jsem s tou jednou kamarádkou, s kterou jsem seděla na základce, tak jsme spolu pokračovali celý gympl, jsme seděli spolu. No a s těma dalšíma, jako některý úplně zmizeli, se dá říct jako i z Kladna, protože jsme se nedávno sešli a jako na některý není vůbec ani žádný kontakt. A s těma který jako tady zůstali, tak většinou když se potkáme, tak si vždycky máme co říct.

Já – A záměrně nějaký kontakt neudržíte?

K. – Ne ne.

Já – A v tu dobu, když jste měla tu kamarádku, tak to skončilo proč?

K. – Každá na jinou vysokou a tím to skončilo.

Já – A jak byste popsala vaše kamarádství? Např. co jste spolu podnikali, jestli to byla opravdu kamarádka, který jste se svěřila, jestli jste se znali i s rodiči navzájem...?

K. – Ne, to ne, rodiny ne, ona vyrůstala jenom s maminkou a jako byla taková dost uzavřená rodina jenom pro sebe, ona jako nějak nenavštěvovala nikoho, nebo...ty kontakty nijak nevyhledávala. Ale jinak jako jsme spolu strávili spoustu času, protože v té době, dneska se tomu lidi smějou, ale docela dobře fungoval pionýr. Na tý škole fungoval pionýr, tak jako to bylo, že všechny zájmy, který jsme měli, jsme si tam uspokojovali. Od toho, že jsme třeba jezdili společně na nějaký výlet, až po to, že já nevím, jsme měli různé kroužky, háčkování,

pletení, šití, v týchle tý době. Ale jako můžu říct, že opravdu to nebylo vůbec špatný, my jsme šli společně do kina. šli jsme společně, já nevím, jeli jsme na matějskou a takovýhle jako...

Já – Hm. Takže kamarádka od základky až po maturitu.

K. – Jasně.

Já – A svěřovala jste se jí?

K. – Tak za tu dobu, něco asi jo, jsme si tak nějak špitali, hlavně o klukách, který byli v tu dobu hlavní náplní.

Já – A měla jste jenom tuhle jednu dobrou kamarádku? Nebo s ní paralelně ještě jiný? A byli příp. na stejný úrovni?

K. – Víc, na stejný úrovni. dá se říci, takový tři, čtyři, ale jako to jsme drželi tak nějak pohromadě.

Já – A všechny ty kamarádství skončili tou maturitou? A nebo základkou.

K. – Většinou, některý vlastně šli už na střední školu jinam. My jsme spolu pokračovali na ten gympl, tamty šli na průmyslovku a...

Já – A z těch tří, vyzdvihla byste nějakou více? Nebo to bylo opravdu nastejno?

K. – No, já si myslím, že to je tak nějak nastejno, že jako nebyly žádný velký rozdíly.

Já – A pak když jste studovala vysokou, tak tam jste taky získala další přátelé?

K. – Tak zase na tý vysoký, že jsem bydlela na koleji, tak jsme se zase kamarádili čtyři dohromady a z toho teda, jsme bydleli po dvou, takže s tou Helenou, s kterou já jsem bydlela na koleji, tak to trvá dodnes, to přátelství. Víme o sobě, kdykoliv jako cokoliv někdo potřebuje, jsme v kontaktu. I jako teď jsme si udělali takový, že se scházíme, většinou v Praze, protože ona je ze Žatce, ta další je ze Slaného a ta jedna učí v Praze, takže my se vlastně v tý Praze sejdem u ní ve škole a pak někam jdeme společně.

Já – A dalo by se porovnat ty kamarádství ze základky, střední a z tý vysoký? Lišily se nějak? I třeba co se týče hloubky toho přátelství?

K. – No, určitě, tohle to je nejkvalitnější přátelství, z tý vysoký školy, jako že opravdu se můžeme jedna na druhou spolehnout a i v nějakých těch svízelných, jako vždycky máme potřebu si sdělit všechno radostný, ale i třeba nějaký trápení, nebo nějaký těžkosti. A jako je to tak, že vím, že vždycky jako, právě teď ta jedna z těch čtyř, právě ta z tý Prahy, ta Alena byla na vážný operaci z páteří a tak jako jsme to s ní prožívali všechno, od začátku do konce, protože ještě tam nastaly nějaký komplikace, že nějak ten den, co měla jít na operaci, tak nešla a takový všechno to tam bylo špatný. Takže jako jsme to s ní velice intenzivně prožívali všichni a jako drželi jsme jí palce a teď už si teda píšeme, že už teď možná v březnu bude schopná se s námi sejít, že už jako nějaká ta rehabilitace probíhá.

Já – A potom pozdějš, když už jste pracovala, měla jste děti, získávala jste třeba i přátele z manželovy strany?

K. – Ano, určitě.

Já – A je to tak ještě dnes?

K. – Ano, je to tak do dneška.

Já – A je taky dost intenzivní? Jako s těma kamarádkama? Nebo koho byste vůbec mohla považovat za nejlepšího přítele?

K. – No, tak to asi tu Alenu, kterou jsem teda získala potom už v práci. Která...to trvá víc než dvacet let, to přátelství a tady je to zase takový, že my jsme v podstatě nejenom v práci společně, ale svýho času, když byly děti ještě malý a bavilo je to, tak jsme jezdili společně na tábory, kde Alena byla hlavní vedoucí, já jsem jí dělala hospodářku. Děti byly napřed v oddílech, pak už třeba náš kluk dělal praktikanta a jako i ty děti se vlastně kamarádily navzájem, takže to bylo jako takový....

Já – A nejintenzivnější je teda kamarádství s tou Alenou?

K. – Ano, ano.

Já – Myslíte si, že existuje čistý přátelství mezi mužem a ženou, aby ani na jedné straně nebyla naděje na bližší vztah?

K. – Ano.

Já – A zažila jste něco takového?

K. – No, já si myslím, že právě už od toho dětství. To byl kluk, kterej bydlel hned jako naproti v ulici a ten měl takovou hodně nemocnou maminku, ona měla roztroušenou sklerózu a ten kluk vlastně od malička zajišťoval, dá se říct, chodí ty domácnosti spolu s tím tátou, že jo nějaký nakupování a pak už i trochu vařil, uklízel úplně běžně. Takže to bylo takový přátelství, kdy jsem věděla, že je na něj naprostý spolehnutí a že...já jsem měla třeba v deseti letech komplikovanou zlomeninu nohy, byla jsem půl roku doma, protože mi to různě dávali do sádry a neběhací a běhací sádra a to. A i když bylo ošklivo, i když bylo hezky, tak ten Jirka, nikdy mu jako nebylo za těžko, každé den prostě přišel, jenom si se mnou popovídat, jenom jako na návštěvu, co je nového, takový jako, zase mi vyprávěl, co bylo ve škole. On sice byl o rok veš, takový nějaký co se událo ve škole. A zřejmě tím, že měl doma takhle tu nemocnou maminku, tak měl takový větší citění, když se někdo ocitne v takovýhle situaci. Opravdu to bylo přátelství, nikdy mezi námi nic nebylo. On už teda chudák, jsem se pak dozvěděla, že je po smrti, ale jako...ten jeho osud byl takovej docela nešťastnej, vlastně tím, že ta maminka byla takhle nemocná.

Já – A přetrvalo to kamarádství dětství?

K. – My potom jsme se odstěhovali, vlastně, když já jsem byla na gymnáziu, tak jsme se z toho Ostrovce stěhovali pryč, pak už jako vůbec. To byly náhodný setkání, že jsme se někde potkali, ale jako...

Já – Do toho gymplu jste byli v nějakým kontaktu.

K. – Byla, byla. Furt jsme tam bydleli blízko sebe, takže jsem věděla jako čím, co dělá, čím se zabývá, jaký má kamarády, pak už nějaký i ty první lásky, to všechno jsme jako o sobě věděli. Ale...bylo to skutečně jenom přátelství, nikdy to nepřerostlo.

Já – A jak o tom mluvíte, myslíte si, že je rozdíl mezi přátelstvím a kamarádstvím?

K. – Já myslím, že to přátelství je něco hlubšího. To kamarádství, kamarádů takových povrchních, může mít člověk spoustu, přátelství už je něco...

Já – A kdo je podle vás přítelem? Jaký by měl mít vlastnosti, co by to mělo být za člověka.

K. – Tak určitě člověk, kterej když vás zná, ví o vás spoustu věcí, tak vás přes všechny klady a nedostatky má rád, že jo. Dovede odpustit nějaký chyby nebo nějaký nedopatření, umí pomoci, poradit, umí vyslechnout.

Já – Můžete považovat někoho z vaší rodiny za kamaráda, přítele? Můžete to říct např. o vaší dceři?

K. – Verča (*dcera*) je typ, kterej se hodně hrozně málo svěřuje, je to v podstatě, si myslím, k její škodě, protože spoustu věcí, nechci říct, že bych jí chtěla radit, ale jako tím, že by jí někdo vyslechnul, by jí pomohlo. Takže tady jako tohle to moc nefunguje, to už musí být jako, když ona sama s něčím přijde a sama začne vyprávět. Jinak jako já jí spoustu věcí říkám, jak třeba já bych to řešila, nebo jakej já na to mam názor, nevnučuju jí ho, ale jako úplně tak, že bysme byli úplně jako, jako kamarádky, to se nedá říct.

Já – Ten vztah je typickéj matka, dcera, že to asi úplně nejde?

K. – Ano, ano.

Já – Ale vztah jinak máte výbornej, si myslím.

K. – Ano, ano.

Já – S vaším mužem jste spolu přes třicet let, že jo?

K. – Ano, pětatřicet jsme slavili letos, loni vlastně už.

Já – Můžete mi říct, když jste spolu už takhle dlouho, jak se proměnil váš vztah? Z té především i fyzické lásky, kam se ten vztah posunul?

K. – V podstatě v přátelství, to určitě a i jako vzájemný stejný názory, stejný postoje na spoustu věcí, dá se říct i záliby.

Já – Jinak by asi nemohlo být ani spokojený to partnerství?

K. – Ano, umět si vyhovět, někdy ustoupit, umět slevit ze svých požadavků, někdy třeba i naopak.

Já – A když si vzpomenete na vaší maminku, měla jste s ní kamarádský vztah?

K. – V podstatě kamarádskéj vztah zase...

Já – Tak jak si to kamarádství představujete.

K. – Ano, ano. Já jsem se taky dost věcí neodvažovala říct, myslím si, že zase ty vztahy jsou dneska mnohem víc demokratičtější mezi rodiči a dětmi. Já jsem, myslím si, že jsem byla vedená a vychovávána docela přísně, takže spoustu věcí jsem dost tutlala a zatloukala, než jako abych řekla, tak jak to opravdu je. A jinak jako ten vztah samozřejmě byl, byl hezkej, byl založen na vzájemný lásce, prostě v podstatě do dnes lituju, že ta maminka už tady není, že jako spoustu věcí bych třeba i jí, i táty bych chtěla znát názor jako jak by třeba se na to dívali a bohužel už to nejde.

Já – A zemřel vám nějaký přítel během života?

K. – Zatím na štěstí ne.

Já – A myslíte si, že je v kamarádství důležitý vrstevnictví? Hraje věk důležitou roli?

K. – A snad ani nehraje roli.

Já – A co je tam to podstatný? Vy jste to sice v podstatě už řekla.

K. – Já si myslím ty, nějaký takový společný názory, aspoň stejný nebo podobný, podobnej postoj k životu, co se děje kolem nás.

Já – A myslíte si, že to mají dneska mladý lidi snazší, při seznamování...? Myslíte si, že má kamarádství dneska jiný průběh, než dřív?

K. – Tak já jako, teď bohužel co jsem učila na tom učilišti, ty poslední roky, tak jsem strašně byla nešťastná z toho, že tam jako nějaký pocit přátelství, kamarádství snad neexistovalo. Ty děti na sebe byly neskutečně zlé, jako až mě z toho běhá mráz po zádech. Kdyby to bylo takový to semknutí, třída proti kantorovi, tak je to logický, ale oni mezi sebou, oni se radovali z neúspěchu toho druhýho, nebo z nějakýho podrazu, kterej se jim podařilo na něj udělat. To už vůbec nemluvim o nějaký šikaně, tu jsme se snažili nějak rozkřejt a nějakým způsobem potrestat, vyřešit. Ale stejně, ty dnešní děti, aspoň teda ta učňovská mládež je hodně zlá a hodně netolerantní, neuměj vůbec uznat, že by někdo druhej mohl mít taky pravdu, prostě jsou oni a jinak dlouho nic. A jako ty jejich zájmy a záliby společný, to by se dalo spočítat na prstech jedny ruky, kterej z nich se věnoval nějakýmu sportu, měl nějakýho ušlechtilýho koníčka, třeba fotografování, nebo já nevím. Veškerý svátky, ať už byly Vánoce, Velikonoce, se vždycky pak vyprávělo, co kdo kde vypil, jak se teda ožral do němoty a teď jako se předháněli v tom a jako tím teda vlastně to prožili, ty Vánoce naplno, když teda mohli vysvětlit, co kde vyváděli a jak se teda ztřískali úplně do němoty. Takže z těch jsem teda byla dost taková rozčarovaná, protože jsem říkala, jestli teda takováhle je dnešní generace, jako...tak vim, že třeba na tý zdrávce ty holky byly úplně jiný, že jo, měly spoustu zálib a spoustu zájmu a přestože to byl dívčí kolektiv, tak mě na nich fascinovalo, jak si třeba uměli udělat i samy ze sebe legraci. Byli jsme na horách...

Já – Tam jste taky učila, ještě před tím učilištěm?

K. – Ano, ano. ...kde udělali bezvadnej maškarní ples a v podstatě my jsme se trhali smíchy, protože vymejšlely fakt takový věci a scénky různý a hrály jako různý kantory a nikdo se neurazil, všechno to bylo velice vtipný a jako i oni samy ze sebe si dělaly legraci, že jo, oni v tý škole neumějí a neznají a tohle to. A nebylo tam takovýhle, ta nenávisť, přestože se říká, že holky jsou takový v tomhle věku na sebe horší, tak jako tohle to tam nebylo, tady jsem to teda zaznamenávala velice silně a velice negativně. Tam jako je heslo nevybočovat z řady,

jako za čtyry je to dobrý, to stačí, že ještě nepropadají. ale nějak na sebe upozorňovat, protože tam jako spoustu kluků třeba, já na nich viděla, že to ví, ale že se nepřihlásí.

Já – Aby se neztrapnil před ostatníma.

K. – By se ztrapnil, upozornil by na sebe a byl by teda nebezpečně chytrej a to. Slovník teda maj strašnej. Nejhorší je, že i když je upozorníš, já jsem třeba říkala, prosim tě jak to mluvíš, ale co jako. co se divím. vy takhle mluvíte doma? No. samozřejmě.

Já – No. taky to vidím, třeba u dětí na táboře apod. Tak to je asi všechno. mockrát děkuju za rozhovor.

4. 1. 4. Anna – 65 let

Anna vyrůstala v Kladně společně se dvěma sourozenci, s bratrem a sestrou. Vyučila se, již od 14-i let musela pracovat. Žila ve spokojeném manželství.

Před čtyřmi roky ovdověla. Nyní je v důchodu. Má tři dcery, šest vnoučat a jednoho pravnuka. Všem se stále plně věnuje.

Já - Kdy ses poprvý seznámila s nějakou kamarádkou, s kterou ses bavila trošku dýl, nebo která ti utkvěla v hlavě, v jakém období, kdy.

A. - Když jsem začala třeba chodit do školy.

Já – A s kým?

A.- Třeba s Věrou V.

Já-A to bylo kdy? Někdy na základce? Na prvním stupni?

A – No, když nám bylo šest let,

Já- V šesti letech.

A – Hm, jsme spolu kamarádily, ve škole, furt.

Já – A jak dlouho vám to vydrželo?

A – Vydrželo nám to, než....vydrželo nám to....celý roky. Až když ona se odstěhovala do Švermova, tak...

Já – V dospělosti....?

A. – Nebo já když jsem se vdala.tak se to trošku se zmírnilo....

Já – Hm...

Já – V čem to bylo to kamarádství, to byla jediná kamarádka během té základky, jako že dobrá?

A. – Ne, ještě Bohunu D.

Já – To jo, takže ty, Bohuna a ta Věra...

A. – No...

Já – A s tou Věrou to bylo, že jste se navštěvovaly v rodině...

A. -No

Já - ...že ona znala tvoje rodiče, ty jsi znala její rodiče...

A. – Bohuna taky

Já – Bohuna taky...a v čem bylo to kamarádství s tou Věrou,... v čem jsi byla ráda, že jí máš.

A. – Já nevím, tak prostě jsme se kamarádili.

Já – Jako v tom, že ses jí nebála říct cokoli? Že jsi věděla, že to zůstane.... Že to nebude vykládat někde dál, že ti třeba i pomohla někdy nebo tak

A. – Hm...

Já – Prostě to byla tvoje kamarádka.

A. – Prostě to byla moje kamarádka, já nevím co...

Já – A co jste spolu třeba dělali, chodili jste ven, navštěvovali jste se...

A. – Chodili jsme do lesa, lítali jsme v lese.... na náboženství jsme spolu...

Já – A s tou Bohunou?

A. – S tou Bohunou, ta nechodila na náboženství (smích)

Já – A v čem se to třeba lišilo, když ses kamarádila s Věrou a s Bohunou.

A. – No, Věra byla taková upřímnější, Bohuna bejvala taková divočejší a taková, nevím no, i když byla dobrá, ale ta Věra byla taková jako upřímnější, bych řekla...

Já – Že když by jsi něco svěřila Bohuně, že jsi neměla tu jistotu, že to zůstane mezi vámi

A. – No, no, třeba, třeba.... i když jsme se kamarádili celý leta.

Já – Hm.No.

Já - to vim, no

A. – Potom...no

Já – Hm, a ta Bohuna taky znala že jo, rodiče, sourozence, ty taky.
A. – Taky, všechny
Já – A s tou to taky vydrželo až vlastně
A. – Až než umřela. do sedmapadesáti let
Já – Hm, a v období té puberty, to jste třeba chodili na čaje...
A. – To jsem spíš chodila s Bohunou.
Já – ne s tou Věrou...
A. – Ne, ta Věra nesměla
Já – Hm, a bylo to dobrý s tou Bohunou, třeba že
A. - Jo
Já – jste si řekli, mě se líbí tamhleten kluk
A. – No, to jo
Já – takový to svěřování, klasický. dívčí
A. – No, to jo, to jo... Ta Věra nesměla, protože ona měla nevlastního otce a on jí dost tak jako... držel zkrátka
Já – Hm, a chodila bys třeba radši s tou Věrou na ty čaje. kdyby mohla. než s tou Bohunou? Nebos to tak nebrala? Prostě to tak bylo a...
A. – Hm, asi tak. Ale chodili jsme hodně s tou Bohunou, teda, s Věrou ani si nepamatuju na čaje, ona nechodila.
Já – No, a ta Věra se odstěhovala kdy?
A. – Ta Věra se odstěhovala, když jí bylo 27 let.
Já – Do té doby jste se bavily opravdu pravidelně...
A. – Se vdala. do té doby, ona k nám i chodila, už jsem měla holky všechny tři, ta ke mně chodila, no. No, a Bohuna se taky vdala, pak si vzala, pak se odstěhovala do Kročehlav, tak to trošičku pominulo, no, ale když tomu klukovi byli. já nevím, řeknu, 2 roky, tři, tak se vrátila sem tady do toho Rozdělova.... Počkej, to už mu bylo víc, to mu bylo víc. to ona bydlela nejdřív tady v malobytovce, tak...ale když se vrátila z těch Kročehlav potom sem, tak...pak jsme se kamarádili, a... ještě Marie.
Já – A ta byla ale starší než ty?
A. – Ta byla starší o pět let, ta je starší o pět let as tou jsme se seznámili, ona byla zdravotní sestra, vid' a já jsem něco potřebovala. byla taková ochotná
Já – Byla hodná...
A. –i pomoct, ona byla obětavá a já jsem po porodu něco potřebovala. tak jsme se seznámili, mě bylo těch dvacet, jí bylo pětadvacet, no a začli jsme se kamarádit a ...kamarádíme..., no kamarádíme. ona je na té zahradě, ale přátelíme se dodneška jako. nikdo jinej mi sem nechodí, vid', tak jako...
Já – Hm. jenom ona...
A. – Jenom ona, když je tady tak to, teď je po operaci. tak nikam nechodí, no jinak...
Já – Takže během...když si se vdala, tak jsi měla pořád tady ty tři...
A. – Hm.
Já - než se ta Věra odstěhovala. teda.
A. – Hm.
Já - A s dědový strany nějaký kamarády ne,
A. – Ne.
Já - Jenom tady ty tři.
A. – Hm.
Já - A ty znali i dědu. že jo.
A. – No. To jo,
Já – Takže jste se bavili dohromady i s jejich manželama...
A. – Hm, hm, to jo.

Já -a i jejich děti, že jo, tvoje děti
A. – Hm.jo.
Já – A vy jste jezdili i někam, jako třeba společně na výlety nebo tak....
A. – S Bohunou a s Marií....
Já - ...na dovolený.
A. - jsme byli dvakrát na tý Blatný.
Já – Na dovolený, nebo na výletě nějakým.
A. – Na dovolený, na tejden.
Já – Hm, a to bylo dobrý...
A. – V zimě jsme tam byli...
Já – A bylo to dobrý, nebylo to jako, že byste se třeba po..., že jste tam byli vlastně tejden společně, pohádali nebo tak.
A. – Nee, vůbec.
Já – V pohodě.
A. – No, s Marií jsme s dědou jezdili i za ní na tu chatu a ... oni měli auto, tak jsme...oni vzali děti i naše holky do auta a my jsme za nima s dědou jeli na pionýru tady na Kačák jsme třeba chodili,vid' a takový...
Já – Hm, a v čem bys porovnála ty tři kamarádky, jako, která ti přišla nejlepší k tobě povahově a ve všem, kterou...když by sis měla vybrat, která byla nejlepší pro tebe, kterou by si brala jako tu, který si věřila a která by ti byla vždycky ochotná pomoci a tak.
A. – Tak.... Ochotná pomoci byla Marie
Já – Hm
A. – To jo, obětavá.
Já – Hm.
A. – To, ať už jako...naše máma třeba jí neměla ráda, jo ale...byla obětavá a ...nebyla špatná, není špatná
Já – Hm, hm
A. – No, a Bohuna, potom taky, když už měla děti, vid', tak.. ona byla taková někdy taková urejpaná
Já – Hm, to si pamatuju
A. – No, takže co ti mám povídat.
Já – Hm, a ta Věra, tím že se odstěhovala v tom určitým....
A. – Tak to tak jako padlo
Já – období...
A. – ale do dneška si posíláme pohledy, mam tady od ní k svátku...
Já – Takže víte o sobě, ale už to není, že byste se navzájem navštěvovali...
A. – ne, ne, to vůbec,
Já - jenom, když se potkáte
A. - Bohuna umřela, Marie je tamhle na zahradě třičtvrtě roku, takže...
Já – Takže se vídáte jenom ten čtvrt roku, co je tady na Kladně
A. – No.
Já – Hm.
A. – Teď třeba jdu občas s Evou, včera jsme spolu byli a minulej tejden, nebo tenhle tejden
Já – A to je kamarádka z práce
A. – To je z práce
Já – Ale není to nějaký, že by..., to spíš jako byla kolegyně, ne že by to bylo....
A. –no, taková kolegyně....
Já - ...nějaký přátelství jako s Bohunou, s Marií, tak to ne?
A. - Ne, to ne
Já - V rámci toho zaměstnání...

A. – V rámci zaměstnání. a teďko jdeme spolu někdy i ven, ale ona je to hodná ženská
 Já – Jako že se domluvíte přímo
 A. – Jo, jo
 Já – Jo, takhle, ne že by to bylo náhodou.
 A. – Ne, ne, ne, se domluvíme.
 Já – Byla ta nějaká. nebo bylo období, kdy sis nerozuměla s nějakou tou kamarádkou, nebo období, kdy ona by ti třeba opravdu nějaká ta kamarádka ublížila a ty bys jí to měla za zlý, ale neřekla's jí to třeba, ale vevnitř tě to mrzelo, že by ti třeba něco udělala, i kdyby...
 A. – Ne. že by mě ublížila, vid'. třeba Bohuna měla takový kecý někdy. taková....
 Já – Takže třeba občas mohla něco říct, co tě zamrzelo a ona si to třeba nemusela ani uvědomovat
 A. – No, ona byla taková....
 Já – Taková povaha
 A. – Pamatuješ si jí?
 Já – Hm.
 A. – Třeba. Anuška (*dcera*) přijela tadyhle a ona říká, kdepak ste byli a Anuška říká. tenkrát byli v Itálii a ona povídá: „Holka. kde na to berete, já jsem ještě nikdy nikde nebyla.“ Jejich Olina jezdí čtyřikrát do roka a ...a je to...víš jako...
 Já – Trošku závistivá?
 A. – Taková...no, trošku závistivá byla...
 Já – Nepřející...
 A. – A přitom sama měla se dobře, víš jako...
 Já – Takže to nebyla až taková opravdu povaha, že by byla taková jako třeba Marie nebo...
 A. – Ne, ne, ne
 Já – A když umřela, tak... to bylo náhlý, že jo...
 A. – Hm, to bylo náhlý, ale jako...
 Já – A jak to třeba vzala, když ses to dozvěděla, to je jasný, že tě to....
 A. – No, mrzelo mi to, to jo
 Já - mrzelo, ale...jestli...
 A. – To jo, vzpomínám na ni dodneška teda jako zase, víš...
 Já – jestli tě to chytlo vyloženě nějak, že bys
 A. – tak mě to mrzelo.
 Já - ...že bys třeba dva týdny do ničeho nebyla,víš. nebo, já nevím jak to říct...
 A. – No, prostě mě to mrzelo, teda jako, to nemůžu říct
 Já – Hm, byla to první kamarádka, která umřela. takže...
 A. – Jo, opravdu, to mě jako vzalo,
 Já - ...to člověka chytne...
 A. - protože kolikrát říkám, že kdyby tu byla, spíš taky, chodila by ke mně nebo já mohla jít k ní, víš, takhle
 Já – Hm.A můžeš říct o někom, během toho života, z těch kamarádů nebo o komkoliv, že to byla jakoby tvoje tzv. spřízněná duše, nebo... jak to nazvat. taková tvoje druhý já. jak se říká spřízněná duše
 A. – Já nevím, já jsem se nikomu nikdy moc nesvěřovala se soukromějma věcma, nákejma intimníma
 Já – Takže nikoho tím nazvat nemůžeš?V podstatě
 A. – Já jsem se nesvěřovala s rodinejma věcma
 Já – Ale nemyslím třeba jenom ty kamarádky, kohokoliv jako tím můžeš nazvat, nemyslím jenom tady ty tři.
 A. – A co myslíš.

Já – No, jestli byl někdo prostě. koho opravdu považuješ za toho, komu jsi maximálně důvěřovala. komu jsi mohla říct opravdu cokoli a tak.

A. – Nevím, asi ne, já bych nikomu nic takhle neřekla. Já vím, že je to třeba blbý jo, ale jako...

Já – Není to blbý

A. – Já prostě...

Já – Já to беру podle toho. co my třeba ty lidi říkali

A. - No

Já – Že většina jich právě. snad jeden člověk jenom, řek nějakýho kamaráda, teď už nevím koho, ale že většina jich říkala buď manžela nebo rodinu. že jako kamarádi jo. ale že většina těch lidí psala manžela, manželku, nebo tu rodinu celkově. A ...už jsem se ptala asi na všechno...

A. – No, Andrejko.... jak si mi položila tu otázku, jestli jsem někomu důvěřovala...

Já – Koho považuješ během svého života za takovou tzv. spřízněnou opravdu spřízněnou duši, který jsi mohla říct všechno, který jsi plně důvěřovala. kdykoliv ses na něj, na ní mohla obrátit...

A. – No, tak jedině na dědu (manžel), vid'

Já – ~~No, to jsem jako myslela, že třeba...~~ ale ty jsi myslela, že myslím jenom kamarádky, vid'

A. – To já jsem myslela, že myslíš jenom kamarádky.

Já – Že můžeš říct kohokoliv ve svém životě, ať už ty kamarádky. kohokoliv prostě. Někdo má kamaráda, takhle že opravdu tomu řekne všechno a většinou to ale bejvají ty co mají třeba problematický manželství a tak. a většina těch lidí s kterými já jsem mluvila, tak většina jich psala právě toho manžela, manželku.

A. – No, to klidně, protože.. ale jinak já jsem se nikdy nikomu nesvěřovala.

Já – Takže děda.

A. – Jedině.

Já – A...co bych ještě...který to kamarádství vydrželo nejdýl? V podstatě všechny ty tři. ta se odstěhovala, ale jste spolu v kontaktu, s Marií taky, pokud tady je a Bohuna zemřela

A. – No, ano. No a Boženu ještě...

Já – No, vidiš, Božena a to je sestřenice

A. – To je sestřenice, no, s tou se teda bavim celej život

Já - Takže s tou se bavíte v podstatě od narození až ...

A. – Celej život, furt

Já – Až po teď. A jaká je třeba frekvence toho, jak se vidáte a...

A. – Často, ona mi telefonuje. furt

Já – Voláte si pořád

A. – Furt, víc než s Máňou (*sestra*), já ti to řeknu

Já – No, to vím, no, to vím. A s tou Boženou je to třeba takový, že jí můžeš říct všechno, nebo. všechno, jako pro tebe, to co ty chceš říct. ale že jí můžeš říct, že jí věříš. svůj názor. že jí můžeš říct a...

A. – No, to jo.

Já – Ale jenom v rámci třeba určitých věcí, nemůžeš říct všechno

A. – V rámci určitých věcí, ano. přesně tak (smích)

Já – nemůžeš říct názor na všechno...

A. – Ne, ne, ne

Já - ...protože už by se urazila...

A. – no jo

Já - ... má taky svoji povahu.

A. – Hm.

Já – Ještě tohle. uměla bys říct, co to je přátelství a co je podle tebe přátelství a jak moc je třeba pro člověka důležitý? ...Co tě tak, co tě napadne, cokoli můžeš říct svými slovy.

A. – Přátelství, když se s někým kamarádíš, chodíte spolu někam nebo...já nevím.
 Já – Ale nemůže to být s kýmkoliv, že jo.
 A.- No, jasně.
 Já – A vidíš třeba rozdíl mezi přátelstvím a kamarádstvím, jestli existuje... někdo v tom vidí rozdíl, někdo to považuje za stejný
 A. – No, tak...
 Já – Opravdový přátelství
 A. – Třeba...já nevím. přátelství, kamarádství, tak třeba ta Eva, taková kamarádka z práce, vid'
 Já – Hm. Takový, že kamarádství můžeš navázat s více lidma a přátelství jen s někým.
 A, - Ale třeba jako. ta Marie, no tak...
 Já – Tu bereš důvěrnějš.
 A. – No, když já byla taková, já jsem, můžeš se bavit, všechno můžeš říct. ale jako soukromý věci, že bych třeba někomu se svěřovala s něčím, to jsem neměla. nikomu bych to nesvěřila. Ty jo?
 Já – Já jak co, všechno úplně... asi takový to hodně intimní. tak myslím, že jenom Přemkovi (*partner*)
 A. – Vůbec, nikdy s nikým jsem se nebavila o tom
 Já – Kamarádce hodně, ale ne všechno a myslím si, že komu řeknu nejvíc, tak je Přemek
 A. – No, jasně.
 Já – Protože prostě...že vím, že když mu řeknu cokoliv, tak...
 A. – Tak tam to zůstane
 Já – Cokoliv, tak na mě názor nezmění a bere to tak.
 A. – Nevěřila jsem tak těm kamarádkám, že bych jim se svěřovala, nevěřila.
 Já – Mám jednu jedinou kamarádku, který si myslím, že řeknu nejvíc a u tý vím stoprocentně, že to zůstane. Pavlince (*sestřenice, vnučka Anny*), i když řeknu hodně, tak si myslím, že jí neřekám úplně všechno, protože nemám nikdy tu jistotu, že to neřekne Anušce (*matka Pavly, dcera Anny*).
 A. – A Lence (*sestra Pavly, vnučka Anny*) (*úsměv*)
 Já – A Lence, prostě jí neřeknu všechno, protože to nejde
 A. – To víš že jo.
 Já – I když bych třeba kolikrát hrozně ráda, ale myslím si, že to ani není oboustranný, že by mi Pavlinka řekla třeba tolik, co já jí. Takže necejtím to tam tolik, že by mi ona...prostě už tam je Lenka, tak je jasný, protože to je její ségra, tak už to je...tak už má tu Lenku
 A. – Hm.
 Já – Kdežto já Honzovi (*můj bratr, vnuk Anny*) těžko všechno řeknu, nebo hodně, to je úplně o něčem jiným.
 A. – Řekneš jo, Honzovi?
 Já – No, právě že ne.
 A. – taky ne...
 Já – Těžko, no, Honzovi vůbec, v podstatě.
 A. – No, to je jasný.
 Já – no, jako...těžko. ... a ještě poslední, myslíš si, že existuje opravdu čistý kamarádství mezi ženou a mužem, čistý přátelství
 A. – Já nevím, proč ne.
 Já – No, jestli si to jako myslíš. Jestli tam vždycky nebude aspoň z jedné té strany... naděje na to, že by mohlo být něco víc.
 A. – Tak... z mého hlediska třeba...
 Já – No, jak to bereš ty, jestli jsi třeba i zažila takový kamarádství, buď sama ze sebou, nebo s někým jiným, kdo opravdu měl kamaráda nebo kamarádku toho opačného pohlaví

A. – Z mého hlediska jsme se kamarádili jak s D., tak s H. (D., H. – manželé Bohuny a Marie – užila příjmení, proto jsem použila jen zkratky) a opravdu to bylo jako.. opravdu kamarádství

Já – Ale já to myslím ještě tak. vlastně to jsi brala jako manžela své kamarádky

A. – Jo takhle...

Já – Ale když by jsi vyloženě měla třeba už ze školy, nebo z práce, kamaráda jako chlapa a tu manželku jsi neznala, vyloženě že by jsi navázala kamarádství s chlapem, jestli si myslíš, že existuje čistý kamarádství mezi chlapem a ženou. pokud to není partner tvý kamarádky, nebo takhle....

A. – No, myslím si...já nevím.....nevím, že bych měla někdy kamaráda

Já – Já jako ze své, když to vezmu takhle, tak já mám kamarády, který jsou nezadaný, takže to jsou opravdu moji kamarádi. z kříže většinou, že jo.

A. – Já nikdy takhle žádný neměla..

Já – No, já z tábora. jinak bych taky takhle neměla

A. – takže jako nemůžu ti říct

Já – Ale vím, že tam jsou třeba tam jsou dva tři kluci, který, ne že bych je měla ráda, ale který se mi líbej na pohled, povahově jsou dobrý, a vím, že třeba kdybych neměla Přemka, tak si dokážu představit, že bych s nima chodila

A. – jo?

Já – Kdybych neměla Přemka, takhle nad tím nepřemýšlím

A. – No, tak já ne

Já – Ale, takhle je беру čistě jenom jako kamarády, vůbec nad tím nepřemýšlím, ale myslím si, že existuje no kamarádství mezi chlapem a ženou

A. – Když já takovýhle nikdy neměla, tak já ti nemůžu říct

Já – No, jasný, no

A. – Já jsem se kamarádila tadyhle s Otou M., když jsme byli děti a dneska mě ani nepozdraví, bydlí tady tři baráky pode mnou

Já – No, že většinou, žena má kamarádky. chlap má kamarády, to tak už je daný ze školy, že jo. že se bavíš s tím stejným pohlavím

A. – Přesně tak.....

Já – Kdy dojde k přelomu, že z toho partnera se stane spíš ten přítel, než osoba, kterou miluju milostně, ale spíš přítel, kterýho si vážím, kterýho mám rád samozřejmě jako svého manžela, ale už se z něho stává přítel. Kdy třeba dojde k tomu přelomu, když jsou dospělý ty děti?

A. – Třeba jo.

Já – Když odejdou už ty děti?

A. – Asi jo.

Já – Takže do té doby spolu musí fungovat jako

A. – Hm.

Já – Asi až v tom pokročilejším věku, že jo. do té doby pořád funguje nějaký...že jsou ty lidi jsou mladý a... asi to takhle musí zákonitě asi... pokud ty dva lidi spolu mají žít dál, takže to asi zákonitě musí přejít v přátelství to manželství, jinak by to asi nemohlo dál fungovat

A. – Hm, takový prostě.... jak se tomu říká...?tolerantní bejt mezi sebou navzájem...

Já – No, už nekoukáš jenom na to, jak člověk vypadá...

A. – No...

Já - ...ale na to jaký je a na to, že s ním máš něco společnýho

A. – To víš, že když ženská nějaká no, která má ráda chlapy nebo to, no tak si najde jinýho, že jo. Ale pokud toho člověka máš ráda, tak...

Já – Tak to vezmeš i s těma chybama, který s věkem přicházejí.

A. – Ne. chybama. ale prostě. já nevím no, já vůbec jsem si nikdy nepředstavovala, že bych nějakýho jinýho nebo..., absolutně ne

Já – Hm, prostě jsi brala jak to jde...

~~A. – Děda byl hodnej, vid'...~~

Já – A pak je to prostě o něčem jiným to manželství už. Už je to asi tím, že se ten zájem jakoby z tebe na manžela, z manžela na tebe přenesou na děti, pozdějš na vnučata

A. – No, je to tak

Já – Tak už se ty lidi pak berou jinak, že už nejsouv zájmu jenom ten partner, ale už i ty další...

A. – No, určitě, jak máš děti potom....

Já - ...možná i ve větším.

A. – potom pozvolna, jak máš ty děti tak, zase se soustředíš na něco jinýho, vid'. To přijde samo, to poznáš, to přijde prostě samo.

Já – A asi nejde být v manželství, pokud toho člověka nebereš zároveň jako přítele, asi by to nešlo, aby to bylo fungující manželství, kdyby si tomu člověku zároveň nevěřila a...

A. – No, to víš že jo.

Já – ... a nemělas ho za toho přítele v podstatě.

A. – No.....Všecko jo?

Já – No.

A. - Ale pak nějak začala s námi chodit, jednou nás pozvala všechny na večeři

Já – Jako všechny, jako tebe s dědou

A. – Bohunu, Marii, mě

Já – Jenom vás jako kamarádky

A. – ne, i s dědou

Já – I s manželama?

A. – I s manželama, vid'. holka, pak nějak, ona...já nevím, jestli ona mi to řekla, nebo jestli to nějak vyšlo najevo, holka já nevím...prostě, ona měla něco s Pepou (manžel Bohuny)

~~Já – Božena?~~

A. – Ale to neříkej..

Já - Neboj, to je jasny, to je jenom mezi námi, co si tady řeknem, to nebudu nikde říkat.

A. – Ne víš, že když by ses jí třeba ptala na otázky, třeba by ti leccos řekla, ale to nemůžu říct

Já – No, to je jasny, to já jí nic...

A. – Ale na tu večeři, to nám bylo divný, že ona měla narozeniny, že nás pozvala, já si myslím, že kvůli tomu Pepovi.A ona tenkrát hrozně zhubla, chtěla být štíhlá, ona byla silná, najednou strašně zhubla...nikdy si nekoupila nic pořádně na sebe, najednou měla ušito...

Já – Promiň a to je záležitost třeba jak stará? Tady to o čem mluvíš.

A. – No, to je záležitost stará ... 30 let

Já – Jo, takhle, když měla vlastně malý děti.

A. – No jo. A tenkrát ona si dala ušít, no holka já nevím, co mi to tenkrát řekla, „no tak musíš si někoho najít, aby sis to mohla dát... něco takovýho, ale já jsem to nějak nevnímala.

Já – No, tak to člověka ani nenapadne

A. – Ale potom jako, já nevím, kde to bylo,

Já – Hm.

A. – Nebo děda tenkrát řek, hele mě se zdá, že Božena jede po Pepovi...A já myslim, že tenkrát mezi nima něco bylo.

Já – Hm. Takže tam sice se bavila s Bohunou, ale s tím....toho Pepu nebrala jako kamaráda, ale jako něco víc

A. – Ne, to určitě ne. A pak netrvalo to dlouho a najednou to kikslo a už s náma na zábavu nechodili, víš.

Já – Takže mezi nima to muselo...

A. – Něco mezi nima bylo,víš, ale krátkou dobu

Já – Nějaký vzplanutí...

A. – Vzplanutí. Mě teda překvapila.

Já – Hm. To bylo třeba v období, kdy byla se strejdou nějakých deset let, nebo kolik počítám, kolik jí je...

A. – Deset let, 18 jí bylo, když se vdala...

Já – Takže nějakých deset let byla s Láďou, tak třeba takovej ten stereotyp, přišla do nějakýho stereotypu, děti už byly, že se o ně nemusela starat 24 hodin denně.

A. – A já ti řeknu, kdy to bylo...tvoje máma tam byla tenkrát s tátou, byli svobodný..., Boženě bylo 33let, jo...

Já – Takže už žili v stereotypu manželským...

A. – 33. mě bylo 38, 39, mě muselo být, máma se s tátou seznámila v 81. roce, tak mi bylo 39, tak Boženě bylo 34, že jo.

Já – Hm, no a naši tam byli, jo...

A. – hm, to byla taková diskotéka, oni byli na diskotéce a my jsme tam seděli vedle u stolu na tý večeři a pak jsme tam tancovali...

Já – Tak to vidíš, co se dozvídám...třeba mi něco řekne

A. – Ale neříkej to nikomu...

Já – Já to nikomu říkat nebudu...a ví to někdo, jako máma, Anuška a tak...(její dcery)

4. 1. 5. Hana – 61 let

Hana vyrůstala jen s maminkou, později bydleli i s babičkou. Má dva bratry a jednu sestru. vystudovala učební obor – laborantka. Po škole pracovala v Benaru, potom šla na mateřskou dovolenou, později pracovala jako telefonistka, pak v plynojemu Kladno, později pracovala v nemocnici na transfuzní stanici.

Odešla do důchodu a v současné době pracuje na oblastním spolku Červeného kříže. Má dceru a syna. Žije v jedné domácnosti s manželem, dcerou a dvěma vnučkami.

Já – Kdy jste se seznámila s vaší první kamarádkou nebo kamarádem a to kamarádství vám vydrželo?

H. – No tak v mateřský školce, to už mi tak nějak vypadlo. Na základce jsem měla kamarádku měla velice ~~hodnou, veškeré~~ dobrou, ale byla nemocná, těžce nemocná, takže s tou jsem se kamarádila asi od 8 let možná do té doby, než jsem se vdala a ona vlastně ve 22 letech a potom zemřela, protože ona měla hrb, byla těžce nemocná. No a pak jsem šla na učňák, na tu střední a tam jsem se seznámila s kamarádkou a s tou se kamarádíme do dneška, jsme nejlepší přítelkyně, vlastně 45let.

Já – A když se vrátím ještě k té kamarádce na té základce, tak jak byste charakterizovala to kamarádství? Znali jste se navzájem i rodiny apod.

H. – Určitě, ale jako rodiče se nenavštěvovali, ale my jsme se jako navštěvovali hodně, znali jsme se hodně. Svěřovali jsme se hodně, byla to opravdu strašně, strašně hodná žabka a tím že byla trochu i postižená, tak prostě...zároveň vyžadovala teda, jak bych to řekla, jako pomoc a já jsem byla svým způsobem spíš taková vůdčí, protože ona byla malinká, měla právě ten hrb, byla strašně těžce nemocná a já jako, každej mě od toho zrazoval teda jako, říkal, teda s takovou kamarádkou, ty se kamarádíš s tou hrbatou a já jsem měla teda tu Boženku strašně ráda, jako hrozně, to jako když...Pak už jsem teda byla starší, tak jako jsme si samozřejmě našla přítele, muže, co jsem se vdala, tak to jako ona to strašně těžko nesla, protože přestože jako, to co já jsme měla kamarády. známý, tak se bavili i s ní, ale nevdala se nikdy, ona se jako nevdala. A já potom jsem se vdala. no a ona asi za dva roky, když já měla dvouletýho kluka, tak to už jsme se potom nestýkali, protože mi připadalo jako když trochu jako žárlí, jí to bylo líto spíš.

Já – To bylo pro ní těžký...

H. – Spíš to bylo pro ní těžký, určitě, určitě, protože ona si mě dost jako přivlastňovala a já jí měla teda strašně ráda, to opravdu jo, ale bohužel pak to takhle skončilo.

Já – A jak jste prožívala tu dobu, kdy ona zemřela? To už jste se nestýkali moc, že jo, jste říkala.

H. – Jako potkávali jsme se, potkávali jako, ale už to prostě nebylo takový, protože já tím, že jsem se vdala, tak jsem se přestěhovala jako k mužovi, my jsme tam měli jednu místnost, takže tam už nemohla ani chodit, protože jsem tam vlastně byla já, můj muž a dítě, že jo. Takže spíš jsme se jako potkávali venku a už to bylo takový...a docela jsem si hodně dlouho, hodně dlouho jsem si vyčítala, že možná i tím, že už jsem na ní neměla tolik času, tak jí jsem vlastně ten život zkrátila, nevím, jako vyčítala jsem si strašně dlouho, protože ona na mě strašně visela ta žába, opravdu.

Já – Vy jste byla asi opravdu její jedinej člověk.

H. – Asi, asi, no. Ona neměla rodiče, neměla rodiče a bydlela u vdany sestry a samozřejmě tomu jejímu mužovi, protože oni měli spolu chlapce, tak jako tam mu trochu vadila, takže ona byla na mě opravdu strašně upnutá a my teda opravdu jsme spolu hodně, hodně jsme kamarádili, jezdili prostě...já chodila tancovat že jo...na mě se kluci lepili, když to takhle řeknu, no ale tím, že jako, já nevím, jak bych to řekla, tím, že jako se bavili i s ní, tak ona

prostě jako...to ji hodně povzbuzovalo, no pak si myslím, že jí to hodně jako...tohle to jí strašně...

Já – Vy jste jí vzala tak nějak do té zdravý společnosti, když to řeknu takhle...

H. – Určitě, určitě, určitě, jako přesně...na jednu stranu si myslím, že jako jsem jí, já nevím, jak bych to řekla, prostě ten život svým způsobem jsem jí ulehčila, že žila i jako normálně, ale zároveň tím, že já jsem se potom vdala, tak jsem vlastně svým způsobem, nevím no... mám takový prostě, že jsem jí trošku, ne ublížila...já...víte jak.

Já – Já vám rozumím, že ona pak ztratila ten kontakt se zdravejma lidma.

H. – Určitě, určitě, protože ona si pak už nikdy nikoho takhle nenašla a my jsme se vlastně kamarádili takovejch 15. 16 let, asi.

Já – A jak jste trávili ten volnej čas, ona byla vlastně určitým způsobem hendikepovaná, muselo to být znát v tom přátelství, ne?

H. – No hodně, my jsme vlastně bydleli o ulici, takhle ona jako, já jsem nikdy nic proti ní ne to. Moje maminka byla švadlena, takže i moje maminka se snažila, třeba když mě něco ušila a hodně mi maminka moje teda šila, tak jako jí jako taky teda, což na ní bylo teda dost trošku náročný pro ní něco udělat. Přesto teda jako ona mojí maminku milovala, protože ona spíš jí měla jako taky za svojí mámu, tím že ona mámu teda neměla, ale jako... Chodili jsme spolu hodně ven, tenkrát bejval ještě, jak se tomu říkalo, pionýři že jo, no takže my jsme chodili i do toho pionýra, chodívali jsme do, tenkrát se tomu říkalo, mičurinskej kroužek, prostě že jsme chodili, jako to byla taková obrovská školní zahrada, tam jsme pěstovali kytičky, zeleninka a takovýhle, hrabat se v zemi, já miluju kytky takže jako to...No a to jsme chodívali hodně, pak když už jsme byli větší, tak jsme chodili tancovat, já jsem jí s sebou vodila, to bejvali čaje, že jo, tak od těch 15-i, 16-i let jsme chodili na ty čaje v neděli odpoledne, tak to jsem jí s sebou taky vodívala, vlastně mezi celou tu partu a tím že já jsme měla dva bráchy a tím že oni měli spoustu kamarádů, tak prostě...jsme měli obrovskou partu, obrovskou teda, pak jsme celá parta chodívali do kina, do letního kina, to se ve Slaným postavilo nový letní kino. Chodívali jsme se koupat, to jsme vždycky v březnu otvírali rybník, takže jsme se v březnu koupali i mezi krama i jako s ní, to jsem jí jako do toho hodně zatahla.

Já – A měla jste vedle ní i paralelně jinou dobrou kamarádku?

H. – Měla, měla. Měla jsem i ze třídy, ze školy, to jsme taky mě, a to byla spolužačka, s kterou jsem došla až do učňáku, než jsme se vdali, tak jsme se rozešli, to jako taky, ale to už bylo takový, nejvíc jsem byla s touhle tou a ta zase pro změnu na ní žárlila, ta jí nemusela tu Boženku jako jo.

Já – Chtěli vás mít obě dvě jenom pro sebe?

H. – Asi tak, asi tak nějak.

Já – A jak jste mluvila o té kamarádce z toho učňáku?

H. – Z toho učňáku, tak s tou jsem se seznámila na učňáku, protože ta začala, když jí bylo 15 let, tak začala chodit s mým spolužákem, no a pak jsme se sešli na tom učňáku, v tom Benaru a to jsme se jako hodně kamarádili a ty žabce umřeli, když jí bylo vlastně, já jsem se s ní začla kamarádit, když jí bylo 15, když jí bylo 16, tak jí jeden den před Vánocema zemřeli oba dva rodiče, takže jako vlastně, potom se nastěhovala, přestože jí bylo teda těch 16, tak se nastěhovala k tomu příteli, s kterým teda chodila, tak se nastěhovala k němu, ten žil teda jenom s tatínkem no a vlastně se s ní kamarádím do dneška.

Já – A můžete říct nějaký rozdíl v těch kamarádství s tou Boženkou a tady s tou kamarádkou, s kterou jste do dneška?

H. – No tak tenkrát to bylo vyloženě takový ještě dětský, že jsme si pomáhali s úkolama a pak jsme byli trochu starší, tak se nám líbili kluci samozřejmě že jo, chodili se na to...a s touhle vlastně i tím, že ona měla takhle vážnou známost, tak jsme se už scházívali takhle, že jsme jezdili na výlety, protože oni měli auto, tak se jezdilo na výlety, no a pak teda ona vlastně o

rok dřív než já. měla rodinu, takže spíš už takhle po tý stránce jsme se stýkali, že ona měla rodinu, pak já jsem měla vlastní dítě a tak nějak to... a s tou se kamarádím do dneška.

Já – A čím myslíte, že to je? Že se kamarádíte do dneška? Tím, že třeba i bydlíte blízko sebe.

H. – No, tak nebydleli jsme blízko sebe, já jsem zůstala ve Slaném, ona se odstěhovala sem do Kladna, pak jsem se teprv přistěhovala do Kladna teda já, takže to jsme se scházeli teda celý leta, ona mezitím teda dvě děti, já teda taky, že jo a pak teda se ona rozvedla s tím přítelem, s kterým teda de fakto chodila šest let, vzali se a maj teda dvě děti, tak se vlastně po pětadvaceti letech rozvedli, no a já teda jsem vdaná do dneška, ale nevím prostě, už spíš, tohle to už je takový, když člověk potřeboval pomoct, materiální ne, to ne, ale spíš takový se svěřit, vypovídat a takový.

Já – Tak jste za ní mohla jít.

H. – Určitě, určitě. A taky je to člověk, kterej prostě, já nevím, jak bych to řekla, ví i ty nejintimnější, nejtajnější prostě jako...

Já – Takže je to váš nejbližší člověk, by se dalo říct?

H. – Určitě, určitě.

Já – A v tu dobu, kdy jste měli malý děti, tak jste se stýkali vzájemně i s manželi?

H. – To ne, to ne. Jako jeho jsem znala, protože to byl muj spolužák, že jo. Tak to jako jsme se stýkali jako hodně, ale spíš jsme chodili jako s těma dětma a ona hodně pletla, já jsem hodně pletla, vyšívali jsme, já jsem šila, takže jako tak nějak.

Já – Takže celý rodiny ne, spíš jste byli společně s těma dětma.

H. – Ne ne, jako samozřejmě znali se, můj muž znal samozřejmě jako toho Pavla, znal určitě, ale jako rodiny takhle jsme se nestýkali nebo jezdili na dovolený spolu, to ne. My jsme popadli děti a jeli jsme spolu, já jsem vzala auto, vzala jsem dvě děti, ona vzala dvě děti a jeli jsme pryč.

Já – A vedle ní jste během toho života měla nějaký další dobrý kamarádky, který by stálo za to zmínit?

H. – Tak jako taky, potom když jsem se nastěhovala sem, tak jako na patře, jako tady v baráku, co bydlím 32 let, tak jako kamarádku, to ano, ale to spíš bylo takový, tím že jsme tam spolu bydleli a nebo když člověk honem něco potřeboval, nebo potřeboval něco zajistit, nebo že jsem někam musela, měl někdo přijít atd., tak to, taky jsme se jako svěřovali, ale už to není takový. Stýkáme se zase do dneška, celejch 32 let, taky samozřejmě s tou dotyčnou paní, ta je starší teda o 4 roky než já, měla jednoho chlapce, dneska už je mu vlastně 45, ale jako to už je takový, nevím no, takový to obecnější no.

Já – A dneska byste charakterizovala jak to vaše kamarádství, které trvá přes 40 let?

H. – Ona se mi teďko odstěhovala před půl rokem, bydlela tady na Kladně, se odstěhovala do Tuchlovic a já prostě stejně každou volnou chvíli, někdy třikrát čtyřikrát v tejdnu, někdy jednou za tejdnu, podle toho jak mi to vyjde, tak stejně za ní jako jedu.

Já – Takže jste opravdu v úzkým kontaktu pořád.

H. – Pořád, pořád, u ní jako vim, že můžu přijít prostě kdykoliv a ona jako má strašně ráda moje děti, samozřejmě vnoučata, stýkají se i naše vnoučata, shodou okolností choděj i spolu do školy, ale i jako s dětma i s jejíma manželama, co má ona dvě holky, tak se jako stýkam taky.

Já – A pořád si máte asi co říct.

H. – Určitě, určitě, my teda vždycky, my teda vždycky, já jsem tam byla zrovna včera.

Já – A když byste teda mněla říct kohokoliv, kdo je nebo byl vašim nejbližším člověkem? Dneska nebo dřív.

H. – No nejbližší člověk byla maminka, tak tu nemam 15 let, jako moje maminka to byla ~~máma s velkým M~~ teda, to co jako pro nás udělala, ale tý jako si vážím strasně moc a kdyby tu dneska byla, budu nejtájnější člověk na světě. Ale...nevím, jsou určitý věci, který třeba neví ani můj muž, ale ví to ta moje kamarádka. Takže asi ona, protože takový nějaký určitý.

co si člověk třeba myslí, ale nevysloví to nahlas, tak třeba před ní jsem to řekla, a protože vím, že teda ona řekne i mně a nebo třeba neřekne ani svým dětem, ale vím to já, takže asi teda ona, asi ona, já nevím, já nevím.

Já – A co si myslíte, že je přátelství? Jak byste to popsala? Kdo může být vaším přítelem?

H. – No, hlavně ne člověk falešnej a musí být otevřenej jako, to určitě, já jsem úplně abnormálně nemocná prostě na faleš, tu jakmile zjistím, tak tomu člověku nemůžu už nikdy věřit, může se omlouvat stokrát, horem dolem, takže nevím.

Já – A myslíte si, že je rozdíl mezi přátelstvím a kamarádstvím?

H. – Já bych řekla, že kamarádství je asi daleko víc.

Já – Tady ta vše...to je kamarádka.

H. – To je kamarádka se vším všudy, přátelství, s někým se můžu přátelit, mám takhle taky další přítelkyni, s kterou se zase přátelím tím, že já mám dva pejsky, ona má dva pejsky, takže si zase sdělujeme různý tohle to a kamarádím se s ní taky 12 let. Ale touž je prostě člověk, s kterým jdu ráda ven, ráda se s ní sejdu, jedeme někam na výlet, jedeme někam na výstavu, ona chodí tančit, takže já tam chodím s ní, s vnučkou, ale takový to intimní, to už bych jí neřekla, určitě ne, určitě ne, to ne.

Já – A můžete říct vlastnosti, který by měl mít váš přítel?

H. – Nejdůležitější vlastnosti, ježišmarja.

Já – Čím by se měl vyznačovat.

H. – No tak, hlavně upřímností, teda upřímností, ne falší, to jako tu nesnáším. Já si přátelství strašně moc cením, strašně moc, tak kdykoliv jedu okolo tý kamarádky, tak přestože má dvě děti a mají čtyři auta v rodině, tak za ní jedu já, já jí nakoupím, ona je těžce nemocná, má těžkou cukrovku.

Já – A věříte na kamarádství mezi mužem a ženou?

H. – Věřím, věřím, s tou Boženkou jsme měli kamaráda, jako je pravda, že třeba jsem se mu strašně líbila, já nikdy, měla jsem jinej vkus, ale byl to leta náš kamarád, ale celý leta byl jen kamarád, ale on spíš asi doufal, z jeho strany to nebylo jen kamarádství. U něj se to hodně měnilo tak nějak, ale já nechtěla, kamarádili jsme se celý leta. Až když já jsem se vdala, tak se teprv on oženil, takže my jsme zase se spolu kamarádili de fakto těch 10, 12 let.

Já – A můžete považovat někoho z rodiny za kamaráda?

H. – No tak jako úžasnej kamarádskej vztah mám ze svojí dcerou, to jako určitě, to jako určitě, se synem jako taky, ale to už zas, je to trošku jiný, je to chlap prostě, no, ale jinak jako s mojí dcerou, to jako určitě, my si máme prostě pořád co povídat. Je to nejenom dcera, ale i kamarádka. My si máme pořád co říct jako.

Já – A stalo se vám během života, že vám nějaký kamarád zemřel? Mimo tý Boženky?

H. – Jenom ta Boženka.

Já – A jak jste to prožívala v tom období?

H. – No tak to bylo opravdu, to bylo opravdu hodně hodně hodně hodně moc strašně těžký a já jsem si to opravdu vyčítala.

Já – Takže vás to drželo asi dlouho.

H. – Určitě, určitě, strašně dlouho mě to trvalo, než jsem se s tím jako smířila, protože jako...nevím no, já jsem s ní vyrůstala a tím, že jako jsme byli tak nějak, já nevím, jak bych to řekla. Ona prostě po tý materiální stránce toho moc neměla, protože byla u tý sestry, já zase tím, že jsme byli čtyři děti a maminka byla s náma sama, tak jsem toho taky moc neměla, ale přesto jsme se snažili, abysme měli stejně, nebo moje maminka se snažila nám teda pomoci, takže jako to potom, nevím, i svým způsobem jsem si strašně moc vyčítala, že jsem se na ní vykašlala, no ale bylo mi 22 a už to bylo trošku jako...protože jsem se vdala, de fakto jsem se vdávat musela, takže pak jsem čekala dítě, samozřejmě potom jsme měla jiný priority, že jo. Takže myslím si, že teda...stýkali jsme se, to ano, ona byla nadšený, když přišla, že vozila kočárek, prostě nadšená všechno, ale už bylo vidět, že jí to strašně mrzelo a opravdu hrozně

brzo potom umřela. Já mám dojem, že našemu Martinovi byli dva roky, když umřela, ale strašně těžko to nesla. Jako jinak ho měla strašně ráda, to přišla, ale... Ona dělávala v tom Benaru ve Slaným, ale našla si samozřejmě kamarádku, bavili se s ní ty ženský v práci, ale ty odpoledne byla potom většinou sama. Ona už potom se odstěhovala od té sestry, dostala svůj byt, ale bydlela i na konci města, ale myslím si, že jí to teda i strašně mrzelo.

4. 1. 6. Jana – 56 let

Jana je vdaná za Zdeňka (z rozhovoru), má jednoho syna, starší syn byl zdravotně postižený, zemřel před pěti lety.

Jana pochází ze čtyř sourozenců, v současné době pečuje o oba rodiče, za kterými dojíždí do jejich místa bydliště, které je od ní vzdálené cca 100km.

V současné době pracuje jako sanitářka v nemocnici.

Já – Vzpomenete si na jednu z prvních kamarádek, kde vám to kamarádství vydrželo?

J. – To je Táňa, kamarádka, vyrůstali jsme spolu, v jedné ulici jsme bydleli, známe se vlastně od předškolního věku.

Já – Jak byste popsala to kamarádství? Jak probíhalo např. na základce, později, jestli byly nějaké změny v tom kamarádství?

J. – Byly, byly, na základce to bylo supr, potom...než se Táňa prvně vdala, vdávala se v 18-i a to potom měla jiný starosti. Já jsem se vlastně vdávala čtyři nebo pět let po ní, takže to ona už byla vdaná, měla rodinu, stavěli ve Hřebči. No pak jsem se vdala já, oni se odstěhovali, pak se rozvedla, zase se odstěhovala, až teďko vlastně...pak když přišla o toho Slávka, nebo ještě když byla s tím Slávou, s tím druhým manželem, tak jsme byli dvakrát na společný dovolený a tak nějak jsme se vlastně našli jako v té dospělosti až.

Já – Jste se dali znovu dohromady.

J. – Hm.

Já – A když si vzpomenete na tu základní školu, jak byste popsala to kamarádství?

J. – O lumpárnách.

Já – O čem to bylo, o lumpárnách?

J. – Chodili jsme ven, že jsme chodili do cihelny, tak nějak lumpárny, děti no, tak nějak jsme si hráli, vid'. Šli jsme na panenky.

Já – A svěřovali jste se třeba vzájemně?

J. – No, to no, určitě.

Já – A když jste měla problém, za kým jste šla.

J. – No, tak nějak...hodně za naší Mášou, to je vlastně ségra, za Táňou, jenže ono když to vezmu, tak ta Táňa byla o rok starší vid', na den jí bylo 18, když se vdávala. Takže vlastně takový ty lásky vážnější, to bylo spíš s Mášou, ta se mi pak vdala taky, já ti ani nevím.

Já – A s tou Táňou jste se teda na čas rozešli?

J. – Nedá se říct jako rozešli, protože zase když si vzpomenu, že jsem s nima jezdila na dovolený a Táňa jezdila na motorce a to jí muselo být těch 18, mě 17 a jezdili jsme na společný dovolený, všechno vid', než se teda musela vdát.

Já – Takže do té doby to fungovalo dobře.

J. – No no no.

Já – A nějaká jiná kamarádka paralelně, kromě vaší sestry, byla?

J. – To asi ne.

Já – A třeba ze střední?

J. – S tou Věrkou P., my jsme jezdili z Kladna obě dvě.

Já – Takže to byla další kamarádka, během toho učení.

J. – No no no.

Já – A to vydrželo nějakou delší dobu?

J. – No když se vidíme, tak si pokecáme, ale jako se nevyhledáváme.

Já – Takže jenom během toho učení. A kdybyste porovnála to kamarádství v tu dobu, s tou Táňou a tou Věrkou, tak byly tam nějaký rozdíly? Brala jste jednu z nich přece jenom líp?

J. – To určitě, určitě tu Táňu, ta jako toho ví hodně.

Já – A bylo to o tom, že jste jí znala dýl, tak jste jí víc řekla a...

J. – Ono tam bylo taky hodně rozdíl to, že Táňa byla ze dvou dětí, jejich stavěli, že tolik neměla, Věra byla jedináček, tatínek taxikář a ta měla první poslední, takže třeba, já nevím, i když jsme v životě toho moc neměli, ale měli jsme aspoň nějakou hrdost svoji, že třeba Věra řekla, pojď do kina, já na kino neměla a já jí neřekla, že nemám, já jí tvrdila, že nejdu, že se mi to nelíbí, jo takový, já nevím, jak bych ti to řekla.

Já – Takže to třeba nebylo rovnocenný kamarádství?

J. – To určitě ne. Určitě ne.

Já – Takže nebylo až tak hodnotný jak s tou Táňou?

J. – Určitě ne, to bylo spíš, že vlastně jsme byli ve Dvoře Královém na internátě a byli jsme akorát dvě kladenský, že jsme spolu jezdili, takže to no a pak v tý Praze taky, tam byli Pražandy, my dvě z Kladna, ale jinak...byla jsem se jí teda podívat i na svatbě, na obřadu i na hostině, ale... To se nedá říct jako, neublížili jsme si v životě, ale...

Já – Nebylo to teda daný tou dálkou od domova?

J. – No no no, asi tak asi tak.

Já – Když jste se potom vdala a Táňa taky, tak jak probíhalo dál to kamarádství?

J. – Táňa se odstěhovala do Hřebče vlastně, tam bydlela asi dva tři roky, to jsme se třeba na Silvestra viděli, jsme za nima jezdili se Zděnkem (*manžel*)všechno, ona za mnou a pak se rozvedla, odstěhovala se do Letců, to dělala v ústavu, co byl Zděnda, pomocnou sílu v kuchyni a pak se vrátila na Kladno...Takhle třeba, můžu říct, že se třikrát čtyřikrát do roka vidíme, navštívíme, pokecáme, furt prostě jsme ve styku, když jsou problémy, zavolám jí, vim, kdybych jí volala o půlnoci, že mi pomůže, zrovna tak já jí, ale asi není ten čas se každé tejdne třeba vidět, nebo to. Každá máme už jiný zájmy, vid', hodně jsme se bavili, když měla ještě Slávka, ten pak umřel.

Já – Takže když ona byla vdaná, tak jste scházeli celý rodiny?

J. – Celý rodiny,no.

Já – A potom pozdějš, během zaměstnání třeba, jste měla nějaký další kamarádky?

J. – Spíš jsem je brala jako kolegyně z práce, protože ono ty Andrej, nám nezbejval čas na nějaký kamarádství, protože Zděnda nám dal hodně práce (starší syn).

Já – A když se vám narodil Zděnda a zjistili jste, že je postiženej, tak změnily se vaše vztahy s některýma kamarádkama? Nebo zredukovaly se vaše kamarádství opravdu na ty pravý?

J. – No právě ta Táňa mi zůstala furt, že ta kdykoliv, tak mi pomohla, ta jako jo, ale jinak, říkam, to bylo Zděndovi tři roky, když se to tak nějak, když jsme se to dozvěděli, dva tři a to jsme bydleli u našich, pak jsme šli na sídliště sem a pak nezbejval čas jako na nějaký další kamarádství.

Já – A v dnešní době, dneska teda máte...byste považovala koho za nejlepší kamarádku? Táňu pořád?

J. – Asi jo.

Já – A někdo další je vedle ní?

J. – Jaruš Š., Jana K., ale to jsou takový kamarádky jiný, Jarka to není zlá holka, nakonec má postiženýho Libora, to všechno, ale někdy mi připadá, že...

Já – Myslíte, že si nejste tak rovnocenný?

J. – Ne, teď určitě ne, bejvaly doby, kdy jsem jí půjčovala i na jídlo a bylo to úplně o ničem jiným a dneska přijde a řekne třeba, že za víkend utratili 20 000Kč. A vim, že byly doby, když jsem jí třeba půjčila 500Kč a lámala jsem to z ní půl roku jo,ale jako to už prostě je pryč, mě někdy připadá Andrejko, že přijde, když se chce pochlubit, jo pozve nás na chalupu, tam nás provede jak po zámku, ale když si uvědomim, že my jsme měli za totáče tři nová auta, obě dvě jsme byli ve státních bytech, kluka jsme platili ústavy, všechno, ale furt jsme se měli jako líp, oni na tenhle ten režim strašně nadávali, ona ti řekne, koupili si teď novýho wolsvarena, ona řekne takový normální auto, takže to jako...Ona je kamarádka jako, ona třeba dovede

přijít a když vidí, že jsem na dně nebo nějaký nervy, tak si dovede popovídat, ale v momentě tě zase t'afne, já nevím no.

Já – Že to není takový upřímný?

J. – Není, není, určitě ne.

Já – A čím si myslíte že to je, že s tou Táňou vám to vydrželo celý život?

J. – Já si myslím, že to je tím hlavně, že jsme se zase nevidali tak kor často, že jsme si nešli na nervy. I když jsme se v dětství dovedli jako holky poprat, pohádat, to všechno, ale že jsem se jenom, každá jsme měly tu svojí rodinu, kterou si uznávala a ne na úkor toho kamarádství a když bylo nejhůř nebo něco, to třeba, já nevím, Táňa má zahrádku, my jsme tam třeba jeli jako rodina na kole, já, Přemek, Zděnek, vid' a byl to hezkej víkend, jo to mi tak nějak stačí, no.

Já – Nemáte potřebu vidět se každéj tejden.

J. – Ne, ne, určitě ne, stačí o sobě vědět.

Já – A jak často se teď vidáte?

J. – Voláme si každou chvíli, teď jsem jí holka neviděla, naposled někdy v létě. Ona teď co má toho pána, tak do středy je v Rozdělově a pak je s ním v Tuchlovicích, takhle to střídají a mě tenhle ten pán moc neseďí, no hlavně že se líbí jí.

Já – A někoho z vaší rodiny můžete považovat za kamaráda?

J. – Mášu naší (starší sestra), starší ségru vid', protože to jsme byly my dvě a když jsme se pohádaly, tak jsme braly Evu (mladší sestra), jedna jak druhá a když jsme se daly dohromady, tak jsme s ní zase ne... no mluvily vid', ale furt jako jsme byly s Mášou.

Já – A jde porovnat Táňu a Mášu? Bylo to jiný?

J. – To je úplně o něčem jiným.

Já – Se sestrou jste si byla bližší?

J. – Určitě jo.

Já – S manželem jste spolu přes 30 let, že jo. Můžete říct, jakým způsobem se váš vztah proměnil?

J. – Teď už je to, bych řekla, o zvyku.

Já – Že jste spolu jenom ze zvyku?

J. – No ze zvyku určitě ne, ale hodně ze zvyku, ono potom máš to, máš ho ráda, stejská se ti po něm, ale už je to úplně o něčem jiným, než když jsme se brali.

Já – A na čem myslíte, že je teď váš vztah založený? Co vás teď spojuje?

J. – Asi že jsme starý.

Já – Nebo jak spolu trávíte čas? Nebo jestli můžete říct, že se pro vás postupem doby stal kamarádem?

J. – No já jako Zděnkovi se nemůžu svěřovat, odsud' potud', to jako nevím, co řek Zděnek, ale určitě ne.

Já – Takže ho berete jako manžela, ale ne jako kamaráda.

J. – Přesně manžela... takhle v hrozně věcech mi Zděnek hodně pomáhá, to jako s našima, za to ho mám hrozně ráda, protože s naší babičkou... ale jako problémy mý třeba vyprávět nebo to, se to někdy vrátí, se to otočí, když potřebuje, on si to jako otočí pro sebe, když potřebuje.

Já – A proč si myslíte teda, že jste spolu do dneška?

J. – Já myslím, že nás hodně spojil Zděnda (syn), pak jsme se oba báli, že bysme přišli o Přemka (syn).

Já – Kdybyste se rozešli, jo?

J. – No, no. Nevím no, jako my jsme nikdy... je fakt, že naše manželství dostalo hodně na zadek se Zděndou (postižený syn), to..

Já – Asi ne každéj chlap by zůstal, že jo.

J. – Přesně tak, hodně chlapů jsme poznali, že odešli. A teď'ko tak nějak už, nevím no, jako bych třeba v životě nedokázala říct, jako Zděnek když je rozčílenej, tak řekne, já tě

nepotřebuju, to já bych nedokázala říct. Jednou jsem mu to řekla, že jsme se nějak dohadovali, že se mě nezastal a já jsem mu řekla, že nejhorší na tom je, že já třeba budu mít kam jít, já tě vlastně nepotřebuju, to na mě Zděnek přestal koukat, jo ale z toho důvodu, ale on jako mi to třeba dokázal říct třikrát tejdne, když jsme se hádali. Hodně je to manželství poznamenaný tím Zděndou, my jsme dřív chodili tancovat, teď nikam, teď tu sedíme jako dvě paka.

Já – A vy byste chtěla a on nechce?

J. – Ne, my prostě oba nemáme potřebu, někdy někam s holkama vyrazíme nebo on z práce, těšíme se na dovolenou, ta je moc hezká. My i když si jdem na nervy, tak si jsme stejně furt za zadkem.

Já – Myslíte si, že je v kamarádství důležitý vrstevnictví?

J. – Já si myslím, že věk nehraje roli. Ale u ženských je lepší tak největší rozdíl 10-15let, pak nemáš toho tolik společnýho.

Já – A na čem to je teda založený?

J. – Na důvěře...

Já – To je to nejdůležitější?

J.- Protože ta Táňa co měla toho Slávu, ten byl o 25 let starší než ona a to byl výbornej kamarád, to byl parták, to si nikdo nedovede představit, to opravdu...

Já – Takže je to spíš na tý povaze, než na tom věku.

J. – Hm, hm. A na určitý toleranci a úctě jeden k druhýmu.

Já – Můžete říct o svém synovi, že by byl i váš kamarád?

J. – Víš s Přemkem, než šel na vojnu, tak jsme bojovali furt, to prostě táta pro něj měl víc pochopení, ale zase můžu říct, nevím jak teďko jestli se něco nezmění, ale když byly nějaký problémy nebo to, že třeba i po tý vojně, když šlo o něco, tak šel nejdřív za mnou, než za tátou.

Já – No, on má zvláštní povahu...

J. – No je to blbý říct, ale Přemek je taky poznamenanej Zděndou, já se ho nechci zastávat, on si musel v dětství užít svý.

Já – Mohla byste mi svýma vlastníma slovy říct, co to je vlastně přátelství? Nebo kamarádství? A vidíte v tom rozdíl?

J. – Kamarádství bych řekla, že je na celej život, nebo by mělo bejt, že toho kamaráda znáš, s tou Táňou se známe 50 let určitě, no ale přátelů můžeš mít víc. Kamarádství je založený na důvěře, na úctě vzájemný, můžeš se opřít, člověk ví, co od něj může očekávat. A přátelství, to můžeš mít s kýmkoliv a když tě nebaví, tak můžeš říct ahoj a netrápí tě to, jdeš dál.

Já – Zemřela vám během života nějaká vaše kamarádka?

J. – ~~Máša.~~

Já – Takže vaše sestra. Brala jste to tak, že jste přišla o sestru nebo i o tu kamarádku?

J. – (pláče) ~~O všechno, no~~

Já – A nenahradila vám jí třeba někdy Eva? (mladší sestra)

J. – Já nevím no, Máša byla Máša, snad že od mala. Eva se hrozně snažila, když Máša umřela, aby mi ji nahradila, asi mi to dlouho i trvalo, než jsem ji pochopila. Povahově je úplně jiná, než jsem pochopila, že mi chce pomoci, já jsem prostě nechtěla.

Já – A nějaká jiná kamarádka?

J. – Ne ne.

Já – A zradila vás někdy nějaká kamarádka?

J. – Táňa v životě na mě podraz neudělala.

Já – A myslíte si, že existuje čistý přátelství mezi mužem a ženou? Kde ani z jedny strany není očekávání vztahu?

J. – Já nevím. S tím Táňiným manželem určitě, on byl starej proti mně, vid'.

Já – Takže si myslíte, že existuje.

J. – Může to bejt, určitě jo, určitě. Víš, tak nějak někdo tomu třeba nevěří, ale já si myslím, že to může bejt.

Já – A teď ze zaměstnání máte nějakou kamarádku?

J. – Ne.

Já – Nemáte.

J. – Ne, ono Andrejko, víš, když děláš dýl v ženským kolektivu a to mi naučilo, když jsem dělala s Mášou (sestra) na prádelně, tak vlastně tam jsem měla, i jsme se scházeli a zjistíš, že ženský jsou takový jiný na to kamarádství. Ty jí můžeš říct nevim co a ona vzápětí jde a... Fakt jsme se o tom přesvědčila v prádelně i ve špitále, tady jsou holky výborný všechno, ale nejsou to kamarádky.

4. 1. 7. Božena - (61 let)

Božena vyrůstala v rodině, která ji adoptovala, o adopci se dozvěděla jako dospělá. Je vdaná za Ládu (z rozhovoru), měla syna a dceru. Syn zemřel náhle před třemi roky. Je v důchodu. Má jednoho vnuka.

Já – V jakém období, na který si vzpomínáš, ses seznámila s nějakou kamarádkou, kamarádem a to kamarádství vám nějakou dobu vydrželo. ať už na základce, i ve školce třeba jestli si vzpomeneš nebo jen tak z ulice, z venku.

B. – No, já jsem do školky chodila dva dny víc. tak z toho ti nic jako neřeknu. Tam se mi to nelíbilo, protože to tam bylo tmavý, zelený všechno. Kamarádku jsem měla ve škole, já si vzpomínám tak asi od 3. třídy tadydle z Lesní ulice Věrku V., jenže po nějakým čase, když přišla nějaká jiná holka do třídy. tak jsem zjistila, že je to falešnice falešná, takže vždycky se za ní hrnula.

Já – Jasně.

B. – Já jsem si připadala jako blbec, víš, takovej.

Já – Hm, hm.

B. – Já jsem třeba pro ní šla...my jsme se domluvily, že půjdeme ven v sobotu, vid', my chodily do školy i v sobotu. Odpoledne že půjdeme ven, já tam přišla, ona že nesmí a tudle. No tak já šla domů. Tak já měla takovou největší kamarádku v mámě a pak jsem největší kamarádku brala Anču (*její sestřenice, Anna z rozhovoru*), teda. Máňa (*sestřenice, sestra Anči*) ta už byla starší, ale furt jsem za nima vocasovala jako, ta i když šla na rande s Jirkou, tak já jsem šla s nima, kolikrát mě vzali i sebou. No a my jsme šly třeba s mámou takhle k siréně, když tadleta řekla, že nepůjde ven a my šly k tý siréně a já jí viděla, že šla s jinou kamarádkou. my jdeme do Kladna do biografu. No a potom, nějak tu kamarádku, pak to přešlo na střídavě, pak jsem měla tadyhle tu Alenu. tak nějak s tou jsem...to byla asi obdoba tý tvý kamarádky, ta musela doma všechno dělat, nebo řekli nesmíš a ona nešla třeba a pak třeba vyskočila večer oknem jo, ona měla pokoj na ulici, tak vyskočila. Tak to bylo takový kamarádství, nemůžu říct, že bysme se holka tak nějak. abych jí vyprávěla nějaký veliký důvěrnosti svoje jo, to teda nebyla.

Já - A byla nějaká kamarádka, který jsi opravdu věřila, že bys jí řekla tvoje starosti.

B. – No, to byla až v práci.

Já – Až v práci, no to nevádí.

B–V práci, vlastně já jsem byla přes 11 let doma s dětma.

Já – Hm.

B. – No tak potom... s Ančou (*její sestřenice*) jsem si, s Ančou jsme si takhle leccos říkali. jako to vím, že i když začla chodit s Jendou, vid' a kam chodili do lesa a takovýhle věci. To jí neříkej.

Já – Ne, neboj, to všechno zůstane tady mezi námi, co si říkáme.

B. – No tak já vždycky poslouchala, vid' a pak když jsem měla...jsem chodila...bejval by mi chtěl Adolf, jo. (bratr Jendy, švagr Anči)

Já – Jo? Strejda jako ze Slovenska, jo?

B. – No jo, to bylo o svatbu, když měla svatbu Anča, on se mi líbil, on byl moc hezkej teda.

Já – On byl no.

B. – A oni mi tak hlídali, no já chodila ještě do školy, ale naše máma byla úplně... No tak s Ančou jsme si leccos říkali, no, to víš Máňa už byla taková starší (*sestřenice, sestra Anči*) tak jako, v těch letech už byla...ode mě zase že jo, Anča o pět let ode mě, ta o sedm, skoro o osm a pak když jsem přišla do tý tiskárny, no tak tam jsem šla vlastně dělat, když Ládikovi bylo 11 a Marta šla do 1. třídy. No tam jsem se seznámila s tou Hanou, my jsme měli vedle sebe mašiny... a s tou jsme se tak spřátelily, že prostě...s tou jsme si fakt prostě všechno

říkali. jo. Tak nějak ale...zase jsem nedokázala říct...ona třeba neměla překážku, aby ti mi řekla, co dělá v posteli, ti řeknu a to já bych teda nedokázala.

Já – Hm, hm. To je zase až moc intimní. tady to někomu říkat, vid'.

B. – To já jsem zase nedokázala. jo. Ale jako jsme se hodně kamarádili. celou tu dobu, co jsem dělala. pak jsem přestala dělat, no a teď se občas vidíme. Můžu ti říct, že třeba dvakrát třikrát za rok se navštívíme teda.

Já – Takže jste v kontaktu dodneška.

B. – Ale když přijde, tak je to jako když jsme se včera třeba rozešli, řekli ahoj a bavíme se. Ale s tou když se vidím, s tou bejvalou ze školy, tak...

Já – Tak si nemáte co říct.

B. – No. Pak jsem měla ještě jednu kamarádku, to byla Jiřina tady z věžáku. A s tou jsem se sešla, vlastně ona má...umřel jí syn taky, jako nám Ládík. A s tou jsem se sešla... já nevím, tři roky zpátky. Tak jsme se tak dohodly, ona ke mně přijela, hele já nevěděla, co si s ní mám povídat.

Já – Hm, to pak je...

B. – Já jsem nevěděla, co si s ní mám jako povídat, ona mermomocí abych k ní přišla, no tak jsem tam přišla. Jenže ona má doma udělanej úplnej pomník, fotku, svíčky...

Já – A to je pak přehnaný, vid'.

B. – Todleto, jo. No tak to úplně...obraz větší než tamhleten co má babička, fotku toho kluka takhle,

Já – To je drásání nervů.

B. – Nadživotní velikost. Ona má vlastně kluka pohřbenýho, jak je Jenda, tak z druhý strany hned má. Tam má toho kluka.

Já – To vím, že tam je někdo mladej.

B. – No, takže to takhle bylo. Takhle to prošlo a ...jinak říkám, já jsem nejvíc tíhla jako k Anče, no.

Já - Hm. Když se zeptám, koho bys brala během svýho života za nejlepšího kamaráda, kamarádku, kterému jsi fakt věřila a s kterým...nemusíš být ani v kontaktu, ale koho jsi brala za takovou spřízněnou duši pro sebe. Komu jsi opravdu důvěřovala.

B. – No, asi mámu.

Já - Tvoji mamku?

B. – Hm. Jenže jsem o ní brzy přišla, vid'. Když mi bylo 19 pryč.

Já – Hm, to muselo být hodně těžký období asi že jo.

B. – No, to bylo, to byl kluk malinkej.

Já – To už jsi měla Lád'u?

B. – On se mi narodil v prosinci, mě bylo 19 a máma v červnu umřela.

Já – Ještě že tě možná držel strejda, ne, s malým.

B. – No, to jo. A táta, táta muj, táta.

Já – A tvůj táta, ten ještě žil.

B. – Ten táta. To...jako pro něj jsem byla...

Já – Všechno...

B. - Já nevím, já se nemůžu vychvalovat, ale pro něj jsem byla jako...snad sluníčko nebo všechno možný, no to prostě bylo takhle, no. No, jinak tadyhle Anču a teď mám kamarádku Martu.

Já – Jo, dceru?

B. –No.

Já – Věříš na přátelství mezi mužem a ženou? Opravdu přátelství bez sexuálního podtextu?

B. –Jako kamarádství. Já bych řekla, že jo. Já z mý strany bych řekla že jo, za sebe, bych řekla, jenže každěj na to má jiný oči, vid'.

Já – Jasně no.

B. – Jako to jsem se tu kamarádila, když jsme tady bydleli, přece. Když jsem byla malá, já jsem si hrála ponejvíc s klukama na ulici. Tady Franta N., Pavel V., tady bydlel Jirka S. Já jsem si s nima hrozně ráda hrála. No do dneška s tím Frantou se vidíme, tak co a ahoj a takhle jo. Ale..jako..to bych ani nedokázala, abych s ním šla třeba.

Já – Jasně. Ty to bereš...odděluješ to.

B. – No tohleto...to by mě ani nenapadlo, to by mi bylo úplně trapný.

Já – No, dneska vlastně, kolikrát, když je kluk s holkou kamarád, tak z jedny strany tam je většinou, myslím si, že hodněkrát se stane to, že z jedny strany tam je ta naděje, že by něco někdy mohlo být.

B.–Hm, hm.no. To by mi teda jako nějak vadilo.

Já – Prostě je to oddělený, a tak to je.

B. – No, to by mi vadilo. Mě teda.

Já – Myslíš si, že... nebo jak si myslíš, že se proměnil váš vztah se strejdou během života, z té lásky, kdy jste měli malý děti a byla to...když to řeknu, byl to milenecký vztah, jestli to přerostlo vlastně spíš v přátelství? Dalo by se to tak říct?

B. – No, no.

Já – Jak to vidíš?

B. – Mileneckej vztah už to není, to už nemůže bejt snad nikdy takhle, že jo. Ale tak jako nějak, dobrý přátelství, nemůžeme říct, že žijeme vedle sebe, ale žijeme spolu.

Já – Jasně, to tak nemyslím. Ale jestli to je pro tebe, určitě to musí být pro tebe jeden z těch nejlepších dalo by se říct přátelů.

B. – No. I když mě někdy dokáže vytočit, jo, ale. Takhle i když byl takhle na té operaci a to. Tak já jsem z toho byla úplně vrychtovaná, když se něco by stalo. A pak, když umřel kluk, tak to jsem se jako...

Já – Kdo ti byl oporou v tu dobu největší? Strejda?

B. – No, on chodil do práce ještě, víš?

Já – V tu dobu? Jak je to dlouho?Dva roky? Tři?

B. – V tu dobu ještě chodil do práce, takže my jsme byly nejvíc s Martou (*dcera*) teda, ale. Pak mě vzaly nervy, že jsem přes rok brala prášky. Pak jsem je přestala brát, jsem je vysadila a teď je už beru znova rok.

Já – Jo? A jak je to dlouho už? Co umřel?

B. – Tři roky to bylo na Silvestra.

Já – Já jsem nevěděla jestli dva nebo tři, vím, že na Silvestra.

B. –Tři roky to bylo na Silvestra.

Já – To byla nejhorší asi zkušenost během života, vid'.

B. – No, to je teda, když koukáš, jak se řekne, do hrobu svému dítěti vid'.

Já – Ale v tu dobu se ti potvrdilo, to že Marta i strejda...

B. – No, to jo. To jo.

Já - ...který tě nejvíc podrželi.

B. – No, to jo. To mi potom dala Anča ten telefon i, my jsme i o tom uvažovali, že bych mu ho koupila, my jsme měli ten svůj, dala mu ten po dědovi (*manžel Anči*) a tak jsme si...volal mi i z práce, vid' a to. Byly to krušný doby, no, dneska ono to není o nic krušn...míř krušnějšího , ale že tak nějak si zvykneš si s tím žít.

Já – Ono člověku nic jinýho nezbyvá, vid'.

B. – Jako nic nezměníš, já od té doby nesnesu, abych si pouštěla, já měla od něj nahraný samý písničky, ty trampský a tohle. To jsem uklidila, to si nemůžu pouštět,vid'. Marta to pouští, Venda taky (*vnuk*), to já nikomu neubírám. Ale já to nemůžu poslouchat. To bylo vždycky moje na Vánoce, že jsem si to pouštěla, koledy a tohle.

Já – A teď už ne.

B. – Uklidila jsem i takovýhleho jezevčíka, nemůžu si to pouštět.

Já – Ale nemáš něco, jako jsi říkala ta kamarádka, abys měla nějaký místo, kde na něj vzpomínáš.

B. – No, to nemám, to ne.

Já – To by bylo myslím zbytečný drásání.

B. – To ne, ale mám někdy chvíle, že na ten hřbitov ani nechci, nemůžu jít, nechci jít. Že l.áda tam jde sám kolikrát, víš? A já tam ze začátku nemohla chodit...

Já – Já ti to věřím no.

B. – No, já tam nemohla chodit.

Já – Přemek dodneška nemůže chodit na hřbitov bráchovi, říká, že ho má v hlavě, že to stačí. Tak to chápu, no.

B. – No, tak je to takovýhle.

Já – Když odbočím úplně, nebo úplně asi ne. Během tvýho života, zemřela ti nějaká kamarádka? Blízká?

B. – No, to ne, to žádná.

Já – Zatím ne. Tak aspoň že tak. A dodneška se stýkáš teda akorát s tou kamarádkou z tý tiskárny?

B. – Z tiskárny, no.

Já – Tak s tou jste v kontaktu. Dvakrát třikrát za rok se navštívíte.

B. – To se navštívíme.

Já – A voláte si třeba i?

B. – Občas si zavoláme, to jo, jak se máš a to se máš. Já volávám její mamince, ona pak sem k ní, ke mně kolikrát i s tou Hanou přišla. Ale ona už je stará ta maminka, takže tý občas volám. Když je Věry, a nějak...ona je Věra, takže jí volám jako k svátku a takhle jako to jo. Hana..Taky Haně k svátku, když je Hany. A když má narozeniny, to má v říjnu, takže to taky jí zavolám.

Já – Takže tady asi výročí, k Vánocům asi vid'.

B. – No, říkám když se rozejdeme tak...jako tam s tou, já nevěděla s tou Jiřinou co si ...mě bylo trapně, vid'. My seděly, ona nic neříkala, já ic neříkala, já si říkám, co bych tak řekla, no. Říkám si o počasí, to je úplně...to je přece vyložená blbost. Tak jsem začla, třebas já nevím, co si koupila novýho nebo, já nevím v takový chvíli o čem bych se bavila.

Já – Člověk neví pak vůbec nic, no.

B. – Já nejsem zase, abych mlela hubou furt, jo. pátý přes devátý. Jo, když píšu dopis takhle třeba na to Slovensko tý Boženě, to jo.

Já – Na Slovensko Boženě, to je...

B. – Ta bydlela v Garnici, víš. Ta její maminka byla s mojí maminkou v lázních tady v Jáchymově a...

Já – Takže to je taky kamarádka.

B. – No, ale s tou jsme se sešli, když jsme byly na Slovensku, tak jsem za ní jela a od tý doby jsme se neviděly.

Já – Ale jste v kontaktu přes dopisy.

B. – To jo, to jo, to furt.

Já – A to si řeknete všechno přes dopisy.

B. – No...

Já – Nebo, komu řekneš nejvíc dneska.

B. – Martě (*dcera*).

Já – Martě.

B. – Martě, to je taková vrba.

Já – Taková tvoje spřízněná duše momentální.

B. – No.

Já – Vy dvě. A myslím si, že možná i pro ní, vid'.

B. – Tak asi jo, no.

Já – A co si myslíš, že to je přátelství? Svýma slovy, co to je. Jestli je v tom rozdíl, mezi přátelstvím a kamarádstvím, jestli v tom je nějaký rozdíl vůbec. A v čem by se měl vyznačovat přítel, co by měl mít za vlastnosti. Co to je teda.

B. – No, počkej, ty jdeš na mě, co to je, jo?

Já – Co si myslíš že to je.

B. – No kamarádství, takový že, máš ke komu se obrátit, když ti je třeba nedobře, máš nějaký splíny, nebo jak se to řekne, že jo todleto. Že mu můžu všechno říct, vid'. No a ulevím si jo. No, to já i Anče, že jsem toho napovídala taky, vid'. Takhle no. Takže...

Já – A myslíš si, že je rozdíl mezi přátelstvím a kamarádstvím, že to jsou dvě rozdílná slova, nebo stejný?

B. – No, já bych řekla, že jo. Přátelé jsou prostě... přátelé jsou nějak tak snad, který znám, ty bych jako považovala jako známý, ale dobrý známý. No a kamarád právě že je třeba v tom, komu můžu všechno říct.

Já – Takže to je ten... jako by tvoje...

B. – Moje představa.

Já – Tak.

B. – To přátelství, no tak to, přátelství, v některém případě je to snad i jako kamarád, že jo. Jako přátelství, bych řekla, že je víc kamarád. No, co myslíš ty, jako psycholog.

Já – No, já si myslím, že za kamaráda můžu mít víc lidí, s kterými si půjdu do hospody popovídat, ale takový ty povrchní věci, mu řeknu. Kdežto s přítelem opravdu tomu se svěřím se svými problémama, se svými starostma a vím, že to u něj zůstane a nebude to nikde dál vyprávět.

B. – No, tak ty máš přítele takhle, že jo.

Já – A tys to otočila, ale v tom samým smyslu, jsi to řekla. Ale je to samý smysl.

B. – Takže tak, ale jako jiný, já jsem nějak moc ty kamarádky... měla jsem, pak vlastně mě bylo 14, když jsem začla chodit s Lád'ou, vid'. Já byla v 9. třídě.

Já – Jo, takhle brzy už? Takže to byla tvoje první a poslední láska.

B. – No, to je moje první láska, jestli je poslední?

Já – To už se dneska málo kdy vidí.

B. – No, takhle to bylo.

Já – To je hezký.

B. – Já jsem chodila do devítky a my uklízeli okolo školy, takhle ty bordely a on jel z učení, on se učil a jezdil na kole a jel tady tu, vid'. A hvízdal na mě, vždycky když jel okolo školy a já si říkám, do prdele, zas mě vidí, jak tady zase uklízím ten bordel panebože. No, tak takhle vid'. Pak šel na vojnu, vid'. To byly krušný dva roky, vid'.

Já – Hm. A to už jste měli děti, v tu dobu, když byl na vojně.

B. – Ne, ne.

Já – Ještě ne, potom.

B. – My jsme se brali v dubnu, když měl jít domu, v srpnu přišel domu a my se vzali v dubnu a Ládík se narodil v prosinci. On se mi měl narodit v lednu, jenže máma)narodila a...to víš dřív...naše máma měla novou podlahu, prkna jo, nový a jenom takový ty běhounky, no, ale jak bylo na Vánoce, že jo, tak ona musela, aby měla vyrejžákový ty dřeva, ty prkna..

Já povídám, já ti je...já už takhle (*ukazuje velikost břicha*), já ti to vyrejžákuju, ona v horečkách, tak ležela, já to vyrejžákovala a večer mi odvezli do nemocnice.

Já – Hm, takže sis to přivolala.

B. – Takže to vyrejžákovala a večer mi vezli.

Já – Hm, tak jo.

B. – Jsem měla Ládíka, no pak, toho mi za dva dni odvezli do Podolí, on měl tu žloutenku velkou. Tak se rozmýšleli, jestli mu nemaj vyměnit krev, jako, tam jedný pani ze Švermova,

tý holčičce to dělali, tak jemu ale ne. Pak mě tam odvezli tam za ním. já jsem tam byla za ním vlastně, 18. prosince se narodil. 22. ne., 20. mi ho odvezli do Prahy a mě za ním odvezli 22., já jsem tam strávila ty Vánoce a domů nás pustili na Silvestra. Tak taky Marta řekla. „mami, on když se narodil, tak přišel prvně domu o Silvestra a o Silvestra odešel.“

Já – Takže Silvestr pro tebe není určitě den slavení, že jo.

B. – No.

Já – Takže bych to shrnula, že Marta a strejda jsou pro tebe ty dva největší vlastně kamarádi.

B. – No, ale Anču musím říct.

Já – A babička.

B. – Anča víc zase než Máňa.

Já - No, tak já... to si myslím, že asi...to vidím sama.

B. – Protože Máňa...

Já – Má svoje...

B. – Má svoje mouchy. On je má každéj, že jo.

Já – Jasně, ale někdo má takový a někdo makový.

B. – No, takže...to známe že jo.

Já – A s Máňou to není vždycky jednoduchý, že jo.

B. – No, takže takhle.

Já – Tak jo. Moc ti děkuju za tvý povídání.

(O kamarádce ze Mšeckých Žehrovic se vůbec nezmínila, o které mluvil její manžel Láďa. Pak to vysvětlila tím, že jí teď někdy naštvála, takže si na ni ani nevzpomněla.)

4.2. Rozhovory – muži

4. 2. 1. Jaroslav – 60 let

*Vystudoval střední školu, pracuje na letišti, u řízení letového provozu.
Je ženatý s Květoslavou (z rozhovoru), má syna a dceru, dvě vnučky.*

Já – V jakém období, na které si vzpomínáte, jste se seznámil, měl jste, nějakýho dobrýho kamaráda a to kamarádství vám nějakou dobu vydrželo?

J.- Asi na tý základní škole, na tý základní škole. Protože za prvé jsme kousíček od sebe bydleli, hodně jsme se teda spolu kamarádili, chodili jsme spolu do třídy a vydrželo nám to poměrně dost dlouho, až vlastně dá se říct do tý střední školy, kdy potom ten můj kamarád emigroval. A od té doby jsme se spolu nikdy neviděli, protože emigroval až do Austrálie. Ještě jsme si potom nějakou dobu psali, ale ale více méně to potom skončilo.

Já – A to trvalo teda hlavně tu základní školu?

J. – To trvalo tu základní školu.

Já – A jak byste popsal to kamarádství? Co jste spolu dělali, co vás spojovalo?

J. – Tak měli jsme všechny společný zájmy, četli jsme si knížky od stejných autorů, asi tak jako všichni kluci v tomhle věku jsme si hráli na indiány a prostě takový ty běžný, takový ty běžný klukovský zábavy, který jsme měli. Nebylo to vlastně nic, nedá se říct s odstupem času, že by to bylo nějaký hlubší přátelství, ale byli jsme spolu dennodenně, vyrůstali jsme spolu, byli jsme na sebe hodně vázaný a rodiče se znali, takže...

Já – A měl jste vedle něj paralelně nějakýho dalšího kamaráda?

J. – Asi jen tadyhle s tím, protože v tom místě bydliště, kde já jsem bydlel, tak tam moc ani...a já jsem spíš hodně volnýho času, na tý základní škole, tak jsem trávil ve Švermově, kde jsem měl babičkou s dědou, tam měli rodinněj domek a měl jsem spíš hodně kamarádů tam. A tam se nedá ale říct, že bych měl jednoho vybranýho kamaráda, tam byla banda já nevím osmi deseti kluků, s kterou jsme vlastně taky celou tu základní školu, více méně hlavně každý prázdniny, víkendy, jsem tam trávil.

Já – A byli jste stejně všichni starý? Nebo tam byly nějaký větší věkový rozdíly?

J. – Byli jsme přibližně...v rozmezí asi dvou nebo tří let, tak jsme byli více méně všichni stejně starý a bylo to asi stejný, stejná úroveň toho kamarádství, jako o tom kamarádovi, o kterým jsem povídal předtím. To znamená, že jsme měli stejný klukovský zájmy, hry.

Já – Ten čas jste trávili spolu.

J. – Ten čas jsme trávili všichni více méně všichni společně. A bylo to na vesnici, protože Švermov vlastně je proti tý části, kde já jsem bydlel, v podstatě vesnice.

Já – Bylo už v tu dobu to kamarádství na té bázi, že jste se mu i svěřoval?

J. – Ne, ne, ne, bylo to na tý úrovni těch společnejch zájmů a lumpáren

Já – A potom na tý střední škole?

J. – Na tý střední škole ano a hlavně jsem tam získal vlastně potom svoji manželku. Protože jsme se poznali na střední škole, ale kamarádství jako takový na střední škole se přiznam, že jsem žádný větší neměl, jako kamarádství v pravým slova smyslu. Dá se říct, že potom jsem až vlastně, kamarádství jako takový bylo potom v pozdějším věku, po tý základní škole, poznal pak až v práci, až vlastně na letišti. Protože jsem tam nastoupil poměrně brzo, protože já jsem dělal vysokou školu, tu mě zavřeli v 69. roce a násilím ukončili vlastně to studium a já jsem si musel hledat zaměstnání, takže jsem přišel na letiště, že jsem využil znalost angličtiny, kterou jsem tenkrát studoval a tam jsem vlastně... První takový vážnější přátelství, jako v pravým slova smyslu i s tím svěřováním a s tím, že člověk vám je schopen kdykoliv pomoci.

Já – A to trvá dodnes to kamarádství?

J. – To kamarádství trvalo v podstatě skoro 40 let, ale bohužel ten můj kamarád zemřel, protože byl vážně nemocnej a před třema rokama zemřel. ale dodneška se i s mojí ženou přátelíme s jeho manželkou, s jeho dětma. Naše děti se kamaráděj, takže si myslím, že to pokračuje dál a opravdu duch toho přátelství, který jsme vlastně my dva založily, je vlastně i v našich dětech, protože se běžně navštěvují a funguje to prostě dál.

Já – A ještě vedle něj byl někdo takovej, s kterým byste...

J. – Tak dýl, s kterým jsme se potom kvůli malichernosti třeba rozešli, tak dá se říct, že to byla skutečně malichernost. ale i to je důkaz vlastně toho, že to přátelství nebylo až tak pevný, protože si myslím, že jinak by k tomu dojít nemohlo.

Já – A bylo teda něco dalšího během života, kdy vás přítel zradil a byl to důvod k ukončení toho kamarádství?

J. – Tak takovejch těch drobnějších asi určitě, to si asi bohužel v tom věku, co jsem já, že to se stane každému. ale dovolím si tvrdit, že žádný z těch kamarádství nebylo prostě tak pevný...Pokud je nějak člověk srovnává, tak to o kterým jsem mluvil, že vlastně přetrvalo řadu let a vlastně skončilo až smrtí toho máho kamaráda, tak to ostatní se s tím nedá srovnávat. Tak takovejch těch drobněj přátelství, protože jsem dělal celej život vlastně práci, kdy je ten člověk odkázaný na toho kolegu, kterej sedí vedle a teď se musí na tebe spoléhat. Tak v podstatě jsou tam pevnější vztahy asi, než v jinejch povoláních. Ale i samozřejmě jsem se potkal s tím, že vás někdo podrazí, že někdo zneužije vaše kamarádství a jako prostě co mu řeknete ze soukromí...

Já – Ale nehlubší bylo teda s tím pánem, co zemřel.

J. – Ano.

Já – A jaký vlastnosti by měl mít přítel, podle vás. Kdo se může stát vaším přítelem, kamarádem.

J. – No tak v každým případě by asi měl teda bejt věrněj v tom pravým slova smyslu, že by teda to co ty dva si spolu řeknou, tak by mělo bejt tabu pro ty ostatní, mělo by bejt na něj úplný spolehnutí, to jsou takový ty základní základní věci každého přátelství mezi dvěma dospělejma lidma. Protože my vlastně už jsme se poznali jako dospělý lidi a to jsou ty věci, na který se samozřejmě spoléhám. Samozřejmě že, ten pravej kamarád, když mu zavoláte v půlnoci, tak musí říct: „Kam pro tebe mám přijet?“ a neptat se, kolik mám vstávat, nebo to, protože se to musí.

Já – A vnímáte rozdíl mezi kamarádstvím a přátelstvím?

J. – Ne tak to jako, ono je to asi subjektivní, jak každěj chápe kterej z těchhle pojmů, ale já určitě kamarádství považuju za něco úplně jinýho než přátelství. Přátelství můžete mít se spousta, přátelit se můžete se spoustou lidí a taky přátel mám si myslím pořád hodně, ale těch kamarádů těch skutečně je strašně málo. To bych hodně zvažoval, jestli bych dneska potom třeba, co mi zemřel tenhle ten můj kamarád, s kterým jsme měli teda dlouholetou takovej vztah, tak jestli bych někoho nazval v pravým slova smyslu jako kamaráda, to si myslím, že asi ne. Mezi tím já dělám hodně velkej, hodně velkej, hodně velkej rozdíl, mezi těma dvěma pojmy.

Já – A můžete dneska označit někoho za opravdu svého kamaráda? Nebo už ne, po tý jeho smrti.

J. – Tak jako kamarádů já mám spousta, já mám kamaráda, mám svoji ženu, já si myslím, že my máme pořád spolu moc hezkej vztah, i jako kamarádskej, přestože jsme spolu teda spousta let, jako partneři, jako manželé. Tak si myslím, že i dokážeme, my jezdíme každěj rok prostě na hory, kde chodíme osm, deset hodin sami dva po horách a pořád si máme co povídat. Takže si myslím, že po těch letech, který tak po těch 40, je pořád, je to hodně velkej úspěch.

Já – Takže je to váš nejbližší člověk?

J. – Já to vidím, že dneska určitě.

Já – Myslíte si teda, že to partnerství by mělo zákonitě přejít v partnerství? Aby bylo spokojený i po tolika letech?

J. – Je pravděpodobný, že někdo začíná úplně obráceně a znám takový dvojice, že napřed začali tím kamarádstvím, tím přátelstvím a pak to postupně přerůstalo v něco jiného. U nás si myslím, že to bylo obrácený, to byla taková ta zamilovanost, která postupně a po některých peripetiích, protože samozřejmě v každém tom manželství jsou někdy veselejší někdy míň veselý chvíle, nebo vážnější věci, se to vyvinulo až do téhle tí...do tohoto toho stadia, kde si myslím, že dneska bych se nebál označit jako svojí ženu, s kterou žiju spoustu let za jednoho ze svého kamaráda.

Já – A věříte v čistý kamarádství mezi mužem a ženou?

J. – Věřím, věřím. I v tohle to věřím.

Já – A zažil jste to? Mimo manželku samozřejmě.

J. - Zažil, zažil, samozřejmě, zažil. Zažil a mám jako si myslím i dneska kolem sebe i věkově třeba, že je tam velkej věkovej rozdíl mezi náma a dá se to nazvat kamarádství, přátelstvím určitě. Věřím, je samozřejmě někdy těžký hledat tu hranici mezi tím přátelstvím a tou...nějakým tím hlubším vztahem, ale věřím. Je, existuje a mám kolem sebe spousty případů i z vlastní zkušenosti, mám spousty lidí, s kterými bych nazval takovejhle vztah, že mám s nima přátelství.

Já – Myslíte si, že je v přátelství důležitý to, aby si ty dva byli věkově blížký, nebo tady vrstevnictví nehraje roli?

J. – Ale tak jako roli, tak určitě hraje, protože ale, ne určitě podstatnou. Já si myslím, že ten hezkej kamarádskej vztah nebo přátelství může vzniknout mezi lidma jak opačného pohlaví, o kterým jsme se bavili, tak i rozdílného věku, to si myslím že určitě jo.

Já – A můžete říct o svých dětech, že jsou i vašimi kamarády? Nebo je ten vztah natolik specifický, že to až tak nejde.

J. – Je škoda, že se můžete ptát jenom mě, že se nemůžete zeptat jich, protože to by bylo pro mě zjištění, protože já si osobně můžu domnívat že jo, já si myslím, že teda je. Ale důležitý je, jak to potom chápe ta mladší generace, to znamená jestli i oni mě berou taky aspoň občas jako kamaráda ne jenom jako rodiče, já myslím že ano, protože se dokážeme odpoutat od té role těch rodičů a dětí a bavit se, dodneška si myslím, že máme k sobě blízko i takhle, určitě jo. Myslím si, že naopak není dobře, když mezi rodičema a dětma je jenom ten vysloveně vztah rodič, dítě, že se takhle dokážou pobavit, protože pak zákonitě musí přijít doba, kdy si nemaj, co říct, protože takhle to musí skončit a pokud je tam něco víc, než jen ten rodičovskej vztah, pak si myslím, že to může fungovat až do pozdního věku.

Já – Takže tam vůbec nehraje roli to, že je třeba o 30 let mladší.

J. – Ne a to je právě to, že ten věk, to je důkaz toho, že ten věk nemusí hrát roli, protože Verča jela s náma ještě předloni na dovolenou a myslím si, že jsme se bavili, jako by byla v partě, nebrali jsme to tak, že je naše dcera. A snažim se takhle vychovávat i svoje vnučky, protože máme doma dvě vnučky a snažim se mít takovejhle vztah od začátku pěstovat i s nima, aby to nebrali, že já jsem jenom děda, kterej je bude rozmazlovat, nebo kterej jim bude něco zakazovat. Ale že jsem jejich partner.

Já – Myslíte si, že dneska je pro mladý složitější se seznamovat, nebo naopak? Nebo jestli se mění to přátelství, jeho hodnota...?

J. – Nemyslím, já si myslím, že to není, že to není věc doby a určitě si nemyslím, že by to dneska bylo nějak složitější, nemyslím si, že by mladý lidi žili jinak, než jsme žili my, nebo moje rodiče za mlada. Každá ta doba přináší samozřejmě jiný ty příležitosti k tomu seznamování a k tomu, ale ty vztahový věci si myslím, že asi jsou, zůstávají stejný.

Já – Děkuji vám za rozhovor.

4. 2. 2. Václav – 76 let

Václav se narodil v roce 1932, od mládí nemocný se srdcem, proto se vyučil pletačem punčoch ve Vansdorfu, potom se přeorientoval na mechaniku. Později pracoval v exportu, v kanceláři, později se vrátil do Kladna, kde pracoval v Poldi Kladno.

Později začal pracovat v teplárnách, kde byl 45 let.

V roce 1992 odešel do důchodu, ale neustále pracoval dál, pracuje dodnes v kladenské firmě na soustruhu.

Vyrůstal jako jedináček, měl sestry: jedna se narodila mrtvá, druhá zemřela ve dvou letech. Václav má syna a dceru a jednu vnučku.

Václav 7.5. 2008 náhle zemřel.

Já – Vzpomenete si v jakém věku jste se seznámil s prvním vaším kamarádem, kamarádkou, kterého jste považoval za dobrého kamaráda? A to kamarádství vám nějakou dobu vydrželo? Třeba už od základky, ve školce...

V. – No tak, ono už se bude těžko vzpomínat, oni vždycky byli nějaký ty kamarádi.

Já – Jenom když si vzpomenete.

V. – No, byli to v tom baráku, co jsme bydleli, tak tam byla celkem taková parta a s těma klukama se třeba do dneška s některejma vídám, ale ono z těch deseti kluků už potkávám dva, vlastně už jenom jednoho. Ládík umřel teďka zase. Takže to jako to, to ranný mládí. No, na vojně jsem měl dobré kamarády dva, s těma jsme si dlouho psali, no a to letama pak odejde. No a teďka jsme měli takovou partu, chodím do sauny asi 45 let, 44, no a tak ta parta se celkem udržela leta, dokud to bylo na tý poldovce a pak jsme začli, když jí zrušili, tak jsme putovali po různých saunách, no a ty kluci pak zůstali v Kačici. Takže mám takový čtyři kamarády a jednoho věrného, on je to taky K. jako já, Petr K., tak s tím leta jako kamarádíme, ale nestýkáme se zase tak nějak rodinně, spíš jako spolu.

Já – Jenom spolu. A jak dlouho ho znáte?

V. – Pětú znám takovejch 25 let, já to přesně nevím.

Já – No, to nevadí, aspoň přibližně. A odkud teda? Z té sauny?

V. – No, tam jsme se seznámili, my jsme se znali už předtím, on hrával fotbal a já jsem se s ním takhle to, ale takový bližší bylo v té sauně, že jsme spolu pravidelně sedali.

Já – A to je jedinej kamarád, s kterým jste teď v bližším vztahu, kontaktu?

V. – No, teď mám chatu na Berounce, tak tam zas je taková parta, ale takovej ten Ládík S., to je Pražák, tak s tím jako to tam furt táhneme, nějak se to tam tak mění, že jo, některý jsou...bejvalo to pěkný. Protože z těch chat jsme se sešli a kytaru, na tý naší verandě se zpívalo a to, taková ta dřevěná stará bouda to byla, dneska je to postavený jako jinak, že jo, udělal jsem... No tak to už pak ty televize, ty lidi stárnou, tak už k tomu ohníčku pak nejdou, Ládík taky furt s něčím skuhrá.

Já – A jak byste porovnal to kamarádství s tím Ládíkem a s tím Petrem? Jestli to jde nějak porovnat.

V. – No, tak ono je to tak nějak, no porovnat, porovnat...

Já – Je to s jedním třeba bližší...

V. – No, ten je v Kladně a ten je v chatě, takže je to takový rozdělený, sice já se v Praze u něj taky někdy objevím nebo on se zastaví tady přes tu zimu, nebo si smluvíme... Taky jsme jezdili celou zimu tam, vždycky v sobotu o se pro mě zastavil, pak mě vrátil do Kladna a jel do Prahy. Ale jako tak nějak rodinný přátele nějak nemáme, mívali jsme, ale nějak se to...jedni se odstěhovali, tamto se nějak vzdálilo.

Já – A v tu dobu, co jste je měli, v tom mládí, tak jste se stýkali třeba nějak častěji?

V. – No jo, to jsme jezdili na dovolenou pod stan spolu jako...

Já – A bylo to nějaký bližší přátelství?

V. – Jo, jo, jo, to jo.

Já – A to jste se seznámili společně? Nebo to byli třeba kamarádi vaší ženy?

V. – Tak ne, tenhle ten byl přes kamaráda, my jsme spolu dělávali, jo a pak se oženil, já se oženil, tak to...on byl sice mladší, já měl vždycky kamarády mladší.

Já – Takže si myslíte že nezáleží v kamarádství na vrstevnictví?

V. – Ne, ne.

Já – Na čem si myslíte, že to závisí to přátelství?

V. – Já měl kamaráda, ten se pak odstěhoval, ten k nám chodil, byl o deset mladší. Mě bylo, když se holka narodila třicet, tak jí šel za kmotra, no a jemu bylo 19, dobře zpíval, chodil k nám často. No a pak se odstěhoval do Chomutova a tím to nějak sklaplo, párkrát jsme si napsali a pak jsou jiný zájmy že jo.

Já – A v tu dobu, když jste se kamarádili, co vás sbližovalo jako kamarády?

V. – Ono to spíš bylo...já vždycky, nechci se chválit, ale já vždycky byl takovej jako mladě psychicky, takže ono to nějak nevadilo, ono to nějak nevadilo, akorát že...on spíš na mě jako visel.

Já – A jak jste spolu trávili čas?

V. – Dokonce jsme taky spolu chodili na diskotéku, tenkrát se říkalo čaje tomu, že jo. No, ale to bylo už takový, že mi bylo 30, tam to bylo taková samá omladinka. Tak jako jsme teďka byli na tom vejletě (výlet do sklípku na Moravě s kolegy z práce) a kluci mi zatáhli na diskotéku, no to nešlo, to ty čtrnácti, patnáctiletý děti. Tak jsme tam zatím s Ludvou, s Ludvou jsem tam někde, za pět minut jsme byli venku oba dva. Šli jsme radši do sklípku.

Já – A když byste si měl vzpomenout, našel jste během vašeho života někoho blízkýho, komu jste se vždy svěřil, kdo byl taková vaše spřízněná duše.

V. – No, ještě k tomuhle patří, k tomu Pět'ovi, patří ještě Zděnda M., to je kluk o pět let starší, tak tomu jsem řek leccos teda, i ze soukromýho života, když byl nějakej problém, to jako jo. A i to, to je zase o osm let starší, to je z Prahy, tak to byla taková spíš, s tím Iljou, taková pracovní záležitost, i když pravidelně s Jindrou L. se za mnou každěj rok jezděj podívat na chatu, jo, pokecat a to.

Já – A s tím Zděndou se znáte jak?

V. – S tím jsme se seznámili, když jsme byli na horách, holce bylo 2,5 roku, no tak tam jsme se nějak scukli no a od té doby jsme se nějak navštěvovali, znali jsme se. On sice ještě tak nějak mezi nás občas přijde, my chodíme po sauně vždycky s Pět'ou na večeri, pivo, pokecáme, když to jednou za tejdén, tak abysme se užili, tak on občas tam nějak přijde, ale on nějak psychicky zestárnul, strašně se hlídá, takže...my kouříme, on vždycky...já jsem z toho načichlej a on byl taky kuřák, ale přestal. Tak to byl taky takovejhle, ale tak nějak zestárnul psychicky.

Já – Ale v tu dobu jste ho bral za dobrýho kamaráda.

V. – Jo jo jo, leta, leta.

Já – Takže celou tu dobu jste byli ve styku.

V. – Jo.

Já – A v jak častým?

V. – No tak já jsem se Zděndou viděl dost často, protože on za mnou chodil do práce. On dělal vedoucího technickýho tepelnýho zpracování, či-li on těch provozů bylo hodně a on vždycky když šel, tak se u mě zastavil na cigárko a to, kdysi a pak vždycky přišel, dej mi jedno, já jsem rozčilenej.

Já – A tohle byl teda člověk, kterému jste se opravdu svěřil.

V. – No.

Já – Dá se o někom z vaší rodiny říct, že jsou současně i vašimi kamarády?

V. – Tak já s dětma vycházím dobře, s dcerou úplně dobře, Tomáš ten je takovej vznětlivější teda, ten tak jako reaguje, ale jako řeknu jim všechno.

Já – Takže by se to dalo nazvat trochu kamarádstvím?

V. – No, ono to manželství už je jenom takový jako kamarádství. Dá se říct, i když každej chlap řekne, že ho ženská někdy sekýruje, nebo něco takovýho, ale jako vycházíme no, ona žena je teďka po...jí rozpárali, má čtyři bipasy a všelijaký takový nemoce a dostala boreliózu po klíštěti, tak ona je už taková, ale no. Vycházíme no. Někdy takový ty rozpory v rodině, že se vznítíme a to, jinak...

Já – Ale tím že jste spolu takovou dobu, tak to musí být asi založený i na té toleranci a na tom přátelství, jak jste říkal, ne?

V. – No, to by asi...taky nám to jednou zaskřípalo, taky byly takový problémy, že jo, ale ona je o deset let mladší manželka, že jo. No jinak bych řek, že vycházíme.

Já – A věříte v čistý přátelství mezi mužem a ženou? Kdy si ani jeden nemyslí na něco bližšího?

V. – Jo, tak to asi těžko.

Já – Nevěříte?

V. – Ono dokud je mužskej ještě v síle, sexuálně, když budem mluvit, tak ono to tak nějak moc nejde. I když tady různě, dá se říct, že jako to přátelství, jako že bych...to spíš člověk se možná brzdí. Já vám řeknu, že třeba z baráku, ta Hanka B. pod náma, tak ta bejvala chtěla jako chtěla, chtěla, ale co je v domě není pro mě, se říká, že jo. Tak to jako člověk zabrzdí asi, v tomhle tom smyslu, jinak když je člověk, já nevím na dovolený a naskytne se příležitost, ono to asi, asi jako brát jako přátelství nejde, když ještě to pohlázení vzrušuje a tak, stačí ty doteky a už to, už to směřuje někam jinam, no, ne k přátelství.

Já - Takže opravdový přátelství se ženou jste nezažil.

V. –Ale no tak byli, ale to byly takový, třeba tak Standova Anička, to byla paní korpulentní, velice příjemná, tak jako s tou jsme se měli rádi. Ale jako sexuálně by to asi nešlo, protože to nebyl typ jako, já měl rád štíhlý holky, ale jakmile to šlo do takovejch těch rozměrů, tak to jako... Já vím, že už jako kluk jsem se jednou seznámil, já už ani nevím, jak se jmenovala, ale prostě, začli jsme se objímat, ale jak byla taková napěchovaná, tak jsem od toho nějak odešel.

Já – A myslíte si, že když vás ta žena fyzicky nepřitahuje, že by to mohla být kamarádka?

V. – Ale aby jsme se scházeli jako to ne.

Já – Takže jste nezažil a asi ani nevěříte v to přátelství?

V. – No tak to je asi na založení toho člověka, toho mužskýho, jestli by dokázal brát tu ženu jenom tak, ale jestli je ten člověk takovej, že ještě to pohlázení vzruší, tak je po kamarádství asi.

Já – Jak vnímáte slova přátelství a kamarádství? Vnímáte to stejně nebo je v tom rozdíl?

V. – Asi ne, protože takový to přátelství na život a na smrt, jak se říká, to jsem nezažil teda ale, ale jsou mám některý kamarády, s kterejma se rád vidím, ale že bych se s nima jako moc chtěl přátelit...jo tak asi ten rozdíl by tam byl.

Já – Takže přátelství vnímáte jako něco víc než kamarádství?

V. – Ano, tak.

Já – Ale opravdový přátelství jste nezažil, si myslíte?

V. – No tak s tím Zděndou a s tím Petrem jsme přátelé se dá říct, protože si taky řekneme, řekneme si všechno, že jo.

Já – Takže ty dva vnímáte jako nejlepší během toho života?

V. – No, dá se říct.

Já – A zradil vás někdy nějaký kamarád tak, že byste se třeba přestali stýkat?

V. – No, ale tak zase to takovej velkej kamarád, týká se to manželky, jo. Začal jí nadbíhat a to, takže jako jsem to kvitoval, s tím že takovýhle přátelství, kamarádství nelze. Tam se člověk musí zabrzdit.

Já – No, určitě.

V. – Nepožádáš manželky bližního svého, jak je to v desateru, že jo, tam by měli ty chlapi brzdit.

Já – A co to bylo za kamaráda?

V. – Karel se jmenoval.

Já – A odkud jste se znali?

V. – Já už s těma jménama, já vám řeknu.

Já – To nevadí, jméno není tak podstatný.

V. – Kája, dá se říct, že asi tak pět let jsme se takhle kamarádili, to jsou vždycky takový ty etapy, kdy jsou nějaký lidi k sobě, pak se to nějak zvrtně, nebo si něco udělali.

Já – A čím myslíte, že to je? Že to takhle skončí?

V. – Celej život mít kamaráda, to jsou tadyhle ty kluci akorát, ty znám nejdýl. Pak v tom mládí byli taky nějaký, ale to se vždycky tak nějak ...se přiženil, odjel, pak už to nějak umíralo, poslali jsme si pohled na Vánoce.

Já – Víím, že jste si moc nevzpomněl na kamarády z dětství, ale myslíte si, že jste zažil v tom věku nějaký fakt silný přátelství?

V. – Taková parta to byla v tom mládí, že jo, takže jsme se znali víc, ale že by někdo z nich vynikal, to se nedá říct. I hodně to, než jsem šel na vojnu, tak...pěveckej soubor, tak to celkem, ještě když jsem přišel z vojny, ještě mě taky pozvali na koncert, to už byl taky jinej dirigent než já. Pak se hodně, tak my, Jirka Š., a to byla taková parta okolo toho souboru, tak to jsme jezdili za Jirkou na Okoř do chalupy a drželi jsem partu a zpívalo se. To bylo...s tím Jirkou jsem se znal, dokud neumřel, no on umřel v 49 letech, on byl starej jako já a druhej Jirka Š. zemřel v padesáti, to byli...ale spíš s tím Jirkou Š., Franta...

Já – A s těma jste se znal z toho souboru.

V. – Tak s těma se člověk ještě stýkal, dokud je potkal nebo tak, ale...

Já – Ale nebylo to záměrný setkání?

V. – No, náhodný.

Já – Zemřel vám během života nějaký opravdový kamarád.

V. – No tak, pár jich, no v mém věku už to odchází, ale zatím bych řek, že...to byly pracovní záležitosti, že jo, tak jsem s lidma dělal 40 let s některejma, že jo, Rudla už je taky po smrti. Zatím, takovej ten celoživotní, to zatím ne. Já byl celkem do party, takhle když jsem , okolo mě bylo dost lidí, já hrál klavír, harmoniku, kytaru, takže pokud se něco sejde a to, nebo mě zvalí, určitě přijď i s kytarou a tak, ale takovejhle nějakej...pár jsem jich pochoval, ale asi chcete takovýho od mala...

Já – To nemusí být od mládí, můžete ho znát kratší dobu, ale pro vás to byl opravdovej kamarád.

V. – To byl třeba ten Jirka Š., Vabi (Jirka) R., ten umřel, to mu bylo 60.

Já – A jak jste to prožíval?

V. – Zasmuší se člověk, je to depresivní, protože člověk vzpomíná na ty leta, ale uronil jsem slzu na těch pohřbech, přišlo mě to líto, na mě hodně působí hudba, Vabi R. to měl ve Strašnicích, to bylo plný trampů...

Já - Když se vrátím k tomu přátelství, dokázal byste říct svými slovy, co to je přátelství? Čím se vyznačuje opravdový přítel?

V. - Asi by to mělo znamenat, že za prvé si jsou důvěrný, řeknou si, když už se ho člověk ptá na radu, že dokáže poradit, dokáže pomoci taky. Já vim, že když jsem stavěl chatu, já to stavěl komplet všechno sám, ale na střechu bylo třeba, já jsem chatu obestavil, teď tam bylo všechno vevnitř, to znamená peřiny...tak jak je vybavená chata, že jo. Ale teď se musela strhnout střecha z toho starýho a honem postavit na to druhá, no tak kamarádi přijeli samozřejmě, že jo, pomáhat. Zase v tomhle tom smyslu, že je prostě odložili taky dva, chytli ho, čoveče tak...no tak já to nějak udělám, něco odložili no, manželka mu sice nadávala, protože to měli srovnány ale přijel. Takhle asi no.

Já – Takže ta důvěra, ochota pomoci, poradit je asi podle vás nejdůležitější teda. A tady v práci máte nějaký kamarády?

V. – Já jsem sem přišel, já jsem tu nejstarší, v podstatě Ludva je nejstarší z nich, bude mu 50. A já jsem sem přišel, trochu jsem se rozkoukal, říkal jsem kluci, takhle to nejde, pane K., já jsem Vašek, protože to je takový upřímnější, příjemnější, tak mně všichni tykají. A cejtím se tu dobře a všichni se tu ke mně chovaj hezky.

Já – Máte v životě nějaký období, kdy jste se snáz seznamoval? Kdy jste měl hodně kamarádů?

V. – No asi to bylo okolo toho souboru, no, tenkrát to byla svazácká záležitost, zaplat' pán Bůh, že jsme tohle to měli, že jsme se mohli sdružovat, nikdo nám do toho moc nekecal. Sice ten repertoár byl hlídanej, ale...

4. 2. 3. Lád'a - (64 let)

Lád'a je ženatý s Boženou (z rozhovoru). Nyní je v duchodu. Má dceru a jednoho vnuka. Syn zemřel náhle před třemi roky.

Já – V jakém období, kam až si pamatuješ, si se seznámil s nějakým kamarádem nebo kamarádkou a nějakou dobu vám to vydrželo, na kterýho kamaráda si třeba vzpomeneš jako prvního, že školy, že školky, nebo i z ulice, z venku, co si chodil...

L. – Musí to bejt takhle brzo, jako jo...?

Já – Nemusí, na koho si vzpomeneš, kdo ti utkvěl v hlavě. Protože to bylo kamarádství třeba na týden, takový to známý...

L. – Já jako z práce třeba, Ota S., co jsme spolu dělali 15 let, tak na toho jako...máme spolu kontakt spolu, že jo, zavoláme si, no a jako, na koho si vzpomenu jako nejčastějš, že jo, protože to byl jako poslední, jako s kým se tak nejvíc stýkal, že jo. Jako jsme spolu dělali na ocelárně že jo, taky, těch 15 let, jak jsem říkal...

Já – A to jste spolu dělali od tvýho mládí, když si začal pracovat, nebo až potom pozdějš.

L. – Ne, ne, ne, to nebylo od mýho mládí, my jsme se tam potkali náhodou, že prostě zavírali starou ocelárnu a přecházeli jsme na novou tzv., takže jsme se tam spolu setkali, no.

Já – Hm, a to byl kamarád tady z Rozdělova taky byl, nebo z Kladna?

L. – No, on je ze Cvrčovic.

Já – Aha, takže trošičku dál. A stýkali jste se třeba jenom v rámci tý práce nebo jste se i navštěvovali doma.

L. – V rámci práce, no. Někdy jsme se potkali venku třeba při nákupu, že jo.

Já – Ale doma jste se nenavštěvovali, jako že by...

L. – No, byl u mě jednou, jednou nebo dvakrát.

Já – Hm. A vyloženě nějaký kamarádství ze školy jsi měl třeba který trvalo jenom tu školu, nebo...

L. – No, tak ze školy kamarády...no taky že jo, ale to se potkáme na ulici třeba, pozdravíme se, to je všechno. Ne, jako že bysme se navštěvovali, že jo, tak to ne.

Já – Jasně, to ne. Ale během tý školy, když jsi měl toho kamaráda, tak to bylo opravdu kamarádství, který vydrželo třeba jenom do tý devítky, nebo ...do toho konce základy, ale že jste se fakt kamarádili, navštěvovali, měl jsi někoho takovýho?

L. – No, my jsme měli takovou partu, to nebyli přímo kamarádi ze třídy, my jsme měli věkový rozdíl, že jo. Nás bylo asi pět nebo šest, chodili jsme po škole jak se říká „kluci hurá do lesa“, že jo. No, takhle, no tak na to taky rád vzpomínám, no. No, taky, některý už nejsou...

Já – Jasně.

L. - ... i když byli mladší o dost let, že jo. Kdybych jmenoval, třeba tady Bohouš V., Ota, s tím se někdy potkáme...že jo, to bylo jako fajn,no, takový lítání po lese...máme na co vzpomínat

Já – To víš že jo. A v kontaktu seš s někým do dneška?Jenom s tím Otou, jak jsi říkal, s kterým se potkáváte.

L. – No, tak tady je ještě jeden v Rozdělově, ten bydlí tam ve Strnadovně, to je Luděk Z., možná že víš o koho jde...

Já – Nevím, nevím.

L. – No, tak ten...toho potkávám někdy tady že jo, ale jak říkám, to už je jenom se pozdravit a...to je všechno

Já – Už to není takový, že bystě se scházeli, nebo tak

L. – Taky se oženili ty kluci, že jo, mají svůj život a...

Já – Hm. Tak to jo. A získal jsi třeba nějaký kamarády, když si se oženil s tetou? Že bys třeba získal kamarády z její strany, s kterými jste se stýkali? Nebo s kým jste se stýkali, když jste měli malý děti a...určitě jste nebyli jenom doma s dětma, že jste určitě měli známý, kamarády...

L. – Máme jednu rodinu, tamhle ze Mšeckých Žehrovic, no tak, jako, Božka se s nima seznámila, s ní teda, jako s Ančou, když jezdila do Mšeckých Žehrovic s maminkou svojí na

...

Já – Hm.

L. – No, tam se spolu seznámili, no a tam rozvíjeli to kamarádství až tak, že když jsme se spolu vzali potom, tak zase přijeli k nám, že jo, no a jezděj k nám do dneška, že jo.

Já – Takže se stýkáte ještě dneska.

L. – Takže se stýkáme do dneška, takže jsme chodili třeba na zábavy, jako s babičkou tvojí, že jo a takhle a to, no a vždycky jsme chodili po zábavách, někdy spali oni u nás a někdy my tam. No a jezděj k nám do dneška, jak říkám a, s těma jako udržujeme ten kontakt, že jo.

Já – Hm. A můžeš říct, kdo byl během tvýho života opravdu tvůj nejlepší kamarád, na kterýho budeš vždycky vzpomínat a prostě fakt taková jako tvoje spřízněná duše tzv.

L. – No, tak to ti řeknu...

Já – Jestli někdo takový je.

L. – To je jako můj brácha.... *(má slzy v očích)*

Já – Hm, takže z rodiny.

L. – Jo.

Já – Takže to je tvůj nej kamarád.

L. – Protože my jsme dvojčata

Já – Jo, to vím vlastně ano

L. – No, takže...

Já – Takže to už samo o sobě svědčí..., že jo

L. – A myslíš si že existuje přátelství mezi mužem a ženou? Opravdu jenom přátelství bez nějakýho sexuálního podtextu?

L. – Já si myslím, že za naší doby, můžu říct, nebo bych řek teda, že jo. Nevím, jak je to v dnešní době. Když člověk vidí to v televizi a na ulicích, po čem ty kluci jdou vlastně. Za nás, tady to jako nebylo hned, jako sex a tohle, takže já si myslím, že v té době za nás jako

Já – Hm

L. -... to přátelství bylo no, že člověk řek, že tohle je třeba ta a ta ze školy a to je kamarádka.

Já – Vy jste s tetou hodně let spolu, jestli si myslíš, že v průběhu toho manželství se z té lásky, když to řeknu takhle, se sexuálním podtextem stává spíš přátelství? A že to je třeba... může být... že už je to spíš postavený na přátelství než na té lásce, nebo na jiným druhu lásky postavený, jestli by vlastně tvoje manželka se mohla stát tvým dobrým přítelem, jestli to není v podstatě to důležitý v tom manželství.

L. – Nad tím jsem nepřemejšlel. My jsme spolu začínali vlastně...já jsem chodil do učení,že jo, protože jsem o 3 roky starší než ona a takže my jsme se znali od školních let vlastně, já jsem chodil 3 roky, jsme chodili spolu, než já jsem šel na vojnu, že jo a to už, když jsem šel z vojny, krátce před koncem tak jsme se brali, no a... ted' jsem se do toho zamotal...

Já – Ne, to nevadí. No, ale určitě musíte mít k sobě důvěru a to přátelství mezi vámi musí být, jinak byste spolu asi nebyli takovou dobu a nerozuměli jste si.

L. – Jistě, celou řadu let, že jo, nechci říct přesně...kolik je to?Momentálně jsme spolu přes 40 let, takže furt jako k sobě cejtíme něco a máme si co říct a ...

Já – Což je důležitý že jo.

L. – Takže prostě bez problémů.

Já – Hm. A když se teda ještě vrátím, kdybych se ptala na něco co by ti vadilo, tak mi řekni jo, abych nezabíhala třeba...co by ti bylo nepříjemný, to mi hned řekni.

L. – Ne, ne, ptej se klidně.

Já – Když se vrátím, jak jsi mluvil o tom bráchovi, já ho vlastně neznám, že jo, ale tak, on bydlí tady

L. – Ne

Já - ...on bydlí v Mělníku, že jo? Nepletu si to.

L. – Ne, nepleteš si to, bydlí na Mělníku

Já – Jak se třeba často stýkáte, voláte si?

L. – Tak teď tu byli před tejdnem, protože jednou přijede on ke mně, jednou já k němu. Takže před tejdnem teď tady byl, babička tvoje ho zná, protože tam byla i s náma u nich, on nebydlí přímo na Mělníku, on bydlí jako k Libnici, to je asi dva km od Mělníka směrem na Prahu.

Já – A vy jste jednovaječný nebo dvoj? Jste stejný úplně?

L. – Jsme stejný, no.

Já – Takže jste jednovaječný.

L. – Teď už nejsme stejný že jo, ale za mlada si nás vlastní babka pletla a vždycky se ptala, kterej jsi a ptala se jménama, jestli jsi Láďa nebo Vašek.

Já – A nes si těžce, když on se odtud odstěhoval vlastně odtud a tím pádem jste ztratili ten denodenní kontakt?

L. – No, tak to ani ne, protože jsem věděl, že když budu potřebovat, tak že za ním přijedu nebo on přijede sem.

Já – Že ta dálka není taková, vid'.

L. – Takhle je to v pohodě. Už je pryč tamhle 30 let, nebo možná víc. No, jak říkám, tak přijede on sem, já přijedu za ním.

Já – Hm. A je to člověk, kterému řekneš všechno? Nebo kterému víš... že ti kdykoliv pomůže a že se na něj můžeš vždycky spolehnout?

L.- No, v určitým směru ano, že jo no, no tak takový nějaký ty věci, co mezi sebou potřebujeme probrat, tak probereme.

Já – Hm a to je to hlavní. Když jsi říkal, že ti v průběhu života zemřeli nějaký kamarádi, zemřel ti někdo blízkej z těch kamarádů, co bys špatně nes a ...čím by ses nějakou dobu zabýval, jako že proč to bylo a tak...

L. – Jak říkám, je to většinou ty kamarádi z práce, protože třeba jdeš po ulici, zastaví tě další kamarád a řekne, ten a ten umřel že jo, tak to člověka zarazí, no ale říkám, je to život, takže člověk to bere normálně.

Já – A asi to taky bereš, že se s nima nestýkáš, tak to tak bereš.

L. – Žádný velký trauma, nebo tohle, člověk se s tím vyrovná, protože říkám, no, tak jednou tam musíme všichni.

Já – A kdyby to byl někdo hodně blízkej, tak je to asi taky o ničem jiným, vid'.

L. – No, jistě.

Já - Ještě na závěr, co si myslíš, svýma slovy, co to je přátelství a jestli je třeba rozdíl mezi přátelstvím a kamarádstvím. Určitě má člověk během života opravdu přítele a pak známý, kamarády, který bere jenom tak jako známý.

L. – Přátelstvím, no tak to by měl bejt takovej člověk na život a na smrt, jako bych řekl...

Já – Hm.

L.- Takže, by si se na něj mohla stoprocentně spolehnout, na všechno, že jo, nemusela by si před ním nic tajit, podle mě a prostě mohla by si se mu se vším svěřit a vědět, že on tě podrží...

Já – Jasně, hm.

L. - ...že to neřekne dál třeba že jo, když mu řekneš něco, jenom co by mělo zůstat mezi vámi, tak že zůstane že jo. Ale kamarádství to už je takovej pojem, podle mě teda jo

Já – Hm.

L. – Kamarádství to už je takovej rozšířenej jako obzor, že...

Já – To můžeš mít s kýmkoliv.

L. – ...to řekneš jemu a on to řekne druhému, třetímu že jo, neudrží to prostě za jazykem jak se říká, no.

Já – Kamarádem může být víc lidí a přítel může být jen jeden.

L. – Ano, přesně tak.

4. 2. 4. Zdeněk – 56let

Zdeněk vyrůstal na samotě s rodiči a bratrem.

Měl dva syny. starší z nich byl zdravotně postižený, zemřel před pěti lety. Druhý syn se bude v létě ženit.

Je ženatý, s manželkou Janou (Jana z rozhovoru) se starají o její rodiče.

Je v invalidním důchodu, ale pokud mu to zdravotní stav dovolí, tak pracuje v soukromé firmě.

Já – V jakém období, nebo kdy si tak vzpomínáte, že jste se seznámil s nějakým kamarádem nebo kamarádkou a to přátelství vám nějakou dobu vydrželo, ať už ve školce, na základní škole nebo i pozdějš, na koho si tak vzpomenete z nejrannějšího věku.

Z. – ~~Ve škole jsem měl kamaráda...~~

Já – No, kdo to byl, jaký byl, jak jste se kamarádili, stýkali.

Z. – On byl z vesnice, úplně na druhý straně a doopravdy jsme byli kamarádi, no.

Navštěvovali jsme se jako, protože jsem bydlel na vesnici, na tý vesnici se dojíždělo, že jo. Protože jsme dojížděli do toho Manětína, tak bydlel...ten byl jako z druhé strany že jo, směrem na Kralovice, my jsme byli jako na druhou stranu, my jsme se navštěvovali a doopravdy jako...to můžu říct, že byl kamarád, no.

Já – A v čem spočívalo to kamarádství? Proč vlastně zrovna on?

Z. – My jsme byli asi...že jsme byli asi stejně jako...nevím jak bych to řekl...stejně jsme se učili, že jo. Tak jsme byli jako...protože ty kluci, který se učili třeba líp, tak byli nafrněný, nebo jako se neto, že jo. A ty který se učili ještě hůř, ty byli zase takový, pro takový moc velký lumpárny. A my jsme jako...

Já – Takový průměr.

Z. – Takovej průměr a jako jsme si pomáhali, že jo.

Já – Hm, takže jste znal i jeho rodiče, jeho rodinu a on vaší.

Z. – Ano, ano. Znal jsem jeho rodiče

Já – A jak často jste se stýkali venku mimo tu školu, ve škole samozřejmě každý den, ale mimo školu?

Z. – Jednou za čas po škole. Po škole jsem jel k němu, že jo, jednou za čas takhle. Hlavně v tý škole, no.

Já – A pak v nějakým dalším období? Nebo na kterýho dalšího kamaráda si vzpomínáte, s kým jste se bavil nějakou další dobu, kdo vám utkvěl v hlavě.

Z. – Ježišmarja. Ve škole už ani tak nějak ne. Ale jako na internátě, pak jako v učení, tak v učení jsem měl kamaráda, moc dobrýho taky, to byl nějaký Ludvík Z. a na tom internátě, už jsme se jako...byli kluci, který se věnovali takovým těm lumpárnám, že jo. Jako kouřit a já nevím, co všechno, že jo, prostě nebo chlastat. My jsme s tím klukem...díky němu jsem nezačal nějak to...že jo, tak jsme do kina chodili a knížky a takhle prostě...

Já – Jiný zájmy, než ty ostatní.

Z. – No, takhle jsme se prostě...

Já – A v čem bylo jiný...kdybyste porovnal ty dvě kamarádství, tak který bylo třeba lepší, jestli se to tak dá vůbec říct, nebo v čem byly jiný, jestli byly jiný.

Z. – Zas tak jako, to bylo zase stejný, na tý úrovni toho, že jsme si byli spolu rovni, že jo, že jako, tam byli kluci, který byli z města, nebo který byli frajeři nebo který byli už zase na tom internátě, nebo zase nějaký ty raubíři, který to...Ale my jsme byli tak jako, že člověk hledal sobě rovně rovnýmu, že jo, no.

Já – Hm.

Z. – No a i na vojně jsem měl a zase to samý, ten samej princip, z Budějovic nějaký.

Já – Prostě jste vždycky hledal někoho, kdo je na vaší úrovni, abyste si byli rovni, v podstatě.

Z. – No no no. Prostě jsme si pomáhali, nebo...já nevím no.
Já – Hm. A z toho internátu, nebo i z té vojny s tím klukem jste se navštěvovali i potom, nebo i z toho internátu, když jste skončil učení, vídali jste se potom?
Z. – Z té vojny jsem toho, neviděl už, ale z toho internátu toho Ludvíka jsem viděl, shodou okolností měli jsme po 30 letech teda slezinu, tam on jako přišel a domluvili jsme se, že jak jezdíme na kemp na Sycherák, takže on bydlí ve Stráži, v Boru, nebo ve Stráži? Ve Stráži u Tachova, ve Stráži, no tak jako jsem ho tam navštívil, no a...
Já – A měli jste si co říct po těch letech, bylo to dobrý shledání?
Z. – No, měli jsme si co říct, měli no... Tak nějak měli, ale už potom dál jsem to, nebo abych k němu jezdil, nebo to...
Z. – Už jste neměl zájem nějak to dál udržovat.
Z. – Nějak to dál vyhledávat, nebo to no. Protože, já nevím no, člověk má dost takovejch těch svých starostí a nechci už...není na to zase vyhledávat...nebo není čas ani na to vyhledávat další zájmy a setkávat se, vid', to už jako ne to.
Já – Potom dál v zaměstnání jste měl nějaký kamarády, s kterýma jste se stýkal delší dobu a potom je znala i vaše manželka. Nebo jestli jste měl pak i kamarády přes manželku, který se pak stali i vašima kamarádama.
Z. – V té práci potom...musím přemejšlet no...jako ještě v té Plzni, tam jako jsem měl kamarády...
Já – V Plzni v učení?
Z. – To bylo po vyučení potom, tam jsme byli na internátě, pak jsme byli na svobodárně. Tam jsem si našel pár kluků, který jsme byli na té svobodárce, ještě čtyři kluci, který byli jako...jsme byli bezva kamarádi a setkali jsme se potom teda na té slezině, že jo. Máme na sebe tak nějak kontakty...
Já – A jste spolu v kontaktu do dneška? Ať už telefonicky, nebo třeba jenom pohled.
Z. – Mám telefonní číslo, že jo...jako občas jednou za rok, nebo někdy, když jako to...tuhle ten jeden kamarád zrovna jako zvolil moje číslo a říkal, já já jsem šáh vedle Zděnků, já jsem se splet, on je nějaký podnikatel nebo...prostě už jako, naše životy se rozlítli jinam a už je to takový stejně neplodný, protože i kdybych jako to...já ho nepojedu navštívit, on mě ne, tak nějak, my si to řekli, takový ty základy, že jo jsem takhle nemocnej tadyhle to. Tak právě proto, člověk...jako stačilo to rozhovorem, že jsme se setkali třeba po 30 letech, vid' a on říkal jako, takový životní zkušenosti...říkal, co, přestal jsi kouřit, Jirka říkal, já přestal, já povídám já ještě ne, že jo, takový ty...a že podniká a takový ty...prostě takovej ten životopis v kostce, vid'.

Já – A převzal jste během života nějaký kamarády od vaší manželky?
Z. – No, taky taky.
Já – Ale bylo to takový, že z toho vzniklo opravdu kamarádství a ne jen kamarádi vaší ženy.
Z. – Ne, byli to i...protože my jsme měli Zděnků, kterej byl postiženej a nemohli jsme...
Já – Tím jste byli určitým způsobem omezený, že jo?
Z. – Nemohli jsme navštěvovat, tak nás navštěvovali lidi a že jo, jako manželka třeba z práce, tak jako...i třeba si nevzpomínám, jak se říká, bylo i dost kamarádů společnejch.
Já – Kdo je vaším kamarádem, s kým se stýkáte mimo rodinu, kdo je vaším kamarádem, přítelem, i třeba společným.
Z. – Musel bych přemejšlet, ale...na ty si vzpomenu rychle, tak to jsou sousedi K., s kterýma, když nám to vycházelo, tak jsme pravidelně hráli, večera naposledy, zase karty, že jo. Jezdili jsme spolu na dovolenou, až teďka se to trhlo, protože oni jedou k moři, my jako pod stan, takže...Ale furt to jsou tak nějak...A ten Luboš, Jana třeba ne, to je taková...ale ten Luboš, to je doopravdy kamarád, to je prostě... kdykoliv já potřebuju, tak třeba i dostane doma, ale jo...já se na něj...žárovky nebo cokoliv, tak se na něj můžu...a on mi pomůže. Jako doopravdy...

Já – Takže to kamarádství je asi nejintenzivnější tady s těma K.?

Z. – No, už se známe, já nevím...dvacet let.

Já – A je to kamarádství takový, že byste se mu světil i se svými problémama? Nebo to je kamarádství na dovolený, že si řeknete běžný věci, nebo se i svěříte vzájemně?

Z. – Tak jako padesát na padesát, jsou věci, který...protože by se to dostalo přes Janu a zase...

Já – Nevěříte, že by si to úplně nechal pro sebe?

Z. – Že by se to dostalo zpátky.no.

Já – Je někdo, komu řeknete, co vás trápí, jaký máte starosti apod.?

Z. – Trošku v práci, kamaráda mám zase dalšího, kterej právě bydlí u hvězdy a nastupoval u firmy, já jsem marodil a pak jsem začal dělat a on jako...já jsem ho zatahoval, lidově řečeno, že jo. A snažil jsem se mu pomoci a on jako mi za to byl vděčnej, nebo je furt a každej jsme nějak, on je takovej zrovna, že kdyby se projevil ze začátku, takový to...projevil se, ale ne, furt je kamarád jako, ale určitý věci, který mi vadí, ale беру ho tak, že je takovej. S ním dost jako, tomu se tak nějak svěřím, někdy s věcma, který jako to...

Já – Který nikomu jinýmu neřeknete.

Z. – No, no no. S takovýma trošku...Ale už jsem si za ty léta, za ten život zvyk, že jako, hodně, hodně, až na nějaký výjimky, neexistuje kamarád nekamarád, že když se někomu svěříš, tak buď ti to přijde zpátky jako bumerang, nebo lidi toho využijou ještě, protože ví, že jsi nervózní, že máš starosti, tak tě podrejpnou, ještě na šachtě, ví, že je člověk vzteklej nebo..víš?

Já – Že toho využijou, ty vaší slabosti.

Z. – Ještě pak z toho maj srandu, se ti vysmějou, anebo že tě popíchnou, že máš já nevím starost nějakou.

Já – A ten kamarád z práce, s tím se stýkáte jenom v zaměstnání nebo i mimo?

Z. – Jenom v zaměstnání, já bych se stýkal i mimo, protože ale...on má manželku, on se rozved, má druhou manželku, ona se rozvedla snad tady z toho důvodu, že jo. A on má rád jako to...ona na něj žárlí, takže on jako, já jsem mu chtěl dát třeba krásnou bundu, protože jsem tady to...mám to vyhodit? No a vidim jak to, já bych si to vzal, já to..nemoh si to vzít z toho důvodu, že manželka říká: „no jo, od každýho..a já když jsem ti chtěla koupit, tak jis nechtěl“, jako i žárlí, prostě...tudle jsme vystoupili z autobusu, že jo a on pak říká, že ona, no jo, ty si se na něj culil, my takhle to ..pozdravíme, že jsme si mávali, že jsem jako to...že se vidíme, prostě proč by kc mně chodil, říká manželka, když se vidíme v práci. Jednou snad tady byl u mě.

Já – Takže tím pádem se neznáte jako rodiny. Abyste se stýkali všichni čtyři, tak je s těma K.?
Vy dva s ženou a oni dva. Tam se znají vlastně i děti, že jo? Bylo to vzájemný už dlouho.

Z. – Tam se znají i děti, no, i když Luboš ml. Byl lump, ale znají se no.

Já – Můžete říct o někom, ať už to bylo z dřívějšíka, nebo z rodiny, nebo kamarádi nynější, že by byl někdo kdo je tzv. spřízněná duše vaše? Někdo, na koho nikdy nezapomenete a kdo je vaše druhý já, jestli někdo takový je.

Z. – Já ti rozumim , co myslíš, ale nevím jako honem honem...čoveče asi..nevím no, za ten život...asi ne, asi jsem nikoho takovýho nenašel, nebo já nevím. Možná musel bych vzpomínat, že třeba ty kluci, ty kamarádství krátkodobý, že to doopravdy jo, ale...

Já – A je někdo, komu byste důvěřoval na 100%?

Z. – Ne, ne.

Já – Když odbočím trochu jinam. Tak manželství, který trvá už nějakou dobu, vy jste s manželkou spolu 30 let, nebo přes 30 let, jestli to říkám dobře.

Z. – Přes 30 už.

Já – Tak můžete říct, že se ten váš vztah proměnil, ze vztahu se sexuálním podtextem do vztahu přátelskýho? Dalo by se to tak říct?

Z. – Hm.

Já – Jestli se to proměnilo v přátelství? Ta milenecká láska dvou partnerů v toleranci, přátelství...

Z. – Ano, ano, jako až moc, protože člověk jako opadne, jak se říká, manželka když šla na tu operaci ženskou, je to 5 let, tak se s tím jako srovnala, ale tady s tím sexuálním jako... s tím se jako nesrovnala.

Já – Tady nejde jen o to sexuální, jestli se z vás postupem doby stali kamarádi, jestli se to tak dá říct.

Z. – Já nevím, jak bych to nazval.

Já – Jestli se dá říct, že v průběhu doby, musí manželství přerůst zákonitě v přátelství, aby to manželství vydrželo, že už to je založený na něčem jiném, než na té fyzické lásce, ale na té lásce, že ...se tolerujete...

Z. – Je to tak, protože já jsem se... zase se vrátím k tomu Zděndovi, když jsme byli mladší nebo to...

Já – To vás muselo silně poznamenat, ne? Oba dva, i ten vztah?

Z. – Musel jsem jí pomoci, kdybych jí nepomoh, tak jako... spousta těch jiných manželství s tím postiženým děckem...

Já – Tak většinou ten chlap odejde.

Z. – Tak ty chlapi odejdou a je to. Tak jsem jí v tom nechtěl nechat. Tak jsem se naučil, prostě jsem dělal různé věci, protože my jsme si museli pomoci, abysme večer měli trošku pro sebe, jako jo, abychom se taky... Dalo by se říct, že prostě to... jsem se do toho tak zaběh, že teď už to dělám tak automaticky, nebo mi to nevadí.

Já – Ta pomoc?

Z. – No, no, no. A teďko jsem zase... koníčka, že jsem začal vařit nebo to, nakupovat, tak jako to...

Já – A poznamenalo váš vztah negativně narození Zděndy?

Z. – Když se narodil, to ne, to se ani nedá říct.

Já – Srovnali jste se s tím?

Z. – Jako snažili jsme se proto udělat maximum, pro něj, pro nás, že jo, i když to byl záprah hrozně velikej, to si nikdo neumí představit. Taky do dneška tvrdím, tak když tady si mám povídat o nějakém přátelství, jsou věci, který člověk může vyprávět, může říkat, každé o tom má určitou představu, ale co neprožil...

Já – Tak to nepochopí.

Z. – Tak to prostě nemůže, ne nepochopil, tak to prostě nemůže pochopit, jsou věci, který se musí zažít. Jako, ti řeknu, fíral jsem v podzemí, jo a ty o tom máš určitý představy, já ti o tom můžu vyprávět, jak to tam asi vypadá a ty máš nějakou to... ale je to úplně něco jinýho, když potom sjedeš dolů a podíváš se, tak teprv vidíš, jak to skutečně je. Takhle asi bych to principoval, no.

Já – A manželce neřeknete tolik? Vaše pocity, starosti? Apod.?

Z. – Já nevím, no. Jelikož teďko už mám dost zdravotních problémů atd. a ona vždycky říká, tady to jsem s tebou zkusila nebo nezkusila, tak už jako ne to...

Já – Už to radši necháváte?

Z. – No, protože, já nevím no, ona mi pomůže, ale tadyhle v tom jako... chlácholit, to ne, protože, já nevím... nevím, nevím. Nejdřív to bylo prostě, sem si nemoh stěžovat, protože velký problém byl s kouřením. Jsem kouřil a mohlo mi bejt cokoli, tak za to mohlo kouření. Kouříš, nic ti nemůže bejt. Tak jsem přestal kouřit a ono se to jako... a je to zase to samý.

Já – Takže to bylo takový jenom alibi, to kouření. I když nekouříte, pořád je to to samý.

Z. – No, no no. Já nevím no. Ona má taky to, vid', dřinu, v práci, má taky svejch starostí dost.

Já – Můžete říct o vašem synovi, že by to moh být váš kamarád?

Z. – Ne. Je to blbý, ale...

Já – Je to úplně jiný vztah. a nebo má takovou povahu. že to nejde být s ním kamarád?
Z. – Já nevím no. my jsme si nějak prostě...jsme kamarádi. nebo jako to. ne že by...
Já – On se může obrátit na vás, vy na něj, ale...
Z. – Dokážeme si pomoci. ale jako...já nevím. jak se to řekne lidově no, nepadnem si do oka. nebo prostě každéj máme jinej styl. jo.
Já – On je spíš po mámě a...
Z. – On je spíš tady to. a když to. tak jo. když to. ukaž já ti to, ne ne ne. já se ti na to vyka...on je hned hotovej
Já – To je, no. Já mu to říkám. ale...
Z. – Takže jako. tady z toho důvodu, říkám, jako jsme kamarádi...
Já – Ale asi je to spíš tím. že si vaše povahy nesednou, že jste oba dva hodně rozdílný.
Z. – Když máme spolu něco dělat, tak je to jako...jeden z nás vždycky prostě musí slevit jako. Není to jako to. no...
Já – Myslíte si, že existuje v životě čistý přátelství mezi mužem a ženou? Čistý přátelství. kde není ani z jedny strany naděje na bližší vztah?
Z. – Určitě. je.
Já – A máte takovou zkušenost? Nebo znáte někoho z vašeho okolí?
Z. – Mám, ale jako nechtěl bych o ní mluvit. (*úsměv*)
Já – Máte kamarádku, který...
Z. – Byl jsem v těch lázních, tak jsem tam poznal prostě, ale ta, že nemusí bejt...nevím jak bych to řek honem.
Já – Nemusíte o tom mluvit, když nechcete. Jenom jestli máte takovou zkušenost.
Z. – Mám, mám. Že to nemusí bejt jako, že jenom doopravdy jako...
Já – Jenom kamarád.
Z. – Kamarádka ano, že prostě. člověk pozná za pár let nebo to takovýto. že že já nevím, jak to říct, je to moc hezký, že se stráví hezký chvíle, že to není jenom honem takový to jednostranný, hele hr...takhle to a hotovo. To ne, prostě...jako, poznal jsem to a je to hezký. no.
Já -A myslíte si, že to je jiný v dnešní době a třeba za vašeho mládí?
Z. – Dneska je to takový, myslím že, prostě úplně jiný, protože před těma letama my jsme začínali dýl a byli jsme takový nějaký ...větší odstup, dneska ty mladý prostě, začínaj dřív, už ve 14 třeba nebo v kolika. A i to kamarádství je takový jako spíš hulvátství taky někdy, nebo prostě se s tím ty mladý nebabraj. jo. My jsme se snažili bejt slušný a to...
Já – Mít k sobě nějakou úctu vzájemnou?
Z. – Úctu. ano, odstup, úctu, to si myslím, že dneska ty mladý nemají, že když k sobě takový, jenom, tak půjdeš se mnou?Když nepůjdeš, tak jdi. Jo a dávaj si to najevo dost jako vulgárně.
Já – Zemřel vám během vašeho života nějaký blízký kamarád?
Z. – Teďko v poslední době ten kamarád, co se mnou dělal, ten Karel?
Já – A byl to nějaký blízký kamarád? Jak jste to prožíval?
Z. – Byl vlastně stejně starej jako já. byl na srdíčko. byl důchodce, my jsme v určitých věcech k sobě měli blízko. My jsme si taky někdy řekli daleko víc, nějaký ty rodinný starosti. Už jsem se s tím srovnal. už je to dva roky, když přijdu tam do ulice, jak chodim do práce, tak ho vidim, jak tam vesele jde, nebo když hrajou písničku, kterou mu hráli, tak si na něj vždycky vzpomenu, Až mě anděl zavolají k sobě. Tak tu písničku když slyším, protože mu jí hráli, tak si na něj vzpomenu.
Já – Ještě teď jsem si uvědomila, dá se o Vaškovi (Zdeňka švagr) říct, že to je váš kamarád, nebo ne?Nebo o Lojzovi (švagr. bratr manželky).
Z. – K'vá že ne.
Já – Ani o jednom. Je to rodina. ale...

Z. – O Vaškovi se dá říct takhle, že...jako když to, tak pomůžte, ale...i tak nějak se trochu svěřit nebo to, ale já nevím no. Nemáme k sobě blíž, já nevím no.

Já – A s Lojzou?

Z. – S Lojzou tam je to ještě...byli jsme kamarádi, dělali jsme spolu. To není kamarádství, ten dokázal ponižit, ublížit, porazit, zesměšnit, tohle všecko.

Já – Musíte s ním nějak vycházet, že to je rodina, ale jinak...?

Z. – Jako zase, je takovej že pomůžte, když něco, teď'ko třeba už to tak, on mi pomůžte nějak fyzickou práci, všechno vynese a to. Dokázal spoustu věcí otočit, v takovou chvíli, kdy to nejmíň čekáš. Akorát z toho důvodu, co říká děda (*tchán*), říká jedno, jako můžete se pohádat a to, ale to hlavní, když budete potřebovat, tak si musíte pomoci. On si dokáže využít to, že jsou děda s babičkou (*tchán s tchyní*) skoro bezmocný, děda to ví, ale svým způsobem to radši kvůli klidu v rodině neřeší. Pro babičku je furt její hodnej chlapec, no jo no, je to těžký. My jsme třeba s dědou k sobě měli blíž než s Lojzíkem, jsme stejný řemeslo a děda ví, že když já jsem něco to, tak jsem to usměrnil, kdežto Lojzík...

Já – Když jsme se k tomu dostali, dá se o vašem tchánovi říct, že dřív jste byli kamarádi? I když vás dělil celkem velký věkový rozdíl. (*tchán je o 30let starší*).

Z. – Hm, hm. Dá, my jsme právě byli kamarádi. Byli, protože to řemeslo a to, já jsem dělal pro něj a on za pro mě.

Já – A v čem spočívalo to vaše kamarádství?

Z. – Zase přes to řemeslo, protože když něco potřeboval, já jsem mu to sehnal, já jsem mu to přivez. Když dělal ty míchačky, tak já jsem mu je prodával.

Já – A svěřil jste se mu někdy? Nebo to bylo jen přes ten zájem.

Z. – Nesvěřoval jsem se ani moc, on taky ne. Někdy, jako teď'ko, se svěří, ale málo no, ale já jsem se nesvěřoval, protože jako i když bych to, tak jsem pochopil prostě, ať jsem sebe hodnější, tak jsem zeťák a ona dcera, že jo. A když jako, i ty, když jsi přišla, tak on je muj kluk, ať je cokoliv. Švagr Lojza to tvrdí, to je vztah příbuzenskéj, já to říkám taky, to neovlivníš, protože to ti dá život. Ty jsi moje nevěsta a támhleto je třeba kamarádka, ta kamarádka,když bude hodná, poctivá, když mě rozčilí, můžu ji ze života vymazat, prostě s ní nebudu kamarádit. Kdežto tu rodinu nevymažeš, nebudou naše vztahy hezký, ale jako furt budeš. Rozumíš?

Já – Rozumím tomu, jak to myslíte.

Z. –Lojza to říká doslova, jo švagra si vybírat nemůžu, no, ten přijde.

Já – Úplně na závěr, dokážete říct svými slovy, co to je přátelství? A jestli je rozdíl mezi přátelstvím a kamarádstvím? Jsou to dvě slova rozdílný?

Z. – Jestli je mezi tím rozdíl, to nevím. To asi jako, myslím, že to je jenom slovně. Je to asi o tom, že prostě, člověk, kterému se můžete se vším svěřit, nepodrazí vás, můžete mu cokoliv říct, i když to není hezký nebo to, a že vás jako to, neotočí se. Tak to je on, prostě a jestli je to kamarád nebo přítel, tam už je to jedno. To je, ten název tomu prostě ne to. Může bejt i ten druhej kolega, co to nemyslí špatně, ale nemáme prostě k sobě blízko. Nebo prostě, kamarád, nevím no.

Já – Já myslím, že jste to vystihnul přesně, že měl by mít takovouhle povahu, jak vy jste řekl, nebo takový vlastnosti, jaký jste vyjmenoval.

Z. – Jak to vystihnout no, nebo jak to říct, no. Je to prostě, no...

Já – Tak jak to cejtíte vy, vy jste to řekl dobře, podle mě, co to vystihuje.

Z. – Kamarád...prostě člověk, kterej doopravdy se můžeš všecko svěřit, ale jestli to je kamarád nebo přítel, tadyhle to, to je jenom asi hříčka jmen, kamarád, přátelství, kamarádskej vztah, nebo já nevím no.

Já – Vy jste vystihnul tu podstatu.

Z. – Nazvat to jako...já to vždycky říkám jako, ne kamarád nebo přítel,ale za koho bych dal ruku do ohně, nebo...jo.

Já – Když jste teď říkal tady to, tak jsem si uvědomila, že se chci zeptat, jestli můžete říct, jestli byl někdo z těch kamarádů, kdo vás nějakým způsobem podrazil nebo nějak ranil?

Z. – Můžu, ten kdo mě ranil, nebo mě jako to, zrovna si jako nevzpomínám, snad jednou akorát ten švagr. Protože když dostaneš takovou ránu pod pás, před stejnými kamarádama, kdy to nečekáš a pak nemáš hned takovou, jak se to řekne...někdo má tu schopnost tý reakce okamžitou, já třeba ne, já nejsem připravená, já na to potřebuju třeba minutu, ale pak už je to prostě na nic, že jo. No, protože před těma lidma musíš reagovat okamžitě. Takhle asi, no.

Já – Jste do dnes s někým v častým nebo aspoň občasným kontaktu z kamarádů, který třeba nejsou odtud, ale s kým se stýkáte aspoň jednou za čas, voláte si, píšete si.

Z. – Jo, jo, třeba s tím Pepíkem.

Já – A třeba z tý dovolené, jak jezdíte na Sycherák?

Z. – Taky, taky, třeba z těch Loun, taky jsme se navštívili. Voláme si a tak, s těma opravdu jsme v kontaktu. Ještě jak jsi říkala, jestli mě někdo zklamal, tak jsem zapomněl, třeba vlastní bratr, mě hrozně zklamal. A furt jako jsme to...

Já – A může se říct o vašem bratrovi, že byl váš kamarád nebo je?

Z. – Ne, je to jenom prostě, že...je to sourozenec no. Párkrát taky, za prvé jsme měli každé jiný smýšlení politický, on byl zarytej komouš, já jsem byl zarytej odpůrce, ale copak to...to jsme se vždycky nějak to. Ale on na mě udělal podraz, co jsme měli jako po rodičích těch 8 hektarů pole, říkal, to nemusíš, já to vyjednám za všechny a když se ségry holka vdávala, tak mi přišlo rozhodnutí z Plzně, že jelikož jsem o to nežádal, takže nic nedostanu. Že to dostane bratříček, kterej o to požádal, v tu chvíli jsem měl... 14 dní, měsíc, to trvalo, než jsem dokázal najít odvalu vůbec mu to říct. Protože to nevíš co nažvaní...je to brácha vlastní že jo. Stejně jsem myslel, že komunisti stojí za houby, když někdo říkal, tak udávám příklad na vlastním bratrovi, kterej je...Jsem si právě vzpomněl dodatečně a...

Já – Já jsem si právě říkala, jestli ho vůbec zmíníte.

Z. – Já jsem právě už, jsem trochu... zapomínám už.

Zdeněk se ještě rozprávěl o svých zážitcích z již zmíněných lázní.

Z. – Dřív jsem byl mladej, pitomej, nebo prostě, jak to řeknu lidově řečeno zásek na sekyře, že jo, nebo jo. Ale tadyhle jsem poznal prostě, že jako ...jsem se smál, když ona řekla, hele oni jsou zamilovaný nebo oni...já jsem tam poznal zklamání, úplně zklamání, že to...a i hezkej vztah taky, vid'.

Já – Kterej byl založenej na tom přátelství, jak jste říkal?

Z. – Protože já jsem...ale to je zase...já nevím, doopravdy...nevěřil jsem...

Já – Že se vám možná ani nechtělo domu, ne?

Z. – Právě jsem poznal, jak kolikrát se směju, jak Janina kouká, nebo koukáte na ty zamilovaný filmy, víš, tak se tomu směju, tak jsem něco takovýho poznal na vlastní kůži, rozumíš? Protože i když jsem... nechtěl měnit hodnoty, nebo nechtěl to nějak to...najít si ženskou nebo já nevím, vůbec jsme ne to, záleželo na tom, že se chci bavit a že si to chci užít se vším všudy. No a jako...

Já – A nedalo by se říct, jak jste říkal, že to bylo čistý kamarádství, že z vaší strany to až tak čistý nebylo?

Z. – No, čoveče, to zase jako asi ne, protože jsem tam měl toho máho spolubydlícího, to byl mladej kluk a byl tak hodnej a tak to, že jako byl ten vztah taky moc pěkný, moc hezkej vztah jsme spolu měli. A tady to děvče, já jsem tam poznal na tanečku hezkou holku, Brňáčku, taky stejně takovou bábu jako já. V sobotu jsme se potkali, v neděli jsme šli na špacír, moc hezký, já jsem byl úplně jako šťastnej, doopravdy že to...

Já – To není asi úplně běžný?

Z. – No, jasně. Tenkrát jsem jí dole, jsme byli, jsem jí koupil jeden karafiát a ona úplně, ona říká, teda od cizího chlapa jsem nedostala kytku, ona byla úplně šťastná z toho a nemyslel jsem nějaký, žádný zaječí úmysly jsem neměl. Ona šla do bot, tak mě to tak nějak napadlo. A jako přijdu druhý den a já nevím, jakým způsobem, jestli on sbalil jí, prostě jsem viděl, že ona tam má kamaráda a teďko jsi viděla, že... prostě jsem byl hrozně zklamanej, vid' To bylo na srdíčko, tak jsem si říkal, honem jsem se otřás a řek jsem si, já si tu nebudu dělat žádný násilí nebudu tu hledat nějaký vztahy a za druhý, ona je tu tak jako já, když tamhle někam na taneček, nebo když něco, nejsem jedinej, no. Kdežto tahle ta ženská právě potom, bylo vidět že má výčitky, ale jako... A tady ta zase, zase tak nějak to, to byla holka o rok mladší, ta dělala jako Janina sanitárku nebo tak něco a zvedali čtyři nějakýho chlapa nebo ženskou a jí praskla nějaká žilka, neslyší na jedno ucho a i něco v tom mozku, je normální, ale trochu jako, říká už není tak rychlá, tak bystrá, trochu jí to jako... Jsme se tak bavili jako o životě...

Já – Jste s někým z nich v kontaktu?

Z. – Jsem, no jsem.

Já . I s tím pánem? S tím spolubydlícím?

Z. – S tím ne. Akorát Přemkovi (*syn*) poslal na ten internet, ale jinak ne. To spíš jako, já nevím, zas jako kamarádsky, jenže ona si to představuje jako, nic proti ne to, doopravdy ne, ale jako navštívíme se nebo . přijed' s manželkou se podívat, manžel o tom ví, ale jako, noc se prostě neděje. Ale jako Janina (*manželka*), ježiš ta...

Já – Ta to neví?

Z. – Žárčila, ale jako nic bližšího neví, to víš že to neví. Ale říkala, hele ty jsi přijel zamilovanej, já jsem to na tobě poznala. Jako žárlí, vid'. Ale já jsem říkal, zrovna je to důvod, že by si nemusela, nebo já nevím. Doopravdy se nic nestalo. Protože mě se ta holka, co jsem poznal tu Brňačku, ta to vyřešila prostě takhle, ale...

Já – Ta co se začala kamarádit s tím jiným?

Z. – Ale ta se chtěla kamarádit, furt chtěla být v kontaktu s náma, mě to ze začátku rozčilovalo, protože jako... je pojd'te tancovat, tadyhle ta Blanka to chtěla zase dávat dohromady, ta přišla do tý party o dva dny dýl, my jsme byli jako parta bezvadná, no a dá se říct jako, že uháněla ona mě.

Já – A oni byly obě dvě vdaný?

Z. – Hm. Já jsem neměl zájem jako, doopravdy. Jenže, třeba takovej příklad, my jsme... liga mistrů zrovna byla, byl fotbal, vid' a je taneček, pujdete vid', no a furt na mě, pořád, je taneček, pujdete. Já povídám nejdu, já se budu koukat na fotbal, tak jsem koukal na fotbal, vid' a ta z toho byla úplně nešťastná, držela mi místo, tak jsem tam po fotbale přišel a já už jsem... no jo, asi takovýmhle způsobem no. Furt se bála, aby jako... prostě abych nebyl jako chlap, jako to chlapi dělaj, honem zásek na sekyře, no a ne, jako.

Já – Vy jste jí ale bral jako kamarádku, otázka je, jak vás brala ona, že jo.

Z. – A furt to a pak zjistila, že jsem obyčejnej člověk, no, vůbec žádný nátlaky, že jo.

Já – Určitě, když jste přijel z těch lázní, tak vás to na určitou dobu nabylo, ne? Přivez jste si silný zážitky, který vám někdy můžou chybět, ne? Zavzpomínáte?

Z. – Ne, ale doopravdy, to bylo určitě, prostě jak říkáš, zažil jsem, to se nedá popsat, to se musí zažít, to jsem v životě nezažil něco takovýho.

Já - Ale bylo to svým způsobem štěstí v neštěstí, ne? Noha vás hodně potrápila, ale lázně jste si prožil na plno.

Z. – No, prostě, jako třeba Eva z Braškova (*švagrová*) mi napsala smsku, nenech si do ničeho kecat a užívej si, nebo ne užívej si, proživej to, jak ty uznáš za vhodný a ne to, vid'. Ale pak jsem jí to připomněl a oni to zas jako trochu otočili proti mně, vid', ale jako, protože jsem říkal, v životě jsem akorát dřel a jako já jsem tam byl prostě Ajo, tak spokojenej, fyzicky,

psychicky, všude se ti div klaní, všude ochotný, příjemný, doopravdy až na nějaký výjimky, to vid'. Tam v tom baru...

Já – Byste bral znovu tam jet.

Z. – Tam v tom baru, tam jako, tam si seděla, jako nemůžeš furt, zaprvé bych byl ožralej furt, ale dal jsem si jedno malý pivo za 15 Kč a seděl jsem tam u toho třeba půl hodiny, nebo já nevím a oni jako nebyli protivný, uměli s tebou pokecat všecko, aby jako kšeft, aby nemáš a už ti dávali nový pivo, všecko moc fajn, personál, to jídlo, to se nedá vůbec, to bylo hrozný, jak v Alkrónu, takový jídlo jsem nikde nezažil nikde, už nezažiju, ani na žádných rekreacích.

Já – Tak jak o tom povídáte, tak mám pocit, že to byl snad pro vás nejsilnější zážitek v životě. Možná přeháním, ale jako, možná, že to bylo nedávno, tak to vás pořád je.

Z. – Tak nějak by se to dalo říct, z určitýho pohledu.

Já – Jasně, že v určitým pohledu.

Z. – Protože to, to co jsem chtěl, a to co jsem dostal, nebo získal, rozumíš? Tak jako, že jsem nechtěl nic, nebo nic...jak jsem ti říkal tu smsku, prostě si to užít a jako, perfektní zážitek doopravdy.

Já – To je dobře, jste nabyli síly do budoucna.

Z. – A už je to všechno...

Já – A potřeboval byste další lázně...

Z. – Jo, člověk na to vzpomíná víc a máš něco, jeden kamarád říkal, hele lepší je vzpomínat na takovýhle věci, než že jsem byl před lety na brigádě socialistický práce, vid'.

Já – Tak jo, tak to je asi všechno, mockrát děkuju za rozhovor.

4. 2. 5. Jirka – 67 let

Jirka se narodil roku 1941. má tři sourozence, dvě starší sestry a jednoho mladšího bratra. Jirka má tři děti, dvě dcery a syna. Říká, že „jsem rozenej ve znamení Býka, takže mam doma velkou káru a furt tu rodinu převážím, protože jsem od přírody silnej.“

J: Byl jsem tam takovej průměrnej člověk celej život, nikdy jsem nad průměrem nevyňikal.neměl jsem..nemoch jsem se tam dostat, protože jsem na to zřejmě neměl.

Já: Takže.V jakým období, na který si vzpomínáte, jste se poprvý seznámil s nějakým kamarádem nebo kamarádkou a to kamarádství Vám vydrželo nějakou dobu?Ať už od školky od základky. ...

J: ...Mám...

Já: ... kam si vzpomenete.

J: Do školky jsem nechodil. Bylo to až ve škole.S tím klukem jsem kamarádlil dlouhá léta, jenže on se tady rozved a odstěhoval se do Ostravy, kde si vzal sekretářku ředitele jedny šachty. A tam se voženil. A zůstal tam už.Takže von se zpátky nevrátil.Tak to byl takovej ten můj první kamarád, kterýho jsem ztratil.Ale to vono víte vono kamarád, to je širokej pojem

Já: No to jo no.

J: Von je kamarád a kamarád

Já: No a jaký v tom vidíte rozdíl

J: No velikej

Já: Třeba je rozdíl mezi slovy přítel a kamarád?

J: No strašný rozdíl

Já. A jak to vidíte

J: kamarád to je, jako bratr.Kdežto přítel, přítel je takovej.jednou jsem tady, zejtra támhle a neskýtá vám žádnou záruku toho, že by se vás někdy třeba zastal nebo něco.Prostě ta důvěra k němu není taková.A jako máte třeba k bratrovi.K jinýmu rodinnému příslušníkovi.Takže vono. Já teď, teď mám kamaráda.Myslim si, že je to dobrej kamarád. Chodíme spolu všude.Chodim já k němu, von k nám.Navštěvujeme se.je to dobrej kluk.Jenže ovšem zatím mi nezklamal,takže nevím.Už spolu kamarádíme nějakých třicet let,takže nevím jestli to je dobrý nebo není špatný, ale .. myslim si, že je to dobrý.

Já: A jaký má vlastnosti ten kamarád.abý to byl opravdu kamarád... jaký by měl mít vlastnosti...

J: Jaký má vlastnosti. No tak je to elektrikář,je to slušnej kluk.Když něco potřebuju pomoc, tak ochotnej, přijde, pomůže. Já mu to pochopitelně tou samou mincí vracim,není problém mezi námi se na něčem dohodnout a spolu to provést.Tudíž je to kamarád do každého počasí.A hodí..A nebojí se ničeho.Když třeba mě klepne auto, tak on mi ochotně odveze, nebo já ho odvezu.Pomaháme si ve všem, jak je to možný.Jsem rád, že ho mám.

Já: A kde jste se spolu seznámili?

J: Jó to na Českých drahách.

Já: Takže v zaměstnání?

J: Ano.

Já: A hned od začátku jste si padli do oka, že jste se začali bavit?

J: Nó takhle to řeknu.Von dělá u sdělovací a zabezpečovací instance a já jsem byl v strojírnosti.A von je, občas na tu trať jsme je museli vozit.No museli,nemuseli, ale vozili jsme je tam.Třeba bylo poruše v návěstidlech, tak to jsme vozili.No a tak jsme si povídali no a pak jsme zašli spolu na pivo,jsume se potkali,já po šichtě, von taky.Jsume se potkali a šli jsme na pivo.A vod tý doby se naše přátelství..Pak jsme už chodili na hokej, na fotbal a naše přátelství se tak spojilo.Von neměl rád tady ty třeba divadlo víte a momentálně pracuju jako vrátnej v divadle, ale divadlu nerozumim a von taky ne.Takže máme i spolu stejný koníčky.Já

jezdím rád na kole, von taky jezdi rád na kole.Á takže i chodíme spolu tyhle ty pěší pochody nějaký ty pěší túry takový,když se pořádaj nějaký, tak se zúčastňujeme.Takže máme spolu hodně, hodně společnýho a vono asi to přátelství takhle vzniklo.

Já: A celejch těch třicet let takhle funguje.Opravdu že se vídáte téměř denně nebo...

J: ne denně se nevidáme...

Jirka: Denně se nevidáme, ale tak dvakrát tejdně.

Já: A to je celejch těch třicet let takhle.

J: Takhle.

Já: Intenzivní.

J: To jsme se vídali častějš.Ale to člověk, ted' už to jenom trošku omezenější, protože von dělá i já dělám, ale každej děláme jinde.

Jirka: Takže už máme ty směny proti sobě.Že už nám to spolu nehraje tak.Neladí.

Já: Ale v kontaktu jste..?

J: Kamarádi jsme pořád.Voláme si.Máme telefony že jo.

Já: A když se vrátím k tý škole, tak ten kamarád, jak byste charakterizoval kamarádství s tím klukem, co se odstěhoval potom do tý Ostravy. Jak vlastně probíhalo a..jak dlouho trvalo.

J: Když jsme přišli do první třídy.Když jsme šli do školy v roce 47.My jsme ještě měli školní zprávu.My jsme neměli ještě vysvědčení, my jsme měli školní zprávu.Školní zpráva vznikla až v roce 49.Takže 47a 48 jsme měli teda vysvědčení jsme měli

Já: Ano.

Jirka: Ale školní zpráva byla ještě dva roky.A voni nás tenkrát posadili do první lavice ... Á tak jsme seděli v první lavici spolu a vod tý doby jsme jako dost často spolu chodili.My jsme si takhle i povídali. Neměli jsme daleko od sebe.Znali jsme se už. Já nevím do školky jsme nechodili ani jeden.To bylo tenkrát školky nebyly,takže školka nebyla že jo. tak jsme do žádný školky nechodili.No a pak jsme se pak jsme měli společnej zájem, společnej sport, házenou.Tak jsme začali spolu chodit na tu házenou.

Já: Už takhle od tý první třídy.?

J: Vod tý školy. Tenkrát se hrála ještě česká. Pak mezinárodní. My jsme hráli českou i mezinárodní. No a protože jsme byli všude spolu, no tak jsme takhle i vyrostli.Von se vyučil radiomechanikem, já zámečnickem, takhle jsme vyrostli.Ale zase jsme byli furt spolu.No pak já jsem šel dělat na dráhu. Potkal jsem svoji ženu na dráze. V Lounech. Takže jsem se..šel na dráhu no a pak už jsme se tak často neviděli, protože já měl dlouhý šichty. Soboty neděle pátky svátky.

Já: Takže časově už to tolik ...

J: Časově už to nehrálo.No a on se mezitím rozved.A tím, že se rozved, tak naše přátelství skončilo.

Já: A pak se teda odstěhoval do tý Ostravy?

J: Odstěhoval se do Ostravy, tam si namluvil sekretářku ředitele, kterou si našel na dovolený

Já: A to byl. V tu dobu jak ste to viděl.Byl opravdovej ten kamarád.?

J: Já Vám to řeknu takhle.Voni měli hodně společnýho.Tenhleten taky, ten co je z tý Ostravy ten první.Já Vám to řeknu takhle kamarád. Já mám kamarádů možná, že každému nemůžete veřit.

Já: No určitě.

J: Takže přátelé a známí, ale tohleto byly opravdu kamarádi.

Já: Tyhle ty dva,ty považujete za kamarády?A nikdo jinej v životě.Dal by se ještě někdo nazvat kamarád.během Vašeho života.Třeba i když skončilo to kamarádství

J: Nó... Budeme je nazývat radši přátele.

Já: Takže tady ty dva hlavní.

J: Tyhle ty dva.

Já: A je někdo, kdo Vás zklamal během toho života.

J: Tyhle dva mi nezklamali.

Já: To jsou pravý kamarádi.

J: No. A s tím z té Ostravy si taky občas zavoláme.

Já: Takže jste v kontaktu taky.

J.: Sme

Já: I když jenom na dálku.

J.: Občas si zavoláme, ale von už sem nejezdí. Já tam taky nejezdím, jenom si zavoláme a ...

Já: Víte o sobě..

J: Víme o sobě. Kdy máme narozeniny to víme. Jsme stejně starý...Já jsem o tři měsíce starší.

Já: A když úplně trošku odjinud... Často se říká i píše, že často v manželství, který trvá už nějakou dobu.. přeroste vlastně z nějakýho vztahu založenýho i na fyzický lásce apod. třeba v přátelství.Jestli se to tak dá říct.

J: Já Vám to řeknu asi takhle. Manželství. Každá hra má svůj začátek a konec. Manželství končí úmrtím jednoho z nich.Á takže manželství, to je dlouhá trať. Na dlouhý cestě.A ono manželství, manželství je takový. Že prostě tam se nedá nic vodmítnout, že jo. Nic se nedá vodbejt.Tam musí bejt vopravdu všechno.Všechno musí bejt v pořádku.A když to není v pořádku, tak se to někdy vymstí.A zpravidla to vodnesou děti. A to je ta nejhroznější chyba, která se v současný době. Né v takový míře, protože já se považuju ještě za staročecha. A my jsme měli tu disciplínu, morálku trošku jinou.Současná, já nechci kritizovat současný mladý lidi nechci.

Já. Ale je to někde jinde.

J: Ale je to vo něčem jinym a dá se vo tom,dalo by se vo tom mluvit šířejš. než u nás.My jsme měli disciplínu. Jak doma. tak ve škole. Nás ještě ve škole mlátili. což dneska kdyby udělali, tatínek s maminkou přiběhnou a seřezou učitele.To se dřív nestalo.Dřív ještě když jsem byl ve škole bit a doma bych si stěžoval, tak jsem dostal znova. Jenže vono to k něčemu dobrý bylo. Ale taky to byla nějaká úcta k těm starším lidem, nestalo se, že starej člověk šel po ulici a někdo ho vokrad. To se nestalo.To se dneska děje.Takže víte, vono se ta doba srovnávat vůbec nedá. Já bych řek, že morálka šla dolů. Morálka šla dolu a její úroveň je velmi nízká. A ať se na mě mladý lidi v současnosti nezloběj, ale je to všecko daný režimem, kterej tady 40 let byl. 40 let totiž maminka s tatínkem museli chodit na schůze. Když nechodili na schůze, tak jim v práci vyhrožovali..Hele máš děti a nebyl si na schůzi..Ty nejsi ve straně. Podívej se..Tohleto nejde. Tohle se nedá.Takhle se nedá. Každěj by si měl uvědomit, že základem každý společnosti je rodina a odtud všechno funguje. Pakliže budeme mít všichni spořádaně dobře vychovanou rodinu, tak to bude někde vidět. Já mám sám tři děti a dvě holky jsou rozvedený.Já Vám můžu říct, že já jako nebudu říkat jestli to bylo z té nebo z druhý strany. Já do toho nevidím, ani vidět nechci.Vim...Udělám si jako svůj obrázek. ale když si berete někoho z rozvedenýho manželství, nemůžete čekat, že on bude jinej, tak to se stalo tý mý mladší. A takhle to asi je.Takže já jako jsem moc nevěřil tomu, že by to bylo lepší.Protože když, když něco jenom málo nehraje,takže takhle se v manželství..

Já: A na čem si myslíte, že je založený Vaše manželství. Že tak dlouho vydrželo.Čím to jako je,můžete svojí manželku považovat za kamaráda nebo ne?...

J: ...manželka je moje. Manželka je moje družka.Žena a družka celej život. A já chci nebo nechci, tak jí věřim a já jí věřim opravdu. protože mi nijak zatím nezklamala.A jestli mi zklamala, tak já to nevím.A co nevím, tak to je dobrý. Kdybych všechno věděl, tak já nevím, bych se asi zbláznil. Vono je lepší to nevědět. Takhle je to dobrý, takhle nám to hraje. Podívejte se, já přidu domu..Mám svůj klid. Mám to svoje zázemí, který potřebuju k tomu svýmu životu a na starý kolena já se nepotřebuju támhle někde rozčilovat nebo ničit si zdraví..Ne to nepotřebuju. Já potřebuju klid. Abych přišel domu, měl jsem tam pořádek, dostal jsem najíst. A já nic nepotřebuju. Náročnej nejsem. Mě stačí jedny kalhoty do té doby, než je roztrhám.Boty jak by smet a ponožky, když je budu mít deset, tak je budu mít deset let,

takže já jako nevím. Nemám problémy. A vnoučata mám. Mám je rád vnoučata a jsem rád když přijdou. To víte no ty nervy už taky nejsou takový, jako byly že jo. Ale přesto vycházíme dobře.

Já: A mohl byste nebo považoval jste někdy jedno ze svých dětí nebo všechny děti za své kamarády? Za své partnery rovnocenný. Nebo to nejde u těch dětí, nebo je to úplně jiný vztah.

J.: Já Vám to řeknu, je rozdíl vychovávat svoje děti a vnoučata.

Já: No určitě no.

J.: Svoje děti vychováváte k tomu, aby k něčemu byly vedený a vnoučata kazíte. To já vim z vlastní praxe, já je kazím ty vnoučata. A oni to o mě trošičku vědí. Já je vezmu, všude je vezmu.

Já: Od toho děda je, že jo a babička.

J.: Ano. No já je vezmu všude ven. A voni furt, pořád něco chtějí že jo. Děti jsou děti. A já jim to koupím. No a teď přidu domu a voni řeknou děda nám... Co jsem ti říkala. Vždyť jsou před obědem, proč si jim to kupoval. A já říkam, říkal jsem vám abyste to neříkaly. Všechno na mě vykecáte. No takže takovýhle to je. A děti, no děti. Mezi dětma by se nemělo dělat rozdíl. A nedělá se.

Já: No určitě.

J.: Kdo dělá rozdíl mezi dětma, je to špatně. To se mu vymstí, vymstí se mu to, protože ty děti dospějou. A voni si všechno pamatujou, mají daný v těch hlavičkách zafixovaný. A vono se to vymstí. Takže rozdíl neděláme.

Já: A ve všech třech vidíte třeba svýho kamaráda, svýho partáka.?

J.: No vidím.

Já: Dalo by se to tak říct?

J.: Vidím, nebojím se.

Já: A je člověk, určitě to teda bude ten kamarád, o kterým jste mluvil z toho zaměstnání, kterému řeknete úplně všechno. Kterému se svěříte se všema těma nebo s většinou svých starostí, radostí, se svýma intimníma záležitostma a podobně.

J.: Podívejte se, my si to říkáme tak nějak. To je jak na běžícím páse. Ale...nevím, že bych mu něco neřek nebo že on by mi něco neřek. Co já vidím, že se u nich děje, nebo on vidí, co se u nás děje. Nevím, že by se něco tajilo.

Já: Takže nejvíc řeknete teda tomu kamarádovi.?

J.: Jedině jemu. Dětem to nebudu povídat.

Já: Jsou věci, která se asi nedají řešit s dětma.

J.: Ne, ne, ne. Děti jsou děti. Že jo. Jsou to

Já: Nemusí vidět do všeho...

J.: Dávaj si nohy pod můj stůl. No a tím to asi končí.

Já: Tak. Věříte nebo věřil jste někdy v opravdový kamarádství mezi mužem a ženou? Věříte na něj? Jestli tam je, jestli opravdu může zůstat čistý kamarádství, že jestli tam vždycky není, nebo většinou podtext sexuální. nebo ta naděje aspoň jednoho z těch dvou na to, že bude něco víc. Jestli je čistý kamarádství mezi mužem a ženou?

J.: To je otázka... Já Vám to řeknu takhle... Já jsem se ženil ve 21 letech, já jsem se musel. Prostě jsem ztroskotal a musel jsem se oženit. Oženil jsem se. No před tím jsem měl dvě partnerky a ...ale ne dlouho. Ta jedna, to jsem si myslel jako že s ní.. já nevím. S tou jsem chodil do tanečních a von jí pak ten jeden utopil v Tuchoměřicích ve Studni nějaké Ch. Ten Ch. byl několikrát trestanej. A vona si vzala..vona se jmenovala za svobodna K. a vzala si lékárníka tady v Kladně na náměstí. Tady byla lékárna. A on byl původně starší, já byl půl roku na vojně. A před vojnou jsme spolu nějakou dobu chodili a vona mi napsala, že se musí vdávat, tak se vdávala. Já jsem jí poslal blahopřání. A ona se vdala. Já jsem přišel z vojny a to jsme se viděli asi dvakrát. A pak jsem ale zjistil, že bylo dobře, že jsme se nevdali, protože

vona šla hrozně po zlatě a mamon mamon to jí táhlo..jenom majetek, zisky a.. tak jsem byl rád, že jsme se rozešli. Já jsem byl jenom řadovej dělník strojevedoucí, že jo to nic není..Takže já jsem nemožná uspokojit takovýhle velký nároky jako ona měla.A ten lékárník zřejmě to moch. No jenže vona pak si namluvila. Dala se dohromady s tím Ch. a ten Ch. jí utopil v Tuchoměřicích ve studni. No takže to kamarádství mezi mužem a ženou.

Já: Jestli si myslíte, že je.Nemusel jste ho třeba zažít, ale jestli si myslíte, že vůbec existuje.Čistý kamarádství.

J.: Já tomu nevěřím

Já: nevěříte na to?Vždycky tam něco aspoň z jedny strany je?

J.: Je, nevěřím v přátelství u ženy.

Já: Dobře.

J.: Kamarádství neznám.Ale to bude takový to kamarádství..nebude to velký.Vždycky nějaká trhlina se tam objeví. Mezi chlapama ne.Možná mezi ženskejma, to já nevím.

Já: Ale mezi různýma pohlavíma je to o ničem jiným.

J.:Určite

Já: A vy jste na začátku tak nějak to říkal ten rozdíl.Ale jestli byste mi mohl ještě říct svýma slovy. Co si myslíte, že to je přátelství a nebo kamarádství a jestli a jaký v tom je rozdíl.

J.: Přátelství. Přátelství je známost mezi dvěma lidma, kteří se navštěvují. kteří spolu dokážou strávit nějaký čas. kteří si občas něco popovídají a krátí si nějaký ty chvíle že jo kocháním se hezky bavit. Chodí spolu třeba na nějaký ty zábavy že jo.Nanejvýš si někdy vyjdou. No to je takový to přátelství, není to...je to hezký přátelství ale není věčný. Kdežto kamarádství, to je věčný.A je to asi vo tom samým. Akorát že spolu tráví víc času.Ale, kamarádství je větší.

Já: Je to daný např. těma vlastnostma toho člověka?

J.: Určitě, určitě je to daný vlastnostma

Já: A kdybyste měl nějaký vyjmenovat, který si myslíte, že by měl mít?

J.: Ty vlastnosti?Tak na prvním místě by to měla bejt upřímnost.

Já: Co to je podle Vás upřímnost?

J.: Upřímnost je, že nebude mluvit každý den něco jinýho a že nebude lhát, nesmí si lhát. A musí se chovat zcela přirozeně. A když něco řekne, tak že to myslí vážně, takže ten člověk asi musí mít něco v té duši. V tom mozku.ten mozek mu musí pracovat.Asi trochu spolehlivějc než člověku ktorej je takovej darebák.

Já: Takže , a vedle té upřímnosti ještě další vlastnosti.

J.: No těch vlastností. Tak když už potom kamarádíte s takovým člověkem, tak byste se asi neměla bát ani toho, že třeba bude s Vaší manželkou.....

Já: Takže důvěra

J.: Sedět doma a že by došlo k něčemu, že by jí tam já nevím sváděl nebo něco. To je ta ženská, to většinou ani neřekne. Kdežto on by si to neměl dovolit.Je to o té důvěře.

Já: Takže tyhle dvě vlastnosti jsou takový zásadní?

J.: To jsou takový hlavní. No a tamto ostatní, to je takový zcela přirozený

Já: Takže tyhle dvě základní vlastnosti by měl mít.

J.: Tyhle dvě zásadní vlastnosti by měl mít , splňovat kamarád.

Já: Umřel Vám během života nějaký kamarád?

J.: Umřel. Ale toho jsem neměl. Měl jsem ho rád, ale příměj kamarád to nebyl, ale vzalo mi to, vzalo a ne jednou, víckrát..A ještě když jsem jezdil na parních mašinách, tak tam byl ten kluk, co mi topil.Velmi dobrej kluk. No ale umřel v padesáti letech.

Já: Takže mladej člověk..

J.:Ale byl to velmi dobrej kluk. A jako ... kamarád..byl to velkej přítel teda,

Já: To jste říkal, že to jsou jenom ty dva. ... Když jste se vzali s vaší ženou, tak určitě ona měla své kamarády, vy jste měl své kamarády nebo přátele. Staly se nějaký její přátele i vašimi přáteli?

J.: Jo stali..

Já: Že se to spojilo takhle.

J.: Stali.A ne jedna rodina, ale tři. A s těma se navštěvujeme.

Já: Do dneška?

J.: Do dneška se s nima navštěvujeme.

Já: A jsou to teda Vaši přátelé.?

J.: Jsou to naši přátelé. Jezdíme i voni maj chalupu, tak jezdíme k nim na chalupu.A.. Voni jezdí k nám sem.Navštěvujeme se.

Já: A je to teda charakterizovaný tím, že se teda stýkáte nějak?

J: Ano přátelství.

Já: Bavíte se o těch všedních záležitostech.

J.: Ano, je to většinou o tu dovolenou, že jo.My nejezdíme do zahraničí, my jezdíme jenom tady u nás.

Já: A ten váš kamarád těch třicet let, co se s ním znáte. Zná i Vaší ženu. I ona je s ním kamarádka dalo by se říct?

J.: Ano,ano

Já: I vy s jeho ženou?

J.: Ano

Já: Že se stýkáte i ve čtyřech?

J.: Ano známe se velmi dobře. Známe se velmi dobře.

Já: Měl jste v životě vždycky přátele, kteří byli v podstatě vašima vrstevníkama?Nebo tam věk nehrál roli?

J.: Ne... Většinou to byli moji vrstevníci.

Já: To bylo asi daný školou a zaměstnáním

J.: Většinou to byli moji vrstevníci.A když Vám řeknu, že i dneska, tak ten nejmladší tam pod padesát není nikdo.

Já: A myslíte si obecně, že hraje věk roli? V tom přátelství, kamarádství

J.: ... No nevim, no.Já Vám to řeknu takhle. Já to řeknu vosťře zkráceně. Já si myslím, že ani ne. Pokud se člověk chová slušně, tak je úplně jedno, jestli je mladej nebo starej. Hlavně, že si rozumějí.,Že to nejsou na sebe nějací paviáni nebo tak nějak. Ale hlavně že uznává jeden druhýho, pak je to si myslím v pořádku. Ovšem, když se bude ten mladej chovat.. tak nějak že to... musí si uvědomit, že ten člověk, kterej je starší, tak že už přece jenom má něco za sebou. A tuhleto dobu on už více méně ani moc nesleduje.Už to bere.. A udělá si na tim , co se děje takovej větší rozbor, než ten mladej.Kdežto ten starej si to už trošku promyslí a řekne si.počkej, takhle to přece nebylo a.....

Já : A můžete říct z vlastní zkušenosti, v jakým období nebo v jakým věku jste se třeba nejsnáz seznamoval s kamarádama nebo kdy to bylo takový lehčí.Jestli třeba dneska se taky seznamujete a získáváte nový přátele nebo to dřív bylo snadnější?

J.: Já Vám to řeknu. Když jsem byl hodně mladej. Potom, protože čím víc stárnete , tak člověk poleví. A už se třeba. My jsme chodili dřív na čaje, vy chodíte na diskotéky. Mě na těch čajích to bylo něco podobnýho jako ty diskotéky. Ovšem byla tam solidní hudba.Tady to je rámus, rachot a spousta lidí je hluchejch z toho. A je to tak skutečně. Tohle není hudba. Tohle opravdu není hudba. A to zase když se budu bavit dneska s těma mladejma a kdybych s nima jako přátelit, tak mi řeknou, vždyť to není pravda, vždyť tomu nerozumíš že jo.Samozřejmě.Tak z toho důvodu jako Vám říkám, že ty vrstevníci. Z tohohle důvodu se dá říct, že radši já teda s těma vrstevníkama a když jsem byl mladej, tak jsem se seznamoval s těma mladejma.

Já: A snadnějš než dneska?

J.: Snadnějš. To nevím, jestli to je v současný době...

Já: Jak by se to dalo říct?

J: V současný době , já nevím, jak se ty lidi seznamují v současný době. Tady není ...kdežto u nás byla nějaká úcta. My jsme si nedovolili přijít k holce a říct, „hele bucho a.“ Dneska se běžně děje. To se dřív nedělo. A když jsme šli tancovat, tak jsme tam přišli a řekli „slečno smím prosit.“ Dneska neexistuje, se podívejte, jak chodí oblíkaný do tanečních. To my jsme museli být vyšperkovaný. A vono to v nás zůstalo trochu...Kdežto dneska. Ty by šli na ples třeba v riflích a tak.. Takže já Vám řeknu. Já to vidím tady v tom divadle. Tady do divadla přece to vždycky bylo...

Já: To máte pravdu.

J.: ... Přece do divadla všicky se vyšperkovali, vylapecírovali. Já měl takovou učitelku, když jsme chodili do divadla. To nebyla sranda. Ty chodili vyšperkovaný jak cukrátko. Dneska když to vidím, tak je mi zle. Takže jako já. Nebudu se k současnosti vyjadřovat.

Já: A možná že už ani dneska nemáte tolik za potřebí hledat nový kamarády, když jednoho svého hlavního máte...

J.: Mám, mám, mám

Já: A přátel taky dost..

J.: A já už.. Když já chodím úterý a pátek na Lóru.. A tam mám svojí.. Taková stálá sestava lidí. Chodí tam i doktor, ale práv. No tak chodí různý,..různá, takový různý chodějí.. Vycházíme spolu dobře, protože nikdo od nikoho nic nepotřebuje. Nejhorší jako to, když budete od někoho něco potřebovat. On Vám každéj jednou nebo dvakrát pomůže ... Když od něho budete chtít pořád něco, tak ztratěj o Vás zájem, ta společnost Vás zavrhne. Ne aby Vám řekli: „Hele vypadni od nás.“ Ale už z dálky budou koukat.. Há počkej.. To je špatně.

Já: A proč si myslíte, že to tak je?

J.: Proč si to myslím? Protože jsme Češi. A jsme zvyklí každéj všechno mít svý. A nejsme zvyklí podporovat někoho. Na to my nejsme stavěný.. Nikdy ... My neumíme nikoho podporovat. Pomáhat někomu ve velký nouzi. Ať si pomůže sám. A zvlášť když vidíte, že to je člověk, třeba kterej

Já: A myslíte si, že to platí obecně u lidí v Čechách. Ale vy se k nim neřadíte ne? Já se k nim třeba neřadím. A mí blízcí.

J.: No já Vám to řeknu jinak...

Já: Když bysme nebyly ochotni pomoc

J.: Já pomůžu. Já pomůžu takovýmu člověku.. Ale aby si myslel, že to bude.. radši mu pomůžu radou. Radou mu radši pomůžu. Pomůžu mu sehnat práci. To všechno jsem ochotnej pro něj udělat. Ale abych ho podporoval materiálně a finančně..

Já: No určitě, to už je někde jinde.

J.: Tak to ať de někam makat...

Já: Zase člověk musí rozlišovat. Využívání a opravdovou tu pomoc. To už člověk nebude ze sebe dělat s odpuštěním hlupáka.

J.: Ne to nejde.

4. 3. Rozhovory - šestnáctiletí

4. 3. 1. Eva – 16 let

Eva studuje 1. ročník pedagogického lycea v Praze. Bydlí v rodinném domě s rodiči a starší sestrou (20 let), na zimu s nimi bydlí i babička (Marie z rozhovoru).

Já – Máš teď nějakou hodně dobrou kamarádku? Nebo někoho, koho můžешь nazvat svým nejlepším přítelem, kamarádem?

E. – Mám, teďka...měla jsem teda na základce nejlepší kamarádku (*Helena z rozhovoru*) 9 let, jenomže 9 let je strašně jako dlouhá doba a to přátelství se jako v takový tý...prostě nevydrželo, takže trošku se to rozpadlo.

Já – Takže teď už nejste spolu v kontaktu?

E. – Jsme, ale už to není takový jako prostě na základce.

Já – A čím myslíš, že to je?

E. – Je to hodně o změně, protože ona začala prostě patřit do jiný skupiny lidí, prostě ~~k satanistům~~, prostě to vyznává a takhle. Já jsem třeba takovej ten typ člověka, kterej prostě jako co nejdál od nich, protože... Byly tam neshody prostě v kamarádství, protože jako dávala přednost někomu jinýmu, což na jednu stranu mi nevadilo, protože já jsem měla svojí partu jinde. Nicméně jsme se teda jako od sebe vzdálili, no a pak byly teda velký prázdniny, že jo a prostě, každá jsme se rozjeli tak nějak jinak, to přátelství jsme tak nevyhledávali.

Já – A během tý základky spočívalo v čem to kamarádství? Bavili jste se od první třídy?

E. – Od první třídy ne, to jsem se bavila s jinýma, protože jako malý dítě, že jo, jsem nikoho neznala, takže jsem měla nejoblíbenějšího kamaráda ze školky. No a asi nějak od třetí třídy jsme si nějak spolu sedli a začali jsme se spolu víc bavit. Pak jsem k nim začala jezdit na chatu, ona jezdila s náma na dovolenou, já jsem jezdila s nima, takže to bylo takový propojení rodičema, to bylo strašně fajn.

Já – Byla to kamarádka, který ses svěřila?

E. – Byla, no.

Já – Dokážeš se svěřit tý kamarádce se vším, co tě trápí, nebo je vždycky něco, co si necháš pros sebe.

E. – My jsme se bavili úplně o všem, takže já jsem věděla všechno o ní, ona všechno o mně, všechny pocity a takhle. Ale v tý devítce už jako moc ne, no, to už to bylo takový, že to jako ochabovalo.

Já – Ten zlom, kdy ona začala vyznávat jiný styl než ty.

E. – Já když třeba chodím domu kolem tý čtvrtý hodiny, tak prostě ta parta co teďka chodí na základku, tak ty slečny jsou prostě takový...prostě před základkou cigáro v puse, já když byla třeba na základce, tak to si lidi ode mě ze třídy nedovolili. A tohle to, to kouří přímo před školou.

Já – Takže se to změnilo asi i odlišnýma zájmama, názorama na módu apod. A dneska je to mezi vámi jak?

E. – Dneska je to tak, že já se vracím hodně pozdě, ona brzy, takže v Kladně nemáme nějak moc času. A třeba přes víkend není problém, prostě napsat, jo sejdeme se, pokecáme.

Já – A scházíte se přes ty víkendy?

E. – Jo, scházíme se.

Já – A je to pořád o tom, že se jí svěříš a ona tobě?

E. – Už ne, ono jako není moc času, takže proberem takový ty drbny z Kladna, kdo s kým a takhle.

Já – Takže takový ty obecný věci, ale už to není jako dřív, že by ses jí svěřila s problémama apod.

E. – Ne, ne, už ne. Jako občas s něčím jo, ale s něčím tím méně důležitým.

Já – Ale není to už takový úzký vztah.

E. – To už ne, no.

Já – A pak jsi říkala, že máš nějakou kamarádku na střední?

E. – No, na tý střední. Protože já jsem chodila na přípravný kurzy, protože jsem měla strašnej strach, že se tam nedostanu, protože se tam hlásilo strašně moc lidí. A přece jenom jako, ne že by základka byla špatná, nicméně, z tý češtiny mi dala strašně málo, zvláště v oblasti literatury. Takže jsem tam začala chodit, no a sedla jsem si s ní a ona vypadala jako...něco jako ten styl člověka jako já, prostě taky taková obyčejná, taková...vypadala hodně chytře, byla mi příjemná už od pohledu. Tak jsme se spolu bavili a bavili a pak mě pozvala, ona hrála v dramatickým kroužku a pozvala mě na jejich představení, tak jsem tam jela a je to strašně fajn teďka. Občas u sebe i přespíme a ...

Já – Ona je z Prahy?

E. – Ona je z Prahy, právě no.

Já – Takže se stýkáte ve škole a když to jde, tak i mimo školu.

E. – Mimo školu taky.

Já – Takže se znáte navzájem i s rodiči?

E. – No, o víkendu sem taky někdy jezdí, známe se.

Já – Může ti nahradit to kamarádství z tý základky? Je to člověk, který ti je oporou, že se jí svěříš apod.?

E. – Já si myslím, že to je ten typ člověka, protože já vím o jejích jako o všech věcech, říkála mi i ze základky zážitky a takhle. Takže ona ví o mně, takže jsme to kamarádství dohnali během pár měsíců.

Já – Takže ti v podstatě nahradila tu kamarádku ze základky.

E. – No, nahradila. Spíš je smutný, že ona jak je v Praze, tak já přijedu prostě domu a nemám možnost si s ní prostě moc popovídat. Akorát tak jako přes ten počítač, na icq, ale to jako nenahradíš, že jo.

Já – A přes víkendy se stýkáte někdy?

E. – Chodíme společně do divadla někdy. Ale nějak se zas moc ve velký míře nestýkáme, protože ona ještě jezdí k tetě, kde má kamarády. Je to takový volnější.

Já – Myslíš, že ona tě považuje za stejně dobrou kamarádku jako ty jí?

E. – Myslím si, že jo. Protože jako hodně si povídáme o názorech a takhle. Ona je to takovej ten upřímněj typ člověka, kterej prostě nedokáže lhát a prostě řekne pravdu.

Já – A myslíš, že tyhle ty vlastnosti, který jsi vyjmenovala, jsou pro přátelství důležitý?

E. – Myslím si, že jo, protože kdyby mi měla nejlepší kamarádka prostě zalhat, tak už to není nejlepší kamarádka, ale prostě osoba, který nejsem hodna, aby mi řekla pravdu.

Já – A kdybys mi měla říct obecně, jaký si myslíš, že by měl mít opravdový kamarád vlastností?

E. – Hlavně upřímnost, upřímnost ve všem a pravdomluvnost. Prostě aby mi nevrátila kudlu do zad, aby mi uměla poradit a to samý chtěla ode mě.

Já – Mohla by si říct, v čem se liší ty kamarádství? S tou kamarádkou ze základky a s tou teď ze střední?

E. – To je strašně takový zvláštní, já jsem nad tím teda ještě nepřemýšlela, nicméně teda oni jsou povahově...kdybych to vzala zpátky s tou kamarádkou z tý základky, tak když jsme byli menší, tak je povahově stejná jako teď ta ze střední, ale zase můžu říct, teďka jak mám ze střední Verunku, tak o ní prostě vím, že ona by se prostě nedokázala takhle změnit. Protože ona je prostě, už je na ní vidět, že ona není ten typ člověka a prostě nezajímá se, co si myslí ostatní, ale řídí se prostě tím, v co věří. Ta z tý základky si našla kamarádku, která do školy moc nechodila, vyznávala... a tak, takže ta jí sedla jako na...

Já – Je pro tebe důležitý, abys byla pro svou kamarádku jen ta jediná? Připouštíš, že bys mohla být pro kamarádku jedna z více dalších?

E. – Jenom úzce my dvě, to asi nejde, jako nevdalo by mi to, ale zase na druhou stranu, bych třeba jako chtěla, aby ten vztah byl pořád takovej jakej je. kdyby si našla někoho třetího, tak aby prostě to zůstalo takový jaký to je a neochablo to.

Já – Myslíš si, že je v přátelství důležitý kamarádit se jen s vrstevníky?

E. – Určitě věk nehraje roli, já jsem teďka poznala přátele, spolužáky své sestry a můžu říct, že i když jako sestra je starší o 3,5 roku, takže nějaký věk tam je. Ale můžu říct, že to jsou úplně bezvadný lidi a třeba jsou lepší než mí vrstevníci. Takže ten věk, že jo...zas mají jiný názory, můžu říct, že starší mi to nedávaj tolik sežrat, že jsem mladší, i když ty vrstevníci...

Já – Je to o jiných názorech?

E. – Určitě, oni jsou takový prostě...dokážou se bavit o obyčejnejch věcech, který prostě vrstevníky...ty prostě zajímá móda, hudba a takhle. kdežto ty starší, ty jsou prostě takový... všechno...jiný prostě.

Já – Myslíš si, že můžeš říct o někom ze své rodiny, ať už o mamince, sestře... že to je tvá kamarádka? Že to je tvá „vrba“? Máš takový úzký vztah s maminkou nebo se sestrou?

E. – Ne, určitě ne.

Já – Ani s jednou.

E. – To určitě ne, vůbec. To radši k někomu úplně cizímu, ale hlavně ne k mamce. Co se týče sestry, tak jako něco jí řeknu, ale spíš si to teda nechávám pro sebe. Protože a jelikož někdy nastane situace, že se ségrou rafnem a co neudělá sestra, jde za mamkou a vyzvoní jí to, že jo. Takže ono je lepší jako držet ústa a krejt si záda, radši jít za někým jiným.

Já – Proč si myslíš, že nemáš takhle dobrou vztah s maminkou?

E. – Protože ona, ona byla na gymplu, měla nějaký problémy, chtěla jít učit, to se jí nějak nepovedlo, takže skončila ten gympl se známkama nic moc. A sestra jelikož je prvorozená a prostě nebyla tolik na tý základce, nebyla tak dobrá, takže mamka se zhlídla spíš ve mně a prostě od první třídy mě tlačila, jo ty musíš mít samý jedničky, opovaž se přinést dvojku a takhle.

Já – Myslíš, že na tebe měla zvýšený nároky?

E. – No, spíš mě jako vadilo ten styl, nesmíš přinést dvojku a takhle. No a teďka na tý střední, mi ze začátku roku říkala, nevdá, když budeš mít trojky, hlavně se tam udrž, no a já si myslím, že když...na jednu stranu je fakt, že jsem měla tu jednu dvojku, ale na druhou stranu jsem dokázala, že vlastně ta škola pro mě není tak těžká. A zase si nemůžu dovolit žádnou trojku a dvojka je zas problém. Prostě chce mít ze mě něco, co prostě já nechci, abych byla.

Já – Je možná lepší mít víc dvojek, ale být spokojená?

E. – Jako pro mě by to bylo fajn, ale prostě nechci, aby mi vyčítala, jo, ty máš dvojku, seš úplně neschopná.

Já – Myslíš si, že tohle je jeden z důvodů, proč nedokážeš jít za tou maminkou jít a svěřit se jí?

E. – Ona prostě, to je jiná věková kategorie, prostě nechápe to, co bych chtěla, aby chápala, prostě mi nerozumí. Nesnaží se pochopit.

Já – Myslíš si, že existuje přátelství mezi mužem a ženou? Kdy ani z jedny strany není zájem o něco víc? Zažila jsi takový? Nebo máš takovou zkušenost z okolí?

E. - Můžu říct, že jsem to zažila. Ale jako, to bylo spíš kamarádství, jak jsem jezdila na tu chatu, když jsem byla na tý základce, tak jsem jezdila k tý kamarádce na chatu, tak tam jsme poznali takovou skupinu lidí a můžu říct, že byl teda starší, nicméně byl teda strašně fajn a teda pořád i je. Byl to prostě takovej ten typ člověka, kterej se potřeboval svěřit, ale uměl i poradit. Měl jako strašně špatný dětství a rodiče jeho taky jako ho moc nepodporovali, válčí s nima pořád. Ale je strašně fajn a je děsně hodnej.

Já – Takže to je tvůj další kamarád.

E. – No, další kamarád.

Já – Myslíš si, že je rozdíl v tom, jak vznikaly přátelství např. ve věku tvý babičky a jejich průběh, oproti tomu, jaký to je dneska? Je v tom rozdíl? Třeba v trávení času apod.?

E. – V tom trávení času asi určitě, protože dnešní vymoženosti nebyly v dřívějších dobách. ale myslím si, že jinak náplň toho přátelství by měla být asi jako pořád stejná. Že se to jako nemění.

Já - Myslíš si, že je dneska snadnější seznámit se s nějakým novým kamarádem? Nebo naopak?

E. – No, tak na jednu stranu je to snadnější, protože jako hodně přátel získáš tak, že přítel si přivede další svoje přátele, že to jakoby se prolíná. Ale na druhou stranu je to zase takový, že poznáš toho člověka a zase třeba není čas, abys ho poznala líp. Takže máš pak hromadu známých. ale pořád ti zůstali ty nejlepší přátele, na který si prostě ten čas uděláš.

Já – Myslíš si, že je rozdíl mezi přátelstvím a kamarádstvím? Mezi těma dvěma pojmy? Vyjadřuje to to samý?

E. – Myslím, že určitě rozdíl. Protože kamarádům se dá říct všechno jako obecně, ale jenom přátelům se dá prostě svěřit a přítel, tak těch je opravdu málo, než těch kamarádů. Myslím si, že to hodně vyplyne z toho kamarádství, s někým když jako trávím hodně ten čas a byl to kamarád, začnu se s ním víc stýkat, bavít se, svěřovat se, jako že pak to je přítel.

Já – Stalo se ti někdy, že tě zradil přítel? Natolik, že bys už třeba nebyla ochotná komunikovat?

E. – Tak to myslím, že asi ne.

Já – A nějaká zrada?

E. – Tak to byly takový spíš menší.

Já – Nic zásadního.

E. – Nic zásadního.

Já – Dobře. Jak bys mi popsala čas, který trávíš se svou kamarádkou, co vás sblížíje atd.

E. – No tak, trávíme. netrávíme. Je fakt, že když si teda začnem povídat, tak bavíme se o určitý věci, tak prostě... my to nikdy nedokončíme. Že prostě jedna druhý pořád skáče do řeči a prostě potřebovalí bysme, aby ten den měl strašně jako víc hodin, protože zakecáme se a pořád jdeme z jinýho tématu a nikdy nedokončíme úplně tu původní myšlenku. Někdy nám to dělá problémy, vzpomenout o čem jsme se to prve bavili a jak to vlastně dopadlo a tak. Jinak je fakt, že strašně moc spolu prokecáme, strašně. Já když jsem byla u ní, protože jsem u ní spala, protože my jsme byli v divadle, tak to bylo fajn, jsme se jako dívali, pak byla přestávka a už nám ty pusy jely, fakt že jo. Přišli jsme jako k ní a pozdravili jsme se s rodiči a pořád jsme a pořád a pořád jsme mluvili a pořád jsme jako měli o čem mluvit. Nikdy nám nedošlo téma. Bavíme se jako úplně o všem, jak o jejich přátelích, tak o mých, jak o jejich zážitcích, tak o mých. Je to takový... všechno se to jako prolíná.

Já – S tou kamarádkou z tý základky, stane se ti někdy, že si s ní nemáš o čem povídat? Že si řekneš, no, teď vlastně nevím, co říct.

E. – No, tak my se nestýkáme nějak moc extra, takže po nějaký době si pak máme opravdu co říct. Ale je fakt, že jsem nedávno šla s kamarádem a tam bylo trapný ticho, bylo to strašný. On mě vytáhl na Záplavy, takže jsem šla pěšky za Záplav, bylo to strašný ta cesta, nesnáším chození a ježdění na kole. Nicméně jsem teda šla, říkám si, rybník, zabruslim si, paráda. Jsem šla a asi po deseti minutách bylo trapný ticho až do konce. Ale to je strašný, se jenom jde a mlčí se. A teďka ti jde v hlavě, mám začít ten rozhovor a nebo ne. A on to je ještě takovej ten typ člověka, on je starší, nicméně se mi zdá takovej, že ho zajímá jenom určitá oblast a to je práce a chlast.

Já – A on je starší?

E. – On je o rok starší. A buď mi povídá teda o práci, což teda já už teda neposlouchám.

Já – A to je kamarád odkud? Ze školy nebo...

E. – Ten chodil o rok vejš na základku. A on jezdí, no já nevim, kam jezdí, ale říkal mi to, nevim, co studuje, ale říkal mi to. A takže nicméně, já když ráno stojím na zastávce, tak on prostě neváhá a jde za mnou na zastávku a povídáme si, i když jako není o čem, ale prostě si povídáme, jak se máš a takhle. No a pak teda jede do školy a takhle je to pět dní v týdnu

Já – Hm.

E. – A když teda jdem ven, tak to je opravdu hrozný.

Já – A proč teda udržuješ to přátelství, když si v podstatě nemáte co říct. Ze zvyku a nebo, že třeba to nechceš ukončit, nebo ti to svým způsobem něco dává?

E. – No, ono je to takový zvláštní, no. Ale, tak jako když třeba...si říkám, že je mi hodně zle, tak prostě jdu s ním ven a je fakt, že i když je to třeba taková ta špatná konverzace, tak prostě nemyslím na ty věci, na který bych jinak myslela. No a u něj si můžu říct, že vždycky je na tom někdo hůř, než já. Protože opravdu ty jeho zážitky, to je něco strašného.

Já – Takže je spíš tvojí takovou oporou? Dalo by se to tak říct? A únikem od tvých starostí? Máš s kým jít ven, když jemu zavoláš, tak vždycky jde?

E. – No, spíš volá on mně.

Já – A nemyslíš si, že nechce být třeba jenom kamarádem, ale něčím víc?

E. – Já si myslím, že ne. On je opravdu takovej zvláštní typ člověka.

Já - Ale tady z Rozdělova taky?

E. – No, jasný. On bydlí hned kousek od nás.

Já – Takže ho znají i vaši...

E. – Ne, ne, ne, to ne. Naši jako moc mých přátel neznají.

Já – Spíš se straníš toho, aby tví kamarádi chodili k tobě domů?

E. – No, on určitě.

Já – Myslíš si, že to je ten typ, s kterým by rodiče nesouhlasili?

E. – No, to nevim, ale určitě to není ten typ člověka ke kterému bych chodila pořád. Je to takový jako pokecat, co je novýho v Kladně, protože přece jen on se vyskytuje tady častěji. Takže občas řekne ty novinky, ty drby. Protože přece jen když každé den jezdím trasa Kladno-Praha, Praha-Kladno, tak je to strašný, protože přijedu domu a já jsem tak zralá akorát na tu postel, vanu a na jídlo. A další den to samý, tak vždycky jako řekne co novýho, kde co přistavili a tak. Je to informační hodně.

Já – Zasahovali ti rodiče někdy do výběru kamarádů?

E. – Ne, určitě ne.

Já – Takže ten výběr byl na tobě.

E. – Ten byl na mně. I když můžu říct, že ta kamarádka (*Helena z rozhovoru*), co jsem měla na základce, tak její maminka, ta jí zasahovala do toho výběru, protože jak se začala bavit s tou Eliškou, to byla ta, která jí svedla na tu jejich módu v uvozovkách, tak ta maminka, já jsem jí chápala, že si prostě nepřála, aby se s ní stýkala. Protože vlastně díky ní začala kouřit a fétovat a takhle podobně. Takže ta jí to zakázala, nicméně to nepomohlo a baví se s ní dál. (*toto Helena v rozhovoru nepotvrdila a o této Elišce nemluvila vůbec*). Takže já jsem nikdy nebyla omezovaná.

Já – To je dobře, ne?

E. – Jediný štěstí.

Já – Myslíš si, že kdyby tě vaši omezovali ve výběru kamarádů, snažila by ses to nějak změnit?

E. – Ono k těm hádkám s mámou dochází pravidelně a často, ale myslím si, že... prostě nevybírala jsem si nikdy takový lidi, za který..., který by mi prostě zakazovali. Všichni byli slušný, takový milí, takový fajn, no. Bylo mi s nima hodně dobře.

Já – Ty osobně, seznamuješ se lehce?

E. – Ne.

Já – Problém, dělá ti to problém.

E. – Úplně strašný, nehorázný, fakt že jo, nejsem ten typ, co by byl nějak moc extrovertní, spíš jsem introvert. Ale zase když jsem s lidma, který vim, že mě prostě znaj takovou, jaká jsem, tak jako dovedu bejt hodně bezprostřední. Ale třeba jako v cizí společnosti vůbec, to jsem taková ta šedá myš. Ale zase si říkám, že to je strašnej problém pro budoucnost, že to není dobrý. Když už to ...je mi přece jen 16, dá se to změnit do určitý míry, ale asi ne moc.

Já – U mě to trvá dodnes.

E. – Můžu říct, že já jsem na konci devítky, škola umožnila, že jsem jela do Francie jako nejlepší žák ze školy, bylo nás tam třicet. Měla jsem z toho strašnou obavu, protože...něco strašnýho. My jsme odjížděli pátýho...

Já – Neznalas nikoho?

E. – Akorát vedoucího, protože to byl můj bývalej trenér. Jenomže jako co s vedoucím, že jo, ještě k tomu jsem ho neměla moc ráda, protože to byl takovej pes. Jinak jsem tam znala ještě jednu holku, ale moc jsme se nebavili. Takže mě toho pátýho bylo úplně špatně, fakt že jo. Já jsem přišla k tomu autobusu, tam hromada lidí, všichni jako mýho věku, ale prostě vůbec jsem nikoho neznala. A můžu říct, že jsem vypadala dost vyplašeně, protože ke mně přišla jedna maminka a říká mi:“ Ty taky jedeš do Francie? No, ona Štěpánka taky a nikoho tu nezná. To je Štěpánka.“ Tak jsem si sedla se Štěpánkou a Štěpánka opravdu byla úžasná holka, tak jsem se celou tu dobu bavila s ní.

Já – Takže vás maminka popostrčila, abyste tam nestáli tak mimo. A stala se z tý Štěpánky kamarádka do dneška?

E. – Jako píšeme si, ale prostě není čas.

Já – Ona není tady odtud?

E. – Právě že je tady odtud. Chodí na Sítinou na obchodku, ale zase nemá takovýho času, abysme se prostě stýkali.

Já – Takže kvůli času?

E. – Hm, všechno je to ovlivněný časem, protože den má málo hodin.

Já – Měla jsi někdy přítele?

E. – No, měla, ale naši o tom neví.

Já – A byl to současně i tvůj kamarád? Brala jsi ho i jako přítele, kamaráda?

E. – No, to musím říct, že brala.

Já – Tak já ti moc děkuju za rozhovor.

4. 3. 2. Helena – 16 let

Helena studuje 1. ročník střední obchodní akademie školy. Má jednoho bratra (22let), žije s oběma vlastními rodiči, kteří jsou momentálně před rozvodovým řízením.

Helena dochází pravidelně k psychologovi a psychiatrovi, trpí depresemi, v současné době je nucena brát kvůli této nemoci léky.

Já – Máš v současné době nějakou dobrou kamarádku?

H. – No tak momentálně zrovna ne, protože jsem na tý nové škole, takže se tam ještě moc neznáme.

Já – Takže zatím tam nikoho nemáš. A když by sis vzpomněla na dětství, na kamarádky, třeba ze školky, ze základky.

H. – Tak na tý základní škole jsem měla poměrně docela dobrou kamarádku. Já si myslím, že v tom bylo nějaký... v tom vztahu, že to nebylo plnohodnotný, že v tom byla nějaká závist.

Já – Po celou tu základku?

H. – Po celou tu základku, že jsme si prostě nesedli, jenom jsme si tak trochu i na to hráli na to přátelství, ale jelikož já jsem se nikdy moc jako takhle ani s holkama nebavila, takže to bylo... spíš o tom jako kamarádka z nouze.

Já – A to jste se bavili od té první třídy?

H. – No, od té první třídy.

Já - Až po tu devítku.

H. – No.

Já - A mluvíš teda o té Evě? (*Eva z rozhovoru*)

H. – O té Evě.

Já – A jak jste se dali dohromady?

H. – My jsme od první třídy spolu seděli.

Já – A jak to probíhalo to vaše kamarádství? Říkáš, že to nebylo asi takový pravý kamarádství, jak se mohlo zdát, ale co jste spolu podnikali, jak jste spolu trávili čas, jestli ses jí svěřovala...?

H. – No takhle, já jsem se jí svěřovala docela často, ale připadalo mi, že ve většině věcí mě prostě nechápe nebo nechce to řešit a já jsem to... Já se jí na jednu stranu nedivím, že třeba nevěděla, co má na to říct, ale prostě mě to mrzelo, že se k tomu nezmiňovala, jako kdyby jí to nezajímalo.

Já – Tys jí to řekla a očekávala jsi nějakou radu, pomoc?

H. – No, něco takového, aspoň kdyby mi řekla jako, bude to dobrý nebo něco takového, ona na to prostě nereagovala skoro nijak.

Já – Neztratí pak člověk chuť se dál svěřovat?

H. – No, právě že, když jako jsem se jí svěřila s jedním mým takovým problémem, že jsem se nezachovala zrovna moc hezky ke svým kamarádům a stalo se mi to, že ona to prostě vykecala dál.

Já – Takže to nebylo až tak upřímný z její strany?

H. – No, jako já neříkám, že jsem svatá, taky jsem se třeba někdy nezachovala hezky

Já – A bylo to po celou tu základku, žes cítila, že to není až tak upřímný? Nebo ti to došlo, až když jsi byla starší?

H. – No, tak od toho druhého stupně.

Já – Ale pořád jste se bavili?

H. – Hm.

Já – A bylo to opravdu tím, že jsi nikoho jiného neměla, nebo to byl takový zvyk?

H. – To bylo hlavně tím, protože vlastně já jsem na nějaký zájmový kroužky nechodila, takže já jsem vlastně měla jenom tu kamarádku z té základky a my jsme byly jako třída hroznej

kolektiv, tam se opravdu každej šikanoval každého, jediná normální osoba tam byla ta Eva. Takže já jsem vlastně neměla na výběr.

Já – A jak jsi mluvila o té závistí, v čem byla ta závist z její strany?

H. – Takhle...no byla to závist jako ve fyzickém vzhledu a myslím si, že spíš ona záviděla mně někdy a já jsem zase záviděla jí...třeba...známky.

Já – Že se učila dobře, že jo.

H. – No, učila se líp než já, jako tak nebylo to vždycky jo, jako ne že bych jí nepřála, nebo to.

Já – A vy jste se stýkali tak, že tys znala její rodiče, sestru a ona tvoji rodinu?

H. – No. ty jsem znala moc dobře, já jsem s ní jela na hory, s její rodinou a ona jela s náma, jezdila ke mně na chatu a chodili jsme spolu do kina a všechno možný. Jako byla s ní sranda. což bylo pro mě taky důležitý, že jsme se spolu zasmáli, takže jako byly i hezký chvílky.

Já – A jaký to bylo v té rodině? Přijali tě ty její rodiče dobře?

H. – No, v pohodě. mně teda přišli hodně sympatický, akorát máma jí někdy drží hodně zkrátka, ale jinak si myslím, že to je dobrý.

Já – A z druhé strany, když byla ona s váma?

H. – Jo, s mojí mamčou si tyká, v pohodě kamarádky.

Já – A čím teda myslíš, že to skončilo v té devítce, že jste se tak jako roztrhli? Vídáte se ještě?

H. – No, hodně málo kdy.

Já – Čím myslíš, že to skončilo? Jenom tím, že jste každá šli na jinou školu?

H. – Taky hlavně tím, ale už na konci té devítky jsme třeba...v jakýkoliv možnosti jsme se prostě od sebe odtrhli, že jsme spolu neseděli a když jsme mohli, tak jsme každá seděli někde jinde. Ale začala s tím spíš ona, jo, že prostě nic mi neřekla a šla někam jinam, prostě já jsem nevěděla co. No a když jsem se jí zeptala, proč se takhle chová, tak...samý takový neutrální odpovědi jako že prostě...nevím no, bylo to takový hodně, hodně těžký... se v ní vyznat, já jsem jí vůbec nepochopila.

Já – A jak to vnímáš dneska? Seš ráda, že zrovna ona byla tvojí kamarádkou?

H. – Tak na jednu stranu jsem ráda a na druhou stranu...mě to mrzí, že jsem měla takovou třídu, že jsem vlastně neměla na výběr s kým se tam bavit, ale...

Já – A dneska když už se vidíte, tak z jaký strany přijde ten podnět?

H. – No, většinou jsem jí napsala vždycky já, třeba na icq a nebo ona mi napsala párkrát, když něco potřebovala. já jí taky píšu, když něco potřebuju. No a teďka jsme se zrovna nedavno bavili, že jsem jí chtěla pozvat na chatu a ona mi řekla, že jí mrzí, že kolikrát mi hodně ublížila, že si je toho vědoma a že nechce, aby byla nějaká napjatá atmosféra nebo tak. No a já jsem jí na to řekla, že nechci vzpomínat jenom na to zlé, že to prostě je smazaný a tí se nic nezmění a že bysme prostě jako mohli začít znovu, zkusit to znova.

Já – A myslíš si, že to vyjde? A chtěla bys to?

H. – No, chtěla bych to určitě, no ona tu školu má hodně časově náročnou, takže asi už bysme asi nebyli nikdy jako...

Já – No tak aspoň ty víkendy třeba...

H. – No.

Já – A teď na střední teda nemáš žádnou dobrou kamarádku?

H. – No, bavim se tam se třema holkama, že jsme taková parta a ty jsou docela fajn, ale jako že bych nějak extra se s nima... prostě říkala jim úplně všechno, to ne. Takhle já jsem se nikdy moc s holkama nebavila, spíš to byly takový kamarádství, ne přátelství.

Já – A když už jsme u toho, tak jakej v tom vidíš rozdíl? Mezi kamarádstvím a přátelstvím, je v tom rozdíl?

H. – No určitě, pro mě je prostě přítel člověk, kterému můžu říct úplně všechno a jako...já nevím, jak to popsat, prostě je to člověk, ke kterému mám úplnou důvěru a vím, že mě nezklame, že mě nepodrazí a on to samý musí cejtít i ke mně. Kamarádství to je prostě, je to

fajn vztah, lidi si taky můžou říkat věci otevřeně, ale není to prostě plnohodnotný, není to, není to ono.

Já – A máš, můžeš někoho pojmenovat tvým přítelem, může to být i kluk.

H. – Takhle jako kamaráda a nebo přítele prostě ne.

Já – Nemáš nikoho takovýho, komu bys fakt důvěřovala.

H. – No tak jestli do toho můžu zaplést Tomáše (*partner*)?

Já – No, určitě.

H. – No tak Tomáše jo. Tomáš je jedinej člověk jako, když nepočítám rodinu.

Já – A Tomáše teda bereš jako svýho partnera a současně i přítele? Měla jsi k němu důvěru hned?

H. – Hned jsem tu důvěru určitě neměla, ale tak...časem vznikne, že jo.

Já – Takže se dá říct, že Tomáš je tvůj nejbližší člověk?

H. – Já jsem předtím měla ještě jednoho kluka s kterým to bylo podobný, takže já vlastně za ten život...mě ty kamarádi vlastně ani nijak moc nechyběli, jenom málokdy. Já jsem spíš zvyklá mít přítele, kterýho mám opravdu ráda a on mě a plně si důvěřujeme, že to je plnohodnotnej vztah.

Já - Že ti nahrazuje toho kamaráda?

H. – No, dá se to tak říct, že ty přátele vlastně, nechci říct, nepotřebuju, ale nejsou pro mě tak důležitý.

Já – A můžeš někoho z tvý rodiny teda považovat i za přítele?

H. – No určitě, s mamčou mám strašně hezkej vztah, to vlastně, není to jako matka-dcera, ale fakt jako kamarádka, že si říkáme úplně všechno, ona ví všechno o mně, já o ní.

Já – Myslíš si, že může existovat čistý přátelství mezi klukem a holkou? Kde ani z jedny strany není naděje na nějaký bližší intimní vztah?

H. – Já si myslím, že to existovat může, ale já osobně s tím zkušenost nemám.

Já – Ani z tvýho okolí?

H. – Ne, úplně nemám. Takhle já jsem se vždycky spíš bavila s klukama a myslela jsem si, že mám jako přátelství nebo kamarádství s tím určitým klukem, ale vždycky se z toho vyklubalo to, že prostě chtěl něco víc.

Já – Takže z jeho strany to až tak čistý nebylo.

H. – No, ale i když s tím zkušenosti nemám, tak si myslím, že to může.

Já – Je pro tebe lehký seznamovat se s novými lidma?

H. – No lehce, tak no myslím si, že s tím nemám takový úplný nějaký problémy. Ono záleží u mě hlavně na náladě, já většinou jsem tak v cizí společnosti spíš jako mlčím, pozoruju ty ostatní, občas se snažím něco říct, ale většinou mi to nejde, ale třeba když jsem někde sama s někým, ale neznám toho člověka, tak ho třeba klidně i oslovím, s tím problémy nemám.

Já – Ale ve větší společnosti to je jiný.

H. – No, to už je horší.

Já – Myslíš si, že je v kamarádství důležitý vrstevnictví? Nebo tam věk nehraje roli?

H. – No já si myslím, že takhle v období tý puberty nebo teenagerovství si myslím, že je, že to hraje roli ten věk, aby ty lidi měli podobný zájmy trochu. Záleží na tom, kdo je jak na psychický úrovni momentální.

Já – Jaký by měl mít přítel vlastnosti? Kdo může být tvým přítelem? Víš, žeš o tom v podstatě už mluvila, ale uměla bys to nějak shrnout?

H. – No, ta důvěra by byla asi nejdůležitější, pak pro mě by byla hodně důležitá spolehlivost, pak tolerance....

Já – A jak myslíš toleranci? V jakým smyslu?

H. – No tak člověk když třeba má nějaký problém, nebo udělá něco špatnýho a chce se z toho trochu vypovídat, tak aby si ten druhý o něm nemyslel, že je to fakt třeba hajzl, jo. Aby se snažil do něj vcítit a pochopil ho.

Já – Aby tě bral i s těma špatnýma stránkama.

H. – No.

Já – Zradil tě někdy tvůj přítel?

H. – Jenom jednou a to byla ta Eva, když jsem...to bylo pro mě hrozně důležitý, že jsem jí řekla...že jsem...vlastně jsem chodila s dvouma klukama najednou a řekla jsem jí to. No a ona jim to oboum řekla, tak to bylo vlastně...to mě tak hrozně naštvávala, že jsem vůbec neměla chuť reagovat.

Já – A to se stalo už v tý devítce?

H. – To bylo v devítce.

Já – A myslíš, že to byl i jeden z důvodů, proč jste se pak přestávali postupně bavit?

H. – No, já jsem hlavně pak k ní neměla úplnou důvěru a myslím si, že to i vycejtila. Takže už to nikdy nemohlo bejt jako plnohodnotný. A ona se mi ani neomluvila, ona se nesnažila.

Já – A ptala ses jí, proč to udělala? Bavili jste se o tom?

H. – No a po chvíli mi vlastně řekla, že pro ni bylo důležitější...pro ni byli důležitější ty kluci vlastně, jednoho neznala vůbec a druhý, ten k nám chodil do třídy, s tím se znala. Ale připadalo mi divný, že se mnou se baví devět let a...

Já – A plánuješ teda se snít teď někdy vídat? Ještě než se sejdete na tý chatě?

H. – No, určitě.

Já – A myslíš si, že i z její strany je to takový?

H. – Já si myslím, že si máme co říct, jako zajímá mě, jak žije, jak se jí vede v tý škole...

Já – A když už se někdy teda sejdete, co si tak povídáte? Nechci samozřejmě detaily, ale svěřuješ se jí třeba jako dřív nebo ona tobě?

H. – No, většinou je to o tý škole, jak se komu daří, ale skončí to většinou u toho, že vlastně povídáme si jakoby o ničem, je to jenom o srandě, takový to plácání do prázdna.

Já – A myslíš si, že mezi váma bylo cítit to, že objektivně ty seš asi hezčí holka než ona? Vzhledově?

H. – Takhle...já jsem měla takovej psychickéj problém, že jsem si to někdy myslela, ono to takhle vždycky nebylo...

Já – Myslíš to, že ona ti závidí?

H. – No, já jsem na to byla hrozně upjatá a pořád jsem se snažila nějak před ní nevypadat tak dobře, aby se necejtila blbě. no ale myslím si, že to jako není tak, jak jsem si myslela. Možná že v tom něco bylo, ale nebylo to tak silný, jak jsem si myslela. To byla asi moje chyba.

Já – A na jaký straně si myslíš, že byla chyba toho rozchodu?

H. – Já si myslím, že na obou. Já jí nechci takhle tímhle tím nic vyčítat a házet na ní jako nějakou špínu, nebo takhle.

Já – Ne, to určitě ne, já to tak neberu.

H. – No já jsem taky nebyla vždycky, chovala jsem se taky někdy k ní jako nehezky no.

Já – A vyčítáš si to někdy?

H. – V tu chvíli, když jsem si to třeba uvědomila, tak jsem si to vyčítala, ale takhle člověk, když si vzpomene na to, co mi udělala, když to řekla těm klukům, tak to v tu ránu přejde.

Já – A myslíš si, že dneska je snazší navázat kamarádský kontakt a udržovat ho? A jestli se třeba dneska liší i ta náplň toho kamarádství, ta jeho upřímnost? Oproti době mládí našich rodičů, prarodičů...

H. – No já si myslím, že to bylo dřív asi jednodušší.

Já – To seznámení?

H. – Hm. To měli lidi k sobě trochu možná blíž, teďka je to takový všechno hodně o drogách a většinou ty mladý spojuje samej alkohol a marihuana a tohle, jako jinej zájem. Já tohle to prostě, to je...záliba do záhuby.

Já – A myslíš si, že dneska, když je doba internetu, mobilů apod., že to je spíš ku prospěchu toho vztahu a nebo naopak?

H. – Já si myslím si, že to je asi spíš naopak, že lidi by se měli jako scházet a vidět se jako fyzicky, než takhle po tom icq a mobilech, to je...

Já – Jak bys popsala to kamarádství s tou Evou ze základky a teď tou partou holek ze střední? Je v tom nějaký rozdíl? A je některá z těch holek z té party, který by ti byla bližší než ostatní?

H. – No z těch tří je mi nejbližší jedna holka, jelikož bydlí se mnou v Kladně, protože vlastně já s ní jezdím autobusem, takže s ní vlastně trávím nejvíc času, takže o ní a o její rodině vím mnohem víc. Takže když se mám někomu svěřit jako třeba, když mám problémy doma, tak to řeknu jí. No a ...mám k ní důvěru.

Já – A jak spolu třeba trávíte čas? Většinou v té partě a nebo spíš spolu? Jste celkem ve čtveřici a nebo se v rámci té vaší party utvořili kamarádský dvojice?

H. – To si myslím si že ne, většinou se snažíme být ve čtyřech a tak, jsou třeba dvojice nebo i trojice, když někdo nemůže nebo takhle, ale není to že bysme se nějak odtrhli.

Já – A máš ke všem stejnou důvěru?

H. – Jenom k té jedné, k té mám největší jako...nemyslím si, že tam ty dvě holky by to...ale prostě...

Já – A mohla bys to nějak porovnat, to kamarádství s Evou a s touhle kamarádkou ze střední školy?

H. – Je ten rozdíl takovej, že k té Lence mám opravdu důvěru, k té holce z Kladna, že...ona to nemá doma zrovna jednoduchý. Takže je to člověk, kterému můžu jako věřit a trochu se v ní už vyznam jo, že znám její vlastnosti, takže vím, že když jí něco řeknu, že to na mě nevykecala. No a...jako je s ní legrace stejně jako s Evou, ale prostě je to legrace trochu jiná, když ten člověk je...ta atmosféra není tam taková napjatá, že to není jenom o té legraci, je to i trochu o tom přátelství skoro, o tom kamarádství.

Já – A znáš se i s její rodinou? Podnikáte společně něco?

H. – Jenom podle vyprávění. No my jsme ještě spolu neměli příležitost, ale ona to má doma myslím si, že ještě horší než Eva, jelikož oni jí nepouštěj fakt nikam, musí být do šesti doma, takže to se ani nikam moc jít nedá.

Já – Máš nějaké plány do budoucna, třeba ohledně právě těch kamarádů?

H. – No tak, když mě Tomáš třeba s něčím naštvě, tak jdu za mamčou, jo že mamča je pro mě obrovská opora, je to pro mě nejdůležitější člověk v životě. A vím, že se na ní můžu spolehnout, takže nějaký přátelé, nebo takhle, to prostě nechám osudu, buď se někdo najde nebo ne.

Já – Prostě maminka je pro tebe největší přítelkyně?

H. – No.

Já – A brácha nebo tatínka můžeš považovat za kamarády?

H. – No, tátovi se svěřit můžu a vím, že by mě taky nezradil nebo má mě rád za každou situaci, ale je ten problém, že to je ... alkoholik, že...takhle já třeba když bych si s ním chtěla povídat, tak mam prostě z dětství takový hrozný zážitky, že mám prostě nějaký psychický blok a prostě to nejde vždycky. A brácha, ten je...ten je docela fajn, no. Takhle...je fajn, tak jako je to takový, nemáme k sobě úplně nejbližší, ale že bysme se nějak neměli rádi, ale neschvím se mu se všim.

Já – A tvůj přítel Tomáš, který je pro tebe současně i kamarádem, jak jsi říkala, tak nevádí, že je od tebe vlastně o 5 let starší? Nevadí, že teda není tvým vrstevníkem?

H. – Určitě ne, já právě jsem spíš na starší, že už mají nějaký priority a už prostě nechovají se jako puberťáci, jo já bych nemohla chodit s někým, komu je 17, 18, to jsou takový kluci ještě takový nevypělý. Ale normálního kamaráda bych radši jako vrstevníka.

Já – takže Tomáše máš jako partnera a současně kamaráda, ale kluka, s kterým jen kamarádíš, bys chtěla radši vrstevníka?

H. – No.

4. 3. 3. David – 16 let

Studuje střední odborné učiliště s maturitou – obor strojní požární technik. Žije s rodiči a mladším bratrem. Má dva starší nevlastní sourozence z otcova prvního manželství. S rodiči i sourozenci vychází dobře. Má partnerku.

Já – Máš v současné době nějaký dobrý kamarád nebo kamarádku?

D. – No mám jednu nejlepší kamarádku a prostě jednoho kamaráda, no to jsou takový dva...

Já – Ty považuješ za kamarády na stejné úrovni?

D. – Hm.

Já – A jak bys popsal ty kamarádství? Co si povídáte, jak trávíte spolu čas apod.

D. – Tak s tím kámošem, to chodíme do hospody a tak jako kecáme různě a ty holce říkám jako všechno no, to se můžu spolehnout, že to nikomu nevykecá.

Já – A je to fakt jenom kamarádka nebo bys chtěl nějaký vztah?

D. – No my se známe tři měsíce, takže jako zatím jenom kamarádi, nejlepší.

Já – A v budoucnu bys chtěl něco víc a nebo opravdu chceš, abyste zůstali kamarádi.

D. – No možná něco by mohlo být.

Já – A to je teda člověk, kterému řekneš všechno,

D. – Jo.

Já – Víc než tomu kamarádovi?

D. – No to zas ne, no tomu klukovi toho řeknu víc, než holce zase.

Já – Ale jiný věci?

D. – No, něco jiného.

Já – Takže jsou oba opravdu na stejné úrovni?

D. – No.

Já – A někoho jiného vedle nich máš? Takhle blízkýho?

D. – No tak rodiče, že jo? Ale těm zas taky nemůžu říkat úplně všechno, jim říkám úplně všechno.

Já – A když už jsi začal s těma rodičema, tak myslíš, že můžeš považovat mámu nebo tátu za kamarády? I když jim všechno neříkáš?

D. – No já myslím, že jo. I mámu i tátu.

Já – A bráchu?

D. – No...nevím no, možná taky, ale musel by se chovat trochu jinak.

Já – A než jsi poznal tyhle kamarády, měl jsi jiného kamaráda?

D. – No tak na základce, tam jsem se tak nějak bavil se všema, ale taky s jednou holkou jsem se bavil úplně nejvíc a pak v devítce, to se pak nějak, já ne, ale kamarádi jí šikanovali, takže odešla a pak jsme se spolu moc nebavili.

Já – A proč myslíš, že to skončilo? Tím, že odešla?

D. – No asi jo, my jsme se už neviděli každý den no.

Já – A z toho důvodu to teda přestalo?

D. – No asi jo.

Já – A jinak jsi tam měl všechny na stejné úrovni z té třídy?

D. – No asi tak, tam jsme byli prostě parta, tam nás bylo asi 16 a bavili jsme se všichni, teďko na střední to je úplně něco jiného.

Já – A ze střední máš tady toho kluka, o kterém jsi mluvil?

D. – Ne, ten chodí úplně někam jinam, tomu je 18 a toho jsem poznal vlastně asi před dvěma rokama, protože jsme chodili do posilovny, tak tam.

Já – A z té střední máš nějakýho kamaráda?

D. – No, tak jako mám kamarády dva tak dobrý, ale těm bych nemoh říct všechno jako těmhletěm dvom.

Já – A když bys to měl porovnat, to kamarádství s tou holkou teď, co se bavíš a s tou kamarádkou ze základky?

D. – No tak teď jsme starší, asi jenom v tom věku, jinak...

Já – Jinak ta náplň byla stejná?"D. – No asi jo.

Já – A vzpomeneš si na nějakýho prvního kamaráda? Třeba už ze školky?

D. – To nevím, já si nevzpomenu.

Já – Takže spíš tyhle, co jsi jmenoval?

D. – No asi jo.

Já – A nejdůležitější byli, když to shrnu, tyhle dva současní, pak ta holka z té základky a teď ty dva kluci ze střední?

D. – No, a pak ještě jedna, ale s tou se to zkazilo, s tou se teď ani nepozdravím, to dopadlo úplně blbě. Ale s tou jsme se bavil úplně nejvíc, to bylo o prázdnin, teď od velkejch prázdnin teďka do prosince.

Já – A s tou ses seznámil jak? Tady na vesnici?

D. – No tady kousek, když jsme šel s tím kámošem, s Martinem, tak říkal,at' jdu s nim,tak jsem jí poznal a od té doby jsme si psali na icq a smsky a tak.

Já – A proč to skončilo?

D. – No, já jsem jí řek, jestli by třeba nechtěla víc než kamarádství a ona řekla, že to kamarádství bude nejlepší pro nás pro oba a pak začla chodit s nějakým jiným klukem.

Já – Takže z toho důvodu se to ukončilo úplně?

D. – No asi jo.

Já – A moh bys i říct, co to vlastně je to přátelství? A jestli je rozdíl mezi přátelstvím a kamarádstvím?

D. - No tak já bych řek, že kamarádství je s těma klukama ve škole a přátelství je právě s tím Martinem, že se mu můžu svěřit, obrátit se na něj a vědět prostě, že prostě mě nepodrazí.

Já – Takže to je něco víc to přátelství?

D. – Určitě.

Já – A je to hlavně tím, že se mu svěříš, že mu věříš?

D. – Hm, tou podporou.

Já – A bavíš se víc s klukama nebo s holkama?

D. – Podle toho jak kde.

Já – A na to přátelství máš radši kluka nebo holku?

D. – Já nevím, to nedokážu říct, tomu klukovi, jak jsem říkal, tak tomu můžu říct víc, ale tý holce zas můžu říct něco jinýho.

~~Já – A věříš v čistý přátelství mezi mužem a ženou, aniž by byla aspoň z jedný strany naděje na něco víc?~~

D. – Já myslím, že ne.

Já – Ne, vždycky tam musí být ten podtext?

D. – Hm.

Já – Zradil tě někdy kamarád?

D. ~~– Hm, ta kamarádka.~~

Já – ~~Ta~~, co si s ní chtěl chodit?

D. – Hm.

Já .- A nikdo jinej? Nějaký kluci...

D. – No, teďko sestřenice.

Já .- Tu jsi měl taky za kamarádku?

D. – No, tak ono jí je dvanáct, tak tý zas nemůžu říkat všechno, ale ona mě naštvála, rozhlašuje o mě řekně nesmysly.

~~Já – A jak bys popsal tvůj vztah s rodičema? Když jsi ho popsal jako kamarádskej?~~

D. – Neřeknu jim všechno, ale jinak jim důvěřuju.... Ale nemůžu jim říct všechno, rodiče jsou rodiče.

Já – Myslíš si, že je v kamarádství důležitý vrstevnictví?

D. - Já myslím, že ne. Protože mě je teď 16 a tomu Martinovi teď bude už 19.

Já – A v čem je teda to kamarádství podstatný, že ti nevadí ten věk.

D. – Hlavně, že si rozumíme... třeba můj nevlastní brácha, tomu je teď 24, tak to ještě jako...ale někdo starší, to si asi nedovedu představit.

Já – A myslíš si, že dneska je jednodušší seznamovat se s lidma a udržovat ten kontakt, než v době tvých rodičů nebo prarodičů?

D. – No stoprocentně.

Já – A proč si to myslíš?

D. – Je to jinde. Třeba toho nevlastního bráchy bejvalá holka bydlí v Havířově, tak to dá se říct, taky bylo dobrý.

Já – A myslíš si, že ta náplň toho přátelství a to jak probíhá, je jiný než dřív?

D. – To pravý přátelství, já myslím, že ne, je stejný.

Já – A myslíš si, že ti to kamarádství s tím Martinem nebo s tou holkou může vydržet po celý život? Přál by sis to?

D. – No, tak určitě bych si to přál, ale nemyslím si to.

Já – A věříš v takový přátelství, který vydrží celý život?

D. – No tak určitě, ale myslím, že tohle moje ne, prostě mám takovej pocit.

Já – Myslíš si, že mezi dvěma lidma, který založí manželství, může postupem doby spíš vzniknout přátelství?

D. – Já myslím, že jo.

Já – Jaký vlastnosti by měl mít přítel?

D. – Musel bych si s ním rozumět, no asi optimista a hlavně by neměl bejt uzavřenej, prostě nad věcí, asi by měl bejt upřímněj.

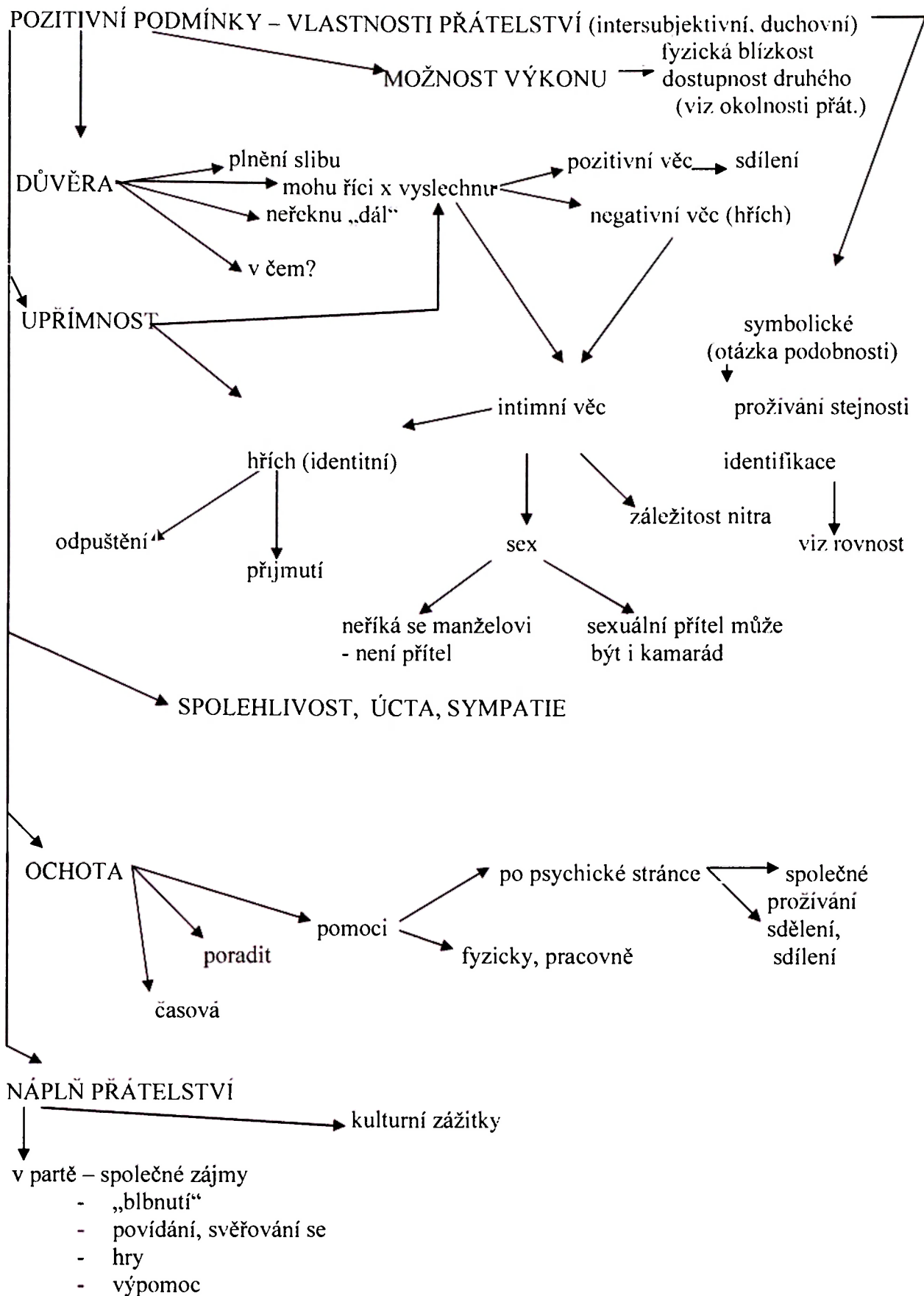
5. Pojmová mapa

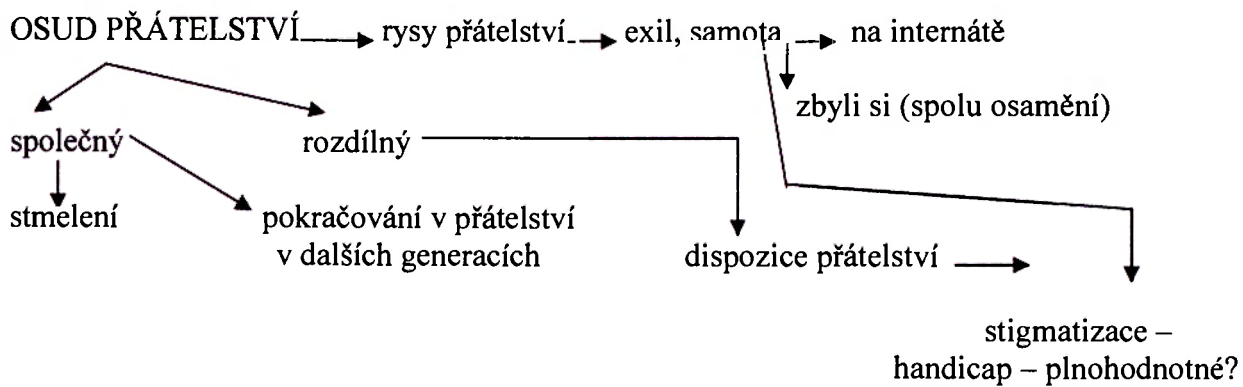
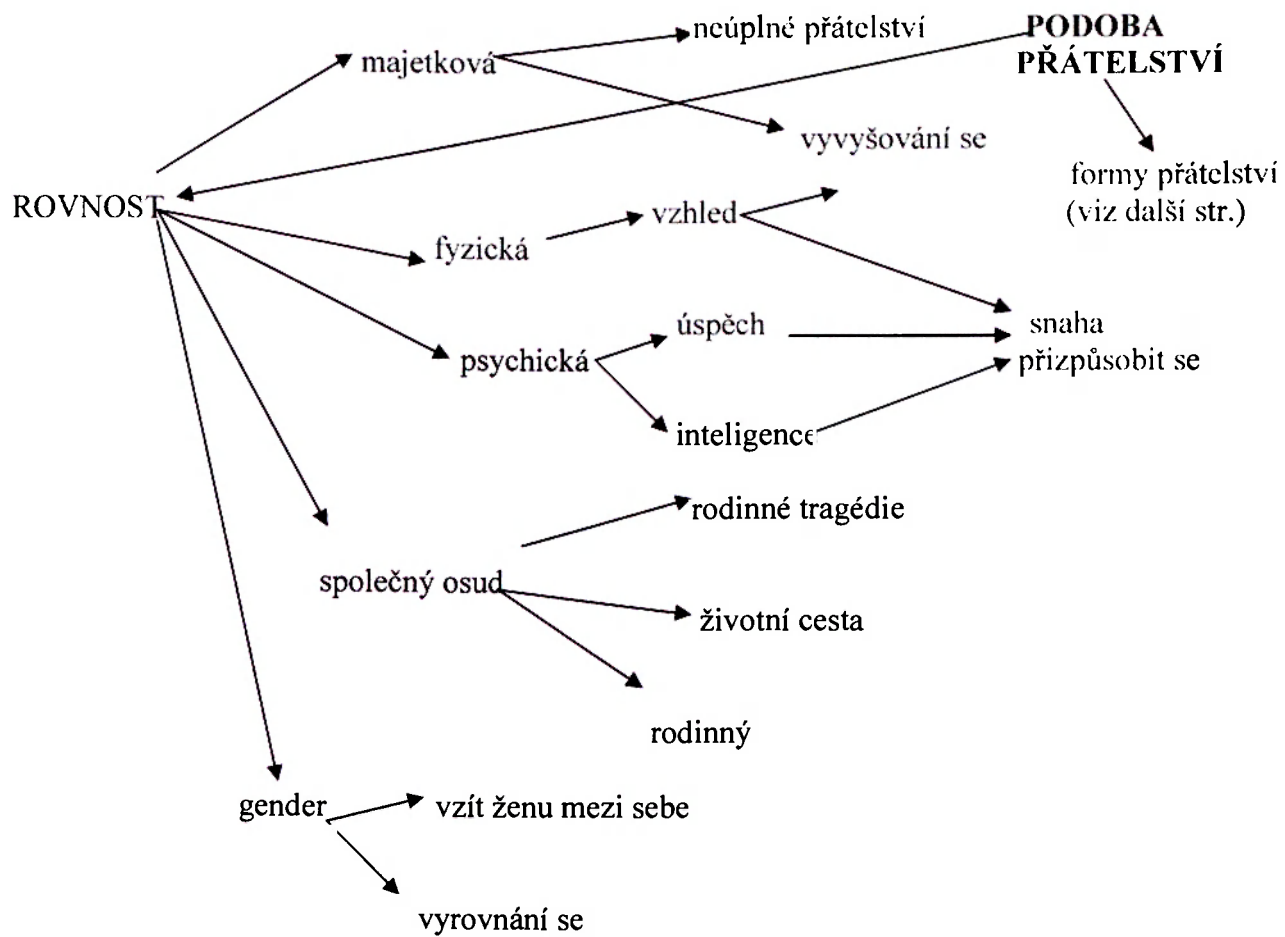
Pro názornější představu témat je zde vypracována tzv. pojmová mapa. Níže uvedená pojmová mapa vychází právě z takto kódovaných rozhovorů.

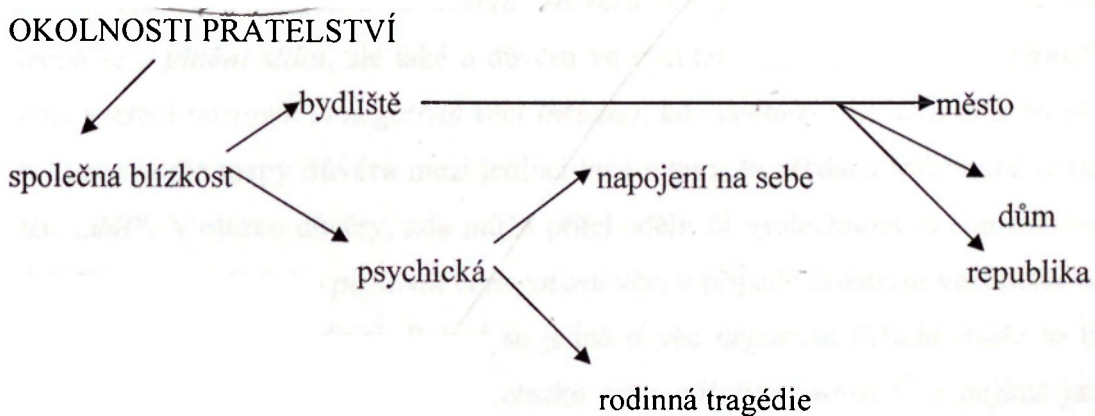
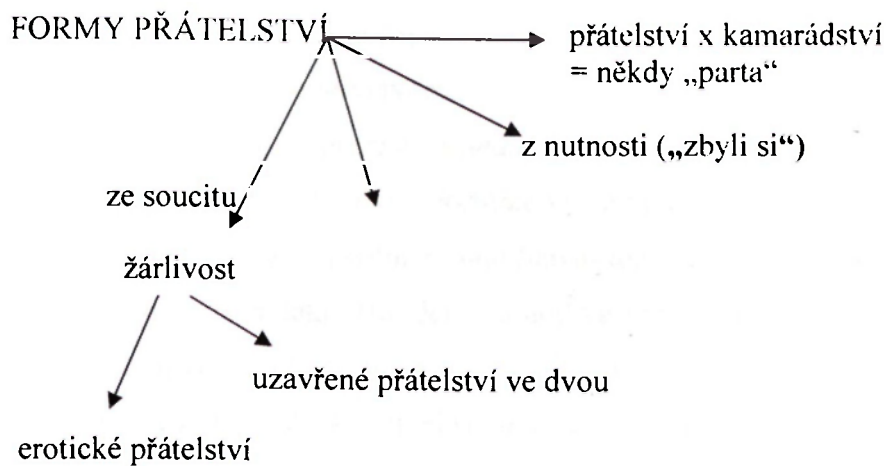
Jednotlivá témata přátelství se rozštěpila na několik základních schémat, na podněty, která přátelství určují. Více jim bude věnována samotná pojmová mapa a její deskripce a interpretace.

Pojmová mapa – viz další strana

PODMÍNKY PŘÁTELSTVÍ

5.1. Deskripce pojmové mapy

Pojmová mapa je vytvořena na základě provedených rozhovorů. Podle odpovědí na dané otázky jsou popsány výsledné pojmy, které jsou pro dané téma zásadní. To znamená, že by zde mělo být v podstatě vystihnutí základů problému přátelství. Několik témat se ukázalo jako zásadních, tato hlavní témata se dále rozvíjí, z nich tedy vznikají podtémata, která se také dále dělí. Jednotlivá témata spolu často úzce souvisí, prolínají se a vzájemně se ovlivňují. Spolu související témata jsou spojována šipkami, které propojují zdánlivě i témata, která spolu až tak nesouvisí.

5.1.1. Podmínky přátelství

Po důkladném rozboru provedených rozhovorů mimo jiné vyšla jako jedna z několika základních pilířů přátelství tato všeobecná kapitola, a to **podmínky přátelství**, které se dle jejich obsahu dají nazvat také jako vlastnosti přátelství, nebo lépe řečeno vlastnosti přítele.

Pozitivních intersubjektivních, duchovních podmínek je několik a dle výpovědí vyplývá, že jsou všechny na stejné úrovni, tím je myšlena úroveň důležitosti. Všechny podmínky přátelství jsou dle respondentů stejně důležité a podstatné. Jedná se o důvěru, upřímnost, ochotu, možnost výkonu přátelství a náplň přátelství.

Každá pozitivní podmínka přátelství se dále týká konkrétních témat.

Jednou z podmínek je důvěra. **Důvěra** pro jedince existuje ve více směrech, jedná se o *plnění slibu*, ale také o důvěru ve věci tzv. „*mohu říci x vyslechnu*“, to se týká svěřením *pozitivní či negativní věci (hříchu)*, kde dochází i ke *sdílení* mezi přáteli, a nakonec je dle mapy **důvěra** mezi jedinci také v tom, že předaná informace se *neřekne* tzv. „*dál*“. V otázce důvěry, zda může přítel sdělit či vyslechnout danou informaci, je důležité, zda se jedná o *pozitivní či negativní věc*, v případě pozitivní věci může dojít ke *sdílení* mezi oběma jedinci. Pokud se jedná o věc *negativní (hřích)* může to být *věc intimní*, která znamená pro někoho otázku *sexu, záležitost nitra* či ji pojímá jako tzv. *identitní hřích*. V případě intimní věci, konkrétně sexu, sexuálního hříchu vyplynulo, že by se tato skutečnost neměla sdělovat *manželovi, manželce, nejedná se o přítele*, kterému lze sdělit vše, ale na druhou stranu může být *sexuální partner současně i přítelem*, kterého lze považovat za nejbližší osobu.

Další podmínkou přátelství je vedle důvěry **upřímnost**. Upřímnost se dle výpovědí respondentů také týkala více věcí. Stejně jako u ~~důvěry~~ je jedna z podkategorií

„*mohu říci a vyslechnu*“. Upřímnost s sebou nese i umění sdělit určitý ~~hřích~~ kterého se jedinec dopustil a tíha na druhé straně je naopak v umění jej *přijmout* či alespoň *odpustit*.

Pozitivní podmínkou intersubjektivní, duchovní je i **možnost výkonu**, to znamená možnost mít to dané přátelství. Možností výkonu přátelství je myšlena **fyzická blízkost a dostupnost jedince**, přítele (více v okolnostech přátelství).

V tomto výčtu pozitivních podmínek přátelství má své místo i symbolika, jedná se o **symbolické** pozitivní podmínky přátelství (**otázku podobnosti**), kdy v tomto vztahu může docházet k **prožívání stejnosti – identifikaci**, která úzce souvisí s **rovností** v přátelství.

Do pozitivních podmínek, vlastností určitého přítele, je respondenty řazena i **spolehlivost**, vzájemná **úcta** a **sympatie**.

Další neopominutelnou podmínkou pro přátelství je i **ochota**. Ochota má ale více směrů a může se týkat více věcí, jde o ochotu **pomoci, poradit**, ale i **ochotu časovou**. Co se týká ochoty pomoci svému příteli, může se jednat o pomoc po **psychické stránce**, to znamená společně prožívat radosti i starosti, a to sebou nese i **společné sdělení** a **sdílení** a také **prožívání**. Ochota pomoci může mít základ ale také v **pomoci fyzické, pracovní**, to znamená vzájemně si pomoci při práci např. na domě, s hlídáním dětí apod.

První strana pojmové mapy je zakončena **náplní přátelství**, která se ukázala v těchto směrech, jedná se **kulturní zážitky** či **zážitky v partě**, jako byly **společné zájmy**, „*blbnutí*“, *povídání* či *svěřování se*, *hry*, *výpomoc* atd.

5.1.2. Podoba přátelství

Další kapitolou přátelství je **podoba přátelství**, do podoby přátelství je řazena otázka **rovnosti** v přátelském vztahu. Samotná rovnost se týká několika oblastí, které se v přátelství vyskytují a v kterých si jedinci mohou či nemusí být rovni. Jedná se o rovnost mezi přáteli **majetkovou**, pokud tato rovnost nefunguje, může dojít k **vyvyšování se** jednoho z jedinců, či se může jednat o **neúplné přátelství**. Dále je to rovnost **fyzická**, ta se týká **vzhledu**, u té, pokud je mezi přáteli rozdíl ve fyzickém vzhledu, může dojít ke snaze **přizpůsobit se** druhému jedinci či k **vyvyšování se** nad druhým, a rovnost **psychická**, v tomto případě jde o otázku **úspěchu** či **inteligence** a o případnou opět snahu **přizpůsobení se**. Rovnost se může týkat i **společného osudu**, někdy jde o stejnou **životní cestu** nebo o **rodinný společný osud** či dokonce shodnou nebo podobnou **rodinnou**

tragédii. Rovnost ve vztahu přátelském je i v otázce **genderu**, zda mít za přítele někoho *opačného pohlaví* a vzájemně se vyrovnat.

S genderem souvisí i další podoba přátelství, a to ve smyslu **účastníků** přátelství. Účastníky v přátelském vztahu mohou být **muž a žena**, kteří jsou buď *manželé* nebo si jsou *cizí*, ne příbuzní. Dále jsou účastníky přátelství jedinci **stejného pohlaví, příbuzní** a také jedinci **stejného věku**, to znamená *vrstevníci* či lidé *věkově vzdálení*.

Podobou přátelství jsou i jeho **formy** a s tím souvisí otázka odlišnosti chápání jednotlivých názvů pro přátelství. Přátelský vztah je nazýván pojmem **přátelství** či **kamarádství** a někdy dokonce i **partou**.

Do forem přátelství je řazen i důvod vzniku takového vztahu, jeho počátek. Přátelství mohlo vzniknout i ze *soucitu* či z obyčejné **nutnosti**, jednoduše si dva jedinci na sebe *zbyli*.

Formou přátelství bývá i **žárliivost**, která vztah provází, potom se jedná o *přátelství erotické* či o *uzavřené přátelství ve dvou*.

5.1.3. Okolnosti přátelství

Důležitou **okolností přátelství** je **společná blízkost** obou jedinců, kteří jsou přáteli. U společné blízkosti se může jednat o společnou blízkost *psychickou*, kde jde o *napojení se na sebe* nebo o sdílení *rodinné tragédie*, či o *fyzickou*. Společnou blízkost fyzickou představuje *vzdálenost bydliště*, a to v rámci jednoho *domu, ulice, města* či dokonce *republiky*. Pokud dojde k fyzickému odloučení, nebude možnost společné blízkosti, tak dochází k ukončení přátelství.

5. 1. 4. Osud přátelství

Další složkou, částí přátelství je samotný **osud přátelství**, který je buď **společný** či naopak **rozdílný**, který rozvíjí další *dispozice* přátelství. U společného osudu jsou variantami *stmelení* přátel, jedinců či *pokračování přátelství v dalších generacích*.

Z přátelství a jeho osudu se vyděluje i možný **rys přátelství**, a to je *samota, exil*, jedince spojí v jejich situaci samota *na internátě* nebo situace, kdy si dva jedinci prostě *na sebe zbyli*.

Samota souvisí i s případnou *stigmatizací* jednoho z dvojice přátel, ne vždy to ale znamená, že se nemůže jednat o *plnohodnotný* přátelský vztah se zdravým člověkem.

5. 2. Interpretace pojmové mapy a její empirické zpracování

Tato kapitola je opět věnována pojmové mapě, ale v tomto případě se nebude jednat o pouhý popis, deskripci mapy, ale o její bližší interpretaci a empirické zpracování dat. Opět půjde o postup přesně podle kategorií pojmové mapy.

5. 2. 1. Pozitivní podmínky přátelství, vlastnosti přítele

Po důkladném rozboru provedených rozhovorů mimo jiné vyšla jako jedna z několika základních pilířů přátelství tato všeobecná kapitola, a to **podmínky přátelství**. Podmínky přátelství jsou však dle výpovědí v podstatě i vlastnostmi určitého jedince, který je někomu přítelem.

Podmínky pro přátelství by měly být zajisté **pozitivní**, aby se daný vztah vůbec mohl začít.

Pozitivní podmínky přátelství jsou **intersubjektivní** (od slova intersubjektivita – to, co je společné všem subjektům) a **duchovní**. Jedná se v podstatě o podmínky, které jsou společné oběma subjektům, jedincům, kteří začínají či už mají přátelský vztah.

Pozitivních intersubjektivních, duchovních podmínek je několik a dle výpovědí vyplývá, že jsou všechny na stejné úrovni. Jedná se o důvěru, upřímnost, spolehlivost, vzájemnou úctu a sympatie, ochotu, možnost výkonu a náplň přátelství.

Každá pozitivní podmínka přátelství je dále rozpracována do konkrétnějších témat.

5. 2. 1. 1. Důvěra

Důvěra je slovo, které bylo často skloňováno u odpovědi na otázky, jaké vlastnosti by měl přítel či kamarád mít a čím se přátelství vlastně vyznačuje, co je pro něj typické.

Konkrétním slovem **důvěra** pojmenovalo odpověď 9 respondentů z celkového počtu 15-i respondentů, z toho 2 ženy, 5 mužů a 1 šestnáctiletá dívka. Je zajímavé, že muži slovo důvěra přímo jmenovali, ženy jej většinou nevyslovily přímo, ale popisem vlastností vyšlo najevo, že v podstatě myslí také důvěru. Např. paní Anna, Božena a Marie to popisovaly slovy *můžu mu všechno říct* či *věřím mu, ještě nezklamal* apod. Tato slova vyjadřují opět vlastnost přítele, a tou je v tomto případě zmíněná **důvěra**.

Ačkoliv v rozhovoru zaznívalo slovo důvěra, u každého respondenta to znamenalo jinou věc či více věcí současně. Proto se i v pojmové mapě důvěra rozbíhá do

více směrů.

Důvěra se tedy týká např. *plnění slibu*. Pokud má jedinec důvěru svého přítele, je také zásadní ta věc, že může osobní informace sdělit, ale také je v jeho schopnostech je vyslechnout, v pojmové mapě je to zkráceně nazváno „*mohu říci x vyslechnu*“. S důvěrou také velmi úzce souvisí to, že se svěřené informace nedostanou k nikomu jinému, než komu byly primárně svěřeny, řečeno dle pojmové mapy, že to někdo „*neřekne dál*“. Pan Jaroslav popsal důvěru v tomto smyslu takto: „*v každém případě by asi měl teda bejt věrnej v tom pravým slova smyslu, že by teda to, co ty dva si spolu řeknou, tak by mělo bejt tabu pro ty ostatní...*“

U otázky svěření či vyslechnutí problému hrálo také roli to, jaká informace byla předána či přijata. Jedinec může vždy předat či převzít *informaci pozitivní* nebo *negativní*, negativní byla někdy podána jako nějaký *hřích*.

U negativní informace se jedná především o to, že se jedinec nemusí obávat s takovou zprávou svěřit, očekává, že dojde k vyslechnutí a případně k následnému pochopení či porozumění, nebude odsouzen a může tak své provinění s někým sdílet a najít tak pro sebe oporu.

Pokud je sdělována či přijímána pozitivní informace, dochází ke *sdílení* dané věci i příjemcem, jde o klasické svěřování, které provází každé přátelství, ať se jedná o přátelství mezi zralými lidmi či mezi adolescenty.

U přijímání či sdělování, někdy i negativní věci, hříchu, se může jednat i o *věc intimní*. Intimní věc byla chápána různými respondenty různě. Intimní věc je považována za informaci z oblasti *sexuality*, či za něco, co se týká *záležitosti nitra*, osobní rodinné věci, ale také je chápána intimní věc jako nějaký *identitní hřích*, jako prohřešek, za který se jedinec stydí. Pokud je intimita chápána jako oblast sexu, vyšlo najevo, že by se taková informace neměla sdělovat manželovi či sexuálnímu partnerovi, protože to není přítel. Na druhou stranu někdo naopak svého sexuálního partnera považuje současně i za přítele, kamaráda, na kterého se může vždy obrátit.

K záležitosti důvěry jako zásadní věci pro přátelství se kladně vyjádřila i 16-letá respondentka Helena: „*No, ta důvěra by byla asi nejdůležitější, prostě je to člověk, ke kterému mám úplnou důvěru a vím, že mě nezklame, že mě nepodrazí a on to samý musí cejtít i ke mně*“.

Pokud v přátelském vztahu dojde k narušení důvěry, může takový vztah skončit krachem a zánikem i několikaletého přátelství. Toto dokazovala svými slovy opět Helena: „*... aspoň kdyby mi řekla jako, bude to dobrý nebo něco takovýho, ona na to*

prostě nereagovala skoro nijak. Když jako jsem se jí svěřila s jedním mým takovým problémem, že jsem se nezachovala zrovna moc hezky ke svým kamarádům a stalo se mi to, že ona to prostě vykecala dál.“ Heleně se přátelský vztah s danou dívkou opravdu posléze rozpadl, zajímavé je, že dotyčná kamarádka byla Eva, která byla stejně jako Helena respondentem pro tuto práci. V tomto úryvku se Heleně nevyplatila ani upřímnost, kterou do vztahu vkládala.

5. 2. 1. 2. *Upřímnost*

Upřímnost je další z výčtu pozitivních podmínek přátelství a v podstatě i vlastností přítele.

Slovem upřímnost charakterizovali vlastnosti přítele, či jako důležitou známku přátelství celkem 4 respondenti, z toho 2 muži, 1 žena a 1 šestnáctiletá dívka. Pan Jirka např. jmenoval u vlastností, které by měl jeho přítel mít, upřímnost na prvním místě, dokonce vysvětlil, co přesně má upřímností na mysli: „*Upřímnost je, že nebude mluvit každé den něco jiného a že nebude lhát, nesmí si lhát. A musí se chovat zcela přirozeně. A když něco řekne, tak že to myslí vážně, takže ten člověk asi musí mít něco v tý duši.*“

V rozhovorech byla velmi často **upřímnost** spojována s již výše popisovanou **důvěrou**, proto i v pojmové mapě tyto dva pojmy spolu úzce souvisí.

Stejně jako u důvěry i tady je upřímnost dále dělena, a to konkrétně na upřímnost ve smyslu takovém, že přítel se nemusí bát cokoliv upřímně sdělit či naopak vyslechnout, to znamená opět jde u přítele o tzv. „*mohu říci x vyslechnu*“. Vedle toho se jedná i o možnost sdělení **hříchu**, který je pro daného jedince **identitní**, jedná se o jeho osobní zklamání, selhání. Po sdělení takového hříchu, prohřešku většinou jedinec očekává nějakou reakci, a to *odpuštění* či *přijmutí* té dané informace. Za tímto účelem je informace svěřována, aby se sdělovanému ulevilo a získal pochopení. Pokud nedojde v takové situaci k těmto reakcím, ať odpuštění či přijmutí, dojde pravděpodobně k trhlině ve vztahu, který už nemusí být nadále tak upřímný a důvěrný, jako býval dosud.

Eva popsala vlastnosti, které by měl přítel mít takto: „*Hlavně upřímnost, upřímnost ve všem a pravdomluvnost. Prostě aby mi nevrátila kudlu do zad, aby mi uměla poradit a to samý chtěla ode mě.*“

Je zajímavé, že Eva, ačkoliv toto vyžaduje od svého přítele, neumí sama na upřímnost ve vztahu adekvátně reagovat, to znamená tak, jak přítel, který je upřímný, očekává. Výše popsaná zkušenost Heleny, kde ji kamarádka zklamala v otázce důvěry, se jedná právě o Evu, ona je tou zmiňovanou kamarádkou, která nereagovala a ještě

sdělenou informaci sdělovala dalším osobám.

I z těchto důvodů jejich přátelský vztah nevydržel a posléze skončil.

Mnoho respondentů nenazvalo důležité vlastnosti přítele přímo, ale popisem, např. paní Anna P. popsala upřímnost takto: „*Za bukem tě nepomlouvá, když se jí něco nelíbí, tak ti to řekne, i když tě to namíchne na chvíli.*“

5. 2. 1. 3. Možnost výkonu

Pozitivní podmínkou v přátelství je určitě i **možnost výkonu**, to znamená možnost mít a uskutečňovat dané přátelství. Možností výkonu přátelství je myšlena **fyzická blízkost** a **dostupnost jedince**, přítele (více v okolnostech přátelství). Pokud nebude možnost se fyzicky setkávat, je přátelství podrobena zatěžkávací zkoušce a ne vždy vydrží, dojde ke konci právě z důvodu vzdálenosti mezi jedinci. V mnoha případech se respondentům rozpadla přátelství právě z tohoto důvodu. Jako důvod odstěhování, fyzické vzdálení přítele uvedlo v rozhovorech 5 žen a 1 muž. Mezi nimi např. i Anna: *“Vydrželo nám to, než...vydrželo nám to...celý roky. Až když ona se odstěhovala do Švermova, tak...”* a Jaroslav: *“vydrželo nám to poměrně dost dlouho, až vlastně dá se říct do té střední školy, kdy potom ten můj kamarád emigroval. A od té doby jsme se spolu nikdy neviděli, protože emigroval až do Austrálie. Ještě jsme si potom nějakou dobu psali, ale více méně to potom skončilo.”*

5. 2. 1. 4. Symbolická otázka podobnosti

Další pozitivní podmínkou pro vznik a udržení přátelství je **symbolická podmínka-otázka podobnosti**, která je v **prožívání stejnosti**, v **identifikaci**. To znamená, že jedinci mají k sobě blízko, jsou si něčím podobní, ba dokonce mohou být v mnoha směrech stejní, **být si rovni**. Příkladem toho, jak může být rovnost důležitá ve vztahu přátelství, je paní Marie, která popisovala své přátelství v době mládí: „*A že jsme spolu vyrůstaly a byly jsme tak nějak semknutý, jo. Obě jsme pocházely z chudý rodiny, jich bylo taky pět, já pocházím taky z pěti dětí, že jo, takže jako a nebylo to nějaký, že by se jeden na druhým povyšoval.*“ Takto mluvila o přítelkyni, kterou má dodnes.

5. 2. 1. 5. Ochota

Ochota se také ukázala jako důležitý prvek v přátelském vztahu. Sice ji konkrétně pojmenovali jen 2 muži, ale nepřímě o ní mluvili všichni respondenti.

Ochota se týká více věcí a pro každého znamená trochu něco jiného. Jedná se o

ochotu pomoci, poradit, ale i *ochotu časovou*. Co se týká ochoty pomoci svému příteli, může se jednat o pomoc po psychické stránce, to znamená společně prožívat radosti i starosti, být k tomu v podstatě ochotný a tak si společně *sdělovat* i *sdílet* danou věc. Např. Božena mluvila o podpoře ze strany rodiny, když jí zemřel syn, Marie pro změnu získala psychickou podporu od kamarádky v momentě, kdy ovdověla, Květoslava sdělovala, jak se snažila s dalšími kamarádkami psychicky pomáhat těžce nemocné přítelkyni apod. Ženy tedy spíše mluvily o ochotě pomoci po té psychické stránce a jen v pár momentech i o pomoci fyzické a časové, kdy mluvili o ochotné kamarádce, která jim pohlídala děti atd.

Ochota pomoci může mít základ ale také v pomoci fyzické, pracovní, to znamená vzájemně si pomoci při práci např. na domě, s hlídáním dětí apod. O fyzické pomoci mluvili spíše muži, a to konkrétně dva, Václav a Jirka. Václav zmiňoval: „...*já to stavěl komplet všechno sám, ale na střechu bylo třeba... no tak kamarádi přijeli samozřejmě, že jo, pomáhat.*“

Ochota časová znamenala u respondentů investici od přítele časovou, to znamená, že přátelé si navzájem věnovali čas, především byli ochotni si jeden pro druhého ten čas udělat.

5. 2. 1. 6. *Spolehlivost, úcta a sympatie*

O spolehlivosti, jako o základu přátelství, mluvili 2 muži a 1 šestnáctiletá dívka, o úctě 2 ženy a o sympatiích se zmínila 1 žena.

Spolehlivost v přátelském vztahu zdůrazňoval např. Lád'a: „*by si se na něj mohla stoprocentně spolehnout, na všechno, že jo, nemusela by si před ním nic tajit, podle mě a prostě mohla by si se mu se vším svěřit a vědět, že on tě podrží...*“ „*Úplný spolehnutí*“ na přítele by mělo být i podle Jaroslava a Heleny. Spolehlivost chápali tak, že danému jedinci mohou věřit, mohou se na něj spolehnout po všech stránkách, úzce to souvisí tedy s důvěrou.

O **úctě** mluvila zaujatě paní Marie, především ve smyslu vzájemné úcty mezi dvěma jedinci, ať už mezi přáteli či mezi manželi: „*by měli jeden druhého ctít, jeden druhého respektovat a ne poroučet, ale respektovat, poradit, pomoci, stačí dobrý slovo.*“ Podle Jany je přátelství opět založeno mimo jiné také na vzájemné úctě.

Sympatie hrají roli především na počátku přátelského vztahu. Paní Anně P. musí být daná osoba z počátku sympatická, aby se mohl vyvinout třeba i bližší přátelský vztah: „*musí z toho člověka vyzařovat, že jo, takový nějaký sympatie*“.

5. 2. 1. 7. Náplň přátelství

Na pojmové mapě je poslední zaznamenanou pozitivní podmínkou **náplň přátelství**.

Pokud nebudou mít přátelé určitou svoji časovou náplň, nebudou mít jak trávit společný čas, tak je zde předpoklad, že takové přátelství dlouho nevydrží. V rozhovorech bylo zmiňováno mnoho možností, jak naplnit přátelství, ať už se jednalo o **kulturní zážitky** či **zážitky v partě**. Kulturními zážitky mysleli respondenti nejčastěji **divadlo, kino** nebo **koncerty**. Zážitky v partě či ve dvojici s přítelem popisovali nejčastěji jako „**blbnutí**“, **povídání** či **svěřování se, hry, výpomoc** atd.

Často byly zaznamenávány zážitky z dětství, jak trávili čas se svými kamarády jako děti, např. Lád'a: „*chodili jsme po škole jak se říká „kluci hurá do lesa“, že jo.*“

Naopak Eva vyprávěla, jak tráví momentálně čas se svou kamarádkou, když se společně sejdou, nejvíce mluvila o tom, jak se vzájemně svěřují, povídají si, navštěvují divadlo apod.: „*Je fakt, že když si teda začnem povídat, tak bavíme se o určitý věci, tak prostě...my to nikdy nedokončíme. Že prostě jedna druhý pořád skáče do řeči a prostě potřebovali bysme, aby ten den měl strašně jako víc hodin, protože zakecáme se a pořád jdem z jinýho tématu a nikdy nedokončíme úplně tu původní myšlenku. Já když jsem byla u ní, protože my jsme byly v divadle, tak to bylo fajn, jsme se jako dívaly, pak byla přestávka a už nám ty pusy jely, fakt že jo. Přišly jsme jako k ní a pozdravily jsme se s rodiči a pořád jsme a pořád a pořád jsme mluvili a pořád jsme jako měli o čem mluvit. Nikdy nám nedošlo téma.*“ Toto je ukázka krásného doplňování dvou přítelkyň, kdy stačí téma jen naznačit, udělat narážku a už opět pokračují v povídání, které tak může být "nekonečné" .

5. 2. 2. Podoba přátelství

Přátelství má určitou **podobu**, do podoby přátelství jsou řazeny i určité **formy** přátelství, to znamená vedle toho i název pro takový vztah, jehož význam je pro respondenty různý. Dále je zde zařazen **důvod vzniku** takového přátelství, **okolnosti** přátelství a jeho udržení, vedle toho také to, o jaké **účastníky** se v přátelství jedná a zda-li je v tom rozdíl. V neposlední řadě je přátelství vázáno i na **osud**, který je účastníkům mnohdy společný. V podobě přátelství hraje svou roli i **rovnost**, to znamená rovnost mezi přáteli, ať už se týká jakékoliv oblasti.

5. 2. 2. 1. Rovnost

Téma **rovnosti** přátelství je opravdu široké, zahrnuje několik aspektů, kterých se **rovnost** týká.

Jedná se o rovnost z hlediska majetku, tedy o **majetkovou rovnost**. To v praxi znamená to, jak si jsou přátelé, jedinci podobní vzhledem k majetkovým vztahům, např. zda pochází z podobně finančně zajištěné rodiny.

Pokud mezi jedinci, kteří jsou přátelé, nefunguje takováto rovnost, může docházet k tomu, že dané přátelství pak není kvalitní. Může nastat situace, kdy se bude jednat v podstatě o *neúplné přátelství*, nebo to, že se jeden z jedinců bude *vyvyšovat* nad toho druhého právě z důvodu majetku, postavení atd. U tohoto rozdělení se vychází i z příkladu jedné respondentky, která takové přátelství zažila. Paní Marie popisovala vztah s přítelkyní ze střední školy: *"a měly velkostatek, byly dost zámožný, tak jsem kolikrát vycejtila, třeba to, že já pocházím jako z jiný třídy... takže jako občas jsem cejtila, že to není to, co bylo u nás na tý vsi..ale i když jako nebyla zlá, ale přece jenom, to byl statkář tady odsad' a už to bylo jiný, i ten přístup jejich rodičů byl jinej, člověk vycejtil jako, ty jsi chudák..."* Marie zde jasně popisuje, že cítila ze strany dané přítelkyně, ale i ze strany její rodiny, vyvyšování se nad ní.

Vyšovat se nad druhým v přátelství nemusí být jen kvůli majetku, lze to i v případě, že neplatí **rovnost fyzická**, to znamená, že neplatí mezi dvěma přáteli rovnost **vzhledová**. Pokud tato rovnost neexistuje, opět to může v přátelském vztahu znamenat problém. Nastávají dvě možnosti, jak se vyrovnat s takovou situací, buď se jeden ve vztahu začne *vyvyšovat*, nebo se ten druhý snaží *přizpůsobit, vyrovnat se*. Ani jedno není asi správné, obě osobnosti by měly být samy sebou a tak se i přijímat, bez ohledu na to, zda si jsou fyzicky rovni či ne. Každého ihned napadne, že se ten "ošklivější" jedinec bude snažit vyrovnat "hezčímu" či "svalnatějšímu", ale někdy je to i naopak. Z rozhovoru s Helenou vyplynulo, že takový vztah zažila, ale ona, jako ta "hezčí" se snažila přizpůsobit té "méně krásné": *„Takhle...já jsem měla takovej psychickéj problém, že jsem si to někdy myslela, ono to takhle vždycky nebylo... No, já jsem na to byla hrozně upjatá a pořád jsem se snažila nějak před ní nevypadat tak dobře, aby se necejtila blbě.“*

Paní Hana zažila dlouhý přátelský vztah s dívkou, která byla proti ní ve fyzické nevýhodě: *„byla trochu i postižená, tak prostě...zároveň vyžadovala teda, jak bych to řekla, jako pomoc a já jsem byla svým způsobem spíš taková vůdčí, protože ona byla malinká, měla právě ten hrb, byla strašně těžce nemocná a já jako, každej mě od toho*

zrazoval teda jako, říkal, teda s takovou kamarádkou, ty se kamarádíš s tou hrbatou a já jsem měla teda tu Boženku strašně ráda“ Zde však toto postižení žádným způsobem vztah nenarušovalo, jen bylo znát, jak moc je kamarádka na paní Haně závislá.

Další věc, která souvisí s rovností, je rovnost *psychická*, to znamená, zda si jsou jedinci jako přátelé rovni psychicky, a to z hlediska *úspěchu* či *inteligence*. Pokud si dva jedinci, kteří jsou současně přáteli, nebudou v této situaci rovni, může to opět znamenat příčinu potíží v jejich vztahu. Mnohokrát se stává to, že pokud jeden z toho daného vztahu je objektivně méně úspěšný či méně inteligentní, nastává opět situace taková, že se daný jedinec snaží přizpůsobit tomu „lepšímu“ jedinci. To znamená, že se např. snaží s velkým úsilím o lepší výsledky, než kterých je schopen - to však v praxi nemusí být úplně ku škodě. Jako druhá situace v nerovnosti psychické s ohledem na inteligenci či úspěch může nastat to, že se jeden z přátel bude nad druhého vyvyšovat právě z pozice toho tzv. "lepšího", chytřejšího" . Potom už to však nebude přátelství bez podmínek, půjde tu o dosažení druhého a není to o vnímání jednoho druhým takovým, jaký je.

Zdeněk popisoval to, jak si našel kamaráda na internátě a jak pro něj v tom vztahu s ním byla důležitá rovnost: *"to bylo zase stejný, na té úrovni toho, že jsme si byli spolu rovni, že jo, že jako, tam byli kluci, který byli z města, nebo který byli frajeři nebo který byli už zase na tom internátě, nebo zase nějaký ty raubíři, který to...Ale my jsme byli tak jako, že člověk hledal sobě rovně rovnýmu, že jo, no."*

Rovnost v přátelství může být, ačkoliv se to nezdá, i u společného osudu. Velmi často jsou přáteli dva lidé, které spojuje právě *společný osud*. Osud se pak prolíná celou linií přátelského vztahu.

Společný osud popisovaly především 2 ženy. Další ženy popisovaly alespoň společné části svých osudů. Muži toto nezmiňovali, u nich šlo jen o společnou cestu během studia.

Společný osud může přátele potkat ve více směrech, společná může být dvěma přátelům *cesta rodinná*, či obecně *životní cesta* a nebo může dva jedince spojoval *rodinná tragédie*.

V rozhovorech se často vyskytoval popis, jak dvě ženy sblížila stejná rodinná situace, měly stejně staré děti, stejné zájmy, bydleli ve stejném městě, či dokonce ulici, ve stejnou dobu ovdověly, takže si byly vzájemnou oporou apod., toto byl nejčastější příklad společného osudu, především tedy u žen.

Společnou cestu, nebo alespoň její část zažili v podstatě všichni dotazovaní, všichni ušli nějaký úsek života spolu s přítelem, nejčastěji šlo o stejnou cestu studiem,

zálibami apod. I to se dá nazvat společnou cestou životem, nebo alespoň jeho částí.

Např. paní Marie popsala společnou rodinnou a vlastně i životní cestu osudem s celoživotní přítelkyní takto: „*A že jsme spolu vyrůstaly a byly jsme tak nějak semknutý, jo. Obě jsme pocházely z chudý rodiny, jich bylo taky pět, já pocházím taky z pěti dětí, že jo... Stejně jsme se vdávaly, máme stejně obě dvě syny a stejně jsme i ovdověly, stejnej rok.*“

Rovnost v přátelství je i v **genderu**, většinou fungují přátelství právě mezi stejnými pohlavími, tedy mezi genderově rovnými.

Přítele stejného pohlaví má 7 žen, 5 mužů a 2 šestnáctileté dívky, to znamená, že kromě jednoho respondenta se genderově stejné přátelství týká všech respondentů. Pokud je přátelství genderově nevyrovnané, může zde být snaha **vyrovnat se** druhému jedinci opačného pohlaví. Otázkou bylo i to, zda **vezme** muž do přátelského vztahu **ženu** a za jakých okolností a zda vůbec existuje opravdové přátelství mezi mužem a ženou.

5. 2. 2. 2. *Formy přátelství*

Zvláštní a zajímavou kapitolou týkající se přátelství jsou **formy přátelství**. Jde zde také o název, jak vlastně nazvat intimní přátelský vztah. Někteří respondenti užívají pojem **přátelství**, jiní zas **kamarádství**, někdo tyto dva pojmy nerozlišuje a považuje je za shodné a pro někoho je podstatnější, jak pojem chápe, než jak ho nazývá. Jako hodnotnější pojem považovali 2 muži a 4 ženy pojem kamarádství, naopak přátelství jako hodnotnější chápali 2 muži, 2 ženy a 3 šestnáctiletí, 1 žena oba pojmy chápe stejně a 1 muž je toho názoru, že jde o pouhý název a že je tedy jedno, jak takový vztah nazve. Jako hodnotnější pojem je myšlen přátelský, kamarádský vztah jedinců, který trvá i mnoho let, třeba i celý život a jde o vztah intenzivní a intimní.

Respondenti odpovídali na popis tohoto vztahu různě, ale ať už jej nazvali přátelstvím nebo kamarádstvím, jeho význam zůstával téměř nezměněný. A jak jej popisovali?

Popis „definice“ přátelství či kamarádství byl spojován vždy s vlastnostmi osoby, která je přítelem. Vlastnosti přítele jako definice přátelství byly stejné jako pozitivní podmínky přátelství, které byly interpretovány v úvodu.

Nejlépe definici přátelství ukáží ukázky z odpovědí respondentů. Květoslava např. vysvětlila pojem přátelství takto: „*Já myslím, že to přátelství je něco hlubšího. To kamarádství, kamarádů takových povrchních, může mít člověk spoustu, přátelství už je něco...*“, Souvisí s tím i to, jaký by měl vlastně přítel být, opět použiji slova Květoslavy,

kteře se v podstatě shodují i se slovy většiny ostatních respondentů: „*Tak určitě člověk, kterej když vás zná, ví o vás spoustu věcí, tak vás přes všechny klady a nedostatky má rád, že jo. Dovede odpustit nějaký chyby nebo nějaký nedopatření, umí pomoci, poradit, umí vyslechnout.*“ Oproti Květoslavě vidí Jana přátelství zcela opačně: „*Kamarádství bych řekla, že je na celý život, nebo by mělo být, že toho kamaráda znáš, s tou Táňou se známe 50 let určitě, no ale přátelů můžeš mít víc. Kamarádství je založený na důvěře, na úctě vzájemný, můžeš se opřít, člověk ví, co od něj může očekávat. A přátelství, to můžeš mít s kýmkoliv.*“ Jana i Květoslava se v názoru liší, Jana, oproti Květoslavě, nazývá to „pravé“ přátelství kamarádstvím, pro ni je přátelství jen vztah mezi dvěma známými, zatímco pro Květoslavu je takový vztah jen kamarádstvím. Na tomto příkladu je vidět, že ačkoliv každá z žen nazývá přátelský, nebo chcete-li kamarádský vztah lidí jiným slovem, význam takového vztahu se pro ně nemění, ať už jej nazveme již mnohokrát zmíněným *přátelstvím* či *kamarádstvím*.

Jako forma přátelství byla uváděna i *parta*, jedná se o skupinu jedinců, kteří nemusí být genderově rovni a ani se nemusí jednat o vrstevníky. O partě se mluvilo celkem 5 lidí, z toho 2 muži, 2 ženy a 1 šestnáctiletá dívka.

Lád'a např. mluvil o „své“ partě takto: „*my jsme měli takovou partu, to nebyli přímo kamarádi ze třídy, my jsme měli věkový rozdíl, že jo. Nás bylo asi pět nebo šest*“ Slovem parta mínili muži kamarády, s kterými trávili volný čas různými hrami, „lumpárnami“ apod. Většinou se jednalo o více jak čtyři jedince, Jaroslav měl pro příklad partu ještě početnější: „*tam byla banda já nevím osmi deseti kluků*“. Ženy také mají své party kamarádek, společný čas ale tráví většinou povídáním. Helena slovem parta vystihla kamarádství se spolužačkami ze školy: „*No, bavim se tam se třema holkama, že jsme taková parta a ty jsou docela fajn, ale jako že bych nějak extra se s nima... prostě říkala jim úplně všechno, to ne.*“

Z poznatků z rozhovorů s respondenty vyplynulo, že jakmile má jedinec „svou“ partu, stejně se v ní vyskytuje někdo, kdo je danému jedinci nejbližší a koho může označit za přítele. V opačném případě si jsou všichni účastníci party rovni, ale jak popsala právě Helena, nejedná se potom o přátele v pravém slova smyslu, jak je přátelství respondenty chápáno, ale spíše o důvěrnější známé, kteří spolu tráví nějakým způsobem volný čas.

Formy přátelství nejsou pouze o názvu pro daný přátelský vztah, ale i o důvodech, situacích, za jakých přátelství vznikla. Všichni dotazovaní se shodli na tom, že prvního kamaráda získali na základní škole, tedy se jednalo o přátelství vzniklá na

místě, které bylo nějakým způsobem oběma či více jedincům společné. Ve stejné třídě se mohli dát dohromady jedinci proto, že spolu seděli v jedné lavici, byli si sympatičtí a nebo také proto, že už nikdo jiný na místo přítele nezbyl, takže vznikne přátelství tzv. „z **nutnosti**“. Přátelství vzniklé „z nutnosti“ je asi předem odsouzené dřív nebo později k zániku, již samotný vznik takového vztahu doprovází v podstatě nedobrovolnost. Poté se musí ukázat rozdíly mezi těma dvěma a dojde k odloučení.

Takovou zkušenost uvedla pouze Helena: *„já si myslím, že v tom bylo nějaký... v tom vztahu, že to nebylo plnohodnotný, že v tom byla nějaká závist... Po celou tu základku, že jsme si prostě nesedli, jenom jsme si tak trochu i na to hráli na to přátelství, takže to bylo...spíš o tom jako kamarádka z nouze, jediná normální osoba tam byla ta Eva. Takže já jsem vlastně neměla na výběr.“* (opět nutno připomenout, že se jedná o kamarádku Evu, což je Eva, která je současně respondentem).

Stává se, že součástí přátelského vztahu je **žárlivost** nebo **soucit**. Žárlivost ve vztahu může být z důvodu nevyrovnanosti přátelství, např. že jeden z jeho účastníků chce druhého vlastnit, mít ho jen pro sebe. Pokud se žárlivost do vztahu dostane a přeroste určitou mez, většinou takový vztah záhy končí nebo má určité mezery.

Paní Hana zažila přátelský vztah s dívkou, která byla fyzicky postižená, i přesto jej popisovala jako vztah intenzivní a naplňující, nebo možná proto. Postupem doby však na straně přítelkyně bylo znát žárlení na věci, které ona nemůže mít, na rodinu Hany, na manžela apod. Po této zkušenosti se do vztahu z Haniny strany vloudil tak trochu soucit a nebylo to již pro ni naplňující přátelství. Paní Hana říká: *„takže ona byla na mě opravdu strašně upnutá a my teda opravdu jsme spolu hodně, hodně jsme kamarádili...tak to už jsme se potom nestýkali, protože mi připadalo jako když trošku jako žárlí, jí to bylo líto spíš. Spíš to bylo pro ní těžký, určitě, určitě, protože ona si mě dost jako přivlastňovala a já jí měla teda strašně ráda, to opravdu jo, ale bohužel pak to takhle skončilo.“* (kamarádka Hany brzy po jejich odloučení, z rodinných důvodů už se nemohly tak často stýkat, zemřela).

5. 2. 2. 3. Účastníci přátelství

Neustále je řeč o přátelském vztahu, většinou o takovém vztahu, který se týká dvou lidí, jedinců. Ale o jaké jedince, **účastníky** vlastně jde? Nejčastěji se dle odpovědí respondentů vyskytuje přátelství mezi dvěma účastníky stejného pohlaví, tedy přátelství mezi dvěma či více ženami, a nebo mezi dvěma či více muži. Všichni, to je celkem 15 respondentů, mají v současné době přítele stejného pohlaví a podobného věku, z toho 2

muži a 1 žena mají zkušenost s přátelstvím mezi **mužem a ženou** a celkem 4 ženy, 2 muži a 1 šestnáctiletá dívka věří ve skutečně „čisté“ přátelství mezi mužem a ženou. Ostatní respondenti se vyjádřili v tom smyslu, že jakmile jde o přátelský vztah mezi mužem a ženou, vždy se na jedné straně vyskytuje očekávání vztahu intimního, myšleno mileneckého. A potom už nelze říci, že se jedná opravdu o „čisté“ přátelství bez postranních úmyslů. Květoslava zažila v době svého dětství krásné přátelství s chlapcem: *“ ...je na něj naprostý spolehnutí... nikdy mu jako nebylo za těžko, každý den prostě přišel, jenom si se mnou popovídat, jenom jako na návštěvu, co je nového, takový jako, zase mi vyprávěl, co bylo ve škole. Opravdu to bylo přátelství, nikdy mezi námi nic nebylo. “*

Pan Jaroslav má za přítelkyni ženu, který je vdovou po jeho dlouholetém příteli, po smrti tohoto přítele, pokračuje přátelství s jeho ženou.

Zde bylo myšleno přátelství mezi mužem a ženou, kteří nejsou nijak příbuzní.

Část respondentů jmenovala svým přítelem partnera či **manžela**, a to celkem 5 žen, 2 muži a obě šestnáctileté dívky, celkem tedy 9 respondentů z celkového počtu 15.

Výpovědi ukázaly, že pokud má jedinec spokojený, harmonický vztah s partnerem, velmi často se životní partner stává i přítelem. Velmi dobře toto vystihla opět paní Marie: *„Ale nejlepší přítel a co člověk může v těchhle letech říct, je manžel. Byl, byl manžel, protože to si člověk tak nějak žil a všechno moh říct... “*

Stejný názor měl i Jaroslav: *„... já mám kamaráda, mám svoji ženu, já si myslím, že my máme pořád spolu moc hezkej vztah, i jako kamarádskej, přestože jsme spolu teda spoustu let, jako partneři, jako manželé... pořád si máme co povídat. Takže si myslím, že po těch letech, který tak po těch 40, je pořád, je to hodně velké úspěch. Dneska bych se nebál označit jako svoji ženu, s kterou žiju spoustu let za jednoho za svého kamaráda.“* Z výpovědi pana Jaroslava vyplynulo to, na čem se shodovala i většina respondentů, a to že se z manželství, ze vztahu mileneckého, postupem doby stává v podstatě vztah přátelský. Tento názor potvrdila většina dotazovaných.

Mnozí označovali za svého přítele nejenom životního partnera, ale i jiného člena blízké rodiny. **Příbuzného** přítelem nazvali 2 muži (jednalo se o bratra a o děti), 4 ženy (zde šlo o více příbuzných najednou, jednalo se o sestřenicí, matku a dceru, dále o sestřenicí, opět o matku a dceru a jednou šlo o sestru) a jedna šestnáctiletá dívka (matka a partner).

Helena např. za svoji kamarádku považuje svoji matku a za kamaráda svého přítele, spojuje zde obě možnosti: *„s mamčou mám strašně hezkej vztah, to vlastně, není*

to jako matka-dcera, ale fakt jako kamarádka, že si říkáme úplně všechno, ona ví všechno o mně, já o ní.“

Vztah matka-dcera popsala jako kamarádský také Hana, ovšem oproti Heleně z pozice matky: „...úžasnej kamarádskej vztah mám se svojí dcerou, to jako určité, se synem jako taky, ale to už zas, je to trošku jiný, je to chlap prostě, no, ale jinak jako s mojí dcerou, my si máme prostě pořádko co povídat. Je to nejenom dcera, ale i kamarádka.“

Je zajímavé, že tyto příbuzenské vztahy fungují, ačkoliv zde v určitém smyslu rovnost není - je však v podstatě dána již od počátku, je dána právě příbuzenským vztahem.

Jako nepodstatná složka přátelství se pro některé respondenty ukázala otázka věku, nevyhledávali přátele jen mezi vrstevníky, ale i mezi lidmi mladšími či naopak staršími. Pouze Helena, 16-iletý respondent, zdůraznila důležitost věku v období puberty, z hlediska důležitosti stejných nebo alespoň podobných zájmů. Přesně řečeno: *“v období té puberty nebo teenagerovství si myslím, že je, že to hraje roli ten věk, aby ty lidi měli podobný zájmy trochu. Záleží na tom, kdo je jak na psychický úrovni momentální.“*

5. 2. 3. Okolnosti přátelství

Jaké jsou **okolnosti přátelství** a co v přátelském vztahu znamenají? Jedná se o okolnosti, snad i situace, za jakých je možné aktivně udržovat vztah přátelství. Důležitou okolností v přátelství je **společná blízkost** obou jedinců, kteří jsou přáteli. U společné blízkosti se může jednat o *psychickou* společnou blízkost či o blízkost *fyzickou*, to znamená blízkost *bydliště*. Společná blízkost fyzická je každým jedincem myšlena jinak, pro někoho je podstatné, aby byl přítel na blízkou v rámci *ulice, města* a někomu stačí myšlenka, že je přítel nablízku v rámci celé *republiky*. Rozhovory ukázaly, že jakmile se jeden z přátel odstěhoval i jen mimo stejné město, často ta přátelství končila z nedostatku kontaktu, který byl dán právě nedostatečnou společnou blízkostí. O konci přátelství z důvodu vzdálenosti jedinců vzniklého odstěhováním jednoho z nich, mluvilo 5 žen a 1 muž, u šestnáctiletých respondentů stačilo pro konec přátelství vzdálení se v rámci jedné školy, jakmile se ze základní školy rozešli na střední školy, tak přátelství nevydržela z důvodu ukončení dennodenního kontaktu.

Pokud jde o okolnost přátelství v podobě společné blízkosti psychické, může se

jednat o tzv. *napojení na sebe*. Oba jedinci si jsou tak blízcí, jak jen to je možné, dokáží odhadnout chování toho druhého, vědí, jak se cítí, jak přemýšlí atd.

Dalším příkladem psychické společné blízkosti je již výše zmiňovaná *rodinná tragédie*, která paradoxně často spojí dva lidské osudy. Pokud oba jedinci zažijí nějakou konkrétní tragickou událost v rodině, spojuje je a jsou si tak najednou bližší, trápí je společná věc a jeden druhého proto chápe a podporuje.

5. 2. 4. Osud přátelství.

Další složkou, částí přátelství je samotný **osud přátelství**, který je buď přátelům *společný* či naopak *rozdílný*. Pokud potká dva jedince, dva přátele společný osud, jak zde bylo už také zmiňováno, dochází často k jejich *stmelení*, sdílení společné věci, která je velmi sblížuje. Pokud má určitá osoba s přítelem osud společný, tak se velmi často stává, že jejich přátelství pokračuje v jejich dětech, přátelství má pokračování napříč generacemi. Toto ve svých slovech dokázali např. pan Jaroslav a paní Hana. Pan Jaroslav to popsal doslova takto: „*To kamarádství trvalo v podstatě skoro 40 let, ale bohužel ten můj kamarád zemřel, ale dodneška se i s moji ženou přátelíme s jeho manželkou, s jeho dětma. Naše děti se kamaráděj, takže si myslím, že to pokračuje dál a opravdu duch toho přátelství, který jsme vlastně my dva založily, je vlastně i v našich dětech...*“ Paní Hana: „*...stýkají se i naše vnoučata, shodou okolností choděj i spolu do školy, ale i jako s dětma i s jejíma manželama, co má ona dvě holky, tak se jako stýkam taky.*“

Z přátelství a jeho osudu se vyděluje i možný *rys přátelství*, a to je *samota, exil*. To znamená, že často se přátelství utváří i přesto, že by se daní jedinci za normálních okolností přáteli pravděpodobně nestali. Jako příklad je v pojmové mapě uváděna samota na internátě nebo situace, kdy si dva jedinci prostě na sebe zbyli a tak vzali za vděk tím, kdo zůstal také sám

(př. z rozhovoru s Marií: „*s tou Jindrou tedy tady jsme se kamarádily, protože jsme bydlely v tom internátě*“).

Někteří jedinci mají zkušenost s přátelstvím s někým, kdo je nějakým způsobem handicapován, to znamená, že je vlastně postižen i stigmatizací, je něčím jiný než ostatní. To však neznamená, že nemůže mít plnohodnotný přátelský vztah se zdravým člověkem. Takový vztah je potom ale o něco náročnější, stává se, že postižený jedinec se přehnaně upíná na zdravého přítele. Pak se může přihodit, že vztah se stává pro jednoho

z nich neúnosným, spíše pro jedince zdravého, který nemůže a ani nechce mít za přítele jen jednoho jedince. Takový vztah se může stát velmi často nevyrovnaným a neplnohodnotným. Pro příklad uvedu případ paní Hany, která má za sebou dlouhé přátelství s dívkou, která byla fyzicky postižená. Slova paní Hany jsou taková: *“ona byla na mě opravdu strašně upnutá a my teda opravdu jsme spolu hodně, hodně jsme kamarádily, prostě ten život svým způsobem jsem jí ulehčila, že žila i jako normálně, ale zároveň tím, že já jsem se potom vdala, tak jsem vlastně svým způsobem, nevím no... mám takový prostě, že jsem jí trošku, ne ublížila...já...protože ona si pak už nikdy nikoho takhle nenašla a my jsme se vlastně kamarádily takovejch 15, 16 let, asi.”*

5. 3. Resumé pojmové mapy

Pojmová mapa zahrnovala výsledky rozhovorů, které byly provedeny s muži i ženami nad 50 let a třemi šestnáctiletými studenty. Na odpovědi neměl jejich věk či pohlaví výrazný vliv, dalo by se říci, že názory se často podobaly, ať už se jednalo o ženu, muže či mladého studenta.

Bylo zajímavé, že podmínky, které se ve výsledcích ukázaly jako podstatné pro udržení a vznik přátelství, byly pro všechny respondenty téměř shodné. Podmínkami podstatnými pro kvalitní přátelství se ukázaly téměř výhradně **vlastnosti přítele**, jednalo se tedy např. o důvěru, upřímnost, spolehlivost, ochotu, úctu apod.

Stejně tak významnou se ukázala **podoba přátelství**, to znamená, jak vztah vypadal, co jej naplňovalo, kdo se jej účastnil a za jakých okolností.

Ze všech odpovědí bylo jasně znát, že pokud by přátelství nefungovalo na **duchovní bázi**, nefungovalo by pravděpodobně vůbec, nebo by bylo brzy odsouzené k zániku. Na druhou stranu, i kdyby bylo přátelství sebevíc duchovní, naplněné, ale nemohlo být realizované, to znamená, že by zde nebyla naplněna fyzická blízkost, ani tak by ono přátelství nemohlo pokračovat a dále se tak rozvíjet. Jako velmi podstatná se v přátelství tedy ukázala fyzická blízkost, bez ní ve většině případů přátelský vztah nemohl pokračovat.

Jako velmi zajímavé se ukázaly zkušenosti respondentů s přátelstvím mezi mužem a ženou. Jen málo z nich mohlo říct, že mají takovou zkušenost. Někteří na takové přátelství ani nevěřili, jelikož mají zakódováno to, že muž a žena jsou partneři životní a ne partneři pro přátelství. Ačkoliv pokud se nejednalo o cizí jedince, muže a ženu, tak mnoho respondentů nazývalo své manžele (ky) za kamarády.

Zajímavostí je také to, že odpovědi šestnáctiletých respondentů se nijak výrazně nelišily od odpovědí ostatních, starších, respondentů. Jediný rozdíl byl v tom, že dnešní lidé mají jinou představu a jiné možnosti o trávení času. Často mezi šestnáctiletými figurovalo pro trávení času s přítelem, pro popovídání s přítelem i elektronická vymoženost, jako: icq, skype, mobily, smsky apod.

Věkově kritické období, které by bylo vhodnější pro přátelství než jiné období, se neukázalo. Jedině snad období či spíše místo, kdy a kde respondenti našli přátele, které jim mnohdy vydrželi po celý život. Často se jednalo o období povinné školní docházky či o studia na SŠ, VŠ a dále v dospělosti, kdy již ta přátelství byla zakládána na jiných hodnotách než v dětství, nejčastěji k tomu docházelo v zaměstnání.

Z výpovědí respondentů vyplynulo, že nejpodstatnější podmínkou pro přátelství je oboustranná důvěra mezi přáteli. Dále to, že přátelství mívá určitou náplň, která je dána oběma jedinci. V rozhovorech se ukázalo také to, že ať už přátelský vztah nazveme jakkoliv, přátelstvím či kamarádstvím, je důležité, jak je vnímán a naplňován, než jak je obecně nazýván.

Z celé mapy vyplynulo, že přátelství je velmi subjektivní záležitost a ve většině případech funguje na duchovní bázi, jde o psychickou sounáležitost, stýkání se s někým, s kým je možnost to prožít. Zřídka kdy byl vztah přátel popisován jen ve smyslu fyzické pomoci.

Přátelství je tedy duchovní událostí pro oba jedince, kteří přátelský vztah spolu udržují.

6. Aristoteles a jeho pojetí přátelství

Dříve než přistoupím ke zpracování pojmové mapy, tentokrát však dle používaných pojmů Aristotelem, nastíním zde obecné Aristotelovo pojetí přátelství. A to proto, že chci ukázat, jak se na přátelství díval Aristoteles ve své době a z čeho jsem tedy vycházela pro pojmovou mapu, kterou jsem dále srovnávala s pojmovou mapou vlastní, která vznikla na základě provedených rozhovorů.

Vycházím z pojetí přátelství, které popsal Aristoteles ve své knize Etika Nikomachova.

Toto dílo je, dá se říci, i Aristotelovým odkazem budoucnosti. Je v přesvědčení, že člověk a lidstvo mají vyšší účel, a to kulturní a mravní. (Aristoteles, 1996).

Vedle přátelství byla v knize popisována i témata jako např. : předmět a povaha etiky, blaženost, mravní ctnosti, spravedlnost, rozumové ctnosti, zdrženlivost a nezdrženlivost, názory o rozkoši aj.

Téma přátelství je zahrnuto v Etice Nikomachově jistě i proto, že se jedná o vztah, který by měl mít etické zásady, to znamená např. slušné chování přítele k příteli.

Aristoteles vnímá přátelství jako určitou ctnost, nebo je podle něj se ctností alespoň spojeno. "Přátelství je potřebné pro život mládeže, jelikož přátelství přispívá k bezúhonnému životu, starcům pro změnu poskytuje ošetření a zastání v práci a mladé muže povzbuzuje ke krásným činům." (Aristoteles, 1996, str. 199)

Přátelství chápe také jako rovnost a přátelé by si podle Aristotelova názoru měli být rovni. Mezi přáteli by měla být vzájemná přízeň, měli by si přát to dobré a nemělo by se to přát skrytě.

Přátelé se mají rádi z různých důvodů a z toho vyplývá několik druhů přátelství.

6. 1. Druhy přátelství

Dokonalé přátelství je dle Aristotela „mezi lidmi dobrými a v ctnosti si podobnými, tito totiž si stejně přejí dobra proto, že jsou dobří, dobří pak jsou sami v sobě, a ti, kdo přejí dobra svým přátelům pro jejich osobu, bývají pravými přáteli-neboť tak smýšlejí sami ze sebe, nikoli nahodile-proto přátelství mezi nimi trvá tak dlouho, dokud jsou dobří, ctnost pak je stálá, i jest každý z nich dobrý sám v sobě i dobrý k příteli.“ (Aristoteles, 1996, str. 204).

Přátelství nazvané jako dokonalé, je většinou stálé, protože je v něm spojeno vše, co má mezi přáteli být. V dokonalém přátelství by si měli být jedinci rovni, měla by

mezi nimi být podobnost. Především se také jedná o přátelství, které je mezi lidmi ctnostnými, tedy dobrými. Dobro souvisí také s blažeností: „Dobro ze všech vykonatelných dober nejvyšší nazývají blažeností, býti blažen je totéž, jako dobře žítí, dobře jednati a dobře se míti.“ (Aristoteles, 1996, str. 319) Přátelství, které má za cíl příjemnost, se podobá přátelství dokonalému.

Přání uzavřít rychle přátelství mít lze, ale mít to pravé přátelství ne - není možné se tak rychle poznat, nelze si ani jeden druhého tak rychle oblíbit a být hned přítelem, dokud si vzájemně nedokáží, že jsou hodni důvěry a lásky. Takže ti, kdo vstupují do přátelství rychle, by sice přáteli byli rádi, ale nejsou jimi, pokud nejsou současně hodni lásky. (Aristoteles, 1996)

Přátelé se podle Aristotela mají rádi i pro užitek či pro rozkoš, jedinec nemá rád přítele pro jeho osobu, ale proto, že se mu dostává nějaké dobro. U přátel **pro rozkoš** či **pro užitek** je to tak, že se milují pro svou příjemnost či užitečnost a ne proto, že milovaná osoba je taková jaká je, ale že je užitečná a nebo pro ně jinak příjemná. Jakmile však jeden přestává být příjemným, užitečným, přestává být současně i milován, a to z takových důvodů - užitečné není trvalé, zanikne-li to, pro co byli lidé přáteli, v tomto případě pro užitek, zanikne i přátelství. Je třeba podotknout, že rozkoš a užitek jsou dobré, pokud se jedná o nějaké zušlechtěné věci pod kontrolou, které jsou mimo materiálnost. Rozkoš má několik druhů a záleží tedy na tom, o jaký druh rozkoše, a nebo i užitku se jedná. Rozkoš je určitý celek, jde o věc ukončenou a dokonalou.

Tato přátelství, dokonalé, pro užitek a pro rozkoš, implikují rovnost, protože obě strany v nich chtějí to samé. Aristoteles ale evokuje také přátelství, které implikuje nadřazenost a hierarchii. To je však jiný druh přátelství, říká Aristoteles, a to bez vzájemnosti: bez přátelství božstva k člověku, vládce k poddanému, otce k synovi, přátelství se mezi sebou liší a nenavozují absolutní vzájemnost.

Přátelství při nějaké přednosti značí v přátelství vždy jednoho něčím nadřazeným, nejde zde o rovnost, je to např. přátelství otce a syna, nadřazeného a podřazeného, staršího a mladšího aj. (Aristoteles, 1996)

6. 2. Přátelství dle druhu společenství

Přátelství je zakládáno i na společenství, s přátelstvím vzrůstá právo. Všechna společenství jsou částí společenství politického, dle nich se pak řídí jednotlivá přátelství. Dva vrcholy představuje tyranida, která je nejhorším zřízením a kde se vyskytuje

nejméně přátelství, oproti tomu existuje demokracie, která je nejméně špatná a je v ní nejvíce přátelství, neboť lidé si jsou zde rovni.

Každé přátelství se zakládá na společenství, existuje přátelství mezi spoluobčany. Mezi ně lze řadit také přátelství pohostinné, příbuzenské, toho je více druhů a to celé závisí na přátelství otcovském.

6. 3. Počet přátel

Dále se Aristoteles také zabýval tím, kolik je možné mít přátel a jaké důvody jsou pro ukončení přátelství. Je možné mít jen tolik přátel, s kolika je možné být upřímný, ti, co mají mnoho přátel, ke všem se chovají hned důvěrně, nejsou pravým přítelem asi nikomu. Důvodem k ukončení přátelství je např. změna přítele, kterou nelze akceptovat a v které nelze pomoci. (Aristoteles, 1996)

6. 4. Malé srovnání druhů přátelství

V přátelství pro rozkoš a pro užitek si mohou být přáteli lidé špatní, „také lidé dobří špatným, ale i každý jiný člověk komukoli, ovšem pro sebe sami jsou přáteli zřejmě pouze lidé dobří, neboť lidé špatní nemají ze sebe radosti, není-li z toho nějaký prospěch.“ (Aristoteles, 1996, str. 205).

Jen v přátelství dobrých lidí není možné osočení, protože mluvit proti příteli není možné, když ho člověk sám dobře zná a za dlouhou dobu jej sám vyzkoušel. V takovém vyzkoušeném přátelství je důvěra, v jiných přátelstvích nic nebrání tomu, aby byly takovým způsobem zkoušeny. Protože lidé nazývají přátele i ty jedince, kteří jsou přáteli jenom pro užitek či pro rozkoš.

"Lidé špatní tedy budou přáteli pro rozkoš nebo pro užitek, protože v úsilí o takové přátelství si jsou podobní. Dobří lidé ale budou přáteli už pro sebe samé, a to z toho důvodu, že jsou dobří. Ti jsou tedy přáteli v každém případě, oni pouze nahodile." (Aristoteles, 1996, str. 206)

6. 5. Malé shrnutí Aristotelova pojetí

Podle Aristotela je tedy přátelství v pravém smyslu jen mezi lidmi ctnostnými. Přítel příteli přeje jen dobré kvůli němu samotnému, ale ne z pouhého citu, ale pro svůj stav. A kdo takto miluje přítele, miluje své vlastní dobro, protože dobrý člověk, když se stane přítelem, stane se dobrem tomu, komu se stane přítelem. Každý z nich tedy miluje

své vlastní dobro a jeden druhému rovně odplácí svým přáním, rovnost se totiž dle Aristotela nazývá přátelstvím. Nejvíce je rovnosti při přátelství dobrých lidí. (Aristoteles, 1996)

Mezi starými a nevlídnými lidmi se přátelství vyskytuje méně, čím jsou nepříjemnější a čím méně se radují ze vzájemného styku, tím méně se vyskytuje. Zdá se totiž, že hlavně tyto vlastnosti, přívětivost a družnost, náleží k přátelství, a to někteří staří lidé postrádají - proto mají méně přátelství.

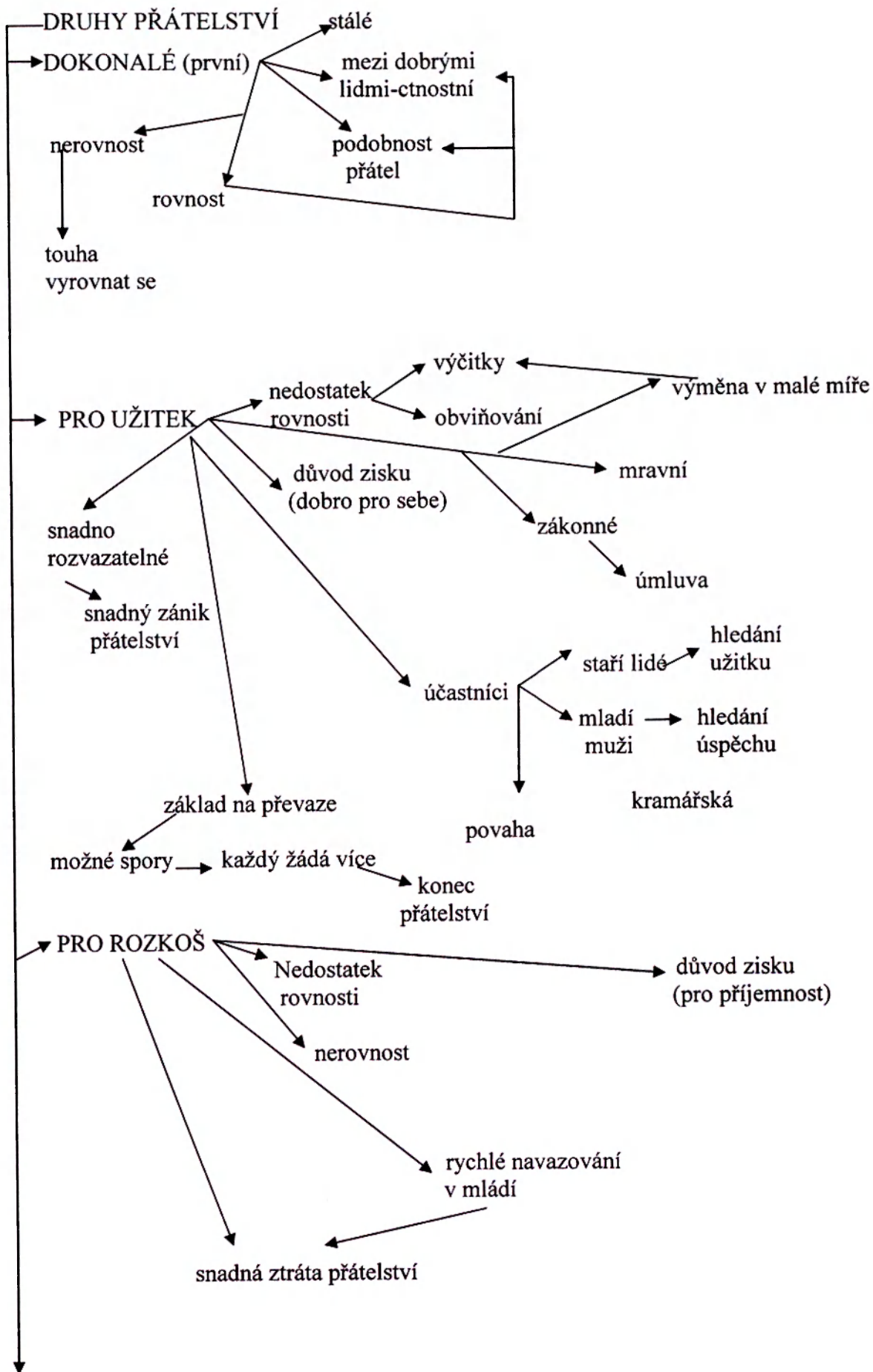
Z těchto důvodů se mladí lidé stávají rychleji přáteli, staří lidé nikoli. Ale přece jen i takoví lidé mohou být sami sobě prospěšní, mohou si přát dobra a v nouzi si pomáhat, ale nejsou přátelé v pravém slova smyslu, protože spolu neprožívají radost, a to k přátelství náleží.

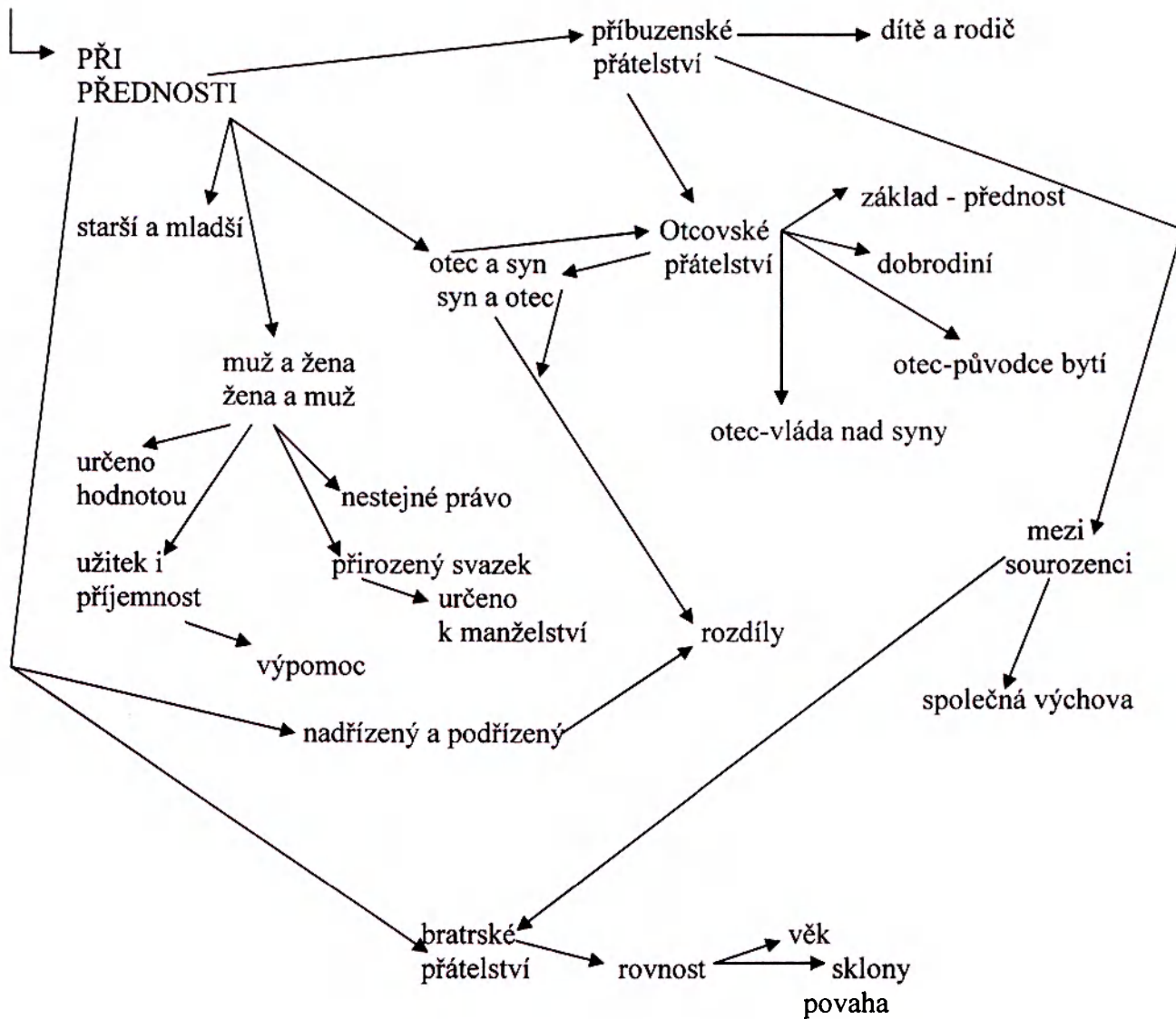
Ze dvou druhů přátelství - přátelství pro užitek a pro rozkoš, se více vlastnímu přátelství podobá to pro rozkoš, pro příjemnost: protože se na obou stranách děje totéž, mají obě strany radost ze sebe nebo ze stejných předmětů, jak to bývá mezi mladými lidmi, bývá u nich totiž více ušlechtilosti. Přátelství pro užitek bývá mezi lidmi s povahou kramářskou. Šťastní lidé nepotřebují těch, kteří jsou užiteční, ale těch, kteří jsou příjemní. (Aristoteles, 1996)

6. 6. Pojmová mapa dle pojmů Aristotela

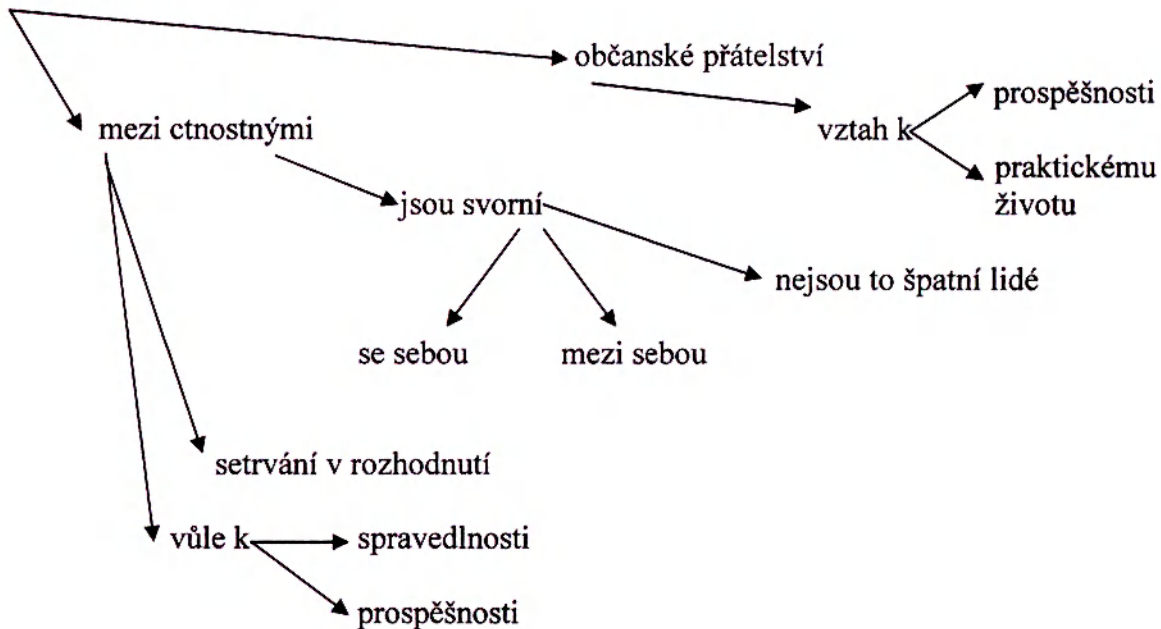
Stejně jako pro výsledky, které byly získány rozhovory s respondenty na téma přátelství, i pro pojmy používané Aristotelem, byla vytvořena pojmová mapa, jelikož půjde o srovnání těchto dvou map. Nepůjde však o hledání rozdílů obou map, ale naopak zde bude snaha najít to, v čem se Aristotelovo pojetí shoduje se skutečností přátelských vztahů respondentů.

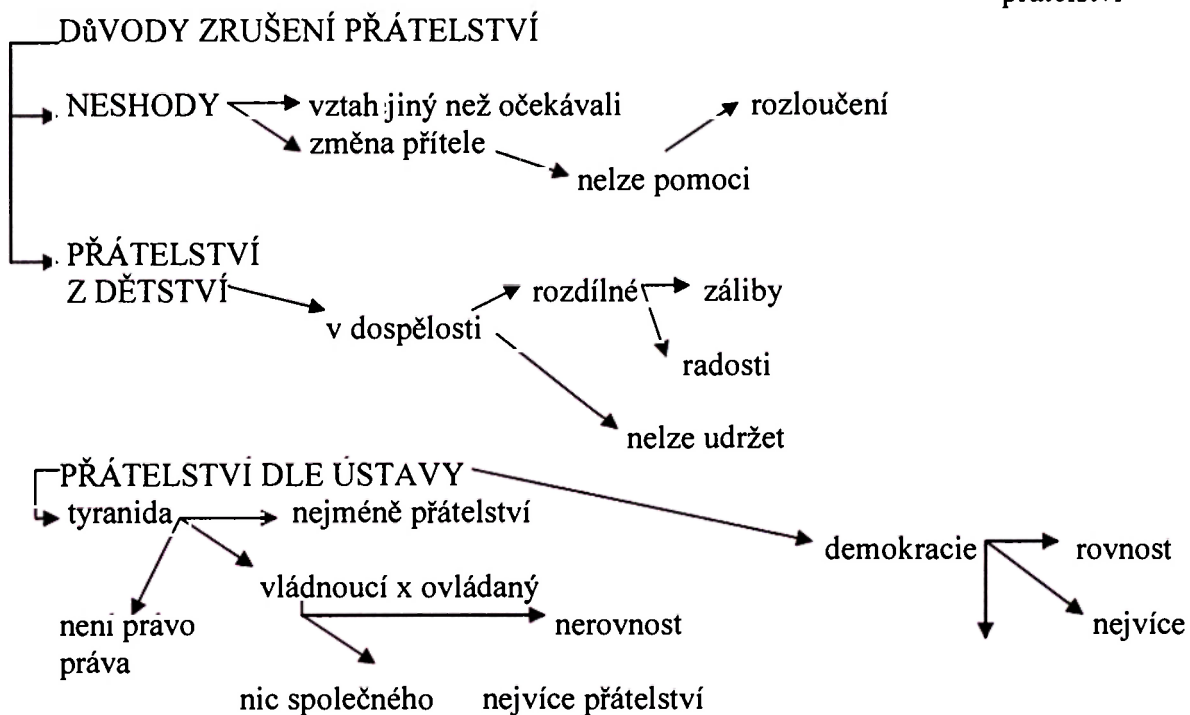
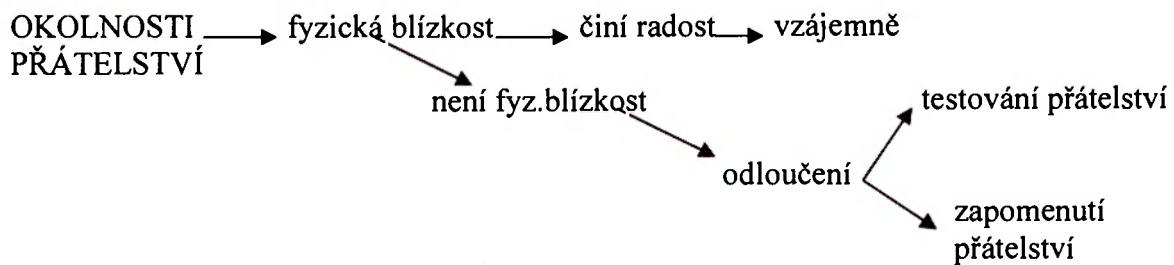
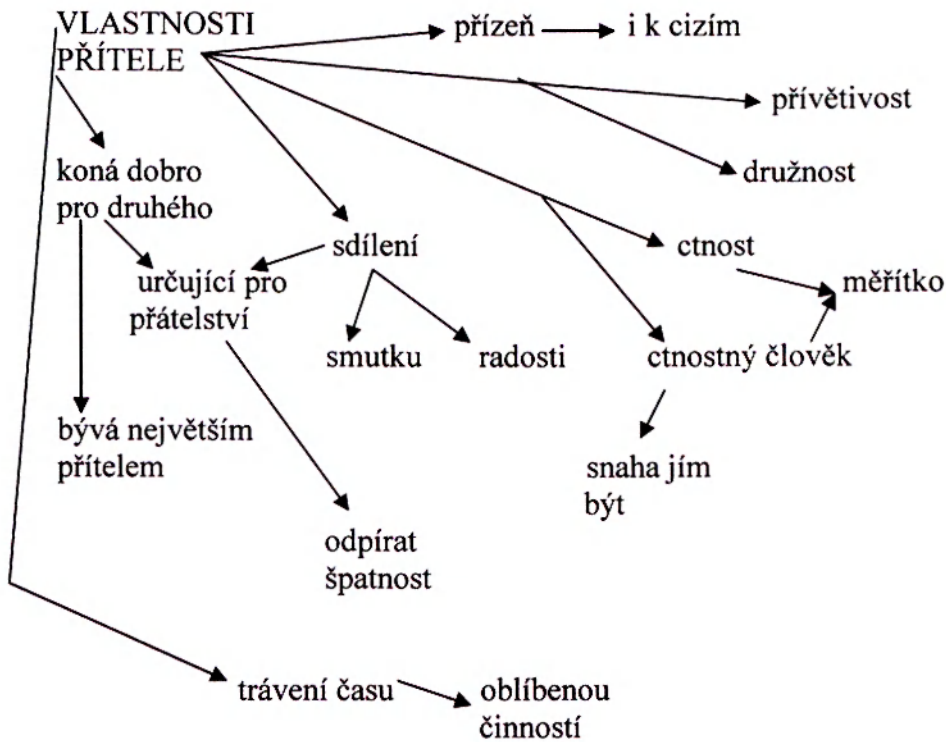
Následující pojmová mapa byla vytvořena na základě studia Etiky Nikomachovy od Aristotela, konkrétně knihy osmé a deváté, které jsou celé věnované tématu přátelství. Stejně jako u předchozí mapy, i zde bude po samotné mapě následovat deskripce pojmové mapy, dále porovnání s mapu předchozí.

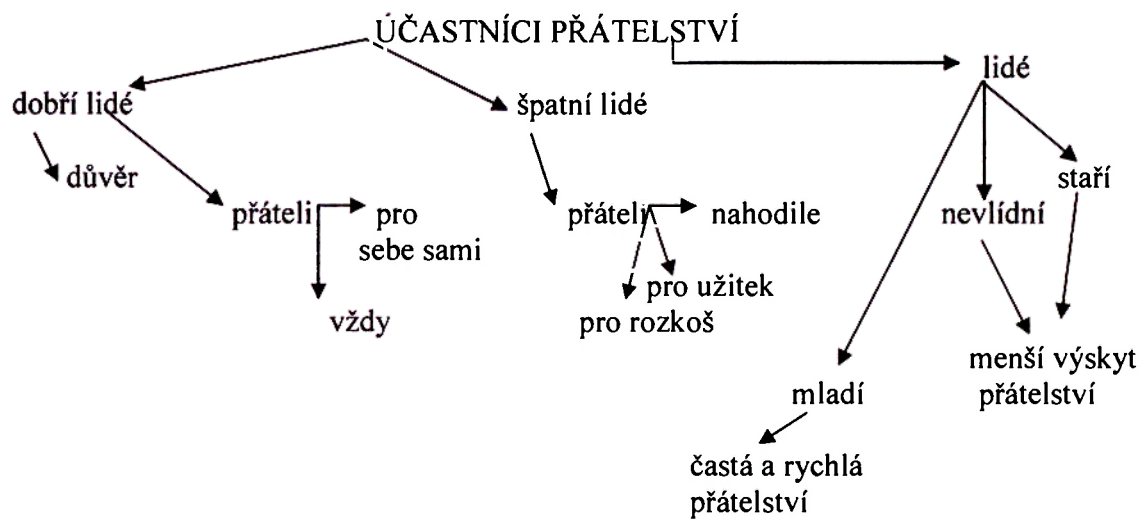
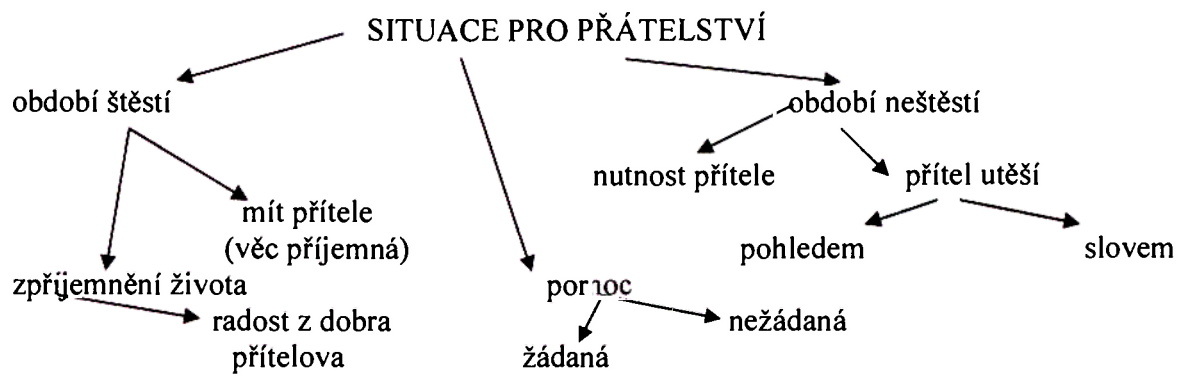
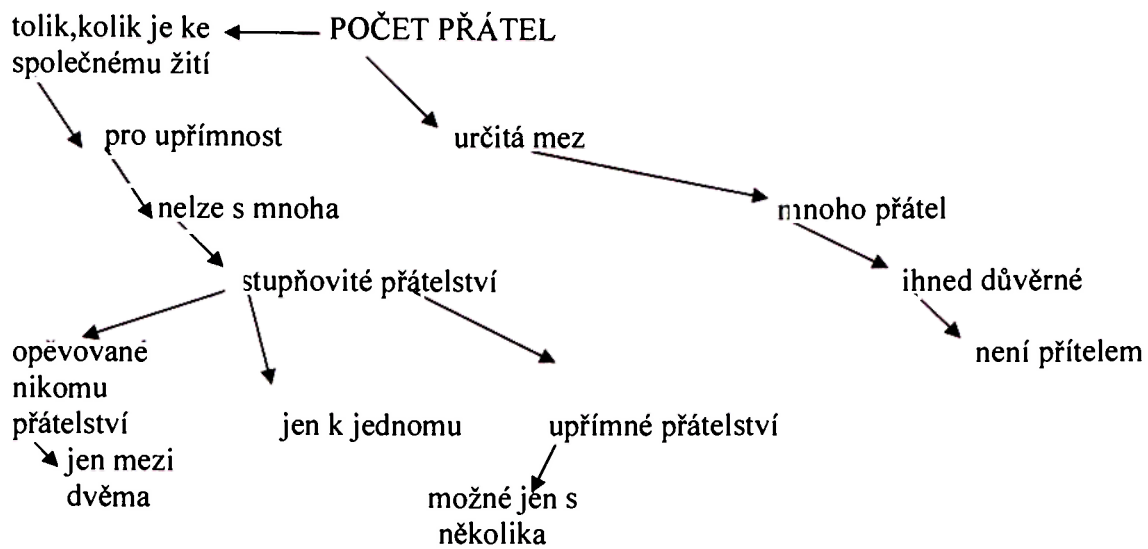

SVORNOST – druh přátelství

6.7. Deskripce a interpretace pojmové mapy dle Aristotela

6.7.1. Druhy přátelství

6.7.1.1. Dokonalé přátelství

Aristoteles rozděluje několik **druhů přátelství**. Mezi nimi i **dokonalé (první) přátelství**, které je *stálé*, existuje mezi *dobrymi lidmi*, dle Aristotela mezi *lidmi ctnostnými*. U tohoto přátelství je častá *podobnost* přátel a fungující *rovnost* mezi nimi. Pokud by došlo k *nerovnosti*, byla by zde *touha po vyrovnání se*.

Toto přátelství nazval Aristoteles dokonalým, neboť se jedná o přátelství přispívající krásným činům (především u mužů v plné síle), a takové činy se blíží ideálnímu přátelství.

6.7.1.2. Přátelství pro užitek

„Kdo se mají rádi pro užitek, nemilují jeden druhého pro jejich osobu, nýbrž proto, že se jednomu od druhého dostává nějakého dobra.“ (Aristoteles, 1996, str. 202)

Toto přátelství se tedy vyznačuje *nedostatkem rovnosti*, z toho důvodu dochází k *výčítkám a obviňování*. Lidé, kteří žijí v takovém přátelství, v něm jsou z *důvodu zisku*, to znamená *dobra pro sebe*.

Toto přátelství je *zákonné*, spočívá na *úmluvě*, není zde výměna a vyrovnání ve stejné míře, proto dochází k již zmíněným výčítkám.

Většinou jsou v přátelství pro užitek dle Aristotela *mladí muži*, jelikož hledají *úspěch a staří lidé*, protože lidé v tomto věku již nevyhledávají příjemnosti, ale právě nějaký *užitek*. Takoví lidé spolu ani nežijí, protože někdy si nejsou ani příjemní, jsou si milí jen do doby, kdy z toho mají užitek. Také je nutno říci, že se v takovém vztahu jedná většinou o lidi s *kramářskou povahou*. Takové přátelství se pak *snadno rozvazuje*, protože osoby nezůstávají stejné, když jeden přestává být užitečný, tak ho ten druhý přestává milovat. Protože to, co je užitečné, nemůže zůstat trvale stejné. Pokud tedy zanikne to, pro co byli lidé přáteli, zaniká i přátelství, jako by přátelství bylo podmíněno pouze tím.

Základ tohoto přátelství je na *převaze*, dochází proto k možným *sporům*, kdy každý z přátel žádá stále víc, a to je později také důvod konce přátelství.

6.7.1.3. Přátelství pro rozkoš

„Ti tedy, kdo milují pro rozkoš, milují pro svoji příjemnost a nikoli proto, že milovaná osoba jest taková, jaká jest, nýbrž že jest příjemná.“ (Aristoteles, Etika Nikomachova, 1996, str. 202)

Stejně jako v přátelství pro užitek, tak i zde je mezi přáteli *nedostatek rovnosti* a důvodem vzniku takového přátelství je *zisk*, v tomto případě určitá *příjemnost*.

Toto přátelství je především mezi *mladými muži*, žijí a honí se především pro dojmy a pro to, co je v přítomnosti příjemné. Léty se ale záliba samozřejmě mění, proto se v mládí přátelství uzavírají tak rychle, ale také se rychle ruší. Záliba mladých lidí se totiž rychle mění a s novou zálibou se mění i přátelé. Ten samý případ je u lásky mladých lidí, erotičnost se řídí hlavně dojmy a zálibou, proto mladíci láskou rychle vzplanou, ale zase rychle zchladnou.

6.7.1.4. Přátelství při přednosti

V přátelství při přednosti se jedná o přátelství, kde má jeden z jedinců vyšší postavení. Náleží sem *příbuzenské přátelství*, a to konkrétně *rodič a dítě*, ale také přátelství mezi *sourozenci*, kteří mají *společnou výchovu*. V případě sourozenců se může jednat o *bratrské přátelství*, kterému je vlastní *rovnost*, jsou si blízcí *věkem* a takoví mají potom *stejně sklony a povahy*.

Dále mezi příbuzenské přátelství náleží *otcovské přátelství*, to je *otec a syn*. U otcovského přátelství je *základem přednost*, protože „otec je *původcem bytí*, které jest darem největším..., a proto jsou rodiče ctěni. Otec je proto určen k *vládě nad syny*.“ (Aristoteles, Etika Nikomachova, 1996, str. 217). Příbuzenské přátelství je celé závislé na přátelství otcovském, rodič totiž miluje hned a více, děti až v momentě, kdy začnou chápat.

Mezi další přátelství při přednosti patří přátelství mezi jedincem *mladším a starším* a také mezi *mužem a ženou*. U přátelství muže a ženy *neplatí stejné právo*, jedná se o *přirozený svazek*, který je předurčen k *manželství*. Toto přátelství v sobě spojuje přátelství *pro užitek i pro rozkoš* a je také určováno hodnotou.

Přátelství *podřízeného s nadřízeným* provází stejně jako tyto ostatní rozdíly.

6. 7. 1. 5. Svornost

Dle Aristotela je **svornost** druhem přátelství, které se vyskytuje mezi *lidmi ctnostnými*, kteří jsou současně *svorní se sebou a mezi sebou*. Ctnostní lidé *setrvávají v rozhodnutích* a mají *vůli k prospěšnosti a spravedlnosti*. Svornost je **přátelstvím občanským**, má *vztah* opět k *prospěšnosti* a také k *praktickému životu*. Špatní lidé nemohou být svorní, proto nemohou být přáteli. Je to snad i tím, že společenství drží pohromadě právě přátelské vztahy, nebo jak různé formy přátelství pronikají plně do společnosti

6. 7. 2. Vlastnosti přítele

Vlastnostmi, které by měl dobrý přítel mít, je přízeň, která by měla být i k cizím lidem, dále je to přívětivost a družnost. Dále je měřítkem ctnost, to znamená snahu být ctnostným člověkem. Přítel by se měl také vyznačovat sdílením radosti či smutku svého přítele, takové sdílení je určující pro přátelství. Co určuje přátelství je také konání dobra pro druhého a odpírání špatnosti. Ten, kdo koná dobro pro druhého, bývá největším přítelem. Vlastností přítele je také ochota trávit společně s přítelem čas oblíbenou činností.

6. 7. 3. Okolnosti přátelství

Okolnosti přátelství je myšlena *fyzická blízkost* přítele, který z toho má radost a tu radost si činí vzájemně.

Pokud není možnost být si fyzicky blízcí, jsou *odloučeni* bydlištěm, tak sice nejsou skutečně činní, ale jsou v takovém stavu, že *testují* své přátelství, protože vzdálenost místa neruší přátelství docela. Pokud ale trvá takové odloučení příliš dlouhou dobu, může se přátelství *zapomenout*. Proto se říká: „Scházel-li vzájemný styk, tak mnohé přátelství již zašlo.“ (Aristoteles, Etika Nikomachova, 1996, str. 207).

Dále to dokládá a zdůvodňuje zánik různých přátelství, Zdeněk to jen potvrzuje: „Protože jsme se třeba pak každá rodina, nebo každej ten člověk začne mít třeba jiný zájmy, jinou práci, rozdělíš se, pak přijdeš domu, zas máš jiný starosti a není na to prostě tak nějak čas. Nebo bydlej třeba úplně někde jinde, těžko se tam třeba dostáváš.“

Dalším člověkem, kterému zaniklo přátelství z důvodu fyzického odloučení byla Květoslava: „Ona se pak zase odstěhovala, ona tam bydlela krátce a pak se zase odstěhovala, pak už...jako dneska už bych jí asi zřejmě nepoznala.“

6. 7. 4. Důvody zrušení přátelství

Důvody pro zrušení přátelství jsou neshody, které pramení ze vztahu, který je jiný, než se očekávalo, či z toho, že došlo ke změně přítele. V takovém případě nelze pomoci a dochází k rozloučení přátel.

Dále je důvodem ke zrušení přátelství z dětství, které je v dospělosti rozdílné, liší se v zálibách, radosti a to je důvod toho, že přátelství potom nelze udržet.

6. 7. 5. Přátelství dle ústavy

Aristoteles rozlišoval to, jaký druh ústavy je nejvíce nakloněn vzniku přátelství.

Dle Aristotela je nejméně přátelství v tyranidě, kde není právo a vládně nerovnost mezi vládoucím a ovládaným, nemají nic společného, proto není ani možnost, aby vznikala přátelství.

Oproti tomu v demokracii funguje rovnost, je tam nejvíce práva a proto tam vzniká nejvíce přátelství.

6. 7. 6. Počet přátel

Počet přátel v přátelství je různý, ale mělo by jich být tolik, kolik jich je ke společnému životu. Počet přátel také závisí na upřímnosti, kterou nelze mít ale s mnoha lidmi, potom dochází k tzv. stupňovitému přátelství, to je jen k jednomu příteli a upřímné přátelství, které je ale opět možné jen s několika přáteli.

Počet přátel má určitou mez, pokud má jedinec mnoho přátel a jsou ihned důvěrní, nejsou to přátelé.

6. 7. 7. Situace pro přátelství

Pro přátelství mohou nastat dvě situace, dvě období, a to období štěstí a neštěstí.

Období štěstí znamená mít přítele, to je věc příjemná a mít radost z přítelova dobra je zpříjemněním života.

V období neštěstí je nutností mít přítele, jelikož přítel utěší, ať pohledem či slovem.

Situací pro přátelství je i pomoc příteli, ať je vyžádaná či nikoliv.

6.7.8. Účastníci přátelství

Účastníky přátelství jsou **lidé staří a nevlídní**, u těchto lidí je ale *menší výskyt přátelství*, protože u nich rozkoš brzy mizí a nikdo nebude setrvávat ve vztahu s člověkem mrzutým a nepříjemným. Dále **mladí lidé**, kteří prožívají *přátelství často*, ale *rychle*.

Přátelství jsou účastni i **lidé dobří**, kteří mají *důvěru* druhého a jsou přáteli *vždy* a *pro sebe sami* a **lidé špatní**, kteří jsou přáteli *nahodile*, přáteli *pro užitek* a *pro rozkoš*.

7. Srovnání pojmových map – Aristotelovy a vlastní

Snahou této kapitoly bude porovnání obou pojmových map, jak mapy, která je vytvořená na základě Aristotelova vnímání přátelství, tak mapy, vytvořené podle výsledků, které vyplynuly z rozhovorů. Cílem je hledat především to, v čem se obě mapy shodují, to, co je pro dnešní jedince důležité a vlastní v přátelství a co bylo vlastní i Aristotelovým názorům na přátelství.

Zaměřím se i na rozdíly mezi oběma mapami, především pokud budou nějakým způsobem znatelné.

7.1. Téma rovnosti a nerovnosti

Téma rovnosti se ukázalo ve výpovědích respondentů jako podstatné pro přátelství. Rovností se zabýval již Aristoteles ve svém díle, takže lze říci, že to je téma, které je v přátelství dodnes platné a že se dnešní praxe přátelských vztahů shoduje s mnoho let starým dílem.

Z výpovědí respondentů vyplynulo, že jakmile se ve vztahu vyskytovala nějaká nerovnost, bylo to vždy nemilé a vztah to značně poznamenávalo. Podle odpovědí se týkala rovnost již zmíněných několika rovin, jednalo se o rovnost majetkovou, fyzickou, psychickou, rovnost společného osudu či rovnost genderovou. Jakmile se ve vztahu vyskytovala jakákoliv nerovnost, docházelo k tomu, že se daný jedinec snažil přizpůsobit, toužil po tom, aby se vyrovnal svému příteli, o tom mluvil i Aristoteles, o snaze vyrovnat se druhému.

Rovnosti se v Etice Nikomachově věnoval i Aristoteles, a to především v souvislosti s druhy přátelství. Rozlišoval několik druhů přátelství, v přátelstvích pro rozkoš a pro užitek a v dokonalém přátelství se zmiňoval i o otázce rovnosti. Říkal, že jakmile se v dokonalém přátelství vyskytuje nerovnost, nutí to druhého jedince k touze vyrovnat se příteli a potom se nejedná o přátelství bez podmínek. Nedostatek rovnosti se vyskytoval i u přátelství pro užitek a pro rozkoš, a i z tohoto důvodu nepovažoval Aristoteles tyto druhy přátelství za ty pravé.

Aristoteles i výsledky rozhovorů se v tomto tématu shodují, obě mapy vychází

z toho, že jakmile se ve vztahu vyskytuje nerovnost, znamená to pro přátelství trhlinu, která se může časem prohlubovat, až přátelství zaniká úplně.

7. 2. Příbuzenské přátelství

Další věc, v které se obě mapy shodují je přátelství mezi příbuznými.

U respondentů se přátelství s příbuzným týkalo velmi často dvojice rodič a dítě, konkrétně matka a dcera, ale byly jmenovány i dvojice sourozenců a sestřenic. Tito přátelé měli něco společného, byli si v určité oblasti rovni, pokud šlo o rodiče a dítě, tak zde fungovala jakási rovnost v povaze, sklonech, měli společný základ rodiny apod. U přátel – sourozenců se také vyskytoval jeden jev, a to věková blízkost, společná výchova, povaha.

Toto všechno popisuje i Aristoteles, který rozlišuje jako druh přátelství i příbuzenské přátelství, které je podřazené přátelství při přednosti. V takovém přátelství je jeden z účastníků něčím nadřazen, obecně je příbuzenské přátelství závislé na přátelství otcovském, protože rodič totiž miluje více a hned, děti až když začnou chápat. Aristoteles do příbuzenského přátelství zahrnuje i bratrské a obecně sourozenecké přátelství, kterému je společná výchova a věková blízkost.

I v odpovědích respondentů se prokázala přátelství mezi sourozenci, kteří si byli věkově blízcí a měli společný základ, a to stejnou výchovu. Nejmarkantnější základ, možná lépe řečeno rovnost, byla u přátel bratrů, kteří jsou dvojčata, jedná se o Lád'u.

Aristoteles velmi zdůrazňuje i přátelství mezi otcem a synem, nazývá otcovským přátelstvím. V Aristotelově pojetí je toto přátelství založené na přednosti, na dobrodiní otce. Otec má „vládu“ nad syny, je starší, moudřejší, je původcem bytí, proto je přednostní vedle syna. Přátelství mezi otcem a synem nebylo u respondentů mužů vůbec zmíněno, jen v jednom případě u Jaroslava, ale to nemělo ty náležitosti, jako přátelství s jeho přítelem – nesvěřují se, neřeší společně osobní problémy apod.

7.3. Přátelství mezi mužem a ženou

Tímto tématem se opět zabýval Aristoteles a také provedené rozhovory. U respondentů se téma muže a ženy týkalo zejména oblasti, zda-li je možné, aby fungovalo přátelství mezi mužem a ženou bez postranních úmyslů. Pozitivně odpovědělo 7 respondentů, tedy 47% z celkového počtu. Ostatní respondenti říkali, že se vždy alespoň na

jedné straně jedná o naději na milostný vztah. Tomu odpovídalo i to, že takové přátelství zažilo pouhých 20% respondentů z celkového počtu.

Aristoteles se nezabýval tím, zda-li je možné, aby takové přátelství existovalo, případně i fungovalo, ale přímo říkal, že se jedná o přátelství, které je určeno nějakou hodnotou. K přátelství mezi mužem a ženou podle něj také patří i to, že tito dva jedinci nemají stejné právo a jejich vztah pracuje na základě užitku i příjemnosti, což vede ke vzájemné pomoci. Výpomocí bylo myšleno to, že si žena a muž vypomáhají při plození, v životních potřebách, rozdělování úloh apod. V neposlední řadě píše Aristoteles to, že přátelský svazek muže a ženy je svazkem přirozeným, to znamená, že je určen k manželství.

Tento Aristotelův názor byl shodný s devíti respondenty, to je 67% respondentů, kteří vypověděli, že jejich partner/ka, manžel/ka je současně i přítelem, kamarádem.

7. 4. Fyzická blízkost přátel

O důležitosti fyzické blízkosti přátel mluvili všichni respondenti, ale i Aristoteles ve svém díle, jedná se tedy o další společný bod Aristotelova díla o přátelství a názorů respondentů.

Aristoteles říká, že fyzická blízkost přátel činí oběma radost a napomáhá udržení přátelství, na tom se shodovali i všichni respondenti. Pokud měli dobrého přítele, byl z obou stran požadavek, aby byla možnost se osobně často nebo alespoň občas stýkat.

Pokud měl respondent přítele, který se fyzicky vzdálil, např. se odstěhoval, emigroval apod., trvalo přátelství většinou ještě nějakou dobu formou dopisů, telefonátů. Postupem doby však tento způsob kontaktu slábl, až se stalo, že přátelství bylo ukončeno právě z důvodu nedostatku osobního kontaktu.

Tuto zkušenost respondentů potvrzuje i Aristoteles, který píše, že odloučení přátel nastává v okamžiku, kdy není mezi přáteli fyzická blízkost. U odloučených přátel potom dochází k tomu, že je jejich přátelství testováno, zda vydrží náročnost také zkoušky, jakou je fyzické odloučení. Pokud ale odloučení trvá déle, dochází k zapomenutí přátelství.

U vlastní mapy nebylo zmíněno, že by docházelo k testování přátelství, jako u Aristotela, jestliže dojde ke ztrátě fyzické blízkosti. Ale v podstatě to bylo vyjádřeno tím, že se respondenti snažili vždy dané přátelství ještě nějakou dobu udržet, např. těmi dopisy, dalo by se to nazvat právě testováním dosavadního přátelství.

Z názoru Aristotela i zkušeností respondentů tedy vyplývá, že jakmile dochází u přátel k dlouhodobému odloučení, nemá přátelství příliš šancí na jeho udržení, alespoň ne v takové povaze, jako bylo doposud.

Naprostá většina důvěrných přátelství a uzavřených manželství vzniká mezi lidmi, kteří se na počátku nacházeli ve fyzické blízkosti.

7. 5. Důvody zrušení přátelství

Aristoteles se zabýval i konkrétními důvody, pro které dochází k rozloučení přátel. S respondenty toto téma nebylo řešeno přímo, ale z jednotlivých výpovědí nějaké důvody konce přátelství také vyplynuly.

Co bylo shodné respondentům a Aristotelovi jako důvod konce přátelství je změna přítele, či to, že se původně jednalo o přátelství z dětství. Dle Aristotela je tedy důvodem pro ukončení přátelství změna přítele, které nelze nijak pomoci. Dochází potom k tomu, že vlivem této určité změny, ať pozitivní či negativní, se stává vztah jiným než byl do té doby a to je pro jednoho jedince nepřijatelné, proto dochází k ukončení přátelství a jejich osobnímu rozloučení.

Mezi respondenty se tato zkušenost vyskytovala, po náhlé změně jedné z přítelkyň, subjektivně jmenované jako negativní změna, došlo po několika letech k náhlé odluce mezi oběma dívkami.

Také se u respondentů mnohokrát stávalo, že přátelství, které trvalo několik let během dětství nevydrželo. Jmenovaným důvodem bylo to, že se jednalo o přátelství mezi dětmi, slovy respondentů, Anny P. a Květoslavy: „*to bylo jenom takový dětský, bylo to o hraní*“ a v dospělosti si potom neměli už tolik co říct, nebyli si tak blízcí.

I pro Aristotela bylo přátelství z dětství jedním z důvodů, pro ukončení daného přátelství. Vysvětloval to tím, že v dospělosti mají tito „dětští“ přátelé rozdílné záliby, starosti a vztah nelze takto udržet.

7.6. Počet důvěrných přátel

Část Aristotelovy Etiky Nikomachovy je věnována také tomu, jaký je ideální počet důvěrných přátel. Došel k tomu, že přátelství, které bude upřímné, má určitou mez, nelze mít upřímné, důvěrné přátelství s několika jedinci současně. Pokud má jedinec s mnoha lidmi

ihned důvěrný vztah, není přítelem.

I z rozhovorů vyplynulo, že i když měl jedinec několik přátel, opravdu důvěrný vztah měl pouze s jedním z nich, pouze ve dvojici přátel šlo o důvěrný vztah. Nikdo z respondentů nejmenoval, že by měl více přátel, které by považoval za ty opravdu důvěrné, ostatní přátele brali spíše jako dobré známé, kamarády, s kterými si poví obecné záležitosti, ale nesvěří se s věcí intimní.

7. 7. Situace pro přátelství a ochota pomoci

Odpovídající osoby velmi často jmenovali jako důležitou jistotu v přátelství to, že vědí, že jim je přítel ochotný kdykoliv pomoci, a to po psychické stránce. To znamená, že se můžou kdykoliv svěřit s problémem a problém následně s přítelem sdílet a spoluprožívat.

Aristoteles tuto situaci sice nenazýval ochotou, ale situací pro přátelství, ale v důležitých bodech je shoda. Aristoteles říká, že jedinec v období neštěstí potřebuje přítele, který ho slovem či pohledem dokáže utěšit. Pro respondenty byl tento jev jedním z nejdůležitějších v přátelství.

Dle Aristotela je dobrou situací pro přátelství i období štěstí, to je: mít přítele, zpříjemnění života přítelem, radost z příteleva dobra, a také je takovou situací pomoc, ať už žádaná či nikoliv.

Obě tyto situace byly zmiňovány i respondenty, svěřit si společně radost bylo mezi přáteli samozřejmostí a bylo to vlastně i předání určité radosti, dobra někomu dalšímu. Pomoc se mezi respondenty také vyskytovala, ať už to byla tedy ta psychická a nebo někdy i fyzická.

7.8. Důvěra

Důvěra byla jedním z nejčastěji skloňovaným slovem, které se týkalo vlastnosti přítele a podmínek pro uskutečnění a trvání přátelství u respondentů. Důvěra tedy byla jednou z podmínek pro to, aby přátelství mohlo vůbec vzniknout a udržovat jej s povahou toho „nejlepšího“ přátelství.

Aristoteles se o důvěře zmiňuje v souvislosti s účastníky přátelství, a to konkrétně u dobrých lidí, kteří se přátelství účastní a jsou tedy vždy dobrými přáteli. Zde je vidět, že je důvěra na obou stranách nepostradatelným prvkem pro přátelský svazek.

7.9. Účastníci přátelství

Kdo je účastníkem přátelského svazku se Aristoteles také zabýval, primárním cílem tato otázka však u respondentů nebyla, ale z rozhovorů jasně vyplynulo, o jaké účastníky se jedná.

Aristoteles rozlišoval účastníky přátelství na čtyři základní skupiny: dobré, špatné, mladé a staré lidi. U těch se dále zabýval tím, jakými přáteli jsou a jaká přátelství mají. U Aristotela může být účastníkem téměř každý, ale zabýval se především tím, jaké a kolik přátelství má účastník v závislosti na jeho povaze. Např. říkal, že staří a ještě k tomu nevrlí lidé mají málo přátelství.

Z rozhovorů s respondenty vyplynulo to, zda je účastníkem muž či žena, jakého věku je a zda se jedná o příbuzné či manžele a partnery, ale už se nemluvilo o tom, jaké povahy jedinec jako účastník přátelství je. To souviselo pouze s tím, jaký by měl být přítel, tedy s jeho vlastnostmi.

7. 10. Vlastnosti přítele

U některých vlastností přítele byla shoda v tom, jak je vnímal Aristoteles a jak respondenti.

Aristoteles mezi vlastnosti přítele řadil: přízeň přítele i k cizím, přívětivost, družnost, ctnost, sdílení společné věci, konání dobra pro druhé, což je pro přátelství určující a trávení času.

Mezi vlastnosti přítele řadí Aristoteles již zmíněné: přívětivost a družnost. Respondenti takto vlastnosti nepojmenovali, ale často sdělovali to, že je přítel společenský, komunikativní a především k jejich osobě přívětivý, milý, takže v těchto vlastnostech lze říci, že se zkušenosti respondentů a názory Aristotela shodují. Dalšími vlastnostmi jmenoval např. sdílení a konání dobra pro druhé, což považoval za určující pro přátelství. Respondenti sdílení zážitku, smutku považovali také za jednu z klíčových vlastností vztahu, do těch patřilo i to, že přítel je ochoten kdykoliv pomoci, slovy Aristotela tedy konat dobro pro druhé.

V neposlední řadě je důležitou vlastností přítele trávení času, to znamená strávit

společný čas nějakou oblíbenou činností, mít náplň pro dobu s přítelem.

Smysluplné trávení času s přítelem se ukázalo pro přátelský vztah respondentů jako podstatné a trávení času jako vlastnost popisoval i Aristoteles.

Aristoteles dále zmiňoval i přízeň, kterou by měl přítel mít i pro cizí jedince. O tom nebyla v rozhovorech zmínka. Ale úcta, která byla pro respondenty důležitou vlastností u přítele, by se mohla s přízní rovnat.

Rozdílem v mapách je to, že jednotlivé části, které se týkají vlastností přítele, jsou nazvány jinak. U Aristotela je v mapě jasně daná část s názvem: Vlastnosti přítele, v mapě vlastní jsou tyto vlastnosti schovány do části s názvem: Podmínky přátelství, konkrétně pozitivní podmínky přátelství, kterými vlastnosti přítele zajisté jsou.

7.11. Svornost, druhy přátelství, přátelství dle ústavy...

Aristoteles se zabýval druhy přátelství, které jsou v mapě vypsány. Vlastní mapa nic takového nemá, nehledaly se druhy přátelství, ale spíše to, jak přátelství probíhala, za jakých podmínek, okolností apod.

Aristotelova přátelství pro užitek, pro rozkoš, svornost a jejich náplň se ve vlastní mapě tedy primárně neobjevují. Ale důvody vzniku takových přátelství, jako přátelit se s někým pro nějaký užitek, prospěch, se určitě i mezi respondenty někdy objevily, ale v rozhovorech se na ně přímo nenarazilo.

Přátelství dle ústavy, které řešil Aristoteles se ve vlastní mapě nevyskytovalo vůbec.

8. Resumé srovnání Aristotelova pojetí přátelství a pojetí přátelství respondenty

Po prostudování všech rozhovorů s respondenty se došlo k tomu, že v přátelství by paradoxně nemělo o nic jít. Nemělo by jít o materiální záležitosti, přátelství by mělo být založené na důvěře, upřímnosti, vzájemné úctě, spolehlivosti, ochotě, naplní konkrétního přátelství apod.

Přátelství by mělo být založeno na duchovní podstatě, na stejné úrovni psychické sounáležitosti, mělo by jít o duchovní stýkání s jedincem v přátelském svazku.

Z některých výpovědí respondentů vyšlo najevo to, že pokud by došlo v přátelství k využívání, ke sklouznutí do pouhé materiální pomoci, k nadřazování se, k žárlivosti apod., museli by takové přátelství ukončit, jelikož by už nenaplňovalo představu přátelství jako duchovního vztahu.

Ať si člověk povídal o jakémkoliv tématu přátelství, vždy respondent skončil u toho, že přítel je pro něj opora, jistota, radost, smysluplně strávený čas ad., tedy opět zdůrazňoval duchovní stránku svazku přátelského.

Respondent duchovní složku přátelství nerozlišoval podle konkrétního účastníka přátelství, nezáleželo mu, zda se jedná o muže či ženu, o starého či mladého jedince, vždy hleděl především na povahu, vlastnosti jedince, se kterým vstupuje do přátelství, nebo v něm již existuje.

Aristoteles se věnuje mnoha složkám přátelství, která vyplynula i z rozhovorů, to je důkazem, že jeho dílo přesáhlo dobu a je platné do dnes. Aristoteles se však zabýval především tím, kdo je přítelem, jaké je povahy, jaké druhy přátelství existují, přátelstvím dle ústavy, vlastnostmi přítele apod. S respondenty se však řešilo především to, jak přátelství vnímají z vlastního subjektivního hlediska, kdo je pro ně přítelem a nevyplýnuly z rozhovorů druhy přátelství, ale podmínky a podoby přátelství.

Nicméně, jak už srovnání map ukazuje, je Aristoteles autorem, který vystihl přátelství v mnoha směrech přesvědčivě a především s platností do budoucna. Protože obě mapy se v mnoha bodech shodovaly a ačkoliv používal samozřejmě jiné výrazy, v zásadě se shoduje s tím, jak vnímají a prožívají přátelství dnešní jedinci.

9. Závěr

Diplomová práce, jak už název napovídá, pojednává o přátelství: to je vztah, který provází lidstvo již dlouhá staletí. Přátelství je úzký vztah dvou lidí, kteří spolu tráví dobrovolně svůj volný čas, jsou si duševně blízcí a své životy si vzájemně naplňují.

Cílem diplomové práce bylo ukázat přátelství z pohledu současných jedinců, tj. respondentů – lidé ve věku šestnáct let a lidé kolem šedesáti let - a porovnat tyto poznatky z pojetím přátelství dle Aristotela.

Cílem práce bylo i kompletnější ucelení rysů přátelství, než to nabízí dnešní učebnice sociální psychologie.

Výsledky z rozhovorů byly velice zajímavé, zásadní bylo to, že tak, jak chápou přátelství dnešní jedinci, bylo přátelství chápáno i v době, kdy žil a jak jej popsal Aristoteles.

Přátelství je chápáno jako vztah dvou lidí, který je založený především na duchovních zásadách: přátelství je tedy duchovní záležitostí dvou či více lidí.

Jako zajímavé téma se ukázalo přátelství mezi mužem a ženou. Takové přátelství ještě stále není až tak obvyklé, ne mnoho respondentů jej zažilo, či dokonce momentálně zažívá. Jedná se podle většiny respondentů o vztah lidí, kde není jistota, že alespoň z jedné strany nejde o naději na intimní milostný vztah, v takovém případě už se nejedná o přátelský vztah bez „postranních“ úmyslů. Aristoteles se zmiňoval u přátelství mezi mužem a ženou o tom, že takový vztah je předem předurčen k manželství. Tento fakt dokládají i výpovědi respondentů, kteří často vypovídali, že jejich partner, manžel je současně jejich blízkým přítelem.

Jako důležité podmínky pro přátelství se ukázaly: důvěra, upřímnost, ochota, úcta, spolehlivost atd., bez těchto podmínek a v podstatě i vlastností přítele, si jedinci nedokázali přátelství představit.

Zajímavým se ukázal z rozhovorů název pro přátelský vztah. Někteří respondenti jej nazývali přátelstvím, jiní kamarádstvím a formou takového vztahu byla i skupina přátel,

nazývána parta. Výsledky však ukázaly, že nebylo důležité, jak jedinec daný vztah nazýval, ale jak jej chápal. Ať už respondent jmenoval přátelský vztah jakkoliv, vždy byl stejně chápán, a to jako: vztah dvou lidí, kteří si jsou velmi blízcí, jsou ochotni si kdykoliv pomoci, poradit, sdílet společně všechny radosti i starosti a je jim milé trávit společně volný čas a nějakým způsobem jej naplňovat.

Výpovědi opravdu ukázaly to, že dnešní chápání přátelství a chápání přátelství za dob Aristotela se v podstatě neliší, rozdíl je snad jen ve způsobu trávení času, což je dáno pokrokem doby.

Závěrem lze říci, že přátelství je vztah, který je založený na duchovní podstatě, na nemateriálnosti. Materiálnost dvou přátel je pouze v tom, že společně tráví čas a že si mohou být kdykoliv na blízku a tak si jsou k dispozici.

Cílem práce byl právě popis a ukázání rysů přátelství, Aristoteles se ukázal svou pojmovou analýzou "přátelství" nejen filozofem, ale jako by kvalitativním výzkumníkem, "etnografem", který se zabýval i tím, jak se o přátelství mluví, jak se toto slovo užívá mezi jeho krajany, ale vlastně "domorodci", a jaký vzorec vztahů a jejich osudů v daném kontextu obsahuje, proto bylo dílo Aristotela stěžejním východiskem pro tuto práci. Z těchto důvodů se Aristoteles ukázal bližším, než i moderní sociální psychologie, které se často zaměřují jen na jeden aspekt přátelství, např. na fyzickou blízkost přátel. Celá práce nakonec opravdu ukázala to, že rysy přátelství jsou opravdu věčné, i když se vlivem doby a vývojem společnosti některé mohou měnit, ty zásadní zůstávají stejné.

10. Abstrakt

10.1. Abstrakt - česky

Téma práce – Bilance přátelství: Věčné rysy?

Diplomová práce pojednává o přátelství a jeho věčných rysech. Přátelství je blízký vztah nejčastěji dvou lidí, který je charakterizovaný – vzájemností, intimitou: důvěra, potřeba blízkosti, sdílení prožitků, pozitivním hodnocením a bezpodmínečným přijetím. Díky vzájemnosti má jedinec možnost sdílet s přítelem různé osobní zkušenosti, názory i pocity. Díky hlubšímu porozumění obou jedinců lze vytvořit oboustranně fungující a uspokojující přátelský vztah.

Přátelství mezi lidmi existuje již celá staletí, práce se proto snaží ukázat, jak přátelství vnímají a prožívají současní jedinci a jak se na přátelství díval Aristoteles z pohledu své doby. Jde o odhalení možného posunu a popsání aspektů, které jej případně ovlivňují, přičemž se vychází z dat získaných z rozhovorů s respondenty, z pojmových map vytvořených na jejich základě a z pojmových map vytvořených podle Aristotelova pojetí. Práce chce ukázat, že tak, jak funguje přátelský vztah mezi lidmi dnes, v podstatě fungoval i před mnoha lety, za dob Aristotela, samozřejmě s menšími obměnami, které se týkají především oblasti náplně a trávení času.

Z rozhovorů vypsaly zajímavé skutečnosti, které se následně opravdu většinou shodovaly s tím, co již dávno napsal ve svém díle Etika Nikomachova Aristoteles.

Po rozhovorech s respondenty jsem došla ke zjištění, že přátelství je mezi respondenty chápáno jako vztah dvou lidí, který je intimní, je tzv. „na život a na smrt“ a podstatnou složkou přátelství jsou vlastnosti přítele, které jsou podmínkou pro dané přátelství. Důležitými vlastnostmi, které by měl přítel mít, byly dle respondentů – důvěra, upřímnost, ochota, úcta, spolehlivost, náplň. Podstatnou pozitivní okolností pro přátelství se ukázala být fyzická blízkost, bez které není možné mít plnohodnotný přátelský vztah.

Předpokladem bylo, že se takto popisovaný přátelský vztah pojmenovává dvěma různými způsoby – přátelství nebo kamarádství, a někdo má více kamarádů, které nazývá partou. Důležité nebylo, jak daný vztah respondenti nazývali, ale to, jak jej vnímali a že byl vnímán obsahově zcela shodně.

Zajímavostí rozhovorů byly ty informace, které se týkaly přátelství mezi různými pohlavími. Výsledky byly takové, že přátelství mezi mužem a ženou je v praxi méně časté a stejně tak tedy zkušenosti s ním. Důvody byly různé, především to, že ve vztahu muže a ženy je dle názorů respondentů vždy nějaký milostný podtext. To znamená, že potom už se nejednalo o čistě přátelský vztah. Přátelství mezi mužem a ženou se vyskytovalo ve zvláštní podobě: jednalo se o životní partnery či manžele, tato varianta byla respondenty zmiňována často. Manželský vztah, jak jsem se dozvěděla od respondentů, postupem doby v podstatě přerůstá ve vztah přátelský.

Zmíním i jev, který jsem zjistila díky výpovědím respondentů: opravdové přátelství znamená i to, že se jedinec nebojí příteli svěřit s intimní záležitostí či hříchem, tj. s negativní osobní skutečností. Tyto věci však nemůže jedinec svěřit životnímu partnerovi, mohlo by se jednat i o věc, která se jej přímo dotýká, která by byla svědectvím o jeho podvedení. Na druhou stranu, jak už bylo výše řečeno, tak se i sexuální partner stává životním přítelem a kamarádem, ale ne v oblasti, která zde byla zmíněna.

Cílem práce bylo ukázat a popsat rysy přátelství, a to podrobněji, než to nabízí např. učebnice sociální psychologie. Také jsem zjistila, že rysy přátelství jsou opravdu věčné, ačkoliv vlivem doby a vývoje společnosti se některé mohou měnit, ty zásadní ale zůstávají neměnné. Také zde šlo o podrobnější popis rysů přátelství než nabízí např. učebnice sociální psychologie.

Ze všech poznatků, které byly získány rozhovory či studiem, vyplývá, že přátelství je vlastně záležitost duchovní, nemateriální. Materiálnost v přátelství spočívá jen v tom, aby byl přítel nablízku a kdykoliv byl k dispozici, základ přátelského vztahu je tedy na duchovní podstatě.

Přátelství zažíváme všichni, ale víme, co to vlastně je a co už to není? Na to práce prostřednictvím respondentů a jejich výpovědí a Aristotelova díla snad alespoň částečně odpověděla.

10.2. Abstrakt - english

Work topic - balance of friendship: ageless features?

My dissertation is about friendship and its ageless features. Friendship is a close relationship most often between two people and is characteristic by - mutuality, intimacy: trust, need of closeness, sharing of experience, positive appreciation and unconditional acceptance. Thanks to mutuality are friends able to share various personal experiences, opinions and feelings. Thanks to deeper understanding of both individuals is possible to create functional and satisfying friendship.

The friendship among people does exist for long centuries and I would like to show the difference between nowadays and the age of Aristoteles and his point of view. It is a comparison of present respondents, interviews and created map of terms to map of terms created from concept of Aristoteles.

My work wants to show that friendship today is actually quite the same as many years ago in the time of Aristoteles. Of course with little changes especially in the area of free time and its spending.

Many interesting facts have come from my interviews and they actually match those written by Aristoteles in his famous work Nicomachos' Ethics.

After interviews I found out that friendship between respondents is understood like relationship between two people which is intimate-life and death friendship- and essential parts of friendship are characteristics of friend like trust, honesty, wiliness, respect, reliability, content. The essential positive thing for friendship seems to be physical closeness. It is not possible to have full friendship without it.

There are two ways how to name this relationship, some people have more friends, group of friends, bodies. But the point is that the respondents feel it the same way, friendship or group of friends, doesn't matter.

Interesting thing from my interviews were information about friendship between man and woman. It is not so common and people don't have as much experiences with it. The reasons were different but the main one is that there is always some attraction between man and woman. It means that it isn't the real friendship anymore. Different friendship is between life time partners or wife and husband, that is quite often. I also found that relationship between wife and husband can change in time to true friendship.

There is one more thing which appears in respondent's answers. The friendship also means that you can tell your friend about any negative experience in your life like sin, cheating etc. , but you cannot tell your life partner because you do not want to hurt him. Your sexual partner can also become your life friend but not in this area.

The goal of my work was to show and describe the features of friendship, more detailed than in social psychology schoolbook. Now I know that the features of friendship are really ageless, they can change through different ages and societies but the basics stay unchanged.

From all the pieces of knowledge, interviews and studies is clear that friendship is not material but spiritual matter. Materiality in friendship is that the person is close to you and you can see him and touch him but the base of friendship has always the spiritual level.

We all live in some friendship, but do we really know what is and what is not friendship? I hope that my work through interviews and work of Aristoteles could give you some answers.

11. Použitá literatura

Aristotelés. Etika Nikomachova. Rezek, 1996.

Langmeier, J., Krejčířová, D., Vývojová psychologie. Praha : Grada, 1998.